بتوفیق خدای ذو الجلال والاکرام کتاب نافع انام مسمی بہ

منتخب الاحکام

مع

رسالہ امراض الصبیان

در مطبع افضل المطابع محمدی بہ رونق طبع یافت

بسم اللہ الرحمن الرحیم

شکر اوس جہان ہی اوس خدا کا جسنی ایک مشت خاک سی ہم سبکو صورت انسان بنایا
اور اشرف المخلوقات ہماری حق مین فرمایا اور خرد سی کل تک ویر زمین سے
پیدا کئی اور رنگ برنگ کی تاثیر بخشی اور موافقت ساتھ مزاج صفراوی اور سوداوی
اور دموی اور بلغمی کی عطا کی بقول سعدی شیرازی شعر ہین مخالف طبع مین سرکش
یہ چار + چارون موجاتی ہین مل اہتمن یار + ایک ہوان چار سی غالب اگر + جان
شیرین تن سی کر جائی سفر + اس سبب سی ان ادویہ کو واسطی صحت پہنچانے
عوارضات قسم قسم کی موافق مزاج ہر بشر کی مقرر کیا آتشی آبی بادی خاکی کے
بموجب تجویز حکیم یا تجربہ کار کی کہادین ہوین لگادین سکین اور پہر اس چرخ
نیلگون کو اوپر زمین کی مثل پہائی مرہم زنگار کی بی استادہ استادہ قایم اپنی قدرت کاملہ
سی کیا **نظم** بی ستون برپا کیا افلاک کو + اور پانی پر بچہایا خاک کو +
قولہ تعالی ثُمَّ اسْتَوَىٰ إِلَى السَّمَاءِ وَهِيَ دُخَانٌ **نظم** صانع قدرت نی کی

جسقدر ہین اوسکی اصحاب و آل + مان سبکو اور ننگر کچہ قیل وقال + آب مدح سر فقرا

مخلوقات وشیرازہ صحیفہ ممکنات قبلہ نمای محراب امامت تخت نشین ایوان شریعت سفینہ

دریای طریقت قوت بازوی نبوت آبدار حوض کوثر سقیهم ربهم شرابا طهورا قافلہ سالار بو غا

مصدر لافتی کشندہ عبیر عنبر شکنندہ قلعہ خیبر اسد اللہ الغالب امیر المومنین علی ابن ابی طالب

کرم اللہ وجہہ کو وصی کر کی بہیجا اونہونی بموجب حکم خدا اور رسول کی آب تقریر

زبان فیض بیان سی ہر گمراہ بدراہ کو غبار شرک سی پاک اور آتش دوزخ سی بیباک کیا

نظم علی ولی صاحب عز و جاہ + کری وصف جسکا حبیب خدا + مین اوصاف

اوسکی کرون کیا رقم + کری مدح جسکی شفیع امم + اب مدح امامین الہمامین المظلومین

کی لکہنا واجب ہی کہ وہ گوہر درج مصطفیٰ واختر برج مرتضیٰ وجگر گوشگان فاطمۃ الزہرا

وبرگزیدہ لطف خدا گوشوارہ عرش اعلی نور حدیقہ نبوت وسبزہ پوش گلشن شہادت

امام الکونین نور العینین ابی محمد ن الحسن و ابی عبد اللہ الحسین رضی اللہ عنہما بیت

حسین وحسن ہین امام زمان + کہ جن سی ہی قایم زمین آسمان + رباعی

ای صاحب تاج وتخت ادہر کو دیکہ + برگشتہ ہی مجسی بخت ادہر کو دیکہ + تم شاد

کنندہ جہان ہو یا شاہ نجف + میری پر الم ہی سخت ادہر کو دیکہ + بعد حمد خدا و

نعت سید انبیا و مدح آل ابا علیہ الصلوۃ والثنا کی یہ گنہگار شرمسار سید فضل علی بن

میر شاکر علی ابن میر کرم علی رہنی والہ قدیم شاہ جہان آباد کا خدمت مین ناظرین تمکین و

شایقین نکتہ چین کی عرض پیرا ہی کہ آبا و اجداد حقیر کی عہد دولت شاہی مین بعہدہ

تعلیم وتادیب شاہزادگان والا دودمان ممتاز تھی چنانچہ اب بھی بہائی صاحب عالی درجات

منبع فیوضات مصدر کمالات اوپر کرسی روزگار کی سرکار شاہی مین جلوہ گستر ہین

ڈاکٹر کلاک پاٹن صاحب کہ نام اونکا آج تک کلکتہ مین مشہور اور معروف ہی کہ فن
جراحی مین اپنا نظیر نرکھتی تہی اونکی خدمت فیضدرجت مین دست بستہ باراده
شاگردی کی حاضر ہوا اور سوال کیا میری زبانی یہ حال سنکروہ صاحب فیلسوف
ہمسر جالینوس اوستاد زمانہ اپنی فن کا یگانہ مہربان ہوا اور یون فرمایا کہ بہتر ہے
مگر رہنا ہوگا جب تک اوسکو خوب حاصل نکروگی تب تک پروانگی کہین جانے
کی نہ ملیگی ہمنی یہ سب قبول کیا غرض ہمین ایک مکان واسطی رہنی کی مقرر فرمایا
اور خدمت کی لئی ایک مسلمان باایمان کو یہ اجازت دی کہ کہانی اوپینی سی انکو کبھی
کسی چیز کی نہونی پائی سوا اسکی جو ضرورت ہو ہمی اطلاع ہماری انکو ملجائی خبردار انکی خدمتگذاری
مین فرق نہ آئی عاجزنی شکر پروردگار حقیقی کا کیا کہ فکر اخراجات سی فراغت پائی غیر جنسو نسی
رحمت ہاتہ آئی سبحان اللہ یہ مقام تصور اور غور کا ہی **بقول شاعر** ؎ مقدر مین ہی ملتا
نہین ؛ بس یہان کچہ عقل کا چلتا نہین ؛ جو کاتب تقدیر نی ازل سی لوح پیشانی پر لکہہ
دیا تہا اوسنی جلوہ ظہور پکڑا اسپر زبان طعنہ وملامت کی دراز کرنی ہر بشر کو بیجا ہی بلی
مشیت کسی کو کچہ بلا ہی **بقول شاعری** گمان تیرا کہ ہر کس ہم زنادانی مین ہی پیش آتی
ہی وہی جو کچہ کہ پیشانی مین ہی ؛ اور مٹنا امر تقدیر کا محال ہی کلام سودا شاہد مقال ہی
سودا چاک کو تقدیر کی ہرگز رفو ہوتا نہین ؛ سوزن تدبیر اوسکو عمر بہر سیتی رہی ؛ خدا گواہ ہی
وہ لہا جسکا سامی آگاہ ہی کہ اوس استاد یگانہ یکتای زمانہ نی مجہکو شریف زادہ جانکی عزیز کیا اور بسبب
لاولدی اپنی کی بطور فرزند ان نوازشیں والطاف روز بروز زیادہ کرنا شروع کیا اور جو جو
بتلایا اور سکہایا یہان تک کہ جو مشکل عوارضات تہی وہ سب میری ہاتہ سی اچہی کروانی
شروع کئی کہ کوئی دقیقہ اس فن کا رہ نجائی کہ دوسری کا محتاج ہونا پڑی غرض

سی کہ مرہم پذیر لایق تدبیر نہین ہوسکتا اور کسی بشر کو اوسی نجات پاتی نہین دیکھا اور نہ گاہ سنا عالم فانی سی طرف ملک جاودانی کی کوچ کیا اور نعرہ آہ کا ہر سمت سی بلند

ہوا **بقول شاعر** دیکھی گر بہ چشم ہوشیاری + عالم خواب ہی یہ بیداری +

کرلی جو کچہ کری کہ فرصت ہی + زندگی چار دن غنیمت ہی + ورنہ پہر جسکہ ہی معدوم ملک یہ + خواب

گنج لحد ہی حشر تلک + جانا چار اونکی مرنیکی بعد اور دو برس کلکتہ مین اوقات بسر کی لیکن اکثر جی گہبراتا اور شفاق اوستاد کا یاد آتا باوجودیکہ فراغت سب طرح کی تہی اوسنی یہی جی مین سمائی کہ خواہ مخواہ سیر لکہنو کی کیجئی یہ دل مین ٹہانکر روانہ ہوا آخر کار کمند تقدیر کشان کشان

سنہ بارہ سی پینتالیس ہجری مین یہان لی آئی کہ زمانہ رشک وخجلت دہ دارا و سکندر غیرت فغفور و قیصر یعنی نصیر الدین حیدر سلیمان جاہ فلک بارگاہ عاشق وشیدای نام رسالت پناہ عالی

دماغ مثل تانا شاہ تہا بلکہ بظاہر جو غور کیا اور دیکھا تو یہ ثابت ہوا کہ اگر تانا شاہ بہی اوسکی بارگاہ مین دخل پاتا اور اوسکی نازک مزاجی اور عالی دماغی کو دیکھتا تو دم ناک مین آجاتا اپنی

خوش دماغی کو بالکل بہول جاتا جبہہ سائی اوسکی آستان دولت کی کرتا سبحان اللہ جہان ایسا بادشاہ والا تبار فلک اقتدار ہووی تو اوس شہر کی سیر ہر مسافر کو لازم اور واجب ہی

بموجب اوسکی اگر فردوس بر روی زمین ست + ہمین ست وہمین ست وہمین ست

جب کچہ رسم ملاقات یہانکی باشندونسی ہوئی تو ہمراہ اونکی محفلو نمین جانا اور سیر کوچہ و بازار کی شام و پگاہ کرنا شروع کیا آخر الامر ایک نفر پیجا منہ سیب عشوہ ساز سحر پرداز سی موانست

ہوئی دل مائل ہوا ہر دم کی صحبت ہوئی شعر ہم نہین واقف کہ الفت کی یہ رسم وراہ ہی رحم لازم ہی کہ ظالم اپنی پہلی چاہ ہی + چند عرصہ مین جو اثاث البیت نقد و جنس پاس تہا

سب تواضع اوس مایہ ناز و معشوقہ دلنواز کی کیا اب نوبت یہان تک پہونچی

گو سمجھا چاہیی کہ جتنی باکمال ہوتی آئی ہین اون سبھون نی کچہ ریاضیت اور مشقت کر کی
روٹی کہائی اور کہلائی ہی بس تمکو بہی لازم ہی کہ ایک مکان دلستان سر راہ لیجیی کہ وہین
عبادت رزاق مطلق کی کیجیی علی الصباح للہ فی اللہ ہر ایک بیمار لاچار کو بغور دیکہیی
اور دوا دیجیی تو وہ خالق ارض و سما سلسلۂ رزق پردۂ غیب سی سرانجام کر دیگا کیا تونی
یہ نہین سنا ہی **فی المثل** بی کس ہرگز نماند عنکبوت + رزق را روزی رسان پر میدہد
جو بیمار صحت پائیگا وہ حسب مقدور خدمت آپکی بجا لائیگا یہ فکر اخراجات کم ہو جائیگی اور
صورت فراغت کی نظر آئیگی یہ کلام فرحت انجام سنکر اوسی روز سی مینی بقوت الٰہی
کمر ہمت کی باندہی اور توکلت علی اللہ تعالی پر دہیان رکہہ کی بسم اللہ الرحمن الرحیم
کہہ کی ایک مکان مین جا بیٹہا اور بیمارون کا علاج کرنا شروع کیا یہانتک کہ گردش ایام
نی مجہسی پہلوتہی کی اور نام میرا مشہور تمام ہوا اوس ذریعہ سی ہر ادنی و اعلی مین شناسی
بہم پہنچی باری افضال الٰہی سی تہوڑی دنون مین ایسی صورت نکل آئی کہ اوقات اچہی
طرحسی بسر کرنی لگا اور دلکو خواہش کسی چیز کی نرہی بعد چندی مدت کی نصیر الدین حیدر بادشاہ نی
انتقال کیا اور تخت سلطنت پر بادشاہ جمجاہ عالم پناہ سکندر بارگاہ محمد علی شاہ جلوس
فرما ہوئی **بقول شاعر** اس جہان کا کچہ اعتبار نہین + ایک طور اسکی تئین قرار نہین +
بیٹہی بیٹہی ایک روز تصور بی ثباتی اس دنیای ناپایدار کا ایسا بندہا کہ یہ عمارت نہ خانۂ تن
مثل حباب بلکہ حباب سی بہی کم نقطہ مین نظر آئی فوراً خیال گذرا **بقول شاعر**
آخر ایک دن اس جہان سی جائیگا + اسکو پہر سوچیگا اور پچہتائیگا + کسو سطی دو دہر
مرنا ہی جینا نہین اور مرنا بسوی بلیس + ایسی سہل سہاگ کو کون گوندہا دی بیش خدا
کی فضل و کرم سی اس زندگی دو روزہ مین خوب کہایا اور لٹایا اب جی یون چاہتا ہی

کیا مثل مشہور ہی کہ چراغ را پیش آفتاب نوری نیست یہ نادان بی زبان کیا لیاقت
رکہتا ہی مثل مشہور ہی گندہ بروزہ باخشکہ اگرچہ گندہ لیکن ایجاد بندہ اسطور پر کہی
ہی لیکن الامر فوق الادب سمجہکی حاضر کرتا ہون علی الصباح لیگیا انہون نی خوب اسکو
ابتدا سی انتہا تک دیکہا تو اپنی زبان فیض بیان سی تحسین اور آفرین کی اور یہ کہا کہ
ایسی یہ کتاب مفید الاجسام فائدہ مند خاص و عام کی ہوئی ہی گویا کہ ایک دریا فیض کا
جاری کیا ہی مینی جو بغور خیال کیا تو موافق مضمون ان اوراقو نکی نام اسکا مفید الاجسام
رکہا بندہ نی بہی بخیال ہلال حبیب اوسی نام سی مشہور کیا بعد اسکے ایک دوست شفیق ولی اور دوست
لم یزلی نی کہا کہ ہم بہی اوس سی سرفراز ہون اونکی خدمت مین بہی لیگیا بعد مطالعہ کی
اونہون نی کہا سبحان اللہ یہ کتاب نادر اور نایاب اس آب و تاب سی تصنیف ہوئی ہے
کہ اگر کوئی شوقین ہین اس بحر بی پایان مین شناوری اور غواصی کری تو گوہر مقصود سے
دامن دولت کو پر کری اسو اسطی کہ کوئی دقیقہ مشکل عوارضات جسمانی کا باقی نہین
چہوڑا جسکا بیان مفصل نہین کیا غرضکہ اپنی نزدیک بجدا یون ہی کہ ایک دریائے
محیط فیض کو کوزی مین بند کیا ہی اگر اسکو دار الشفا کہئی تو بہی بجا ہی لیکن مصنف کو
اسکی صد آفرین و مرحبا ہی کہ یہ ذخیرہ واسطی عقبی کی جمع کیا ہی یہ امداد خدای قادر ہے
مینی غرض کی تصدق ہو جئی ایسی کریم کی اور نثار جائی ایسی رحیم کی کہ مجہسی ناقص العقل
سی ایجاد با مراد ابتدا سی انتہا کو بخوبی پہنچائی بیت اگر سوسن صفت میری زبان ہو
نہین ممکن کہ شکر اوسکا بیان ہو + اب خدمت مین صاحبان دانش و بینش اس فن کے
پوشیدہ نرہی کہ ان اوراقو نکو موافق کتاب حکماؤن کی اور دانا گذران تجربہ کار ونکی
لکہا ہی مصرعہ گر قبول افتد زہی عز و شرف + چنانچہ ایکروز کا ذکر ہی کہ جناب

باب پہلا علاج پہوڑہ اور دانہ زہر بادمین جاننا چاہئی کہ ایک

پہوڑہ اوپر سر کی تالو کی جا ہوتا ہی صورت اوسکی یہ ہی کہ ایک دانہ برابر خشخاش کی اور گرد اوسکی سیاہی کف دست کی برابر ہوتی ہی اور وہ سیاہی مثل باد صرصر کی دوڑتی ہی اور زہر بادسی تعلق رکہتی ہی یہان تک کہ تمام بدن سیاہ ہو جاتا ہی اور وہ مریض چار پہر یا آٹہہ پہر کی بعد قریب ہلاکت ہو جاتا ہی لیکن بفضل ایزدی اگر کوئی مرہم یا اوستاد بہم پہونچی تو البتہ اچھا ہو جاتا ہی اگر سیاہی گردن کی نیچی نہ اوتری ہو تو علاج کری اور علاج اوسکا یہ ہی کہ پہلی فصد سرو کی کہولی اور خون پندرہ پیسہ بہر لی اور بعد فصد کی قی مفید ہی اسواسطی کہ یہ عارضہ محاذی قلب ہوتا ہی ایسا نہو کہ طرف اسفل کی رجوع کری دواقی کی یہ ہی **دوا** سرکہ دس تولہ شکر سرخ دو تولہ مین پہل چہہ ماشہ ان سبکو دو سیر پانی مین جوش کری جبکہ آدہا پانی رہ جائی تو دو دفع یا تین دفع پلا کر قی کرائی اور اوس دانہ پر اور سیاہی پر تیزاب لگائی یا پلاستر رکہی جب آبلہ پڑ جاے تو دوسری دن صبح کو کاٹ ڈالی اور مرہم اس طرح کا لگائی کہ زخم اچھا نہو اور خوب آلایش نکلی اور وہ مرہم یہ ہی **نسخہ مرہم** توتیا ہارونی ایک تولہ زنگار سبز ایک تولہ سوہاگہ چوکیا خام ایک تولہ بہروزہ تر چار تولہ پہٹکری ایک تولہ آبنہ ہلدی ایک تولہ ہرتال طبقی چہہ ماشہ ان سب دوائوکو مہین پیس کی بہروزہ مین ملاکر گائی کا گہی دو تولہ کو تہوڑا تہوڑا ملاتا جائی اور گہیتا جائی اور شراب برانڈی یا سرکہ تیز سی خوب اس مرہم کو دہوکر زخم پر لگائی جب وہ زخم سرخی پر آئی تو یہ مرہم لگائی **نسخہ مرہم** روغن کنجد سیاہ پاؤ بہر پہلی گرم کری استخوان سر آدم دو تولہ برگ نیم دو تولہ لیکر اوسمین ڈالے اور خوب جلائی جب وہ نو چیزین جل جائین تو دور کری بعد موم دو تولہ ملائی اور مردار سنگ

پہر سفیدا ایک تولہ مردار سنگ چار ماشہ دم الاخوین چار ماشہ توتیا چار رتی ان سبکو بہین پیسکر ملائی جب قوام پر آئی تو اوتارلی اور زخم پر لگائی اگر حق تعالی نی چاہا تو اچہا ہوجایگا **نوع دیگر** ایک پہوڑا ماتہی پر ہوتا ہی یا کنپٹی مین یا پشت سر پر یعنی گدّی پر اور سر کی پہوڑی بہت ایسی ہوتی ہین کہ اوسمین تشویش زیادہ نہین ہوتی یا تو خود پہوٹ کی اچہا ہوجاتا ہی یا نشتر سی اور جو مرہم کہ بیان کئی ہین وہ لگائی **نوع دیگر** ایک عارضہ سر مین اور ہوتا ہی کہ دانی بہت سی ہوتی ہین اور اون مین سی پانی نکلتا ہی اور وہ پانی جس جگہ لگ جاتا ہی سب دانونکی صورت ایک سی ہوجاتی ہی اور وہ پانی ایسا ہوتا ہی جیسی گوند کا پانی علاج اوسکا یہ ہی **نسخہ مرہم** گہی گائیکا آدہ پاؤ دہو یا ہوا کمیلہ چہہ ماشہ مرچ سیاہ دو ماشہ شنگرف دو ماشہ سبکو پیسکر چہانکر ملائی اور ایکدن شبنم مین رکہی دوسری دن لگائے اور پہلی گرم پانی اور نمک ساہر سی اوس مقام کو دہودی اور ایک ہفتہ بہر اسکو لگا دیکہی اگر اسمین فرصت ہوجائی تو بہتر ہی اور نہین تو پارہ چہہ ماشہ اجواین خراسانی چہہ ماشہ پان بنگلہ مع مصالحہ چار عدد اور وہ دوائین جو اوپر بیان کی ہین اوس مین ملائی اور بدستور نمک پانی سی دہووی اور وہ مرہم لگائی اور یہ دوا پلائی **نسخہ** گلسرخ چار ماشہ مویز منقی کی سات دانہ گل بنفشہ چہہ ماشہ مکو خشک چہہ ماشہ رات کو بہگوادی صبح کو جوش کری مصری تولہ بہر ملاکی پلادی چوتہی دن یہ دوا دی **نسخہ** عصارہ ریوند دو ماشہ گلقند تولہ بہر ملاکر کہلادی قی اور دست آوینگی بعد دو پہر کی قلیہ خشکا دی دوسری دن یہ دوا دی **نسخہ** بہیدانہ دو ماشہ ریشہ خطمی چار ماشہ مصری تولہ بہر جب مادہ اخراج ہوگا صحت کامل ہوجائیگی **نوع دیگر** ایک پہوڑا گردن مین گدی پر ہوتا ہے

رنگ اوسکا مثل خون کبوتر کی ہو جائی تو اوسکو چہان لی اوس مین موم دو تولہ
توتیا سبز ایک رتی ملادی اور روغن زیتون تولہ بہر ملا کر رکہی اور لگائی اگر خدا نی چاہا
تو اچہا ہو جایگا اور پرہیز یہ ہی مونگ کی دال دہوئی اور روٹی کہلائی پانی پکائی جب
سیر بہر کا آدہ سیر رہی تو سرد کر کی پلائی نوعدیگر اور کان کی لو کی نیچی بہی ایک پہوڑا
ہوتا ہی اور وہ بہی پہلی نہین معلوم ہوتا ہی اوس مین بہی جو نادان حکیم ہوتی ہین علاج وہ
کرتی ہین جو اوپر بیان ہوا ہی جبکہ پہوڑا طول پکڑتا ہی تو جراح کو بلاتی ہین اور وہ بہی داغ ناحق
کرتی ہین لازم ہی پہلی اوسکو نرم کری کیونکہ کچا چیرا جاتا ہی تو بدنامی حاصل ہوتی
ہی چار روز کی عرصہ مین کچہ ڈر نہین ہی کس لئی کہ بدنامی حاصل نہو جب نرم ہو جاےگا
تو خلل نہ کریگا پہلی یہ دوا باندہی نسخہ برگ شہتوت دو تولہ برگ نیم دو تولہ پیاز سفید
ایک تولہ نمک سانبہر چہ ماشہ ان سبکو پیسکر نیم گرم لگائی اگر پہوٹ جائی تو بہتر ہی نہین
تو نشتر دی یا جیسی صلاح وقت ہو ویسا کری اور یہ مرہم لگائی نسخہ پہلی روغن سرسون
سات تولہ لیکی گرم کری اور موم زرد تولہ بہر سنگ بصری دو تولہ آرد ماش دو تولہ
ان سبکو کڑہائی مین ڈال کر حل کری اور سرد کر کی لگائی اگر اوس مرہم سی اچہا نہو تو وہ
مرہم لگائی کہ جسمین پتن جوت ہی جبکہ گوشت برابر ہو جائی تو سیاہ مرہم لگائی اور سیاہ
مرہم یہ ہی نسخہ روغن تلخ آدہ پاؤ سیندور چار تولہ ان دونو کو کڑہائی مین پکائی اور
نیم کی سونٹی سی گہوٹتا جائی جب تار بندہنی لگی تو اوتار لی اور لگائی اور پہوڑی کو چیر کی منہ
کشادہ کری کس لئی کہ اگر کم ہو گا تو چور رہ جائی گا نوعدیگر ایک پہوڑا آنکہ کی کوئی
مین ہوتا ہی وہ خود بخود پہوٹتا ہی اوسکا علاج یہ ہی پہلی تو وہ مرہم لگائی کہ جس مین
توتیا اور زنگار ہی اوپر بیان کیا ہی جب مواد نکل جائی تو یہ مرہم لگائی نسخہ اشتران

ان اجزا کو رات کو بہگو دی اور صبح کو ملکر چہانکر شربت انارین ملاکی پلائی اور ناک مین یہ دوا سونگہائی ادویہ ارنی اوپلی کی راکہہ انڈیکا پوست جلاہوا زنگار جلاہوا اگر اس سی بند ہو تو یہ ناس دی **ناس** زہرمہرہ خطائی بنسلوچن کتہہ سفید بڑی الایچی سنگجراحت برابر وزن کرکی پیس کر ناس کی طرح سونگہائی اور دماغ پر یہ لگائی **دوا** پہلی ببول تولہ بہر برگ ببول تولہ بہر حنا سبز تولہ بہر آملہ خشک تولہ بہر صندل سفید تولہ بہر اگر اس سی بہی بند ہو تو یہ دوا لگائی **ادویہ** تخم ریحان تولہ بہر صندل سفید تولہ بہر کافور چار ماشہ بہری دہنیا کی عرق مین لت کرکی لگائی خدا چاہی تو اچہا ہو جائی یہ علاج بہی قابل یاد رکہنی کی ہی کیونکہ یہ بڑی معرکہ کا علاج ہی **نوع دیگر** اور دوسرا عارضہ بہی ناک مین ہوتا ہی اوسکو پینس کہتی ہین اور وہ آتشک سی تعلق رکہتا ہی اگر صاحب عارضہ منکر ہو تو لقین نکرنا چاہی کس لئی کہ باپ اور دادی سی بہی ہوتی ہی کیونکہ اکثر ڈاکڈرون نی اور اکثر حکیمون نی کتابون مین لکہا ہی اور اکثرون کا قول یہ ہی کہ نزلہ ہا رسی بہی ہوتا ہی اور اپنی آنکہہ سی بہی دیکہا ہی صورت اوسکی یہ ہی پہلی تو خوشبو اور بدبو کچہہ معلوم نہین ہوتی ہی بعد اوسکی درد سر مین اور پیشانی مین بہی ہوتا ہی اور آواز مین بہی فرق ہوتا ہی اوسکی واسطی تنقیہ مفید ہی مسہل اور فصد اور قی اور عمل لازم ہی اور یہ ناس سونگہائی **نسخہ** پلاس پاپڑا گری کرنج پہٹکری سرخ نک چہکنی تنباکو خشک ایسی چیزین سونگہائی برابر وزن کرکی اگر چہینکین آوین تو جلد اچہا ہو جایگا اور نہین تو ناک کی بیچ مین جو ہڈی ہوتی ہی وہ جاتی رہتی ہی اور اوسکی واسطی روغن دیودار اور روغن بلسان اور روغن تاپین انگریزی مفید ہی یا روغن کاہو اور روغن کدو اور روغن تخم پٹیہہ مفید ہی اگر کچہہ مقدور ہو تو چوب چینی یا معجون عشبہ یہ شروع کری اور آخر کو ہڈی نکلکر ناک دب جاتی ہی

ادویہ شیر تازہ گاو آدہ سیر مغز فلوس دو تولہ ان دونو کو گرم کرکی غرغرہ کری اور ایک
دوا یہ ہی ادویہ برگ شہتوت چار عدد کوکنار مسلم چار عدد اسبند سوختنی ایک تولہ عدس
مسلم دو تولہ دو سیر پانی مین جوش کری جبکہ سیر بہر رہ جاوی تو غرغرہ کری اگر اس سی فائدہ
ہو تو بہتر ہی نہین تو دوا یہ کری نسخہ سبوس گندم چہہ ماشہ ناخونا ایک تولہ گل خطمی تولہ
بہر زوفای خشک تولہ بہر نمک لاہوری چہہ ماشہ ان سبکو تین سیر پانی مین جوش کری
جبکہ سیر بہر جل جاوی تو غرغرہ کری اگر اس ادویہ سی پہوڑا پہوٹ جاوی تو بہتر ہی اگر
نہ پہوٹی تو یہ دوا کری کہ یہ تیزاب ہی نسخہ پوست انار چہہ ماشہ تخم ترب چہہ ماشہ زاج
سفید چہہ ماشہ نوسادر دو ماشہ سرکہ تند آدہ سیر لیکی سبکو سرکہ مین جوش کرکی غرغرہ کری
جبکہ یہ پہوڑا پہوٹ جاوی تو خیال کری کہ زخم ہی یا مل گیا اگر ملجائی تو یہ دوا کری دوا
کوکنار دو عدد سبوس گندم چہہ ماشہ گل خطمی چہہ ماشہ گلنار خشک چہہ ماشہ ان سبکو جوش
کرکی غرغرہ کری اگر فضل خدا ہو تو بہتر ہی اور خدانکری زخم ہو تو یہ دوا کری دوا خطمی
تولہ بہر گل خطمی تولہ بہر گل بنفشہ تولہ بہر سپستان تولہ بہر تخم حلبہ تولہ بہر آب دریا نیم
ان سبکو خوب کوٹ کرکی بہگو دی آٹہہ پہر کی بعد روغن کنجد سیاہ ملاکر جوش کری جبکہ
پانی سب جل جاوی تو تیل کو چہان لی اور اس زخم پر لگائی نوع دیگر ایک پہوڑا منہ مین
زبان کی نیچی ہوتا ہی کہ اوسکی طرح آبلہ کیسی ہوتی ہی اور ایک پہوڑا پہلو کیطرف زرد ہوتا ہی
اور اوسکی سبب سی ایک گٹہلی باہر ہوتی ہی اوس گٹہلی پر یہ لیپ لگائی نسخہ جدوار
ہری کو مین گہس کر گرم کرکی لگائی اور جو آبلہ سا ہوتا ہی اوسکا علاج یہ ہی نسخہ بادرنگ
چہوٹی بڑی مائین مازو سبز نمک لاہوری برابر وزن لیکر جوش کرکی کلی کری اگر پہوٹ
جائی تو یہ علاج کری نسخہ ہرا دہنیا خشک دہنیا کتہہ سفید مازو سبز اسکو لگائی اور کلی کری

مرہم یہ ہی نسخہ بہروزہ دو تولہ ریوند چینی چہہ ماشہ انزروت چار ماشہ پیس کر ملائی
اور پانی سی اس مرہم کو دہوئی اور لگائی جبکہ پہوٹ جائی اور مواد نکل جائی تو یہ لگائی
ادویہ رسوت ایک ماشہ چوب تگر تین ماشہ گائی کی گہی مین ملادی اور کڑاہی مین حل
کری اور لگائی خدای تعالی چاہی تو اچھا ہو جایگا نوع دیگر ایک پہوڑا ڈاڑہ مین تا ہوتا ہی
اوسکا علاج یہ ہی ادویہ برگ نیم برگ بکاین برگ سنبہالو برگ نرمان ان پتیونکو
برابر وزن لیکر جوش کری اور بپہارا دی اور اوسی کو باندہی اور اوسی پانی کی کلی
کری اگر اندر پہوٹی تو بہتر ہی اور جو باہر پہوٹی تو بی دانت اوکہاڑ ہی اچھا ہوگا اور جو
یہ پہوڑا باہر ہو اور باہر پہوٹی تو اوسکو چیر ڈالی اور چار پارہ کری اور نیم اور نمک باندہی
اور مرہم اون مین سی لگائی جو اوپر بیان کئی ہین اور جو نہ اچھا ہو تو یہ مرہم لگائی
ادویہ روغن کنجد سیاہ پانچ تولہ موم سفید ایک تولہ لوبان ایک تولہ مردار سنگ
پانچ ماشہ توتیا ایک ماشہ پہلی تیل کو گرم کری اور موم ڈالی بعد ان سبکو پیس کر ملاوی
جبکہ یک جائی تو حل کری اور لگائی اور اندر پہوٹی تو وہ کلی کری جو خناق کی حال مین
اور منہ کی پہوڑ مین خشک دوائیان اوپر بیان کی ہین وہ کری اور زخم اندر سی
صاف ہو جائی تو وہ تیل بہر دی جو اوپر بیان ہوا ہی اور یاد کی لئی دوبارہ کہا جاتا ہی
وہ روغن تارپین یا روغن جل پائی کہ یہ روغن انگریزی ہین لگائی اور اگر منہ کی اندر
چہوٹی چہوٹی آبلہ ہون تو برف کا پانی لیکی کلی کری خدا چاہی تو اچھا ہو جایگا نوع دیگر
ایک پہوڑا ٹہوڑی پر ہوتا ہی اور اوسکی گرد سرخی ہوتی ہی اوسپر مرہم زنگار لگائی
یا وہ کہ جسمین ریوند چینی اور بہروزہ ہی جبکہ مواد نکل جائی تو سیاہ مرہم لگائی اور اوسکی
نیچی اگر گٹہلی ہو جائی تو نیم کی پتی اور چیت کی پتی اور نمک پیس کر باندہی جبکہ وہ یک جا ہی

سر مین گنج ہوتا ہی اوسکی دوا یہ ہی نسخہ فلفل گرد چہہ ماشہ کلونجی ایک تولہ ان
دونو دواون کو گائی کی گہی مین جلائی اور ہاون دستہ سی خوب گہوٹی جبکہ شل
مرہم کی ہوجائی تو رکہی اور ریٹہہ لیکی پانی مین گہولی اور مقطر کری پہلی اوسکی پانی سی
سر کو دہوئی بعدہٗ یہ مرہم لگائی اور اگر فایدہ نہو تو یہ لگائی نسخہ فلفل سیاہ چہہ ماشہ
کمیلہ سبز چہہ ماشہ برگ حنا سبز چہہ ماشہ آملہ خشک چہہ ماشہ برگ نیم چہہ ماشہ توتیا سبز
چہہ ماشہ پہلی روغن تلخ پانچ تولہ کڑہائی مین گرم کری پہر ان دواؤنکو ڈالی جبکہ جل جائی
تو گہونٹی اور لگائی نسخہ ہالم یعنی چمین سرد دو تولہ جلائی جبکہ مثل کوئلی کی ہوجائی پیسکر
روغن تلخ مین ملائی اور دوپہر دہوپ مین رکہی پہر اسکو لگائی خدا چاہی تو اچہا ہوجائیگا
اور سر کی پہوڑیکی اقسام اور علاج بہت ہین اگر اونکا سب حال بیان کرتا تو طول ہوجاتا
اسواسطی مختصر بیان کیا اگر جو پہوڑی سر مین ہوتی ہین اونکا علاج اگر ان مرہمون
سے کری تو اچہا ہی کیونکہ یہ مرہم خوب ہین نوع دیگر اور ایک پہوڑا گردن مین
قسم خنازیر کی ہوتا ہی اور اوسکو کنٹہہ مالا کہتی ہین اوسکی صورت پہلی ایسی ہوتی ہی
کہ داہنی جانب یا بائین جانب گٹہلیان ہوتی ہین اوسکا علاج یون کری کہ پہلی
تو تحلیل کرنی کی دوا کری اگر تحلیل ہوجائی تو بہتر ہی اور وہ یہ ہی نسخہ خاکسی
پانچ تولہ سورنجان تلخ ایک تولہ کندرہ ایک تولہ انکو ہری کاسنی کی عرق مین پیسکر
لگائی اور اوسکی پتی گرم کرکی باندہی جب وہ گٹہلیان معلوم نہون تو فصد اور
قی کرای اگر اس سی فایدہ نہو تو یہ عرق اور پتی موقوف کری اور ریونیکی عرق مین
ان دواؤنکو ملاکی لگائی بر تقدیر اگر تحلیل نہون یا کم تحلیل ہون تو اوسکی
بعد یہ لیپ کری نسخہ گلسرخ گل ارمنی گلنار گو خشک دم الاخوین تخم مودو

پہلی تین دن دودہ اور چانول کہلائی مگر صاحب عارضہ کو معلوم نہو کسو اسطی بعضی
دوا منہ پر صاحب عارضہ کی نہین کہتی ہین کیونکہ دل مین شبہہ ہوجاتا ہے
نوع دیگر ایک پہوڑا بغل مین ہوتا ہی وہ بہی قسم خنازیر سی ہے اوسکی صورت
یہ ہی کہ بعضی آدمی کی کئی گٹہلیان ہوتی ہین ایک اون مین سی پک جاتی ہی
اور آلایش نکلکر اچہی ہونی نہین پاتی ہی کہ دوسری اور پیدا ہوئی اسی طور پر
دفعہ دفعہ کر کی چہہ سات ہوتی ہین اور ایک صورت یہ ہی کہ ایک گٹہلی ہو کر پک
جاتی ہی اگر پہوٹ گئی تو اچہی بات ہی اور نہین تو نشتر دیا جاتا ہی لی اسکی اچہی
نہین ہوتی ہی اگر کوئی صاحب عارضہ لاغر ہو تو پہوڑی کی وہ صورت ہوتی ہی
جو اوپر بیان کیا ہی اگر جسم کسی کا تیار ہو تو یہ صورت ہوتی ہی کہ پہلی ورم سا ہوتا ہے
ساتہ سختی کی وہ بہت عرصہ مین پکتا ہی بسبب دیر کی تیز آب یا نشتر دیتی ہین تو خون
نکلتا ہی پس یہی خرابی ہی جبکہ نیم بندہ چکتی ہی تو بعد مرہم لگانی کی پانی نکلتا ہی اور
اسی طور سی طول ہوجاتا ہی اوسکا علاج یون کری کہ پہلی وہ پٹیان باندہی جو ڈاڑہ
کی پہوڑی مین بیان کی ہین جب نرم ہو تو وہ مرہم لگائی جسمین نان پاؤ کا مغز ہی
یا یہ دوا لگائی **نسخہ** میدہ گندم لو شہد اور زردی انڈہی کی ملاکی لگاوی پہوٹ
جایگا یا نرم ہوجایگا جبکہ نرم ہو تو نشتر دی نیم اور شہد اور نمک او پہٹکری باندہی اور مرہم
یہ لگائی **نسخہ** توتیا سبز تین ماشہ کو کنار سوختہ ایک تولہ عسل خالص موافق اوسکی ملائی
اور حل کری جب کہ مثل مرہم کی ہو تو لگائی اگر فایدہ نہو تو یہ مرہم لگائی **نسخہ** خوک کی
ہڈی اور بال اوسکی جلا کی دونو اجزا ایک ایک تولہ لیکی دو تولہ اوسکی چربی مین
ملائی اور خوب حل کری اور لگائی **نسخہ** اور جو زخم خشک نہو تو ان دونون مین سی

ایک پہوڑا عورت کی دودہ کی چہاتی مین ہوتا ہی اوسکا بہی علاج اسی طرحکا کیا چاہیئے
کہ اوپر بیان کیا ہی اور اس پہوڑے مین پہلی وہ مرہم لگائی کہ جسمین انڈہی کی زردی
ہی یا وہ مرہم لگائی کہ جسمین نان پاؤ کا مغز ہی ان مرہمونسی جو پہوٹ جائی تو بہتر ہی
اور جو نہ پہوٹی تو وہ مرہم لگائی جسمین آنبہ ہلدی ہی جب دیکہی کہ نہین پہوٹتا تو نشتر دی
اور جو خود پہوٹ جائی تو بہتر ہی اور زخم کا منہ اوپر ہو اور پیپ پانی سی نکلتی ہو تو نیچی اسکی
نشتر دی یا گدی نیچی باندہی اور دودہ پلانا بچی کا موقوف نکری اور جو احتیاط بچی
کی زیادہ ہو تو دودہ نہ پلائی اور مرہم یہ لگائی **نسخہ** نوفل نیم بریان چہہ ماشہ کتہہ سفید
نیم بریان چہہ ماشہ سیندور گجراتی چہہ ماشہ سفیدا کاشغری چہہ ماشہ پہلی گہی گائی کا سات
تولہ گرم کرکی موم زرد ایک تولہ ڈالی اور سب دواؤنکو پیسکر ملائی اور آنچ سی جدا کرکی
خوب گہوٹی جبکہ سرد ہو جائی پارہ چہہ ماشہ ملا کر حل کری اور لگائی **نوع دیگر** ایک پہوڑا
بی دودہ کی چہاتی مین ہوتا ہی اوسکی صورت یہ ہی پہلی ایک دانہ زرد مسور کی دانے
برابر اوپر اور گوشت کی اندر ایک گٹہلی برابر چنی کی ہوتی ہی وہ بڑہتی جاتی ہی اور وہ دانہ
اچہا ہو جاتا ہی اور گٹہلی اگر جوان آدمی کی ہو تو بعد ایک برس یا دو برس کے آم کی برابر
ہو جاتی ہی اگر ضعیف ناتوان یا پیر ہو اوسکی سات آٹہہ مہینے بعد آم کی برابر ہو جاتی ہی
جبکہ اس مقدار کو پہنچی تو ورم اور درد کی ساتہ بخار ہو جاتا ہی اور دوائیان پلانی سی بخار
جاتا رہتا ہی اور اوس گٹہلی پر دوائیان گہر کی اور اون لوگون کی لگاتی ہین کہ جو اس
فن سی ناواقف ہین اور جراح سی یہ فرمائش ہوتی ہی کہ اسکو تحلیل کرو اور یہ قسم پہر
کی ہوتی ہی نام اسکا کنکر بیل ہی اور تحلیل ہونا معلوم کیونکہ کاٹی سی نہین کٹتی تو میری
رای ناقص مین اس طرح سی آتا ہی کہ جو اوس کا علاج کری تو حکیم کو بہی اشتر یک

کپڑی پر ضماد کرکی اور رکہہ چہوڑی وقت حاجت کی موافق پہوڑیکی پہاہا کاٹکر لگائی اور جو پہوڑ ہو جائی
تو وہ جیت کی پتی کی ترکیب بیان کی ہی وہ لگائی جبکہ سختی کا نام باقی نرہی توان مرہمونسی
جو اوپر بیان کئی ہین کوئی تیز سا لگائی اگر پہوڑی کی پہوٹنی کی بعد بدگوشت ہو جائی
تو علاج نکری اور کری تو یہ کہی کہ اب ساری چہاتی کٹوا ڈالی تو اچہی ہوگی اور حکیم کو
یہ لازم ہی کہ وہ مزاجکی موافق دوا کری اور جرّاح کو یہ لازم ہی کہ وہ مرہم لگائی جبتک
زخم پانی ندی اور چہاتی نہ کاٹی جائی اور آگاہ ہو کہ جبتک چہاتی نہ کاٹی جائی وہ مرہم یہ
ہی نسخہ زنگار ایک تولہ شہد دو تولہ سرکہ دو تولہ ان سبکو ملاکر پکائی جبکہ تار بندہنی
لگی تو لگائی اور دیکہی کہ خون دیتا ہی یا پانی اور اچہی ہونیکا نشان یہ ہی کہ زخم کے
گرد سیاہی ہوتی ہی اور بو آتی ہی اور پیپ سیاہ نکلتی ہی اور سپیدی مثل پہپہوندی
کی ہوتی ہی پہر اوس زخم کا علاج نکری کہ وہ اچہا ہوگا اور اچہی ہونیکا نشان یہ ہی
کہ زخم چار طرف سی سرخ ہوتا ہی اور پیپ گاڑہی مائل بزردی ہوتی ہی اگر ایسی
صورت زخم کی ہو تو علاج بخوبی کری خدای تعالی نی چاہا تو اچہا ہو جایگا **نوع دیگر**
ایک عارضہ عورتکی چہاتی مین اور ہوتا ہی ان دونو قسمونکی سوا اوسکی صورت یہ ہی
کہ چہاتی مین جو سیاہی ہوتی ہی اوس مین کثرت سی دانہ ہوتی ہین اور اوس مین
خارشت بہی ہوتی ہی اور اکثر پانی بہی نکلتا ہی اوسکو اس بندہ نے اچہی ہوتی
کم دیکہا ہی اور جو کسی کو تخفیف ہوئی ہی تو اوس مرہم سی جسمین پان معہ مصالحہ
یا جس مین زیتون کا تیل ہی اور اکثر روغن بنفشہ سی بالکل اچہی ہوتی دیکہا ہی
مگر یہ روغن بہت کم میسر آتا ہی **نوع دیگر** ایک پہوڑا سینہ پر کوڑی کی جگہ ہوتا ہی
اوسکو بہی تیز مرہمونسی پکاکی پہوڑ ڈالی یا چیر ڈالی اور اوسکا بہی علاج جلدی کری

درمیان مین ہوتاہی اوسکو بہی خنازیر مین سی لکہتی ہین اور وہ عرف مین بدمشہور ہی

کہ اوسکی طرح یہ ہی کہ پہلی ایک گٹہلی سی ہوتی ہی اور اسکو آتشک کی شبہہ سی چہپائی ہین

حالانکہ پہوڑا بچی کی بہی ہوتاہی اور جو پوشیدہ نکرین تو جلد تحلیل ہوجائی اور یہ پہوڑا بہت

مشکل ہوتاہی اوسکی بٹہانیکی دوائیان یہ ہین نسخہ چونا ایک تولہ ساری سفیدی انڈہی

کی ان دونونکو ملاکر لیپ کری نسخہ آدمی کی سر کی ہڈی گہسکر گرم کرکی لگائی یا اسپغول

کو پانی مین پیسکر لگائی یا یہ لیپ کری نسخہ کتہہ سفید چہہ ماشہ تج قلمی چہہ ماشہ کمیلہ سرخ

چہہ ماشہ گوند ببول چہہ ماشہ ان سبکو پیسکر موافق پہوڑی کی پانی مین لت کرکی لگائی

اور جب تحلیل نہو تو پکادی دوائیان پکانی کی یہ ہین نسخہ ایک انڈہی کی زردی شہد

خالص ایک تولہ میدہ گندم ایک تولہ انکو ملاکر رکہی اور لگائی اگر پہوٹ نجای تو نشتر دی

اگر نشتر دینی مین کچہا نکلی تو برگ نیم برگ امربکوہی سنبر اور برگ نرما اور برگ جیت ایہ برگ بکاین ان سبکو

جوش کرکی بہپارا دی اور یہی باندہی اور ایک ہفتہ یہ عمل کری تاکہ خوب نرم ہوکر

مواد نکل جائی بعدہٗ یہ مرہم لگائی نسخہ پہلی روغن زرد آدہ پاؤ گرم کرکی اور دو تولہ موم

سفید ملائی بعدہ رال سفید سات تولہ ملائی جبکہ ملجای تو ایک پیالی مین پانی سی ہو ئی

اور عرق بہنگرا چار تولہ ملاکر زخم پر لگائی اور ایک لیپ ہی کہ شروع مین تحلیل کرتاہی

اور تیار کو پہوڑ دیتاہی اور جو نیم خام پہوڑا ہو تو پکاتاہی نسخہ حالون ایک تولہ تج قلمی ایک

تولہ تخم کتان ایک تولہ تخم بلبا ایک تولہ مصبر کمنگری چہہ ماشہ صابون چہہ ماشہ گوگل ہنیبیا

چہہ ماشہ ریوند چینی چہہ ماشہ سجی سرخ چہہ ماشہ ان سب کو پیس کر چہان کر موافق پہوڑی

کی پانی مین گرم کرکی لگائی اور بنگلہ پان اوپر گرم کرکی باندہی اور اس لیپ کی فائدہ بہت

ہین کسواسطی کہ اگر چوٹ لگی ہو تو سجی موقوف کرکی عوض اوسکی نمک لاہوری ڈالی اگر

عدد چھچھوندر ایک عدد سرگین خوک سات تولہ چربی خوک دو تولہ حقہ ناریل کہنہ
دو عدد روغن گنجد سیاہ ایک سیر یہ سب چیزین جلاکر چھان لی اور لگائی جب اوس سطر فسی
غلیظ اور ریح نکلنی لگی تو علاج نکری یہ زخم پانی دیتا ہی پیپ نہین دیتا ہی اور کوئی
بات ایسی نکالی کہ وہ علاج موقوف ہو جائی میری رای ناقص مین آتا ہی مگر اوستاد جو چاہین
وہ کرین اختیار اللہ تعالی پاک کا ہی **نوع دیگر** ایک پھوڑا دونون شانونکی درمیان
نہین ہوتا ہی اور اوسکو کتابون مین خنجر بیک لکہا ہی اور سنا بہی ہی کہ اندازا اوسکا یہ ہی
کہ پہلی سختی ورم کی ساتہ ہوتی ہی جب وہ پہوٹتا ہی تو بد گوشت ہو جاتا ہی دو نو جانب
کی پہنسی شبیہ ایک جانور کی ہوتی ہین اور مینی بہی سنا تہا کہ کلیجہ بشر کا کہاتا ہی لیکن جو دریافت
کیا تو معلوم ہوا کہ غلط تہا اور دیکہا تو بد گوشت تہا مگر اچہی ہوتی کہین نہین دیکہا اور
علاج کرتی دیکہا تو یون دیکہا کہ اگر بد گوشت کٹ جائی تو اچہا ہونا کچہ مشکل نہین ہی
مگر گوشت جو دوا سی کاٹنا منظور ہو تو دوائیان یہ ہین **نسخہ** شہد تین تولہ زنگار دو تولہ
سرکہ تند سات تولہ ان کو ملاکی پکائی جبکہ تار بندہنی لگی تو سرد کرکی لگائی اور خشک
دوائیان کاٹنی کی یہ ہین **نسخہ** سنکہیا سفید توتیا سبز نوسادر پہٹکری بریان سوہاگہ چونا
خام سجی گلابی ہلدی سوختہ ان سب کو باریک پیس کر لگائی اور ایک دوا انگریزی ہی یہ
کہ ایک بتی کاسٹک تیزاب کی ہوتی ہی اوسکو لگائی اور چہوری سی کاٹنی مین برائی
ہی کہ روز بڑہتا ہی اور گہٹتا ہی مگر سو اسطی نشتر سی نہین کاٹتی ہین اور سب جراح چہوری
سی کاٹتی ہین اسی باعث سی وہ پہوڑا خراب ہوتا ہی اور گرد اوسکی یہ لیپ لگائی
نسخہ تبرید رخطائی زہر مہرہ خطائی ریوند خطائی تخم مورد گلنار فارسی گل سرخ
دم الاخوین سب کو برابر لیکی عرق مکو سبز مین لگائی فصد اور قی لازم ہی اور غذا شوربا

لگائی اور کہنی سی نیچی تک سات پہوڑی ہوتی ہین **نوع دیگر** ایک عارضہ انگلی
مین ہوتا ہی اوسکو بسہری کہتی ہین جو اوس مین بد گوشت ہو اور نشتر سی اگر نہ کاٹی
تو تیزاب لگائی اور گوشت اگر کٹ جائی تو وہ مرہم لگائی کہ جس مین کشتہ ہی **نوع دیگر**
ایک پہوڑا ہتیلی مین ہوتا ہی اوسکو بہی چیر ڈالی اگر پہوٹنیکی راہ دیکہی گا تو انگلیاں ٹیڑہی ہو
سی جاتی رہین گین اگر انگلیاں سیدہی نہون تو ہیڑ کا گوبر پانی مین پکا کی بہپارا دی
اور دودہ بہیڑ کی بہی مالش ہو یا شراب و آتشہ کی اور کاندہی سی انگلی تک چودہ پہوڑی
معرکہ کی ہوتی ہین دو جانب کی اور بہت پہوڑی ایسی ہوتی ہین کہ جلد اچہی ہو جاتی
ہین **نوع دیگر** ایک پہوڑا پشت مین ہوتا ہی کہ اوسکو اڈیا کہتی ہین اور اوسکی گرد
چار پہوڑی ہوتی ہین چار طرح پر اور وہ پہوڑا پشت کی بیچ مین ہوتا ہی اوسکی صورت
یہ ہی کہ مثل سرطان کی ہوتا ہی اور وہ عرض و طول مین بہت بڑا ہوتا ہی اور اوس پہوڑی
مین ایک سوراخ پک جانی کی بعد ہو جاتا ہی اور پانی نکلتا ہی یا پیپ پتلی دیتا ہی اور
چہیچہڑا نہین نکلتا ہی لازم یہ ہی کہ اوسکو چار پارہ کر ڈالی چار انگل تک اور اوسکی آلائش کو
نمک سانبہر اور برگ نیم پھٹکری اور شہد سی پاک رکہی لیکن بائین جانب کو خیال رکہی
کہ ورم نہ آجاتی بر تقدیر اگر ورم ہو جائی تو داہنی ہاتہ کی فصد باسلیق کہلوائی پندرہ تولہ
خون لی اگر اسقدر خون نہ نکلی تو بائین ہاتہ کی فصد چار دن کی بعد لی اور یہ مرہم لگائی
نسخہ چوک چونا سجی توتیا سبز صابون رائی سوہاگہ چہ کیا دودہ مدار خام ایک ایک تولہ
گہی گائیکا بارہ تولہ لی کی گرم کر کی پہلی صابون ملائی اور باقی دوائیان پیس کر جدا جدا
وزن برابر کر کی ملائی جبکہ قوام پر آئی تو سرد کر کی لگائی اور اگر زخم بہر آنیکی بعد ورم ہو جائی
اور بعد ورم کی بحثیں ہو جائی تو کسی حیلہ سی معالجہ موقوف کر دی اگر کوئی حیلہ نہ چل سکی تو

قوام ہوجائی تو سرد کرکی لگائی اگر پیپ ساتہہ غلاظت کی نکلی تو یہ دوا اپنی کو دیویے
نسخہ برگ شہترہ چہہ ماشہ تخم شہترہ چہہ ماشہ صندل سفید چہہ ماشہ صندل سرخ چہہ ماشہ
گل منڈی چہہ ماشہ گاوزبان چہہ ماشہ اصل السوس مقشر چہہ ماشہ گل خطمی چہہ ماشہ
گل بنفشہ چہہ ماشہ ان سبکو بہگو دی صبح کو ملکر اور چہان کر نشاستہ ایک ماشہ طباشیر
ایک ماشہ زہر مہرہ خطائی ایک ماشہ دم الاخوین ایک ماشہ پیسکر اوپر دوا کی چہڑکی اور
پلائی اور گرد اوسکی یہ لیپ لگائی **نسخہ** برگ شہتر ایک تولہ برگ چرائتا ایک تولہ تخم شہترہ
ایک تولہ جدوار خطائی چہہ ماشہ صندل سفید صندل سرخ ایک ایک تولہ افیون مصری
پوست نیم پوست بکاین ایک ایک تولہ ان سب کو پانی مین پیسی اور گرم کرکی لگائی
اور پشت کی جانب پہوڑی جتنی ہوتی ہین وہ معرکہ کی ہین اون سب پر لیپ لگانا
مفید ہی خدا چاہی تو اچہا ہو جائی **نوع دیگر** ایک پہوڑا چوتڑ کی اوپر ہوتا ہی اس
طرف یا اوس طرف پس علاج اوسکا انہین مرہمون سی کرنا چاہیی کیونکہ مقام
تشویش کا نہین ہی اگر اوس سی اچہا نہو تو یہ مرہم لگائی **نسخہ** پہلی روغن کنجد سیاہ
پندرہ تولہ لیکی گرم کری اور صابون ولایتی تین تولہ سفیدہ کاشغری دو تولہ سیندور گجراتی
دو تولہ ملائی اور پکائی جبکہ قوام پر آئی سرد کرکی لگائی اور ایک مرہم یہ ہی **نسخہ** پہلی رال
سفید تولہ بہر لیکی باریک پیس کر چہانی اور چار تولہ تیل مین ملائی اور آب دریا سی
دہوئی جبکہ خوب سفید ہو تو یہ دوائیان ملائی **دوا** کتہہ سفید چار ماشہ توتیا سبز دو ماشہ
رسکپور تین ماشہ ان سب کو پیس کر ملائی اور لگائی **نوع دیگر** اور ایک پہوڑا چوتڑ کے نیچے ہوتا ہے
لوگ اسکو بہی نواسیر کہتی ہین اور یہ پہوڑا قسم نواسیر کی سی نہین ہی مگر یہ مقام سو
کا ہی اوس کی طرح یہ ہی کہ پہلی گہٹلی ہوتی ہی اور وہ خود بخود رسنی لگتا ہے

کہ جس مین رتن جوت ہی اگر اچہا نہو تو یہ مرہم لگائی **نسخہ** کندر ایک تولہ سیماب
چہہ ماشہ روغن کنجد سیاہ دو تولہ ان سب کو کہرائی مین ڈالکر حل کری جبکہ مثل مرہم
کی ہو تو لگائی خدا تعالی چاہی تو اچہا ہو جائی اور بر تقدیر نہ اچہا ہو تو علاج موقوف
کردی **نوع دیگر** ایک پہوڑا پنڈلی پر ہوتا ہی اوسکی صورت یہ ہی کہ پہلی ورم ہوتا ہی
اگر لیپ محلل تجویز کرکی لگائی تو تحلیل ہو جائی اور فصد باسلیق کہولی اور یہ لیپ لگائی
نسخہ املتاس دو تولہ گل خطمی مکوئی خشک ناخونا گل ارمنی ایک ایک تولہ تخم مورد چہہ
ماشہ افیون دو ماشہ سورنجان تلخ چہہ ماشہ جدوار چار ماشہ ان سب کو پانی مین پیسکر
گرم کرکی لگائی اور پٹی ارنڈ کی باندہی اگر وہ سرخ ہو دی تو وہ مرہم لگائی کہ جس مین
نان پاؤ کا مغز ہی اگر وہ پہوڑا پہوٹ جائی تو خیال کری کہ زخم کی نیچی سختی ہی یا نرمی
اگر نرمی ہو تو نشتر دی اگر سخت ہو تو نرم کرکی نشتر دی اور وہ مرہم لگائی کہ جس مین آب
باران ہی اور دوسری صورت اس پہوڑی کی یہ ہی کہ پہلی ایک چہالہ سا ہوتا ہی
اور اوس زخم سی دوا نکل نیچی اوترکی مواد ہوتا ہی جبکہ وہ چہالہ پہوٹ جائی اور مواد
نہ نکلی یا دبائیسی نکلتا ہو تو نشتر دی اور نیم و نمک باندہی بعد اوسکی یہ مرہم لگائی
نسخہ پہلی روغن کنجد سیاہ پاؤ بہر لیکر گرم کری اور شلجم سفید دو تولہ بہلاوان گجراتی
دو عدد کچلا دو عدد تکیہ برگ نیم دو تولہ انکو جلاکی دور کردی بعدہ سیندور پانچ تولہ ملاکر
ملایم آنچ مین پکائی جبکہ قوام پر آئی تو سرد کرکی لگائی **نوع دیگر** ایک پہوڑا پنڈلی سی
چہہ انگل نیچی اوترکی ہوتا ہی اور وہ بہت عرصہ مین پکتا ہی ایک برس دو برس کی
بعد پہوٹتا ہی تو پانی دیتا ہی اور خون بہی دیتا ہی اوسمین وہ مرہم لگائی جس مین
زیرہ سفید ہی یا یہ مرہم لگائی **نسخہ** مین پہل سرخ گوند ببول لونگ پہول دا

که بهت کام کی هین اوسپر یه لیپ لگائی تو تحلیل هو جایگا اور اگر مواد قابل تحلیل کی نهوگا تو پک جایگا **نوع دیگر** اب اگی کچهی پهوڑیکا بیان هی **نسخه** تپی گلاب کے گلاب مین پیس کر اور گرم کرکی اوپر دنبل کی لگائی اور پان بنگله اوپر باندهی جبکه بجا ری تو اختیار هی **نسخه** گوند ببول کمیلا سرخ کچلا زهر ایک ایک توله ان سب کو پیس کر رکهی وقت حاجت پانی مین لت کرکی لگائی اور پان بنگله گرم کرکی باندهی **نسخه** تخم هلبه تخم کتان رائی بنارسی ایک ایک توله لیکی پیسکر رکهی وقت حاجت پانی مین لت کرکی لگائی اور پان بنگله اوپر باندهی **نسخه** فلفل سیاه چهه ماشه کلونجی چهه ماشه پهلی گهی گائیکا چار توله لی کی گرم کری بعده ان غون دوائیونکو ڈالی جبکه جل جائین تو لوهی کی دسته سی حل کری جبکه مثل مرهم کی هو تو اوپر اوسکی لگائی **نسخه** روغن تلخ پانچ توله فلفل سیاه چهه ماشه کمیله سرخ چهه ماشه برگ حنا سبز چهه ماشه برگ نیم چهه ماشه آمله خشک چهه ماشه توتیا چار ماشه ان سب کو اوس تیل مین جلاکر لوهی کی دسته سی حل کری اور لگائی

باب دوسرا بیان اور علاج زخم مین

پس جو کسی کی کهڑی تلوار سر پر پڑی اور هڈی تک اوتر جائی اور ضرب سی کئی ٹکڑی هوگئی هون تو سب ٹکڑون کو موافق اصل کی ملائی اور جو چڑا هو تو نکال ڈالی اور راوس سوراخ پر عرق گومه لگائی بعد اوسکی زخم کو ٹانک دی اور سینکنی کی دوائین یه هین **نسخه** آنبه هلدی میده لکڑی کنجد سیاه شکر سفید میدۀ گندم روغن زرد انکا حلوا بناکی سینکی اور اسی کو باندهی اور اگر تلوار آڑی پڑی اور کاسۀ سر جدا هو جائی تو دونون کو ملاکی باندهی اور اوسی سینکی اور مرهم لگائی **نسخه** سفیده کاشغری مردار سنگ حضض هندی رسکپور عقر قرحه گجراتی ایک ایک توله شنجرف چار ماشه ان سب کو پیس کر

ده لگائی یا یہ تیل بنا کی لگائی **نسخہ** دار ہلد زرد چوب مقشر دود خانہ گلخن افروز یعنی کر ہوان دو دو تولہ ان سب کو جدا جدا وزن کرکی جو کوب کری اور آب دریا یا آب باران مین بہگو دی صبح روغن کنجد سیاہ پاؤ بہر ملائی اور نرم آنچ مین پکائی جب کہ پانی خشک ہو تو چہان کر رکہی اور پارچۂ کتان کہنہ کو اوس مین تر کرکی اوس زخم پر لگائی اگر پارچۂ کتان میسر نہ آوی تو ولایتی سوت تیل مین تر کرکی بہری اور لگائی اور خوب بندش کری اور غذا نہ دی فقط عرق نکو پلائی اور گومہ کا ساگ پکا کی کہلائی اور پرہیز کروای اور یہ خیال رکہی کہ پیپ بطور پانی کی ہو اور سیاہی نہو اور ایسی زخمی کو اوس جگہ رکہی جہان آواز کسی کی نہ آئی **نوع دیگر** اور جو تلوار ہاتہہ پر پڑی اور ہاتہہ کنگر پڑی اور عرصہ دو گہڑی کا ہو گیا ہو تو کیا درست ہوگا اور تہوڑی دیر ہوئی ہو اور ہڈی قلمی کٹی ہو تو ہاتہہ درست ہو جائیگا اور جو برابر کٹی ہو تو اوسی وقت علاج کری تو ہاتہہ اچہا ہو جائیگا اگر کچہہ بہی عرصہ ہو جائی اچہا نہوگا کیونکہ جب تک کٹا ہوا ہاتہہ گرم ہی تب تک علاج پذیر ہی اور جب سرد ہو گیا تو سوای تلنی کی کوئی علاج نہین ہی اور جو انگلیان تلوار سی کٹ جائین اور گر نہ پڑین ہون تو اچہی ہو جائین گی اور جو چوٹ سر پہ تلوار پڑی تو علاج اوس وقت صلاح پر موقوف ہی کیونکہ مقام فکر کا نہین ہی اگر کسی کی تلوار فوطی پر پڑی کہ بیضہ تک کٹ جائین تو مناسب ہی کہ اندر دو نکری ملا کر اوپر سی جلدی ٹانکی لگائی اور اس طرح باندہی کہ اندر سی بیضہ کا زخم ملا رہی اور اوسپر وہ روغن لگائی کہ جو انگریزون کی یہان لڑائی پر لگاتی ہین اور اگر وہ میسر نہ آئی تو پہر مجبوری کو روغن یودار یا روغن چہیونا لگائی اور چوٹ سی ناخون یا تک جس طرحکا زخم ہو اوسکا علاج اوسکی موافق کرنا چاہی اور

مقناطیس اسپر عاشق ہی اور اگر تیر باز نکل گیا ہو تو وہ علاج کری جو پہلی بیان کیا ہی کہ جس مین عرق بہنگرا ہی اور جو کسی کی تیر ران مین لگی تو یہ مقام بہی تیر کی رہ جانی کا ہی کیون کہ گوشت اور استخوان یہان کا گندہ ہی لازم ہی کہ یہان کی زخم کو نشتر سی چیر کر تیر نکالے کہ محل اندیشہ نہین ہی مگر ایک اندیشہ یہی کہ اگر زخم رہجا ہی تو عرصہ مین اچہا ہوتا ہی اور جہان زخم جوڑونکا پہلی بیان ہو چکا ہی ہو سطی زخم کو کشادہ کرکی تیر نکالی تو ہڈی کا حال معلوم ہو کہ کچہ ہڈی مین تو خلل نہین آیا اگر کچہ ہڈی مین خلل دریافت ہو تو کرچین نکال کر علاج کری اگر گہٹنی مین تیر لگی تو اوسکا بیان بہی یہی ہی اور ینی گہٹنی سی پاؤن تک زخم تیر کا کم دیکہا ہی اور کسی کی اگر لگی تو علاج اسی طور پر کری جو بیان ہوتا چلا آیا ہی خدا تعالی چاہی تو اچہا ہو جایگا **نوع دیگر بیان زخم گولی کا** اگر جو کسی کی گولی سر پر لگے اوسکی دو تفرقی ہی ایک تو یہ ہی کہ لگتی ہوئی چلی گئی اور ایک یہ ہی کہ دوری سی لگی ہو تو وہ سر کی جلد مین رہجاتی ہی اس سبب سے سر مین ورم ہو جاتا ہی اور لوگ ناقص العقل کہتی ہین کہ گولی سر کی اندر سی نکالی مگر حال اس طرح پر ہی کہ اگر گولی نزدیک سی لگی تو دونون جانب کے ہڈی کو توڑ کر نکل جاتی ہی اور جو اند کی فاصلہ سی لگی تو مغز کی اندر رہجاتی ہی اور نکالنی کی وقت حال زخمی کا دریافت کری کہ گولی نکالنی مین روح تو مفارقت نکری گی اگر ایسا دیکہی تو علاج نکری اگر جانی کہ زخمی متحمل ہوگا اور اقربا اوسکی راضی ہین تو نکالی اور سر کا حال بہی دیکہا اور سنا ہی اور زخم سر کا کم سینکتی ہین اور وقت علاج کی پہلی یہ مرہم لگائی کہ جلا ہوا گوشت نکل جائی نسخہ زنگار سبز ایک تولہ عسل خالص یہ کہ تند دو تولہ ان دواؤنکو ملاکر

پہاہا لگاوی یا تہوڑا مرہم لگادی مگر اجزا ولایتی ہون اور خوب کسکر باندہی بعد تین دن کی کہولی اور دیکہی کہ ہڈی جمی ہی یا نہین اگر جمگئی تو بہتر نہین تو اوسکو بہی نکال ڈالی یا جیسی صلاح وقت ہو ویسا کری اور خیال رکہی کہ زخم سفید اور سیاہی گرد زخم کی اور بو زخم مین تو نہین آتی اور پیپ پانی سی تو نہین نکلتی کسواسطی کہ جو یہ باتین ہون تو بڑا عیب ہی اور گولی کی ہر زخم پر وہ دوا لگائی کہ جو نسخہ سر کی زخم مین بیان کیا ہی اور وہ دوا کو لگائی کہ جس مین انڈی کی سفیدی ہی اوس دوا مین پرانی روئی کو ترکرکی لگائی اکثر یہ دوا تجربہ مین آئی ہی خدا تعالی چاہی تو اچہا ہو جایگا **نوع دیگر** اور جو کسی کی زہر کی بجہی ہوئی تلوار یا تیر یا کٹار لگی تو حال اوسکا یون دریافت ہوتا ہی کہ زخم تو اوپر بڑہتا جاتا ہی اور گوشت گلتا جاتا ہی اور بو آتی ہی اور روز بروز رنگ زخم کا برا ہوتا جاتا ہی اور خون و گوشت اوس جگہ کا سیاہ ہوتا ہی پس لازم ہی کہ پہلی تمام سیاہ گوشت زخم کا کاٹ ڈالی اگر خون جاری ہو تو دوا خون بند کرنی کی کہ اوپر بیان کی ہی لگائی اور دوسری دن گیرو پہٹکری نمک نیم گرم کرکی باندہی اور یہ مرہم لگائی **نسخہ** پہلی گہی گایکا آدہ پاؤ لیکر گرم کری اور موم ایک تولہ ڈالی جب کہ ملجائی بعدہ کمیلہ ایک تولہ رال سفید ایک تولہ رتن جوت ایک تولہ ملاکر ایک جوش خفیف دے اور اوتار کر سرد کری ایک پہاہا موافق زخم کی بناکر لگائی اگر کوئی کہی کہ یہ زہر باد ہی جواب دی کہ سچ ہی مگر حال یہ ہی کہ اوس مین پانی میلا سا نکلتا ہی اور اس مین مائل بہ سرخی نکلتا ہی کہ جسکو کچ لہو اکہتی ہین اور زخم زہر باد کا جلد بڑہتا ہی اور یہ عرصہ مین بڑہتا ہی اور زہر باد کا گوشت جلد گلتا ہی اور اسکا عرصہ مین اور زخم زہر باد مین آدمی جلد ہلاک ہوتا ہی اور اس مین دیر سی اور مریض

ایک ایک تولہ لیکر پانی مین پیسی اور پہایا بنا کر لگادی بعدہ ایک پان گرم کرکے باندہی اور سینکی اگر زخم ہاتہ کا سب اچہا ہوا اور پانی نکلنا موقوف نہوا تو زخم پر یہ تیزاب لگا کی کشادہ کری **نسخہ تیزاب** گندہک توتیا دو دو تولہ سوہاگہ زاج سفید نوسادر دو دو تولہ ان سب کو باریک پیس کر آدہ پاؤ دہی مین ملا کر ایک ہانڈی مین رکھی اور منہ چوپی کی مقطر کری وقت حاجت ایک قطرہ زخم پر لگادی شل غار کی وہ زخم ہو جایگا بعد اوسکی اوسی مرہم کو لگا تی خدای تعالی چاہی تو اچہا ہو جایگا

باب تیسرا علاج آتشک اور سوزاک مین

جان تو کہ یہہ عارضہ کئی قسم کا ہوتا ہی ایک صورت یہ ہے کہ کسی طوایف کے یہ عارضہ ہوتا ہی جو مرد کہ بسبب تقاضای جوانی تمیز نکر کی ساتہ اوسکی ہم بستر ہوتا ہی چنانچہ نقل مشہور ہی کہ جوانی دیوانی اور جب کہ وہ شخص یہ حرکت کر چکتا ہی تو چند روز کی بعد یہ مرض ظاہر ہوتا ہی یعنی ایک دانہ پہیر یا فوطی یا ڈنڈی پر برنگ زرد ظاہر ہوتا ہی اوس مین جلن ساتہ خارشت کی بہت ہوتی ہی اوسکو وہ شخص کہجلا ڈالتا ہی تو اس باعث وہ زخم بڑا ہو جاتا ہی تو نادانی سی وہ شخص اوس پر سنگجراحت یا کتہہ لگاتا ہی جبکہ زخم پیسہ برابر ہو جاتا ہی تب لوگون سی ظاہر کرتا ہی لوگ اوسکو دوا حقہ مین پینی کی دیتی ہین اوس سی یا منہ اگیا یا دست آئی اور کوئی کہانیکو دوہ بتاتا ہی اوس تین ہی دست اور منہ آتا ہی اگر وہ چند روز کی واسطی اچہا ہو گیا یا نہ اچہا ہوا مگر لازم ہی کہ کسی جراح دانا کو بلا کر علاج کروای اور جراح کو لازم ہی کہ اول دیکہے کہ زخم کتنا بڑا ہی مگر یہ زخم فقط دوا لگانی سی نہین اچہا ہوتا ہی اور علاج کی صورت یہ ہی کہ پہلی یہ مسہل دی **نسخہ مسہل** مغز حب السلاطین سوہاگہ چوکیا خام مویز منقی

قرنفل گلدار کہیں عدد قرنفل گردکہیں عدد اجواین خراسانی ایک ماشہ ان کو باریک پیس کر دودہ پر کی
ملائی مین لت کری اور نو گولیان بنائی اور ایک ایک گولی ہر روز کہلائی اور ترشی اور
بادی کا پرہیز کروائی اور اکثر یہ ہوتا ہی کہ بعد دو چار دن کی یہ عارضہ تو ہونی والا تہا
کہ یکایک آستر الینی مین زخم لگ گیا اور خیال کیا کہ یہ زخم استر کا ہی اوسپر دوائیان
لگاتین جبکہ اچہا نہوا تب تو کوئسی ظاہر کیا اگر وہ لوگ نادان ہین تو وہ دہو یا گہی لگانی
کو کہین گی اور جو دانا ہین اونہون نی کہا کہ جراح کو دکہلاؤ پس لازم ہی کہ جو جراح
علاج کری تو اس طور سی کری کہ پہلی زخم کو دیکہی کہ کناری اوسکی موٹی ہین اور اندر
زخم کی دانہ ہین اور وہ زخم جوڑ الگتا ہی اور مزاج مریض کو دیکہی کہ کیا ہی اوسکی مزاج کی موافق
دوا دی اگر مسہل لینی کی طاقت ہو تو دی نہین تو یہ دوا کہلائی نسخہ توتیا دو نیم ماشہ
ہلیلہ سیاہ یک و نیم تولہ کتہہ سفید دو تولہ فوفل سفید سات ماشہ ان دواؤنکو دو سیر
عرق لیمو مین حل کری جبکہ خشک ہو تب کنار دشتی کی برابر گولیان بناکر ایک گولی
صبح ایک شام کو کہلائی ترشی اور بادی اور شیرینی کا پرہیز کروائی باقی جو مزاج
مین آوی کہلاوی اگر پانچ سات دن مین فایدہ ہوا تو بہتر ہی نہین تو یہ دوا
کہلائی نسخہ اجواین خراسانی سات ماشہ فلفل سیاہ سوا ماشہ کنجد سیلہ چہہ ماشہ
جمال گوٹہ تین ماشہ قند سیاہ کہنہ یک و نیم تولہ ان سب کو تین روز تک خوب گہوٹی
بعدہ برابر کنار دشتی کی گولیان بناکر رکہی اور ایک گولی دہی کی ملائی مین لپیٹ
کی کہلائی دال مونگ کدو شیرین نہ کہائی مگر اوس دوا کی کہانی سی ایک دو دست آیا
کرین گی اگر قی ہو تو کچہہ ڈر نہین ہی کیونکہ یہ مرض بغیر مواد نکلی اچہا دیر مین ہوتا ہی
اسلیے ایسی دوا اسکو ضروری اکثر دیکہا ہی کہ اس عارضہ سی حال بدن کا یہ

اسی عارضہ مین دوائی مگر بالکل اچھی نہوئی کہ دوا کرنی سی باز رہین لیکن مینی اتنا
دیکھا ہی کہ اس عارضہ کی سبب سی کتنی عارضہ ہوتی ہین ایک یہ کہ بدن بگڑ جاتا ہی
کہ جسکو جزام کہتی ہین دوسری بدن سفید ہو جاتا ہی اور ناک بھی گلجاتی ہی اکثر لوگون
کی ہاتہ اور پاؤن رہ جاتی ہین کہ جسکو گٹھیا کہتی ہین اور یہ عارضہ شاید آگی تہا کسو سطی
کہ حکیم اسکی دوا نہین کرتی اگر کرتی ہین تو اچھا نہین ہوتا ہی اور جرّاح جو علاج
کرتا ہی تو جلد اچھا ہو جاتا ہی اور ایک باعث یہ ہی کہ یہ عارضہ خود گرم ہی سرد
دوا دینی سی اچھا نہین ہوتا یہ حال معلوم نہین کہ یہ کیا بلا ہی واللہ اعلم بالصواب اور اکثر
ڈاکٹر صاحبون نی ذکر کیا تہا کہ یہ عارضہ بلغم سی ہوتا ہی اور ظاہر مین دریافت ہوا کہ
اکثر اس عارضہ والہ کی بدن مین چھوٹی چھوٹی پھوڑی یا دانہ رطوبت دار ہوتی ہین
اور اگر کسی کو یہ عارضہ لاحق ہوا اور دوا کھانی سی جاتا رہا مگر دو چار برس کی بعد طاقت
جسم کی کم ہونی سی کچھ خلل پھر ہوتا ہی اوسکی سبب سی زخم تازہ پھر ہو جاتا ہی پس
اسکا علاج جو اوپر بیان کیا ہی وہ کری یا یہ دوا کری **نسخہ** توتیا بریان مردار سنگ
سفیدہ کاشغری کتھہ سفید زاج سفید چار چار ماشہ ان سب دواؤنکو عرق لیمون مین
ڈال کر کاہی مین نیم کی خشک سونٹی سی حل کری جبکہ خشک ہو تو برابر نخود کی گولیان
بناوی ایک گولی صبح ایک گولی شام کھلائی اور ترشی اور بادی کا پرہیز کری
اگر اس سی فایدہ نہو تو اسطرحکی دوا دی کہ خفیف منہ آئی اور اگر منہ آنی سی درد اعضا
جاتا رہی تو بہتر ہی نہین تو ایسی دوا دی کہ جس مین منہ کثرت سی آتی اور جسم
کو ان دوائیونکا بپھارا دی **نسخہ** بیخ زر کل رام سر تخم سویا اجواین خراسانی صابون
برگ نرما برگ شہتوت چار چار عدد انسبکو برابر وزن جوش کرے اور بپھارا دیے

ایک تولہ ان سب کو پیسکر دساوری پان کی عرق مین لت کری اور گولیان
برابر نخود کی بنائی وقت صبح ایک گولی کہلای اور غذا چنے کی روٹی اور گہی دی
اکیس دن یہی گولی اور یہ غذا دی اور کچہ نہ کہلائی اور جو فایدہ نہو تو یہ دوا دیے
نسخہ رسکپور شنگرف قرنفل سوہاگہ چوکیا ایک ایک تولہ سکو باریک پیسکر سات
پڑیان بنائی وقت صبح ایک پڑیا ملائی مین لپیٹ کر کہلائی اور غذا دودہ اور روٹی
یا شیر برنج کہلائی باقی سب چیز کا پرہیز کری اور اگر کسی کی دہبی سیاہ یا سرخ
تمام بدن مین پڑجائین یا تمام بدن نیلگون ہوگیا ہو تو اوسکا علاج یہ ہی کہ پہلی
مسہل دی مگر اول تین دن کہچڑی مونگ کی کہلائی بعدہ یہ مسہل دی نسخہ
سیاہ دانہ نو ماشہ نیم پختہ کرکی باریک پیسی برابر اوسکی شکر خام ملا کر تین پوڑیان
بنائی ایک پوڑیا صبحکو گرم پانی کی ساتہ پلائی وقت پیاس لگنی کی ہی گرم پانی
پلائی شام کو کہچڑی اور اچار بنہ تیل کا کہلائی اور جو کسی کی منہ کی اندر سوراخ
وار یا ر پڑگیا ہو یا کوا نصف گل گیا ہو تو اوسکا بہی علاج جو اوپر بیان کیا ہی ویسا
کری اگر کوئی اس عارضہ کی ہونیکا انکار کری تو پہلی اوسکا یون کری کہ جس مین
نہ منہ آئی نہ دست جبکہ کچہ فایدہ معلوم ہو تو کہی کہ اگر مسہل تمکو ہوگا تو جلد اچہا
ہوجایگا اور اگر فایدہ ہونی پر بہی منظور نکری تو دوا کہلائی جائی کہ بندرہ دن کی
بعد اچہا ہوگا مگر دو چار مہینی کی بعد خلل پہر ہوگا اور اگر موافق کہنی کی علاج کری
کامل اچہا ہوگا پس اگر منظور کری تو یہ مسہل دی نسخہ مغز پستہ مغز بادام مغز چلغوزہ
کہوپرا کہنہ خرما کہنہ کشمش کہنہ مغز جمال گوٹہ مقشر ان سب کو برابر وزن لی کی پانی
مین پیسی اور گولیان برابر بیر جنگلی کے بنائی اور تین دن پہلی کہچڑی اور ہر ایک پاپلاوز

چہہ ماشہ تخم قرتم دو تولہ سقمونیا چہہ ماشہ آملہ خشک تولہ بہر سناکی دو تولہ بسفائج ایک
تولہ ہلیلہ کابلی زرد ایک تولہ ان سب کو پیس کر چہان کر پانی مین گولیان جنگلی
بیر کی برابر بنا کر کہلائی بعد دوپہر کی آب مونگ دی اور شام کو کہچڑی مونگ اسیطور سی
تین مسہل دی بعد اوسکی اگر اون دواؤنسی فایدہ ہو تو بہتر نہین تو عرق یہ پلاسیئے

نسخہ عرق فساد خون سبب آتشک بادیان سبز پاؤ آتار گاؤزبان خشک
پاؤ آتار ہلیلہ سیاہ پاؤ آتار سناکی پاؤ آتار باوبرنگ پاؤ آتار چرائیتہ پاؤ آتار سر پہوکہ
پاؤ آتار زیرہ سینک پاؤ آتار برم ڈنڈی پاؤ آتار چہکنی پاؤ آتار فوفل کہنہ آدہ سیر
آملہ خشک آدہ سیر تخم بکاین آدہ سیر تخم جامن آدہ سیر چہلی ببول آدہ سیر منڈی
آدہ سیر پوست کچنال آدہ سیر پوست خیار شنبر پاؤ آتار صندل سرخ پاؤ آتار برگ حنا
پاؤ آتار برگ جہاؤ پاؤ آتار ان سب کو جو کوب کر کی آب دریا مین بارہ پہر بہگو رکہے
بعدہ عرق نکالی صبح کو پانچ تولہ عرق اور ایک تولہ شہد ملا کی پلائی اگر بدن
بگڑی ہوی کو تین چار برس کا عرصہ نہ گذرا ہوگا تو انشاء اللہ تعالی اچہا
ہو جایگا اگر اس عرق کو چالیس دن پلائی اور جو ان دواؤنسی کچہ بہی فایدہ نہو تو پہر
لاچار ہو کی آخر کی درجی مین یہ دوا کہلائی نسخہ ایک غوک کلان یعنی مینڈک دریائی
گوشت بز پاؤ بہر ان دونو کو پکا کی کہلائی مگر مسلمانکو ایسی دوا کہلانا لازم نہین کیونکہ
پاس ایمان ضروری ہی اور پیٹ کی واسطی یا نام کی واسطی جو لوگ کرتی ہین ایمان کا ضرر
ہوتا ہی اور مریض کا بہلا نہین ہوتا اور جو کسی عورت کو یہ عارضہ ہو کی جاتا رہا ہو اور
اس عرصہ مین حمل رہ گیا ہو اور پہر اوس عارضہ نی زور کیا ہو تو مشکل سی جایگا
کیونکہ اقربا اوس عورت کی یہ فرمایش کرتی ہین کہ حمل بہی قایم رہی اور عارضہ بہی

بیان سوزاک کا

ہوجائی تواوسکا سبب یہ ہی کہ شب کو سوتی مین نہانیکی احتیاج ہونیکی وقت آنکہہ کہل جاتی ہی اورمنی نکلنی مین رک جاتی ہی اس سبب سی ہوجاتا ہی اوسکو یہ دوا پلائی **نسخہ سوزاک** تخم کتان دو تولہ لی کی رات کو بہگو دی صبح کو آدہ سیر پانی مین لعاب اوسکا خوب نکالی اورچہان کرکچی شکر ایک تولہ ملاکی پلائی اور پرہیز مرچ سرخ اور ترشی کا ضروری ہی اور یہ عارضہ اس طورسی بہی ہوتا ہی کہ پہلی کسی طوایف کی پاس رہی تو اوسوقت یہ نہین معلوم ہوتا کہ اسی سوزاک ہی یا نہین ہی جوقت جسم اندرگیا تو یہ معلوم ہوتا ہی کہ جیسی کسی اعضا پر بہوبہل آن پڑتی ہی اگراوسوقت بہی نکال لی تو بہی بہتر ہی اور جو اوسوقت نہ سمجہا اگرایک مرتبہ بہی کیا تو خیر بہتر ہی نہین تو دو یا تین روز کی بعد پیشاب نہین ہوتا اور مشکل سی تہوڑا تہوڑا ہوتا ہی اوراوسکا سبب یہ ہی کہ اوس عورت کو سوزاک ہوتا ہی اور عورت کی سوزاک کا حال آگی چلکی بیان ہوگا انشاءاللہ تعالی اورپہر آخر کو پیپ نکلتی ہی اگر پیپ رنگ سفید مایل بزردی ہو تو یہ نسخہ دی **نسخہ سوزاک** تخم سرس ایک تولہ مغز تخم کپاس ایک تولہ مغز تخم بکاین ایکتولہ ان چیزون کو پیس کر برگد کی دودہ مین ترکی گولیان برابر چہوٹی بیرکی بنائی ایک گولی صبح کو چار گہڑی کرکی کہلائی اوپر اوسکی پاؤبہر دودہ گای کا پیی اور ترشی اور بادی کہائی جو پیپ مائل بسرخی ہو تو یہ دوادی **نسخہ سوزاک** کباب چینی چہہ ماشہ دارچینی قلمی چہہ ماشہ گل گلاب چہہ ماشہ سنگ جراحت چہہ ماشہ موصلی سفید چہہ ماشہ اسکندناگوری چہہ ماشہ ان سب کو باریک پیس کر ایک تولہ ہر روزہ کہلای اور گائیکا دودہ پاؤبہر پلائی اگر کچہہ بہی فایدہ معلوم ہو تو اکیس دن کہلائی اور پرہیز ترشی اور بادی اور مرچ کا کری اور سوزاک ہوجانیکی صورت اور بہی ہی کہ بعضی لگ چند عرصہ مین

تخم تال مکہانا ایک تولہ ان دونون چیزون کو پیس کر شکر خام ملا کر برابر ایک کف دست
کہائی اور پاؤ تازہ دودہ گایکا پلائی اور کوئی شخص رنڈیکی پاس اسطرح رہی کہ ملاقات
سی پہلی پیتی ہمساس کری جبکہ سب بات سی فراغت کر چکی تو پیشاب کر کی بزدیک
ملکی سو رہی اور جب ملاقات کری تب یون ہین کری تو سوزاک نہوگا اگر بر تقدیر
ہو جائی تو یہ جانی کہ اس رنڈیکو سوزاک تہا تو پہلی اوسکی واسطی اندری جلاب دے
نسخہ جلاب اندری کباب چینی ایک تولہ شورا قلمی ایک تولہ زاج سفید
ایک تولہ زیرہ سفید ایک تولہ الایچی گجراتی ایک تولہ ان سب کو پیس کر چہان کر
رکہی وقت صبح کی چہہ ماشہ لی کر کہلائی اور اوپر اوسکی سیر بہر گای کی دودہ مین
چار سیر پانی تازہ ملا کی تہوڑا پلاے پہر جب پیشاب کر کی آئی تو پہر اوسکو یہی اسطور سی
جب سب ہو چکی تو مونگ کی دال مقشر اور خشکہ یا روٹی کہلائی ایک روز تو یہ دوا
دی دوسری دن یہ دوا پلائی **نسخہ** خارخسک چہہ ماشہ مہندی چہہ ماشہ ان کو
بہگو دی صبح کو ملا کر چہانکر پلائی اور وہی غذا دی اگر فایدہ نہو یا کچہہ فایدہ ہو پہر صورت
اسکی بعد وہ دوا دی جس مین کتیرا ہی اور بعضی آدمی کو یہ عارضہ یون بہی ہوتا ہے
کہ عورت حایضہ تہی اور ملاقات کی تو عارضہ ہو جاتا ہی اگر مرد کا مزاج غالب ہے
تو یہ عارضہ نہوگا اور جو عورت کا مزاج غالب ہی تو جلد ہو جایگا اور اگر اس سبب سے
یہ عارضہ ہو تو یہ دوا کری **نسخہ سوزاک** پہلی بہیدانہ تین ماشہ شب کو بہگو دی
صبحکو لعاب نکال کی گاتی کا دودہ سوا سیر ملای بعدہ سنگ جراحت دو ماشہ
اسبغول چہہ ماشہ پہلی پہانک لی اوپر سی وہ پی لی بعد دوپہر کی یہ غذا کہائی
دال مونگ اور روٹی اور یہ عارضہ سوزاک کا اس طور سی بہی ہوتا ہی کہ کسی طوایف

باب چوتہا بیان علاج متفرقات مین اور اس باب مین چار فصلین ہین فصل پہلی بیان وجع مفاصل مین

اور صورت اوسکی کئی سبب سی ہوتی ہی ایک وجہ یہ ہی کہ کسی شخص کو بخار آتی اور اوسکی واسطے پاشویا کیا جائی اور اتفاقاً ہوا لگ جائی تو پاؤن مین درد ہوتا ہی اوٹہنی بیٹہنے مین فرق آجاتا ہی تو اسکی واسطی وہ تیل لگاتی ہین جو اکثر جا شہر مین بکتا ہی مگر بخار ہو جب تیل کی مالش کری اور عورتونکی اضطرابی سی حکیم عاجز ہوتی ہین تو وہ روغن گل یا روغن بابونہ بتاتی ہین اور بخار بہی ہو اور تیل کی مالش بہی ہو تو اکثر ورم ہو جاتا ہی تو لازم یہ ہی کہ جو کچہ عارضہ ہو وہ سب جاتا رہی فقط یہی باقی ہو تو اوسکی واسطے اس تیل کی مالش کری

نسخہ وجع مفاصل ترکیب روغن سے پہلے چالیس انڈون کو جوش کری اور اونکی زردی نکال لے اور سفیدی دور کری عقرقرا گجراتی ایک تولہ دارچینی ایک تولہ مال کنگنی ایک تولہ قرنفل ایک تولہ سمندر کہار ایک تولہ اسکو پیسکر ایک ہانڈی مین نیچی سوراخ کرکی نیچی وہی زردی رکہی اور اوپر اوسکی دو تولہ تیل چہڑک دی اور گڑہا کہود کی رکہی اور ایک پیالہ اوسکی نیچی رکہی اور اوسکی اوپر اوپلی جوڑ کر آگ لگائی جبکہ اوس پیالہ مین تیل آئی تو پاؤن مین مالش کری اور پرہیز کری کہ ہوا نہ لگی خدا چاہی تو اچہا ہو جائیگا اور جلاب وقت مین خشک دوا ملنی ہی کی تجویز ہو تو یہ ہی

نسخہ ادویہ خشک برگ ببول خشک دو تولہ برگ المتاس خشک برگ سہجنا خشک دو دو تولہ تخم سویا اجواین خراسانی سورنجان تلخ گیرو نمک لاہوری چہ چہ ماشہ اسکو پیسکر چہانکر مالش کری اور پرہیز ضروری ہی نوع دیگر اور یہ عارضہ وجع مفاصل کا اسطرح بہی ہوتا ہی کہ کوئی شخص سفر مین ہو اور

درجہ ہاتہ اور پاؤن پہیلنی اور سمٹنی مین کمی کرنی لگتی ہین تو اوسکی واسطی اولیٰ ایک روز کہلای اور اس تیل کی مالش کری **نسخہ روغن برای وجع مفاصل وہر درد اعضا** مال کنگنی دو تولہ کایپھل ایک تولہ بچمان زنجبیل بہتراجوز بویہ عقرقرا اگجراتی قرنفل زردچوب گول سمندر کہار کجلا زہر مغز بادام گری کرنج زنجبیل سرموری کاپیچن عرق دہتورہ عرق مدار عرق پوست سہجنا عرق گومہ عرق مکو سبز عرق پوست املی بہنگرا ایک ایک تولہ روغن تلخ پندرہ تولہ روغن کنجد سیاہ پندرہ تولہ روغن رینڈہی پانچ تولہ انسبکو ملاکی جوش کری جبکہ اجزا جلنی پر آئین تو چہانکر رکہی اور استعمال مین لاتی برتقدیر اس سی فایدہ نہو تو پہر یہ تیل لگای **نسخہ روغن برای وجع مفاصل وہر درد** پہلی روغن کنجد سیاہ پاؤ بہر لیکی گرم کری بعدہ موم سفید بطکی چربی ایک ایک تولہ مال کنگنی دو تولہ سنبل سفید چہ ماشہ انسبکو ایک جوش خفیف دیکی اور آگ سی جدا کرکی خوب حل کری اور پہر اسکی مالش کری اور پرہیز یہ ہی مونگ کی دال مقشر یا قلیہ روٹی سوا اسکی اور کچہ نہین اور جو آتشک کی سبب سی اس طرح کا حال ہو تو اوسکی لئی بہی اسی صورتسی علاج کریے اور اس مقدمہ مین بہی پہر پہلی جلاب ہی بعدہ مالش ہی اور کہانیکی دوا بہی ویسی ہو اور پرہیز بہی وہی چاہیی جو بیان ہوتا جاتا ہی اور کسی کی ہاتہ اور پاؤن یا کمر مین درد ہو تو یہ دوا کری **نسخہ روغن برای وجع مفاصل وباد** شراب دو سیر کوٹ نج دو تولہ ایلیخہ چار ماشہ قرنفل دو ماشہ فلفل سیاہ پانچ ماشہ جایپھل ایک ماشہ آب دریا ایک آثار ان سبکو جو کوب کرکی ملاکی بہگو دی اور جوش کری جب پکنی لگی تو روغن تلخ ایک آثار ملای اور نرم آنچ مین جوش دی جب

تو اوسکی اخرابہتر نہین ملتی بر تقدیر جو دوائیان رایج الوقت پیدا کین تو لوگ یہہ
کہتی ہین کہ ہمکو پہلی نمونی کی واسطی دو اگر فایدہ معلوم ہوگا تو پہر امیرون سے
کہین گی اور وہ امیر بادشاہ سی تعریف کرینگی تو کمال تمہارا روشن ہوجائیگا
اور مرتبہ بہی بڑہیگا جو بسبب مروت کی دیا تو کبہی صورت نہین دکہاتی کہ حال
اوسکا معلوم ہو کہ اچہا بنا یا برا بنا اور جو کہین راہ مین مل گئی تو کہا مین اونکا اسواسطے
نہین آیا کہ کچہ فایدہ خاطر خواہ ثابت نہین ہوا اگر بندہ کو دو چار نسخہ ڈانگڈر صاحب
کی زبانی معلوم ہوتی تہی وہ اس مین لکہہ دیتی ہین پہلی جاننا چاہیئی کہ باہ کی کم ہوجانے
کی صورت کئی طرح پر ہی اور اکثر لوگونکا حال یہ ہی کہ کوئی شخص ہاتہہ سی زنخ لگاکی باہ
کہو دیتا ہی اور ہاتہہ سی کرنی مین بہی فرق ہی ایک یہ کہ جاڑی کی دنون مین شب
کی وقت یہ کام کرتی ہین تو بہی کچہ آسایش ہی اور اوسکی دوا ہوسکتی ہی اور بعضی آدمی
کیا کرتی ہین کہ جا ضرور رہین یا کسی میدان مین یہ حرکت کرتی ہین ایک کم نخچی تو
وہ ہوئی تہی دوسری پانی سی دہوتی ہین گرم رگین اور سرد پانی پر جو ہوا لگتی ہے
تو رگ پٹہا غارت ہوجاتا ہی اور پہر اوس امر کو بعضی لوگ ہر روز کرتی ہین اور
بعضی آٹہوین نوین کرتی ہین جب تک جوش جوانی دو چار برس زیادہ ہے
تو اسی کو کئی جاتی ہین باز نہین آتی اور آخر کو محتاج باہ ہوجاتی ہین اور ایک سی
دوا پوچہتی پہرتی ہین پس اس عارضہ کی لئی دو سینکنی کی یہ دی نسخہ سینک
برای قوت باہ برادہ دندان فیل برادہ دندان ماہی ایک ایک تولہ قرنفل
آٹہہ ماشہ جوز گجراتی دو عدد بیخ نرگس ایک عدد انسبکو باریک کرکی دو پوٹلیان بنائی
آدہ پاؤ دودہ بہینسٹہ کا لیکی اوسپر سینکنا شروع کری تمام پٹہ پر وا اور تمام رانین

کام کا نہین رہتا اور باہ مین بہی فرق آجاتا ہی تو کسی حکیم سی یا جراح سی یا کسی اور
غیر سی یہ کہتا ہی کہ میری اس عارضہ کی دوا کرو اور جو کوئی دوا کری تو بڑا نادان ہی اسی
کس لئی جبکہ اوس شخص کو شہوت ہو گی تو پہر وہ لونڈی کی خواہش کریگا اچانا
اگر کوئی اوستاد اوسکی دوا کری تو پہلی اوس فعل بد سی توبہ کروائی پہر وہ دوا
کری کہ جسمین کہال جاتی رہی اور دوا یہ ہی **نسخہ تئی پوست مال** زہر سنکہیا
جمالگوٹہ کنجد سیاہ دودہ مدار کا ایک ایک ماشہ اسکو باریک پیسکر قدری پانی مین
لت کرکی ضماد کری اور پان بنگلہ گرم کرکی باندہی جبکہ آبلہ پڑ جائی تو گہی دہو کر لگائی
اور اگر اس دوا کو منظور نکری تو یہ دوا کری **نسخہ روغن قوت باہ** بیر بہوٹی
عقرقرہ خراطین خشک مقشر ناخون اسپ جوان کلیجن ست پر ایک ایک تولہ اسکو
جو کوب کرکی ایک آتشی شیشی مین بہر کر تیل نکال کر ایک قطرہ آدہ پر جسم کی لگائی
اور بنگلہ پان گرم کرکی باندہی جبکہ فائدہ ہو تو چالیس دن تک کوئی بات نکری تو اچہا
ہو جائیگا اور جو کسی شخص نی لڑکپن مین گانڈ مرائی ہو اور جبکہ سن تمیز کو پہنچا اور
دل مین خواہش یہ آئی اور کسی داناسی یا کسی استادسی کہی تو پہلی توبہ کری بعدہ
دوا کروائی اور دوا ہی جب کارگر ہو گی کہ اپنی آلت کو ملا ہو اپنی ہاتہ سی یا کسی اور شخص
کی ہاتہ سی ملوایا ہو تو دوا نا حق ہی اچہا ہونا مشکل ہی اور جو کسیکی دل مین غیرت
دامنگیر ہو تو کسی اوستاد کی منت سماجت بہت سی کری اور اوس فعل بد سی توبہ
کری تو وہ علاج اسطرحسی کری کہ پہلی سینک کی دوا سی تمام پیڑو اور ران اور
جسم کو سینکی مگر وہ دوا جو پہلی بیان ہوئی ہی جسمین دندان فیل ہی بعدہ یہ دوا
کہلائی **نسخہ قوت باہ** میدہ گندم پانچ تولہ آرد نخود مقشر سات تولہ پہلی ان

نسخہ برای قوت باہ

نسخہ طلا برای قوت باہ

باہ عقرقرہ پوست بیخ کنیر سفید مالنگنی سوہن مکہی روغن گنجد سیاہ شنگرف
ہرتال طبقی گہونگچی سفید تخم ترب تخم شلغم بیر بہوٹی کباب چینی اورچربی شیر ایک ایک تولہ
تلخہ کا وایک عدد انسبکو جو کوب کرکی شیشہ آتشی مین رکہہ کی تیل نکالی اور سونے کے
وقت ایک قطرہ جسم پر لگائی اوپر پان بنگلہ گرم کرکی باندہی اسکو ایک ہفتہ پیہم لگانے
اور پرہیز کری پہر دریافت کری کہ اوسمین انتشار کی صورت پیدا ہوئی یا نہین اور جو خفیف
سی بہی ہو تو پہر اکیس دن تک لگاتی اور اگر اس دواسی فایدہ نہو تو پہر استاد کو لازم ہے
کہ پہلی وہ دوا لگاتی کہ جسمین دانہ پڑجاتی ہین اور وہ دوا یہ ہی **نسخہ ضماد برای**
قوت باہ عقرقرہ قرنفل جند بیدستر خراطین مقشر ایک ایک تولہ بیر بہوٹی مردارسنگ
چار چار ماشہ تلخہ ماہی دہ ہد چار عدد شنگرف جمال گوٹہ چار چار ماشہ چربی نرگاو تین تولہ
موم خام دو تولہ پارہ ایک تولہ انسبکو حل کری جبکہ یہ سب ادویہ مثل مرہم ہوجاوین
تو رکہہ چہوڑی وقت شبکی اوسکی موافق لیکی گرم کرکی لگائی اوپر پان بنگلہ گرم کرکی
باندہی اور پانی کی احتیاط کری بعدہ دوا یہ کری **نسخہ طلا برای قوت باہ**
پوست بیخ دہتورہ پوست بیخ کنیر سفید پوست بیخ مدار عقرقرہ گجراتی بیر بہوٹی
دودہ گاۓ کا ایک ایک تولہ انسبکو پیسکر ملاکر روغن گنجد سیاہ دو تولہ مین جلاکر
چہان رکہی اور لگائی اوپر پان بنگلہ گرم کرکی باندہی اور احتیاط پانی کی کری اور
پرہیز بہی ہو اور کبہی ایسا اتفاق ہوتا ہی کہ طوایفون مین کوئی رنڈی فربہ
ہوتی ہی یا کوئی مرد یہ حرکت کرتا ہی کہ عورت اوپر ہو اور مرد نیچے یا جماع کی وقت
رنڈی کو گود مین اوٹہا کر کہڑا ہو جاتا ہی اور جسم اندر ہوتا ہے تو یہ بڑی نادانی ہے
کیونکہ اسمقام مین ہڈی نہین ہی اور لوگ کیا سمجہکر یہ واہیات کرتی ہین اور ایسی

توکئی صورت پر ہوتا ہی ایک تو یہ کہ اوسکا تمام جسم برابر ہوتا ہی تو اوسکو صندلی
خوجہ سرا کہتی ہین دوسری حقیقت یہ ہی کہ اوسکی کچہ جسم ہوتا ہی اوسکو بادامی
کہتی ہین مگر اوسکو قدری باہ ہوتی ہی اور اوسکی اولاد ہی کبھی ہوتی ہی پر اوسکو کوئی
مرد نہین کہتا خوجہ کہتی ہین اور تیسری طرح یہ ہی کہ کسیکی یہ عضو ہوتا ہی مگر اوسکو
کچہ حرکت نہین ہوتی تو اوسکا علاج نہین ہی اور اگر کسی کی جسم کو حرکت پیشاب
کی وقت ہوتی ہو تو اوسکا علاج یون کرنا کہ پہلی سینکنی کی دوا کری بہت عرصہ
تک وہ یہ ہی **نسخہ سینک برای قوت باہ** بیر بہوٹی نو خراطین خشک
اسگند ناگوری زرد چوب آنبہ ہلدی نخود بریان چہ چہ ماشہ ان سبکو باریک
کرکی روغن گل مین چرب کرکی دو پوٹلیان بناکر کسی برتن مین رکہہ کر آگ پر رکہی اور
تمام رانین اور پیٹر و خوب سینکی بعدہ یہ دوا اوس عضو پر باندہی **نسخہ دیگر برای
قوت باہ** عقر قرہ بیر بہوٹی سرخ دو دو ماشہ قرنفل بیس عدد گوشت گردن
گوسفند نر دس تولہ ان سبکو باریک کرکی موافق اوس جسم کی کباب بناکر پکا کر
درمیان سی چیر کر اوس جسم پر باندہی اور پانی کی احتیاط کری جبکہ اوس دوا سے
کچہ فایدہ ہو تو پہر یہ دوا دی **نسخہ روغن طلا برای قوت باہ** چربی شیر
مال کنگنی عقر قرہ بیر بہوٹی زنجبیل بیترا جاوتری زہر کچلا سلیخہ قلمی لوبان کوڑیا
قرنفل زہر تلیہ ہرتال طبقی جمالگوٹہ پارہ نیلگون برادہ دندان فیل گندہک آملہ سار
بادنجان صحرائی کہنگچی سفید خراطین خشک جوز گجراتی بیخ کیہ سفید اجواین خراسانی
کرہوان تخم پیاض سفید اسپند سوختنی سنبل سفید مغز تخم رینڈی کالازیری ایک ایک تولہ
زردی بیضہ مرغ پانچ عدد ان سبکو کوٹ کر ایک شیشی آتشی مین بہر کر ساتہ ترکیب کے

اور جو منی پتلی ہونی سی باہ کم ہو گئی ہو تو یہ دوا کہلائی **نسخہ قوت باہ و دفع جریان** تال مکہانا آدہ پاؤ اسبغول مسلم برگد کی دودہ مین تر کری اور سایہ مین خشک کری اور خرمی چالیس لیکے خالی کر کی یہ دوا اوسمین بہر دی موافق اونکی گائیکا دودہ ایک آثار لیکر پکائی جبکہ دودہ قدری رہجائی تو رکہہ چہوڑی ایک خرما ہر روز صبحکو کہلائی اور غذا دودہ اور روٹی دی اور دوپہر کی وقت جو چاہی وہ کہائی اور لگانیکی دوا یہ ہی **نسخہ طلا برای قوت باہ** عقرقرہ دکہنی قرنفل گلدار بیر بہوٹی جدوار خطائی خراطین خشک ایک ایک تولہ انسبکو روغن گل یا روغن کنجد سیاہ پاؤ آثار لیکی اوسمین وہ اجزا ملاکر ایک ہانڈی گلی مین رکہہ کے منہ اوسکا بند کر کی چولہہ کی اندر گڑہا کہود کر اوس ہانڈی کو گڑہی مین رکہہ کر پوشیدہ کر دی اور آگ آٹہہ پہر سات دن تک برابر اوسپر جلا کری بعد ہفتہ بہر کے نکال کر ایک قطرہ اوپر جسم کی خوب ملی اور پان بنگلہ گرم کر کی باندہی اور پرہیز کری **فصل تیسری جریان مین** آگاہ ہو کہ یہ عارضہ کسیکو سوزاک کی سبب سی یا آتشک کی سبب سی ہوتا ہی تو علاج سی کم ہو جاتا ہی مگر جاتا نہین ہے **نسخہ جریان سبب سوزاک** مغز تخم خربوزہ تین تولہ مغز تخم خیار ڈیڑہ تولہ مغز تخم کدو کا کنج بذرالبنج طباشیر کبود تخم سپند تخم خرفہ سیاہ نشاستہ مغز تخم بادام کتیرا سفید رب السوس خشخاش گل ارمنی تخم کرفس سات سات ماشہ انسبکو بارییک پیسکر چہانکر سات ماشہ بہیدانہ کی لعاب مین لت کر کی بنیدق یعنی ٹکیہ بنا کر رکہہ چہوڑی اور شبکو خارخسک کشنیز خشک چہہ چہہ ماشہ بہگو دی صبحکو آب لال لیکے پہلی ایک بنیدق کہلائی اور اوپر سی وہ دودہ پلائی بر تقدیر اس سی فایدہ نہو تو

کرکی شکر خام نصف وزن ملاکر صبح کو ایک تولہ دودہ کی ساتہ کہلاوی اور جو صفرا
سودا ملا ہوا ہو اور خون کی زیادتی ہو تو فصد باسلیق کی لی بعدہ اندری جلاب دی
پہر بعد اسکی یہ دوا دی **نسخہ جریان سبب سوزاک** آرد ماش مقشر نیم آثار
میدہ خستہ تمر ہندی نیم آثار سنگجراحت تین تولہ انسبکو کوٹ کر چہانکر کچی شکر
تین پاؤ ملاکر پانچ تولہ صبحکو ہر روز کہلائی اور دودہ گائیکا پاؤ بہر آدہ سیر پلائی ترشی
نکہاتی اگر اس دواسی فایدہ خاطر خواہ نہو تو پہر یہ دوا دی **نسخہ جریان سبب
سوزاک** آرد نخود خستہ پاؤ آثار کباب چینی ایک تولہ شکر تیغال چہہ ماشہ زیرہ سفید
چہہ ماشہ انسبکو پیسکر شکر خام تین تولہ ملائی ہر روز چار تولہ صبحکو کہلائی اور دودہ
گائیکا پاؤ بہر پلائی اور پرہیز کراتی **نوع دیگر بیان جریان سبب
آتشک** اور جو عارضہ جریان کا آتشک کی سبب سی ہو تو دریافت کرنیکی
علامت یہ ہی اول تو نیاضہ کی منہ پر زخم خفیف سا ہوتا ہی اور منی تپلی ہو کر مایل
بسرخی نکلتی ہی کیونکہ ایک تو گرمی مزاجکی اور دوسری گرمی آتشک کی اور تیسری
گرمی اوس دوا کی جو پہلی شاید کہائی ہو اور جو زیادتی خون کی اور صفرے کی
ہوتی ہی تو اس سبب سی بہی منی سرخی مایل نکلتی ہی تو اوسکی واسطی دوا یہ ہے
نسخہ جریان سبب آتشک عقرقرا گل فوفل موصلی سفید بہمن پہلی
اندرجو شیرین خارخسک کلان ست گلو تخم کوانچ تخم انگن اجواین اجمود کباب چینی
کلیجن سعد ریحان شیرین ثعلب مصری شقاقل مصری تخم کتان ستاور توا کہیر دم الاخوین
دانہ ہیل ایک ایک تولہ انسبکو باریک کرکی شکر سات تولہ ملائی ایک تولہ ہر روز
کہلائی اور دودہ گائیکا پاؤ آثار یا پانی تازہ پلائی اور جو اوسمین بہی سودا ملا ہو

دیتی ہین اور یہ عارضہ اس دواسی بہی اچہی ہوتی دیکہا ہی وہ دوا یہ ہے
نسخہ فتق بادیان سبز کوہ خشک اجواین خراسانی گل بابونہ تخم مورد گل ارمنی
تولہ تولہ بہر اسکو پیسکر پانی مین رکہی جسوقت لگانا منظور ہوا دسوقت سونیکی
ساگ مین پکاکر پہلی بہپارادی بعدہ وہ لیپ لگاتی اور پہر وہی ساگ باندہے
اس دواکو دو وقت لگاتی پانی سی پرہیز کری اور کبہی فوطونمین عارضہ یون بہی
ہوتاہی کہ پہلی کسیکی مزاج مین برودت یا رطوبت کی کثرت ہو توان دونون کی
سبب سی ریح کا خلل ہر ایک اعضامین پیدا ہوتاہی اسی صورتسی تمام شکم کے
اعضاونمین سی ریح فوطون کی طرف رجوع ہوتی ہی تو وہ حال ہوتاہی جو پہلے
بیان کیاہی کہ اندرسی بیضہ بڑہ جاتاہی تو لوگ اکثر نا تجربہ کارونسی اوسکا علاج کرواتے
ہین کسی حکیم سی نہین بیان کرتی کہ وہ فصد یا جلاب تجویز کری ضماد یا بہپارا بتاتی
اور ناواقف کی دوا یہ ہی کہ تنباکو کا پتا یا ٹیسو کی پہول بتاتی ہین اوس سی اور ترقی
ہوتی ہی لازم یہ ہی کہ ایسا مرض ہو تو حکیم سی کہی کہ وہ موافق مزاجکی دوا کری یا کسی
جرّاح سی کہی اور وہ بہی آزمودہ کار ہوا دسکو چاہی علاج یون کری کہ پہلی جلاب و فصد
تجویز کری اور لیپ و بہپارا بتاوی وہ یہ ہی نسخہ لیپ برای فتق ناخونہ بابونہ
سبز مغز بیضہ کچہوا چار عدد مکو خشک سرگین موش ایک ایک تولہ ان چیزونکو
پانی مین پیسکر گرم کرکی لگاوی اور اگر رای اوسوقت مین یہ ہو کہ پہلی بہپارا دی تو یہ بہی
نسخہ بہپارا برای فتق تخم سویا برگ سویا برگ چنبیلی برگ املی مکوی سبز
شہتر ادو دو تولہ اسکو جوش کری جبکہ وہ پانی مین پکنی لگی تو بہپارا دیکی دوبی
باندہی اور اگر اس دوا سی فایدہ خفیف سا بہی ہو تو یہی رکہی یا یہ بہپارا دے

جب وہ آدمی چت لیٹتا ہی تو وہ پانی پیڑو کی جانب ٹہرتا ہی اس سبب سی پردہ
اندر کا کٹ کی آنت اوتر آتی ہی تو وہ لاعلاج ہی اور ایک صورت یہ ہی کہ کوئی
آدمی کہانا کہا کر پانی پی کر زور کری یا کسی دیوار پر چڑہ جای اور گود پڑی اور
کچہ ایسی ہی سبب ہو جاتی ہین کہ اوسکی آنت اوتر آتی ہی اور اس صورت سی بہی
یہ صدمہ ہوتا ہی کہ اول ایک گٹہلی سی پیڑو پر ہوتی ہی بعد کچہ دنونکی جب آدمی چلتا
پہرتا ہی تو وہ آنت فوطو مین رہتی ہی جبکہ وہ لیٹتا ہی تو آنت پیٹ مین چلی جاتی ہی
اور اوسکی اوٹہنی بیٹہنی یا لیٹنی مین آواز آتی ہی اور اوسکی دوا یہ ہی کہ ایک لنگوٹ
یا کرہ انگریزی باندہی تو وہ بہت مفید ہی یا خیال خام سمجہ کر وہ علاج کرے جو
پانی کی عارضہ مین بیان کیا ہی شاید خداوند کریم اوس دوا سی اچہا کر دی اور ایک عارضہ
فیل پا کا ہوتا ہی تو مینی اوسکا علاج نکیا نہ دیکہا اور اسی صورت سی گہنیگا ہوتا ہی
اوسکا علاج بہی نہین دیکہا اور نہ کیا **بیان فصد بقید تاریخ و روز**
و موسم ہر سال کی آگاہ ہو کہ حال فصد کا اور انکہ بنانیکا اور ہڈی جوڑنیکا
اور زخم تلوار کا وہ کہ جسمین چار انگل کا غار ہو وہ صبح کا زخم شام تک اچہا ہو جای
شام کا زخم صبح تک اچہا ہو اور گولی نکل آئی خواہ کتنی دور ہو اسمین جو نہین لکہا
اسکا سبب یہ ہی کہ یہ کام لی دیکہی اور بی کئی نہین آتی اور ناقص الرای ہڈیکو کاٹ
ڈالتی ہین بی سمجہی کہ یہ قابل کاٹنیکی ہی یا نہین لیکن قول ہماری ڈاکٹر صاحب کا
یہ ہی کہ ہڈی کا کاٹ ڈالنا ناقص فعل ہی تا بہ مقدور نہ کاٹی **بیان تاریخ**
و روز ہای فصد آگاہ ہونا چاہئی کہ امام علیہ السلام سی
ہر مہینہ کی فصد کا حال یون منقول ہی کہ غرہ کی فصد

بیان ہفتہ بہر کی فصد کا یہہ ہی ہفتی کی دن جنون کی واسطی مفید ہے

اور اتوار کو ہر درد و ہر مرض کو مفید ہی آور پیر کو فساد خون کو بہتر ہی آور منگل کو
خارشت بدن کو خوب ہی آور بدہ کو منع ہی آور پنجشنبہ کو خفقان ہوتا ہی اور جسم
بادی ہوجاتا ہی آور جمعہ کو بہی منع ہی جنون ہوتا ہی آگاہ ہو جو لوگ فصد ہر سال
کہلواتی ہین یا مسہل لیتی ہین تو اس بات کی عادی ہوجاتی ہین اور یہ عادت
اچہی نہین ہی اور نکہلوانا فصد کا اچہا ہوتا ہی کیونکہ سال کی موسم تین ہین اور
خون بہی تین طرح پر جسم کی اندر ہوتا ہی اور وہ طرح یہ ہی کہ جاڑیکی موسم مین
کسی عارضہ کی واسطی حکیم فصد تجویز کری تو دو پہر کو کہلوائی کیلیئی جاڑی کے
موسم مین اول وقت خون گردش مین ہوتا ہی بعدہٗ ٹہر جاتا ہی اور بعضی
لوگ کہتی ہین کہ خون جم جاتا ہی یہ غلط ہی اگر بشر کی جسم مین خون جم جاتی
تو زندگی نہو بلکہ اندر گرمی ہوتی ہی اور خون نکلنی مین تمیز نہین ہوتی کہ یہ خون
اچہا ہی یا برا ہی اس موسم مین فصد کہلوانی سی آدمی لاغر ہوجاتا ہی اسواسطے
کہ بری کی ساتہ اچہا بہی نکلجاتا ہی اور گرمی کی موسم مین خون جدا جدا ہوتا ہے
تو اس موسم مین لازم ہی کہ اخیر وقت فصد کہلوائی اور جو اول وقت کہلتی ہے
تو عیب یہ ہی کہ خون کم ہوجاتا ہی اور دن بہر کی گرمی سی زیادہ خشکی ہوتی ہے
اخیر وقت بہتر ہی اور بعضی آدمی عادی ہوتی ہین اور نہین کہلواتی تو ایک
نہ ایک عارضہ پیدا ہوجاتا ہی اور موسم برسات مین خون موافق سی ہوتا ہے
فصد کہلوانا نچاہتی لیکن اگر کوئی عارضہ درپیش ہو اور حکیم کی رای مین آتی
تو کہلوائی اور جب جسم مین خون کم ہوتا ہی تو بسبب خشکی کی کئی عارضہ ہوجاتی

پلائی بعدہٗ دہ گولی کہلائی دوپہر کو آب مونگ پلائی وقت شام کہچری کہلائی
اسطورسی تین جلاب دی **نوع دیگر** گہیکوار سیر بہر اجواین دیسی پاؤ بہر اجواین
خراسانی پاؤ بہر آنبہ ہلدی پاؤ بہر انسبکو جوکوب کرکی اور گہیکوار کاٹ کی چار سیر
پانی مین بہگو وی تین دن بہیم بہگتی رہی بعدہٗ عرق کہینچی اور وقت صبح پانچ پانچ
بینی کو دی اور پرہیز کرائی **نسخہ داغ سفید** اشخار سیاہ تولہ بہر گندہک آملہ سار
تولہ بہر گل ارہنی تولہ بہر خردل بنارسی تولہ بہر گلنار شیرین تولہ بہر پوست درخت
چکسونی تولہ بہر برگ چکسونی تولہ بہر انسبکو باریک کرکی ادرک کی عرق مین گولیان
بنائی جبکہ خشک ہو تو باسی پانی مین گہسکر سفید داغ پر لگائی اور پرہیز کری **نسخجات**
دردیچ ادویہ مسہل اسارہ گوند تولہ بہر راوند چینی تولہ بہر مغز جمال گوٹہ تولہ
بہر کتیرا سفید تولہ بہر انسبکو باریک چہانکر لعاب بہیدانہ مین لت کرکے گولیان ماش
کے برابر بناکے رکہے اور کہچری تین دن کہلائی پہلی پانچ چہہ دن کہچری
اور گولیان چار چار کہلائی بعدہٗ پندرہ گولیان کہلائی اور پیاس کیوقت پانی گرم
اور شام کو کہچری اور سہے کہلائی اور پرہیز کرائی **نوع دیگر روغن وضماد**
صابون لاہوری پیسہ بہر صبر تلخ نو ماشہ انکو ادرک کی عرق مین پیسکر نیم گرم کرکی
جس جگہ درد ہو یہ لیپ لگائی **نوع دیگر** مغز فلوس دو پیسہ بہر گل ارہنی پیسہ بہر
افیون دو ماشہ سورنجان تلخ چہہ ماشہ گل بابونہ پیسہ بہر انسبکو پانی مین پیسکر گرم
کرکے لگائی اور برگ ارنڈ گرم کرکے باندہی **نوع دیگر** اجواین خراسانی پیسہ بہر
نمک شور پیسہ بہر تخم سویا پیسہ بہر خاکسی پیسہ بہر گل پلاس دو پیسہ بہر انسبکو دو سیر پانی
مین جوش کری اور بہپارا دی اور اوسی پانی سی دہوئی اور فصد باسلیق کی لے

ہمیشہ کہایا کری نوعدیگر پوست ہلیلہ زرد پیسہ بہر پوست ہلیلہ سیاہ پیسہ بہر ہلیلہ نو ماشہ گل سرخ چہہ ماشہ بادیان چہہ ماشہ قاقلہ سفید چار ماشہ قاقلہ سرخ چہہ ماشہ آملہ خشک نو ماشہ البلید پیسہ بہر قرنفل چہہ ماشہ پوست ہلیلہ چہہ ماشہ مرچ سیاہ چہہ ماشہ فلفل دراز چہہ ماشہ زرشک دو پیسہ بہر چوک دو پیسہ بہر عرق لیمون کاغذی دو پیسہ بہر عرق ترب دو پیسہ بہر عرق پودنیہ تر دو پیسہ بہر نمک چارون موافق اوسکی لیکر سب دوائیون کو چہانکر عرقیات ملا گولیان برابر کنار دشتی کی بنائی ہر روز ایک گولی وقت صبحکی کہلائی اور بادی چیز کا پرہیز کرائی

نسخجات درد چشم و سرخی و زردی چشم و

نسخہ پہلی باک حضض ہندی پیسہ بہر پاہ سفید پیسہ بہر قرنفل سوختہ لودہ پہنا سوختہ دو پیسہ بہر زاج سفید بریان دو پیسہ بہر توتیا بریان دو سرخ افیون دو ماشہ پہلی اجوائن کہنہ پانی مین بہگو دی ان سب دوائیونکو حلکری یہان تک کہ اوسی پانی مین جبکہ خشک ہو تو گولیان بناکر رکہی وقت حاجت کی باسی پانی مین گہسکر اوپر آنکہہ کی لگائی اور آنکہہ کی اندر بہی لگائی نوعدیگر نسخہ بانہا طبل قرنفل پیسہ بہر افیون پیسہ بہر زاج سفید بریان پیسہ بہر عرق نیم پاؤ بہر عرق املی پاؤ بہر عرق برگ گوبہی صحرائی پاؤ بہر ان سبکو کڑہائی مین نیم کی لکڑی سی خوب حل کرے جبکہ خشک ہو تو گولیان بناکر رکہی جب لگانا منظور ہو تو باسی پانی مین گہسکر آنکہہ کی اندر باہر لگائی نوعدیگر گل ارنی دو پیسہ بہر ہلیلہ سیاہ پیسہ بہر زاج سفید پیسہ بہر افیون چہہ ماشہ ان سبکو کڑہائی مین ڈال کر لیمون کاغذی کا عرق کثرت سی ملا کر دستی آہنی سی خوب حل کری جبکہ خشک ہو تو گولیان بنا رکہی وقت حاجت

سنبل فار سفید پیسہ بہر اصل السوس پیسہ بہر جدوار خالص ڈیڑہ پیسہ بہر ریوند چینی ڈیڑہ پیسہ بہر زنجبیل بتیرہ ڈیڑہ پیسہ بہر عرق برگ تلسی پیسہ بہر ادرک پانچ پیسہ بہر انسبکو پیسکر گولیان برابر ماش کی بنائی اور ہر صبحکو دو گولیان گرم پانی کی ساتہ کہلائی اور پرہیز کرای **نوع دیگر** سنبل فار چہہ ماشہ کتہہ سفید پیسہ بہر عرق ادرک تین پاؤ انسبکو حل کری جبکہ خشک ہو تو گولیان برابر موٹہہ کی بنائی اور ایک گولی ہمیشہ کہایا کری تو شہوت کبہی کم نہوگی **نوع دیگر** زاج سفید پیسہ بہر فلفل گرد پیسہ بہر سوہاگہ چوکیا پیسہ بہر گوگل بہنیا دو پیسہ بہر ریٹہا پیسہ بہر انسبکو پانی مین پیسکر گولیان برابر نخود کی بنائی اور کہلائی اگر ہر روز ایک گولی کہایا کری تو کبہی کوئی عارضہ نہو **نسخجات سرفہ یعنی کہانسی و دمہ** کوبل درخت روسہ پیسہ بہر فلفل گرد چہہ ماشہ نمک لاہوری تین ماشہ انکو پیس کر گولیان برابر نخود کی بنائی اور خشک کر کی رکہی ہر روز صبح کو ایک گولی کہلائی اور ایک شام کو کہلائی **نوع دیگر** زاج سفید پیسہ بہر عرق ادرک چار پیسہ بہر انکو حل کری جبکہ خشک ہو تو گولیان برابر نخود کی بناکر صبح شام کہلائی **نوع دیگر** ناریل مع پوست لیکی سوراخ کری قرنفل بارہ عدد جوز گجراتی دو عدد افیون چہہ ماشہ انسبکو جوکوب کر کی اوس ناریل مین بہری اور اوس سوراخ کو دوسری ٹکڑی سی بند کری بعدہ گل حکمت کر کی ایک غار مین رکہی اور پانچ دشتی نصف اوپر اور نصف نیچی رکہکر آگ لگائی وقت صبح کی پاک کر کی باریک پیس اور چہانکر تین ماشہ روز کہلائی اور ترشی اور بادی نکہائی **نسخجات برای فتق بادی و آبی** برگ بکاین دو پیسہ بہر برگ نرما دو پیسہ بہر برگ سوہاگن دو پیسہ بہر برگ جیت دو پیسہ بہر

کشید کری ہر روز پانچ پیسہ بہر عرق اور شہد پیسہ بہر ملا کر پلائی اور غذا نان نخود ہلی
کہلائی **نوع دیگر** صندل سفید پیسہ بہر صندل سرخ پیسہ بہر تخم پوانڑ پیسہ بہر
ان تین چیز کو پیس کر عرق مکوی سبز مین گولیان بنا کر خشک کری اور سرکہ تیز مین
گہسکر اوپر عارضہ کی لگائی

نسخجات استخوان شکستہ

مصطگی رومی پیسہ بہر کندر گجراتی پیسہ بہر گوند ببول پیسہ بہر انزروت پیسہ بہر گوشت پیسہ بہر کہربا شمعی پیسہ بہر مصبر کمنگری پیسہ بہر گوگل پیسہ بہر تخم تمر ہندی پیسہ بہر مغز تخم کرنج پیسہ بہر پہٹکری سفید پیسہ بہر لوبان کوڑیا پیسہ بہر ریج قلمی پیسہ بہر میدہ لکڑی پیسہ بہر آنبہ ہلدی پیسہ بہر زرنیخ پیسہ بہر کتہہ سفید پیسہ بہر سوہاگہ بریان پیسہ بہر زاج سرخ پیسہ بہر افیون پیسہ بہر
ان سبکو باریک چہانکر پانی مین لت کرکی سفیدی بیضہ مرغ دو عدد روغن سیاہ
قدری ملا کر ضماد لگائی اور پرہیز کرای **نوع دیگر** آنبہ ہلدی پیسہ بہر میدہ لکڑی پیسہ بہر
مصطگی رومی پیسہ بہر افیون تین ماشہ اسبکو باریک کرکی رکہی اور پہلی گہی سے
مالش کری بعدہٗ یہ لیپ لگائی اور پانی سی پرہیز کرای **نوع دیگر**

برای نسخہ قی کہنہ

اصل السوس مقشر چار پیسہ بہر تخم شبت نیم کوفتہ چار پیسہ بہر
تخم خطمی چہہ پیسہ بہر بیخ خربزہ چار پیسہ بہر نمک لاہوری چہہ ماشہ اسبکو جوکوب
کرکی آٹہہ سیر پانی مین جوش کری جبکہ دو سیر جل جائی تو باقی پیکر قی کری **نوع دیگر**
تخم خطمی کوفتہ دو پیسہ بہر تخم خبازی کوفتہ دو پیسہ بہر اکلیل الملک کوفتہ دو پیسہ بہر
تخم شبت دو پیسہ بہر تخم خربزہ دو پیسہ بہر جوز ہندی پیسہ بہر تین پہل پیسہ بہر نمک لاہوری
چہہ ماشہ ان سبکو چار سیر پانی مین جوش کری جبکہ دو سیر خشک ہو تو پلا کر قی کروائی

نسخجات برای چہائین و خوش رنگ

کونپل درخت نیم عرق

چہہ ماشہ تخم شہترہ سبز چہہ ماشہ تخم نیم چہہ ماشہ تخم بکاین چہہ ماشہ گوند نیم چہہ ماشہ
شہترہ خشک چہہ ماشہ سرہوکہ چہہ ماشہ نیل کنٹھی چہہ ماشہ برم ڈنڈی چہہ ماشہ گل نیم چہہ ماشہ
ہلیلہ سیاہ دس ماشہ پوست کچنال تین ماشہ اصل السوس مقشر چہہ ماشہ انسبکو
پیس کر گولیان برابر نخود کی بناکر صبح و شام ایک ایک کہلاوی اور پرہیز بہت کری
اور گہی بہی لکہائی

نسخجات سفوف برای قوت باہ و جریان وانجماد منی

موصلی سیاہ پیسہ بھر اسکند ناگوری پیسہ بھر نخود دختہ پیسہ بہر
گل دہاوہ پیسہ بہر زنجبیل بتر اپیسہ بہر گل پستہ پیسہ بہر تخم اوٹنگن پیسہ بہر تخم زردک پیسہ بہر
تال مکہانا پیسہ بہر انسبکو باریک چہانکر شکر کچی ملاکر ہر روز پیسہ بہر گاے کی دودہ کی ساتہہ
کہلائی اور مرچ و بادی لکہائی **نوع دیگر** تخم کتان پاؤ بہر بریان یا خام لیکر باریک
کری اور شکر خام برابر ملائی اور ایک پیسہ بہر ہر روز دوا کی ساتہہ کہلائی **نوع دیگر**
ثعلب مصری دو پیسہ بہر عقر قرحہ پیسہ بہر گل نوفل پیسہ بہر موصلی سفید پیسہ بہر موصلی سیاہ
پیسہ بہر تخم ہلہل پیسہ بہر خار خسک د پیسہ بہر اندرجو شیرین آٹہہ ماشہ ست گلو نو ماشہ سپستان
پیسہ بہر تخم کوانچ نو ماشہ تخم اوٹنگن نو ماشہ تال مکہانا خرد نو ماشہ کباب چینی نو ماشہ
سورنجان شیرین نو ماشہ تج بل نو ماشہ ان سبکو باریک کر کی شکر برابر ملاکر ہر روز پیسہ بہر
دودہ کی ساتہہ کہلاتی اور پرہیز کری **نوع دیگر** خرما ہندی پیسہ بہر ثعلب مصری پیسہ بہر
مغز بادام پیسہ بہر تخم کتان پیسہ بہر مغز پستہ پیسہ بہر ان سبکو باریک کر کی شکر خام پیسہ بہر ملاکے
ہر روز ایک پیسہ بہر کہلائی **نوع دیگر نسخہ مجربات** کیلہ خام کو تراش کر سایہ مین
سکہائی جبکہ خشک ہو تو گوند ببول پیسہ بہر مصری سفید پیسہ بہر کوٹ کر ایک کف دست
ہر روز کہلائی **نوع دیگر** پہلی روغن زرد پانچ پیسہ بہر گرم کری بعدہٗ دودہ گاے کا آدہ سیر

بھران سب کو لاکر رکھی پانچ پیسہ بھر ہر روز دودہ کی ساتھہ کھلای نوعدیگر آرد نخود مقشر آدہ پاؤ شکر خام دو پیسہ بھر کباب چینی چھہ ماشہ ان تین چیز کو ملاکر چار پیسہ بھر دودہ یا پانی کی ساتھہ کھلای اور پرہیز کرای

نسنخجات برای قوت باہ بطور معجون وحلوہ

عرق گھیکوار سیر بھر میدۂ گندم سیر بھر مغز تخم کپاس سیر بھر ان تین چیز کو جدا جدا بریان کرکی روغن زرد سیر بھر اور شکر یا قند سفید سیر بھر لیکی قوام کرے پھر سب کو ملاکر بطور معجون یا حلوی کی بنائی بعدہ جوز پیسہ بھر قاقلہ سفید پیسہ بھر مغز بادام پاؤ بھر مغز پستہ پاؤ بھر ناریل سفید پاؤ بھر مغز چلغوزہ آدہ پاؤ مغز کردگان آدہ پاؤ خار خشک پیسہ بھر یہ اجزا پیس اور چھانکر اوس حلوی مین ملائی اور ہر روز کھلائی نوعدیگر عرق گھیکوار آدہ پاؤ آرد مونگ آدہ پاؤ روغن زرد آدہ پاؤ انکو جدا جدا بریان کرکے شکر سفید آدہ پاؤ لیکر قوام کرکی بطور حلوی کی بنائی اور تال مکھانا دو پیسہ بھر خار خسک خورد دو پیسہ بھر خار خسک کلان دو پیسہ بھر پھول مکھانہ دو پیسہ بھر مغز پستہ سبز دو پیسہ بھر مغز بادام دو پیسہ بھر انکو اوسمین ملاکر رکھی اور صبح کو دو پیسہ بھر کھلائی نوعدیگر آرد نخود مقشر سات پیسہ بھر میدۂ گندم پانچ پیسہ بھر روغن زرد پانچ پیسہ بھر ان دو چیز کو بریان کرکی ثعلب مصری پیسہ بھر شقاقل مصری تین ماشہ بہمن سرخ تین ماشہ بہمن سفید تین ماشہ عنبر اشہب تین ماشہ دارچینی نیم ماشہ مصری سفید آدہ پاؤ شہد خالص آدہ پاؤ گلاب خالص پانچ پیسہ بھر عرق کیوڑہ پانچ پیسہ بھر ان سب کو باریک کرکی اسکی قوام مین ملاکر بطور حلوی کی بنائی جبکہ طیار ہو تو عود غرقی دو ماشہ ملاکر رکھی ہر روز دو پیسہ بھر کھلای اور پرہیز کرای اور چالیس دن تک کوئی حرکت بیجا نکرے نوعدیگر گوشت بز نر جوان پاؤ بھر غوک کلان ایک عدد جوز ماشہ بھر الایچی خورد ماشہ بھر قرنفل ماشہ بھر زعفران ماشہ بھر

زیرہ گل کیوڑہ زعفران دارچینی قلمی یہ سب دوائیان چار چار ماشہ لیکر باریک کری
انڈی کی زردی مین ملاکر حل کری جبکہ مثل مرہم کی ہو تو اوپر جسم کی بطور ضماد کی لگاتی
اور پان بنگلہ گرم کرکی باندہی نوع دیگر دارچینی قلمی پیسکر خون کبوتر سیاہ مین خوب
لت کری اور ضماد لگائی اوپر پان بنگلہ باندہی اور پانی کا پرہیز کرے نوع دیگر عقر قرا گجراتی
پوست بیخ کنیر سفید مال کنگنی سوہن مکہی شنگرف قلمی زرنیخ طبقی گھنگچی سفید تخم ترب
تخم شلغم بیر بہوٹی کباب چینی تلخہ گاؤ نرجوان ایک عدد چربی شیر یہ سب دوائیان
پیسہ پیسہ بہر لیوی اور سبکو ملاکر شیشہ آتشی مین دیتا ترکیب کی ساتہ تیل نکال کر فروخ
کی جسم پر لگائی اور پان بنگلہ گرم کرکی باندہی نوع دیگر پوست بیخ دہتورہ پوست بیخ
کنیر سفید پوست بیخ مدار عقر قرا بیر بہوٹی سبز مدار کا دودہ یہ سب وزن مین پیسہ پیسہ بہر لیکر خوب
جوکوب کرکی روغن کنجد سیاہ تین پیسہ بہر ملاکر جوش کری جبکہ سیاہی پر آئی تو صاف
کری اور مالش کی بعد پان بنگلہ گرم کرکی باندہی اور اگر آبلہ پڑجائی تو اوسکا پانی نکالکر
دہویا ہوا گہی لگائی اور پانی کی احتیاط کری نوع دیگر بیر بہوٹی عقر قرا خراطین خشک
ناخون اسپ کلیجن شت بڑا یہ سب ادویہ وزن مین پیسہ پیسہ بہر لیکر باریک کرکے
اور چہان کر شیشی مین بہری اور مثل چوئیکی بناکر نکال کر رکہی اور وقت شب کے
ایک قطرہ لیکر لگای اور پان بنگلہ گرم کرکی باندہی نوع دیگر عقر قرا پوست بیخ کنیر
سفید مال کنگنی تخم کوانچ پیاض سفید اسپند سوختنی یہ سب ادویہ وزن مین جمع دہ چودہ
ماشہ لیکر ملاکر جوش کری جبکہ سیاہی پر آئی تو صاف کرکی رکھہ چھوڑی جسوقت
وقت سونی کا ہو تو خوب مالش کری اور پان بنگلہ گرم کرکی باندہی نوع دیگر
عقر قرا گجراتی بیر بہوٹی جدوار خطائی خراطین خشک یہ سب وزن مین پیسہ پیسہ بہر

کر کی ملاکر رکہی جسوقت احتیاج ہو دو پیسہ بہر لیکی دو پوٹلیان بناکر بہیگی دودہ مین
تر کرکی سینکی یا گہی گائیکا خالص ہو اور پان بنگلہ گرم کرکی باندہی مگر پانی کا پرہیز
کرنا بہت ضرور ہی **نوعدیگر** بیر بہوٹی خراطین خشک ہگند ناگوری آنبہ ہلدی
دہقف نخود بریان فروش یہ سب دوائیان چہ چہ ماشہ لیکر باریک کرکی دو پوٹلیان بناکر روغن گل
مین تر کرہی اور سینکی اوپر اوسکی پان بنگلہ گرم کرکی باندہی **نوعدیگر** ایک ٹکڑا بڑ
کپڑیکا مدار کی دودہ مین سات مرتبہ تر کرہی اور خشک کرہی بعدہ عرق سہنجنا مین
اوس مین تر کرہی اور ایک دن آنبہ ہلدی کی پانی مین تر رکہی اور سکہائی پہر
جبکہ لگانا منظور ہو جسم کی موافق لیکر گائیکا گہی گرم کرکی اوسی تر کرہی اور باندہی اور پانی کا پرہیز
نوعدیگر جو کین چہ جیتی ہوئی لائی دو جوکین خوک کی فوطو نمین لگائی اور دو چمگادڑ
کی فوطو نمین لگائی اور دو گدہی کی فوطو نمین لگائی جبکہ خون سی بہر جائین تو چھوڑ دی
پانچ پیسہ بہر تیل کالی تلون کے مین جلاکر خوب حلکرہی جسوقت لگانا منظور ہو تو چند
قطرہی لیکر اوپر قضیب کی مالش کرہی اور پان بنگلہ گرم کرکی باندہی **نوعدیگر** عقرقرا
دو ماشہ بیر بہوٹی دو ماشہ قرنفل دو ماشہ گوشت گردن گوسپند نر آدہ پاو لیکر خوب کوٹی
اور یہ اجزا باریک کرکی ملائی اور ایک کباب موافق جسم کی بناکر پکائی جبکہ سرخ ہو
تو ہیچ سی تراش کر اوپر جسم کی باندہی وقت صبح کی موقوف کرہی اور جو وہ
کباب گرمی زیادہ کرہی تو پہر بہر کی بعد کہول ڈالی اسیطرح سات روز تک باندہی اور نزد
عورت کی نجائی جبکہ خوب بیقرار ہو تو گیارہ دنکی بعد جائی **نوعدیگر** مال کنگنی عقرقرا
بیر بہوٹی سونٹھ بتر اجا وتری فلوس ماہی سلیخہ قلمی لوبان کوڑیا قرنفل زہر نیلہ تھوتیا
طبقی مغز چال گوٹہ برادہ دندان فیل گندہک آملہ سار نیخ بادنجان صحرائی

مرغی کرگنات کی تپی مین لت کری اور لگائی اور جبکو جی چاہی اوس سی جمع کری تو یقین ہی کہ قادر ہوگا **نوع دیگر** بہنگ خشک افیون کوکنار خشخاش یہ سب دوائیان ماشہ ماشہ بہر لیکر باریک کرکی انجیر کی دودہ مین ترکری اور گولیان بقدر نخود کی بناکر رکہی اور وقت شب کی دو گہڑی پہلی ایک یا دو کہلاسے بعدہ جمع کری **نوع دیگر** ایک پتا کو یکا منگل کو یا اتوار کو اور ایک پتا بکری سیاہ کا ان دونون کو ملاکر جمع کرنی سی پہلی دو گہڑی ضماد کری بعدہ لطف اوسکا دریافت کری

نسخی واسطی تنگ کرنی بدن عورت کی اور خوشبو آنا اوسی بدن سی جس کا نام نہ لکہنا چاہی ہڑ بلیہ دیوار عود عرقی کوٹ تنکر سیاہ سلارس یہ سب دوائیان وزن مین پیسہ پیسہ بہر ان سب کو باریک کرکی ملاکر آگ پر ڈالی اور دہوان اوسکا اپنی جسم پر لگائی مرد کو از طرف ثانی لذت بہت حاصل ہوگی **نوع دیگر** گل جوہی تین ماشہ لیکر روغن گل مین حلکری اور اندر جسم کی ضماد کری ایک ہفتہ بہر اس لیپ سی بہی بہت طبیعت خوش ہوگی **نوع دیگر** پوست انار برگ انار شاخ انار گل چکان ناشگفتہ یہ سب دوائیان وزن مین پیسہ پیسہ بہر روغن تلخ دو پیسہ بہر مین خفیف جوش دیکی حلکری اور ضماد جسم کی اندر کری **نوع دیگر** مشک ترکی ماشہ بہر کافور بہیمسینی و مشک زعفران دو ماشہ ان سب کو باریک کرکی اور شہد خالص مین ملاکر ضماد کرے بہر لطف دیکہی

نسخجات تپ و لرزہ وغیرہ اگر کسیکو تپ لرزہ دو تین مہینی سی ہو تو اوسکو یہ دوا دی **نسخہ** پیپل دراز دو عدد پیسکر پاؤ بہر دودہ مین جمع شش کری بہر اون پیلی کو پیسکر پلائی **نسخہ** گلوی سبز دیت پاپڑہ ہر یک دو درم جوکوب کری پاؤ بہر پانی

گندہک کو سنکہیہ جو کوب کرکی درمیان مین اوسکا درکہی اور آدہی تیی اوسکی نیچی اور
آدہی اوسکی اوپر پہر ایک برتن مین رکہہ کر آگ پر رکہی لیکن برتن کو ترچہا یعنی ٹیڑہا
کر دی تو خدا چاہی تو تیل نکل آوی اور اسی صورت سی لوبان کا بہی تیل نکلتا ہی اور
پہر اس تین طرحکی تیل کو جو چاہی سو کری اور ان تیبون کی دوسری ترکیب یہ ہی
کہ پہلی چاندی یا رانگ کو روغن بید انجیر مین تین بار بجہاوی بعدہ بچہیا کی پیشاب
مین بجہاوی بعدہ روغن تلخ مین بجہاوی پہر اوسکو ریزہ ریزہ کرکی اون تین تیبون مین سی
ایک کو یکایتی کو ٹیکی کوٹکی پہر درمیان مین اوس ریزہ ریزہ کو رکہہ کی آگ مین پہونک دی صبحکو دیکہی
کہ سب دہان کی سی کہیلین ہو گئی ہونگی تو اونکو لیکر جو جی چاہی سو کری دونون چیزونکی
ترکیب ایک سی ہی اور تیسری چیز کی ترکیب یہ ہی کہ پہلی جست نیا لیکر بچہیا کی پیشاب مین
بجہاوی پہر ایک ظرف آہنی مین جوش کری جبکہ وہ چرخ کہاوی تو تولہ بہر مین ایک ماشہ
پتی ڈالدی ایک ساعت کی بعد جو دیکہی تو وہ مانند روئی کی اوڑنی لگی گا پہر اوسکو
جو جی چاہی سو کری اور جست کہنہ کا کشتہ آنکہہ کی واسطی مفید ہی اور ترکیب اوسکی
بنانیکی یہی ہی کہ درویشونکو بناتی دیکہا ہی اور اون صاحبون سی تحقیقات بہی اوسکی
کماحقہ کی ہی اور ترکیب پارہ کی کشتہ کی یہ ہی کہ پہلی پارہ کو نمک مین ڈالکر ایک
ظروف گلی مین گل حکمت کرکی آنچ پر رکہی و خوب پکاوی جبکہ وہ اوسمین قایم رہی تو اوسکی
ہموزن چاندی گرم کرکی وہ پارہ اوس مین ملادی لیکن آگ سی علیحدہ کرکی جب وہ اوسمین
ملجاوی تو اوسکو بہی ریزہ ریزہ کی اوسی صورت سی پہونک دی اور پہر اوس کشتہ کو
ہر مرض والی کو دی یعنی جذام و داغ سفید و وجع مفاصل و کہانسی و دمہ و ضیق النفس
وسن بہری اسطرحکی عارضہ والون کو دی اگر کوئی شوقین تماشہ بین ہو تو

و دانشمندان یونان حیران رہی کچھ سمجھ مین نہ آیا اور نادان لی تمیزون نی تدبیر خلاف سی اچھا کرلیا **قولہ تعالی** تُعِزُّ مَنْ تَشَاءُ وَتُذِلُّ مَنْ تَشَاءُ بِيَدِكَ الْخَيْرُ إِنَّكَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ لازم ہی کہ پہلی جو معجون یا مرہم کسی مرض کی واسطی تیار کری تو ایک حصہ راہ اللہ محتاجون کو دی کہ شافی مطلق اوسکی برکت سی نفع بخشی اور جب علاج کرنا شروع کری پہلی بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ زبان و دل سی کہی اور ارشاد الٰہی پر اعتقاد کامل رہی اوسکی نام کی برکت سی یقینی صحت ہوجائیگی جلد رحمت ہاتھ آئیگی **روایت ہی** کہ ایک اعرابی امام ذوی الاحترام حضرت جعفر صادق علیہ السلام کی حضور مین حاضر ہوا اور عرض کی جُعِلْتُ نَفْسِي فِدَاكَ يَا ابْنَ رَسُولِ اللّٰهِ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم آپ نی زبان معجز بیان سی ارشاد کیا تہا کہ جس امر کو بسم اللہ الرحمن الرحیم کہکی شروع کرے حق جل و علی برکت فرماتا ہی اور کوئی چیز خلل نہین کرتی یا حضرت علیہ السلام شب کو مینی بسم اللہ کہکی کہانا کہایا اور خلل کیا حضرت نی تبسم فرمایا اور ارشاد کیا کہ ہر چیز تو نی بسم اللہ نہین کہی پس جس چیز پر بسم اللہ نہین کی اوسنی خلل کیا اوسنی ... بوسہ دیا اور سہو کا مقر ہوا پس ہر شخص کو لازم ہی کہ بسم اللہ کہکر ہر کام کو شروع کری تو بخیر انجام ہو حسب لخواہ اوس امر کا انصرام ہو انسان کو چاہیی کہ علاج ہر مرض کا ذمہ اپنی واجب جانی صحت کو غنیمت سمجھکر شکر کری ارشاد الٰہی مانی چنانچہ **نقل ہی** کہ حضرت موسی علیہ السلام کی ہاتھ مین پہوڑا ہوا جب تکلیف زیادہ ہوئی درگاہ الٰہی مین التجا کی حکم ہوا کہ بیاض گرم کرکی باندہو صحت ہوجائیگی چنانچہ بمجرد استعمال اوس دوا کی صحت کامل ہوگئی تسکین حاصل ہوگئی اتفاقاً پہر اوس مرض نی عود کیا حضرت موسی علیہ السلام نی بدستور بیاض باندہی کچھ نہ فایدہ ہوا اور روز زیادہ ہوا آخر درگاہ الٰہی مین عرض کی

رسالہ مقراض الصفات

بسم اللہ الرحمن الرحیم شروع کرتا ہون مین ساتہ نام خداوند بزرگ برتر کی کہ وہ اپنی قدرت
اور صاحبی مین یکتا ہی کوئی اوسکا شریک نہین اوسکی ذات وحدہٗ لاشریک ہی اوسما
جلیل الجبار پروردگار عالم نی بیت کن کی کہتی ہی کیا سب کچہ عیان ٭ عرش و کرسی زمین
آسمان ٭ اپنی ید قدرت سی بہشت عنبر سرشت کو ساتہ حور و غلمان کی مزین فرمایا اور اپنے
بندگان خاص کو اوسمین ہمیشہ رکہیگا بیت انبیا و اولیا و العباد صالحین ٭ ہفت جنت مین
مخلد ہوونگی وہ بالیقین ٭ اور ملایکہ پیدا کیئی بی شمار جب ظہور انوار تجلیات ذاتی و صفاتی کا ہوا
عرفان کہتی ہین ذات باری عزاسمہ کو منظور ہوا بموجب قول قدسی کی قول کُنْتُ کَنْزاً
مَخْفِیاً فَاَحْبَبْتُ اَنْ اُعْرَفَ فَخَلَقْتُ الْخَلْقَ تہا مین گنج مخفی چاہا مینی کہ پہچانا جاؤن مین پس
پیدا کیا خلق کو واسطی پہچاننی اپنی کی پہر فرمایا آیہ کریمہ وَاِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلٰٓئِكَةِ اِنِّیْ
جَاعِلٌ فِی الْاَرْضِ خَلِیْفَةً قَالُوْۤا اَتَجْعَلُ فِیْهَا مَنْ یُّفْسِدُ فِیْهَا وَیَسْفِكُ
الدِّمَآءَ وَنَحْنُ نُسَبِّحُ بِحَمْدِكَ وَنُقَدِّسُ لَكَ
اور جب کہا تیری رب نی فرشتونکو مجکو بنانا ہی زمین مین ایک نائب بولی کیا تو
رکہیگا اوس مین جو شخص فساد کری وہان اور کری خون اور ہم پڑہتی ہین تیری
خوبیان اور یاد کرتی ہین تیری ذات پاک کو آیہ کریمہ قَالَ اِنِّیْۤ اَعْلَمُ مَا لَا تَعْلَمُوْنَ
کہا مجکو معلوم ہی جو تم نہین جانتی مراد اوسی ظہور ذات حضرت سرور کائنات محمد مصطفی
صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم ہی آیہ کریمہ قَالُوْا سُبْحٰنَكَ لَا عِلْمَ لَنَاۤ اِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا اِنَّكَ اَنْتَ الْعَلِیْمُ الْحَكِیْمُ
عرض کی فرشتون نی تو سب سی نرالا ہی ہمکو معلوم نہین مگر جتنا تو نی سکہایا تو ہی ہے

کو چھینک آئی تو اوٹھہ بیٹھے اور الحمد للہ کہا اور بہت سی حمد بیان کی اوسکی توحید مین چند مدت تک یون ہی رہی پہر ایک روز جل جلالہ عم نوالہ نی تنہائی پر حضرت آدم کی ملاحظہ فرما کی رحم کیا اور یہ کہا کہ اسکا ایک زوج پیدا کیجی لیکن اسی مین سی بموجب آیۂ کریمہ یَا أَیُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُم مِّن نَّفْسٍ وَاحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالًا كَثِيرًا وَنِسَاءً وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي تَسَاءَلُونَ بِهِ وَالْأَرْحَامَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا پہر اوسی ایک جوڑی سی افزایش انسانونکو ہوا اور مجکو پہچانین اور میری یاد کرین تو ہماتک تو اس نادان انجان کو کاملونکی زبانی معلوم او رمفہوم ہوا ہی والله اعلم بالصواب بعد حمد خداوند آسمان و زمین و درود نا محدود بجناب رحمة للعالمین خاتم النبیین احمد مجتبی حضرت محمد مصطفی صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم کی خاکسار احقر العباد سید فضل علی باشندۂ شاہ جہان آباد خدمت مین شایقان حکایات عجیب و سامعان قصایص غریب تاریخ دان ماضی و حال کی التماس کرتا ہی کہ خاکسار کو کیفیت بیان کرنی ابتدا اور انتہا ذات اور صفات نایونکی بموجب بردہ بدل ایک زن نائی کی بیچ سر کی پڑی اس واسطے اس رسالہ کا نام مقراض الصفات رکہا امید بہانیون ایمانی اور دوستون جانی سے اسبات کی ہی کہ جہان کہین سہو اور خطا اس عاصی سی سرزد ہوئی ہو عفو فرماوین او مورد الزام نکرین موجب حدیث شریف کی حدیث اَلْإِنْسَانُ مُرَكَّبٌ مِنَ الْخَطَاءِ وَالنِّسْيَانِ بقول شعر بقدر وسع در اصلاح کوشند وگر اصلاح نتوانند خموشند وَاللهُ الْمُسْتَعَانُ عَلَى مَا تَصِفُونَ

تہی یا کوئی اور بزرگ تہی اوسنی کہا کہ ہماری رہنما دہی ہین پہر منی کہا سلمان فارسی
ایک اصحاب رسول مقبول صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم سی تہی اونکو قوم تمہاری اپنا رہنما جانتی ہے
اور اونہین کو مانتی ہی تو وہ کوئی پیغمبر نہ تہی نہ کوئی جلیل القدر اصحاب سی تہی جہان او
دو ہزار مجرئی تہی وہان ایک یہ بہی تہی اوس نی کہا جو کچہ ہون ہم اونہین کو مانتی ہین
پہر منی کہا کہ سن مین جو یہ کام کرتا ہون تو موجب فرمانی خداوند عالم کی کہ ملائکہ کرتی آئی ہین
سو اونہین کی تعلیم سی سینہ بسینہ یون ہی چلا آتا ہی اس بات کو کتابون مین بہی دیکہا اور عالمون
کی زبانی بہی سنا ہی اور مینی بہی یہی سمجہکر اختیار کیا اور ہر روز اسی کام کو کرتا ہون اگر تمہارے
باپ دادا کا یہ کام ہوتا تو مین ہرگز اس کام کو نکرتا اور اکثر ڈانکٹر صاحب بہی یہ کہا کرتی تہے
کہ یہ کام یونانسی تعلق رکہتا ہی اور اسکی تحقیقات بہی کر چکا ہون اور مین اسکی سند کتاب اللہ
سی اور قول معتبرون سی رکہتا ہون بہلا تو جو یہ بات کہتی ہی کہ ہماری باپ دادی کا
کام کرتی ہو تیری پاس کچہ سند بہی ہی اگر کوئی سند رکہتی ہو تو ظاہر کر اور مین جو جو سوال
کرتا ہون اون سوالون کا جواب دی یا کسی سی دلوا دی ورنہ وہ سوال یہ ہین **سوال اول**
پہلی سوال کا احوال یہ ہی کہ حق سبحانہٗ تعالی جل شانہٗ نی اپنی قدرت کاملہ سی حضرت آدم
علی نبینا کی پہلو سی حضرت حوا علیہا السلام کو پیدا کیا اور جب ایک عضو تراشا گیا ہی تب
حضرت حوا ظاہر ہوئی ہین اب تسی مین یہ پوچہتا ہون کہ کسنی تراشکر نکالا تہا حضرت حوا
کو اور زخم کا علاج کیونکر ہوا کسنی کیا اوسوقت تمہارا باپ دادا کہان تہا **سوال دوم**
دوسری سوال کا بیان یہ ہی کہ جسوقت استخوان حضرت آدم ابو البشر کی مقام پر
کی سی نکالا گیا اور پہر بدستور صحیح وسالم کیا گیا تو کسنی چیر کر نکالا تہا اور علاج کر کے
کسنی اچہا کیا تہا **سوال سوم** تیسری سوال کا قصہ یہ ہی کہ حضرت ابراہیم خلیل اللہ

پہلی جواب کی شرح اس طرح سی بیان کرتی ہین کہ بنی آدم کی افزایش کے
واسطی جناب باری نی یہ تدبیر ایجاد فرمائی چنانچہ معارج النبوت مین یہ سب احوال
تفصیل وار موجود ہی جس کا جی چاہی وہ پڑہ لی کہ ظاہر ہوا حضرت حوا کا حضرت
آدم کی پہلوی چپ سی اور بعضون نی پسلی کی جگہہ سی اور بعضی مفسرین نی ران کے
جگہہ سی لکہا ہی مگر صحیح یہ ہی کہ عقل عورت کی کجی پر ہوتی ہی کیونکہ ناقص العقل مشہور ہے
اس دلیل سی یہ ثابت ہوتا ہی کہ پسلی کی ہڈی ٹیڑہی ہی اس جگہہ سی حضرت حوا پیدا
ہوئین ہین کہ ملائکہ حکم رب العالمین سی حضرت آدم ابو البشر کی پاس آئی اور انکو خواب
غفلت مین دیکہکر پسلی کی جگہہ شق کرکی اونکو نکالا اور حضرت آدم ابو البشر کو اصلا علم
نہوا پہر حضرت جبرئیل علیہ السلام نی اپنی پر کو اوس زخم سی مس کیا ایک آن واحد مین
خدا کی قدرت سی وہ زخم بدستور مثل اصل کی مندمل ہوگیا پس جاننا چاہئی کہ ہمارے
باپ دادا کا کام نہین کرتا ہون وقت بیدار ہونی کی حضرت آدم نی جو ملاحظہ کیا
تو ایک ہم جنس کو اپنی پاس بیٹہی دیکہا اور ملائکہ سی پوچہا کہ یہ کون ہی اونہون نے
عرض کی کہ یہ جوڑا ہی تمہارا کہ جسی بنیاد اولاد کی قایم ہوا اور سلسلہ انسانون کا رستے
پکڑتی یہ سنکر حضرت آدم کو رغبت حد سی زیادہ ہوئی پہر حکم آیا کہ پہلی اس کا
مہر ادا کر عرض کی حضرت آدم نی کہ میری پاس کیا ہی جو مین ادا کرون ارشاد
ہوا کہ ہماری حبیب رسول مقبول پر دس مرتبہ درود پڑہ کر صواب اوسکا بعوض
مہر کے دی پہر خواہش دنیا داری کی کرے بعد اوسکی حضرت آدم بہت خوش ہوئی
اور فرمان الہی کو عمل مین لائی پہر حضرت آدم علی نبینا علیہ السلام حضرت حوا علیہ السلام
سی ہم صحبت ہوئی تو حضرت حوا علیہ السلام کو اس امر دنیا سی ایذا ہونی لگی تب

کہ اتنی جلدی کیون کی مین اسکا سامان یہان سے بہیجتا یہ سنکر حضرت ابراہیم علیہ السلام نی عرض کی کہ چاہا مینی تیری حکم مین تساہل نکرون کہ تاخیر حکم تقصیر کا رکہتی ہیں اسواسطی بجا آوری حکم مین تعجیل کی یہ مضمون کتاب تاج القصص مین لکہا ہی

جواب سوال چہارم کا اور چوتہی جواب کی گذارش یہ ہی کہ جب جناب پاک اشرف المخلوقات سرور کائنات فخر آدمیان رحمت عالمیان صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم جلوہ افروز خطۂ زمین کی ہوئی تو وہ ایام قحط سالی کی تہی اور دودہ زچاؤ کا خشک تہا انکی واسطی تلاش دائی کی تہی چنانچہ بہت دائیان حاضر ہوئین ایک ان مین سے بہت غریب حضرت حلیمہ نام تہین وہ دودہ پلانی کی واسطی مقرر ہوئین مگر کتنی دنون کی بعد عبد المطلب نی یہ کہا کہ انکو تم اپنی مکان پر لیجاؤ اور بحفاظت تمام انکو ساتہ خبرداری کی رکہنا اور دودہ پلائی جانا اور خبر بہی یہان پہنچائی جانا اور ہم بہی آیا جایا کرینگے وہ بموجب فرمانی انکی کی اپنی گہر لی آئین جب دودہ پلانی کی مدت گذر گئی تب بہی چند روز انہین کی گہر مین حضرت صلعم رونق افروز رہی جبکہ سن مبارک چار برس کو پہنچا تو ایک روز اتفاقاً بی بی حلیمہ باہر گئین تہین اس عرصہ مین حضرت صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم اپنی بہائی رضاعیو نکی ساتہ بکریان چرانی گئی اوس دن جنگل مین دو شخص سبز پوش آئی کہ بموجب حکم خداوند عالم کی سرور کائنات کو اوٹہا کر پہاڑ پر لیگئے اور وہان حضرت کا سینۂ مبارک شق کر کی پتہ حرارت کا نکال لیا اور شکم مبارک کو نور الٰہی سی معمور کر دیا اور پہر بدستور زخم برابر درسالم ہو گیا اور اصلا معلوم نہوا جیسی حضرت آدم کو معلوم نہوا تہا مگر اتنا فرق تہا حضرت مین اور اون مین کہ وہ خواب غفلت مین تہی اور حضرت صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم بیدار تہی اور کچہ

لایق حمد کی اور یہ نقل مشہور و معروف ہی ادنی اعلی سب جانتی ہین اب ان پانچ
سوالون کی جواب کا حال خداوند عالم اور اوسکا رسول مقبول جانتا ہی یا قرآن
کی تفسیر والی یا حدیث کی ترجمہ والی یا قول معتبر بیان کرنی والی جانتی ہین اور اگر کو
اس مین شک ہو تو ان سب کو جانی دو یہ سب جہوٹ سہی اب اس چہٹی سوال کی
جواب پر عمل کرنا چاہی اسکو سنو اور کہو کہ ہان یہ سچ ہی **جواب**

سوال ششم کا جسوقت مین حضرت علی کرم اللہ وجہہ کی احد کی لڑائی مین
گہٹنی مین تیر لگا تہا اور اوسوقت مین تمہاری رہنما سلمان فارسی بہی موجود تہے
بلکہ اوس لڑائی مین شریک تہی اور اس کام کو نکیا اور نہ حضرت صلی اللہ علیہ وآلہ
وسلم نی فرمایا اونسی کہ سلمان تم اس تیر کو نکال لو نعمان جراح کو اوسکی گہر سی بلوایا
اور حضرت ع نی اونسی نکہا جبکہ وہ اپنی گہر سی آیا اور اوس تیر کو دیکہا اور اونسی قصد
تیر کی نکالنی کا کیا تو اوسوقت درد حد سی زیادہ ہونی لگا تب حضرت صلی اللہ علیہ
وآلہ وسلم نی فرمایا کہ نعمان تم اس پیکان کو زخم مین رہنی دو اور اسکی سر کو کاٹ دو
جسوقت یہ نماز مین مشغول ہون تو پیکان کو نکال لینا چنانچہ وہ اس ارشاد کو عمل مین
لائی سبب یہ تہا کہ آپ نماز مین خوف الہی سی کانپا کرتی تہی اور جسم آپ کا مانند
موم کی ہو جاتا تہا نعمان نی نماز پڑہتی مین وہ پیکان نکال لیا اور حضرت امیر المومنین علی
کو اصلا معلوم نہوا اسکو سطلی کہ آپ فرمایا کرتی تہی کہ ادای نماز مین سامنا جناب جل و
شانہ کا ہوتا ہی اوسوقت میری تن مین جان نہین رہتی وہ دربار جبار و قہار و غفار
کا ہی مین ڈرتا ہون یہ کہ کچہ قصور نہو جائی تو سزاوار عتاب کا ہون اس سبب سے
پیکان کا نکلنا معلوم نہوا اور زخم تیر کا مرہم لگانی سی اچہا ہو گیا **شعر** محذوفات ختم

بیہوش کرکی پیٹ کو چاک کیا اور لڑکی کو نکال کر زخم کو اچھا کردیا یہ احوال رستم کی
پیدا ہونی کا کتاب شاہ نامہ مین مشرح لکہا ہی یہ سندین تو میری پاس موجود ہین
اگر تیری پاس بہی کوئی ایسی سند ہو تو اوسکو ظاہر کر تو مین بہی جانو کہ حقیقت مین تیری
رہنما سلمان فارسی ہین اور سب لوگونکو ثابت اور معلوم ہوجائی کہ ہم جو یہ کام ڈاکٹری
کرتی ہین یہ فعل نائیونکی باپ دادا کا ہی پہر ہم نکرین چہوڑ دین ناحق کو ذلیل و رسوا
کیون ہون ایسی نامعقول آدمی کا روزگار اختیار کرکی شرافت مین ٹبہ لگانا کیا ضرور ہے
یہ مثل سچ ہی **مثل** پہٹ پڑی وہ سونا جسی ٹوٹین کان اب تو ہی ان لوگون پر
رحم کر اور ہم احسانسی تیری شکرگذار ہون اور تجہی اپنا رہنما جان کی اس کام سے
توبہ کرلین اور یہ پیشہ تیری قوم کی واسطی چہوڑ دین گو قیامت کی دن تہوڑی ہین
مگر خدای کریم معاف کردیگا ای عورت کم ذات بدذات تو ایسی چست و چالاک
بیباک اس سن مین ہی اور جوانی کا حال تیرا کیا کہتی **بقول مرزا** نہ جوان چہوڑا ہوگا
نہ بالا ✣ کام کی دیونی تجہی پالا ✣ جو لین یہ ڈہیلی ہوگئین ہین سب ✣ چوچے کے
گل ہنجین چاہتی ہین اب ✣ اوبی حیا تجہکو شرم نہین آتی کہ ہمسی مباحثہ کرتی ہی
فی المثل شیر ونسی جہگڑتی ہی گلی خال کی مادہ ✣ اتنی مین ایک شخص نے
سوال کیا کہ بہلا اس کام کو جو نائی کرتی ہین تو اونہون نی کیونکر کیا اسکا جواب
یہ ہی کہ زمانہ گذشتہ مین ملایکہ کی تعلیم سی ہر نبی نی ایک ایک پیشہ اختیار کیا اس
وجہ سی علم حکمت کا لقمان حکیم نی حاصل کیا یہان تک کہ اگلی وقت مین کل کام
حکیمون نی کئی ہین چنانچہ فن جراحی کو بہی کرتی تہی اب اس زمانہ مین مرض خاص
کو آپ کرتی ہین اور جراحی کو ترک کیا ہی اب اس کام کی ترک کردینی کا بہی حال

کی حاضر رہتی ہین اور حقہ پانی کی خبر رکھتی ہین اور جس محفل مین کہ کہانا ہوتا ہی تو
اوس مین ہاتہ دہولاتی ہین اور جو اون لوگون کی آگی سی جہوٹہا کہانا بچتا ہی
تو وہ نائی لیتا ہی اور اپنی گہر لیجاتا ہی یہ سب ملکون مین دیکھا ہی چنانچہ اس لکھنؤ مین
خاص کر ان لوگون مین جیسی کنجڑی قصائی دہنئی جولاہی آتش باز پتنگ ساز
ڈوم ڈہاڑی کنبی چونی والی وغیرہ ان سبہونکی یہان ایسی خدمت کیواسطی مقرر ہین
اور ہر شہر مین لہہ کے گہر سی کشتی سر پر رکہ کے دلہن کے یہان پہنچاتی ہین اور دلہن کی یہان سے
دولہ کی یہان اور گہر گہر کہانا یا مٹہائی تقسیم کرتی پہرتی ہین اور جابجا رقعہ بہی
شادی خانہ آبادی کا لیتی پہرتی ہین کٹناپن بہی خوب جانتی ہین بہلا ہم تمسی پوچہتی ہین
یہ کام کسی حکیم طبیب بید یا ڈاکٹر کحال شکست بند کو بہی کرتی دیکھا ہی یہ کام انہین سی
ہوتا ہی اور کام کی صورت یہ ہی کہ صبح سی تا شام کو بکو ہر سو پہرا کرتی ہین یہ سب کچہ
انکی واسطی ہی لیکن اونکو یہ کوئی نہین کہتا کہ ڈاکٹر صاحب کہانا لیکر آئین ہین یا حجام صاحب
مٹہائی لائین ہین خلق اللہ بہی کہتی ہی کہ نائی آیا ہی اور گنوین گانؤن مین یہ کہتی ہین
ناؤ آوا رہی ڈانگتر یا جراح نہین کہتا نائی کی نائی مشہور رہوتی ہین کوئی نائی صاحب
بہی نہین کہکر پکارتا اور یہ لوک جو حماقت سی مقابلہ ڈاکٹرونکا فن جراحی مین کرتی ہین
جہوٹی ہین انکا احوال ابتدا سی انتہا تک بیان کیا گیا ہی جسکو سنکر منفعل ہون اور آگی
کو کسی سی مقابلہ نکرین اور کسی نوع کی گفتگو فن جراحی مین نہ لاوین یہ کام ممتاز ہی
اور یہ فرقہ نائیون کا ایسا ذلیل اور خوار ہی کہ جس کا بیان زبان پر نہین آتا
فقط خدمت گذار ہر ایک ہندو اور مسلمان کی ہین آگی انکا احوال لکھنا اور بیان کرنا
بیفایدہ ہی اور ایک دفتر لکھنی کو چاہتی اس واسطی ان چند فقرون پر اکتفا کی

خاتمة الطبع

بعد حمد خدا اور نعت سرور انبیا سید فضل علی شاہجہان آبادی ناظرین باتمکین سی عرض رسا ہی کہ ۱۲۵۳ ہجری مین رسالہ مفید الاجسام دوستونکی تحریک سی لکہا اپنی اور اوستاد ڈاکٹر صاحب کی مجرب نسخی ایکجا ہوئی اسکی شہرہ شہرون مین کیا کیا ہوئی صدہا نقلین ہوئین اسپر مشتاقونکو پہنچ نہ سکین آخر کو چہاپہ کی نوبت آئی جب چہپکر طیار ہوئی فوراً روانہ بلاد و امصار ہوئی اوسوقت بنظر غور دیکہا تو صریح غلطی پائی بہت طبیعت گہبرائی نیکنامی کی عوض بدنامی ہاتہ آئی ناچار بہ طبیعت پر جبر کیا مشقت پر صبر کیا بگڑی کو بنایا اسیر یہ پہل پایا شعر ہر ورق پر ہی میر کی اصلاح ٭ لوگ کہتی ہین سہو کاتب ہی ٭ اندنون جو جناب مولوی محمد یعقوب صاحب نی ملاحظہ فرمایا بعد تاسف یہ کلمہ زبان پر آیا کہ اس کتاب سی اگر غلطی سطر بہ سطر کی دور ہو تو صاحبان ادراک کو پسند آئی بہت بہت شہرہ ہوا وسی روز فقیر کمر ہمت باندہ کی مستعد ہوا جہان تک نقص کی کلمہ تہی نکال ڈالی اور ان روزون میں جو تجربہ ہاتہ آئی تہی نسخی آزمائی تہی وہ بڑہا دیئی انشاء اللہ تعالی جب یہ کتاب چہپ جائیگی پہلی غلطی چہپ جائیگی عاجز کی محنت مولویصاحب کی مشقت بیکار نجائیگی اس دور مین یہ رسم ہی کہ ہلدی کی گرہ گرہ مین باندہی پنساری نبی مسند بچہا تکیہ لگاتی مصرع ل رہی ہر گندہ بر گو گندہ خور ٭ ناخواندہ عطار ہا تاری مارو اٹہی ہاتہ آیا افتیمون گہبرا گئی افیون بنایا سنبل الطیب کو سنبل بنایا یہ شگوفہ ہوا مریض کی جان گئی انکی ناک کی ساتہ دکان گئی مریض صاحب غرض مجنون ہوتا ہی ان جلادونکی ہاتہ سی ناحق خون ہوتا ہی بیمار کو لازم ہی سمجہ بوجہ کی ذی شعور کی دوا کری شفا بدست خدا ہی زبان خلق سی بچا کری ورنہ نقصان مایہ شماتت ہمسایہ زبان زد خاص و عام ہی

بحسن توفیق حکیم شافی المطلق
رسالہ آتشک
مسمّی بہ
نزہت العاشقین
در مطبع ہاشمی واقع میرٹھ طبع شد

بنام خداوند جان آفرین + حکیم سخن بر زبان آفرین + توانا پروردگار نیرو فزای زنگ غم از دل
زدای رابنده چیان ستاید + آری آفریده سپاس آفریدگار چون تواند گزارد + همچنان نعت سید کونین
و سرور دارین که ایزدی آباد بر و و بر والسته نگارش باد دشوار است + همانا مادح ممدوح پروردگار بودن
ناسزاوار است + ناگزیر ازان وازین درمیگذرم + و راه مدعا نگاری میسپرم پنهان نماناد که از دیرباز
اندیشه را درین نگارش نعل در آتش بود که چون پیشین پزشکان و نخستین دانشوران بر بست و بر نهاد چاره گری
جمره و نار فارسی که آتشک را نامند بروشی که دل بدان تواند نهاد نشان نداده اند لختی از سنجیدگی های خونریز
کو تیره درین درد درمان پذیر آزموده ام برگویم + و گلدسته دل فریب که چشم از او نتوان برداشت برنگ
امیری بهمین روش بربندم + عمری دراز بسودای این آرزو و هوای این خواهش روزگارم روزم بشب
و شبم بروز آمد + تا نسخه های پراگنده فراهم آوردم + و هیولای پیکر آرزو بهم سایندم + دران کنونه از
کثرت کار و بار پیدائی آن نگارین نگار صورت نمی بست + و نقش آرزوی دیرساله یعنی نشستن رسال
بکرسی نمی نشست اکنون که رستخیز جهان آباد و غارت زدگی این دیار چنانکه دانا و نادان داند از هرگونه از
و تگاپوی و خواهش و جستجوی فراغ بخشید + دل غمزده را خبر بگوشه تنهائی نشستن و دست از همه بار داشتن
کاری نماند آن پارینه خواهش روائی گرفت + و به آبیاری این نشاط از آتش اندوه فرونشستن +

ازان فراهم آورده با کتابی بربستم و نامش به نشترة العاشقین گزاشتم ❋ و این بربسته را دو بخش کردم نخستین بخش در چاره گری نار فارسی و دویمین بخش به درمان سگالی سوزاک ❋ چشمداشت آنکه هر که بسراپای این نگارین گلدسته بگزرد و به اغلاط که آدم زاد را ازان گزیر نیست فرا رسد به تصحیح گراید نه زبان به بیغاره کشاید نخستین بخش در آتشک مشتمل بر یک تمهید و دو دستور تمهید در تعریف و اسباب و علامات بدان که آتشک بفتح الف ممدوده و تای مثناة فوقانی مفتوحه و شین معجمه مفتوحه و کاف تازی موقوفه بتازی حَمره بجیم مفتوحه گویند و نیز نار فارسی نامند چنانکه صاحب منتخب اللغات تفسیر لفظ جمره چنین کرده که بفارسی آتشک و باد فرنگ گویند بعضی نار فارسی و حَمره را مترادف شمرده اند چون صاحب اقسرائی و بعض فرق کرده اند آنچه با سوزش والم شدید و قلة رطوبة باشد چنانکه گوئی بر عضو اخگر نهاده اند جمره ❋ و آنرا که هنگام ظهور بثره خطوط طاوسی شکل زبانه آتش بر بدن ظاهر شود و آبناک بود با سوزش و لهیب نار فارسی نامند و تسمیه آن بدین اسم یا بسبب کثرة وقوع وی در بلاد فارس است بنابر آنکه اول کسیکه علاجش اخذ کرده از فارس بود و قرشی گفته که اهل فارس آتش پرست و آتش کده های ایشان دایم التوقد بوده اند و ظاهر است که آتش دایم التوقد قوی الحدة والاشتعال بود آن مرض را بنابر شدة لهیب و اشتعال به نار فارسی

موسوم ساختند کما قال القرشی انما خصت بالفارسیة لان اهل الفرس کانوا یعبدون النار وکانت لهم نار توقد دائما

و تلک یکون قویة لامحالة لدوام اشتعالها والتهابها فشبه المرض به لقوته و سمی بها لان مادتها صفراء محترقة بالسوداء

و حق همین است که هر دو را مترادف گفته شود باندک تفاوت یعنی در نار فارسی ماده صفرا زیاده است و در آبله نابیست و در جمره ماده سوداوی زیاده است و نابیست نیست و اگر هست قلیل و آبله آن بی رطوبة میباشد اکثر

کما قال صاحب اسباب والعلامات و شارحه و هو قریب من الجمرة الا ان مادته اشد صفراء و مادة الجمرة اشد سوداویة و علاج هر دو یکی است بنحوی که قریبتر بیان کرده می شود ان شاء الله تعالی مگر در نار فارسی رعایت صفرا ملحوظ باشد و در جمره لحاظ سودا و تسمیه به باد فرنگ و آبله فرنگ از جهة آنکه ابتدای ظهور از فرنگ بوده و یا از جهة آن برای آنکه مدار او شان بیشتر بر اغذیه غلیظه کریه سوداویه است مانند گوشت گاو و خنزیر و مرغابی و امثال اینها و شراب و کم توجهی به تنظیف بدن و غسل و غیره آن و ارنی دانه نیز گویند جهت آنکه اولا از ملا دارین ظاهر شده منتشر

له مرض آتشک صعب وخبیث وعسیر البرا است واز امراض متعدیه ومتوارثه شمرده اند سبب آن صفرای غلیظ
القوام شدید الحرارة کثیر الرداة است که باخون مختلط باشد یا اختلاط صفرای محترقه باسودا ئی ناطبعی وحدوثش
از اکل لحم البقر بافراط وبادنجان وغیره آنچه که از یابسات باشد علامت آن ظهور دانه ها بر ظاهر بدن خواه متفرق
خواه مجتمع باسوزش ولهیب جا الم شدید گویا اخگر گذاشته ور روز بروز منتشر می شود ومتقرح یعنی پهنا در عرض بی
بلندی بباعث غلظت ماده وساعی یعنی متجاوز در عمق گوشت واعضاء مجاور را فرو میگرد وکود میکند عضو را سبب و
آنکه ماده آن خون سوداوی فاسد ردی سمی است ورنگ آن سرخ وگرد اگرد قطعه های چهره نمایان باحساس التهاب
ریم نمی آرد وخشکریشه شده به میگردد وگاه از حدت ورداءة ماده خبیثه بخارات که از آن منبعث می شود جلد را سیاه
میسازد ومتقرح مینماید وبوی بد از آن بدماغ میرسد ورنگ بدن در مائل بسیاهی وپوست بدن منقشر
شده جدا میگردد ومانند سبوسه وگاه بر تمام بدن داغهای نیلگون سبز منتشر وآثار کلف وبهق ابیض و
اسود نمایان می شود همیقدر شیخ علیه الرحمه وصاحب غنی منی وغیره بیان نموده ودر بلاد هند مرض آتشک
کثیر الحدوث است بمردان از زنان فاحشه وبدکار بسبب مقاربت ومباشرت متکون میگردد وحدوث
اینچنین کیفیت ردیه خبیثه در انیان از کثرت مجامعت بخواهش نفسانی وطمع دنیاوی ومتمتع واخذ وجبر زر
کس وناکس بوده است که آب منی اشخاص مختلفة الطبائع در فرج می ریزد ومزاج فرج ورحم را از حالت
اصلی بر میگرداند وحرارت غیر طبعیه رویه خبیثه در آن پیدا می شود وگاه بثور صغار در عمق فرج بر می آید علامات منتشر
خشکی لب وتقشر وی ودانه های بر کناره لب باشند بواسیر التفت وزردی رنگ مائل بسیاهی وبی رونقی چهره
ورنگ بدن وخشکی وسبوسه بدن هرگاه مردی از قوی شهوانیه بهیمیه برین خیال نکرده مباشر شود بمجرد
دخول حشفه چنان محسوس میکند که در تنوری یا دیگدانی در کرده وفورا بثور اولا بر قضیب نمایان می شوند وبعد آن
بر اندام بثرات هویدا وبول بسوزش چنانکه می خراشد واز بخارات متصاعده کام ودهان متقشر میگردد وسوزش
در تمام بدن احساس میکند ودر چندی سوراخی در حلق شده از قحف در میگذرد وهنگام از آن حشفه وقضیب
را آتشک میسازد وبینی فرو می نشیند وآواز غنه میگردد وکلام صاف کردن نمی تواند وبانجام کسی را
جذام وخدر وکسی را وجع مفاصل وبواسیر می شود ودر زمانه قدما این شکل خاص یعنی اول بثور بر قضیب

شود زیرا که در علامت ها در کتب متقدمین دیده نشد و نه طریقهٔ علاج که درین بلاد جاری است بنظر آمده اگر بودی
فروگذاشت نشده و بشرح و بسط علامت و علاج نوشتندی و باید دانست که این نوع آتشک که در بلاد
کشور هند کثیر اللحوق تعدیه از زنان بمردان و بالعکس آن بزنان میکند و اکثر سوای عضو مخصوص بجای دیگر
نه خارش محسوس میگردد و نه آبله بر می آید و نه زخم و خشکریشه پدید میشود و اگر ماده منتشر میگردد اکثر در کف
دست و پا داغ های سیاه بنظر می آید و از خصوصیات این قسم است که هرگز معالجات متعارفه اطبای یونانی که
عبارت از تعلیل ماده سوداویه بفصد و اسهال است و بعد ازان تعدیل باستعمال مرکبات مصلحه و مصفیه خون و سودا استعمال
آن نمی شود بلکه اگر گاهی بظاهر ازاله مرض صورت می بندد بعد چندی بهنگام اندک بد پرهیزی یا تغیر مزاج فصلی
باز عود میکند هان اگر اول تعلیل و تنقیه ماده بروش یونانیان نمایند و بعد ازان ادویه مخصوصه این مرض که آینده
منشرحاً تحریر می پذیرد باستعمال آرند البته مستاصل میگردد و عود نمی نماید جامع اوراق اکثر کسان را بدین
حال مبتلا دیده و زبان ماهران اهل تجربه شنیده پس انسان هشیار را باید بازنی که مباشر شود اول علامتهای
ظاهریه که بالا ذکر یافت بفهم و فراست دریابد و بعد از ملاعبت دست بر فرج نهد و حرارت یابد و بر ظاهر پوست فرج
و یا کنج ران دانه و بثور باشد و بو بدی و متعفن شنود و آب لیمو در فرج بمالد اگر زن متاذی شود داند که آتشک
دارد ازان احتراز ورزد و ورنه بکار مشغول شود و بعد از انفراغ فوراً بشاشد و بول را در دست گرفته قضیب را بشوید
که ازان مرض خبیث مامون خواهد بود دستور اول در علاج بطریق کلی و مجمل همچنانکه اساتذه سلف و شیخ علیه
الرحمه در تصانیف خویش در تحت حمره و نار فارسی نگاشته اند وان اینست که فصد کند و خون وافر گیرد و گرفتن خون
القدر جایز داشته اند که غشی طاری شود و استعمال ادویه مطفی حرارت و معدل صفرا و سودا و تبرید مثل ماء الشعیر و ماء الخیار
و ماء البطیخ الهندی و ماء القرع و لعاب بزرقطونا و نقوع عناب و آلو بخارا تخم کاسنی گل گاوزبان برادهٔ صندل سرخ و منڈی
و برگ گاوزبان تخم خیارین شربت نیلوفر شربت بنفشه شربت عناب شربت صندل و مانند آن و بعد نضج ماده بطبوخ خیارشنبر و تمر هندی و
هلیلج ثبت تنقیه نمایند و تبرید و تسکین در نار فارسی اولی است و بعد تنقیه تبرید و ترطیب هم پردازند و محاجین بر عا علل خورانند
در حمره طلا شدید الردع و القبض و التبرید نشاید بسبب غلظت ماده بطی التحلل و نه محللات صرفه ابتداءً بلکه واجب است ادویه
مخفف که در آن نوعی تحلیل مع ردع باشد مثل ضماد لسان الحمل و عدس و خبز کشنیز و ابیکه طلاء مخصوص بحمره نگاشته شده

سرکه بر زمین گرم ریزند تا جوش کند پس گیرند و کافور آمیخته طلا نمایند و افزودن گل ارمنی و گل ملتانی درآن
بسیار سودمند است و رسوت و کافور بلعاب اسبغول که با آب بارتنگ سبز برآورده باشند آمیخته و خرقه بدان
تر کرده بر عضو نهند و هر لحظه تر نموده باشند و مازوی سبز بسرکه سحق نموده طلا نمایند تا باعضای مجاور نرسد
دیگر انار ترش را شگافند و در سرکه بجوشانند تا نرم شود و بسایند و بر لته گذاشته بران محل نهند در روز دو بار
و در شب یکبار و از ابتدا تا انتها قوانین علاج همچنانکه در بثورات و اورام منضبط است مرعی دارند دستور
دوم در علاج مفصل که تجربه این هیچمدان ضعیف البنیان نحیف و اضعف غلام نجف است و انهم از تعلیم و فیضان
صحبت افضل المحققین و اکمل المدققین آبروی متقدمین سرآمد متاخرین حضرت استادی اخی احترام الدوله عمدة الحکما
معتمد الملک حاذق الزمان فلاطون دوران حکیم محمد احسن الله خان بهادر ثابت جنگ است هر که مبتلا بدین مرض
صعب و خبیث دردی آمد بدان روش علاج کردم بعون شافی مطلق شفا یافت و صحیح و تندرست گردید و اثری از
مرض باقی نماند اگرچه این طریقه سنجیده مرضیه چنان بود که آنرا ضایع و شایع نمیساختند بل قابل و لایق کتمان و اخفا است
لکن جسته جسته بنابر رفاه عام مرضات و ثواب اخروی که پس از من مرا بدعای مغفرت یاد کنند طریقه مذکوره ثبت معالج
را باید که بغور و تامل و ادراک حدس تام اندیشد که مریض را غلبه صفرا است یا سودا رعایت در منضجات و مسهلات
کما ینبغی نماید و ابتدا بطریقه یونانیه تنقیه نموده بادویه مخصوصه آتشک مروجه آیند یا علاج کند کما این باید دانست
که اول رگ باسلیق یا اکحل زنند و خون افراز نه بحسب طاقت و بعد آن پانزده ۱۵ منضج دهند نسخه منضج عناب الوبخارا
هر واحد پنجدانه سپستان دوازده دانه تخم کاسنی تخم خیارین گل بنفشه گل نیلوفر تخم خطمی برگ بادرنجبویه شندی برمندی
برگ شاهتره چرایته سرپهوکا بیخ کاسنی بیخ بادیان تخم خرپوزه بسفایج فستقی افتیمون در پارچه بسته هر یک شش ماشه
گل گاوزبان برگ گاوزبان چار چار ماشه مویز منقی یکتوله شب در عرق کاسنی عرق شاهتره عرق مندی هر یک هفت
توله تر داشته صباح مالیده صاف ساخته گلقند آفتابی دو توله انداخته بنوشند اگر حرارت مفرط نباشد حذف الوبخارا و گل نیلوفر
و تخم کاسنی و خیارین برای طبیب است و همین سان افزودن ادویه بحسب مزاج مریض محوّل بر فکر معالج و حصر انحصار بر نبات
درین و خیره ناچیز مناسب ندانست و بعد از آن چار مسهل دهند و از خیار شنبر ۲ دوار حبیلا جور نسخه مسهل عناب
پنجدانه الوبخارا بعفت دانه سپستان دوازده دانه تمر هندی پنجتوله مویز منقی دو توله برگ شاهتره مندی چرایته بسفایج

فستقی افتیمون در پارچه بسته تخم خیارین تخم کاسنی تخم خطمی تخم خربوزه گل بنفشه گل نیلوفر برگ بادرنجبویه بیخ بادیان
بیخ کاسنی گلسرخ مغز خسکدانه حب النیل ریشه خطمی قصب الذریره بیخ حنظل هر یک شش ماشه برگ گاوزبان گل گاوزبان
چار چار ماشه سنای مکی نه ماشه مغز فلوس شش توله ترنجبین خراسانی چار توله شیرخشت دو توله شب در عرق منڈی عرق
شاهتره عرق گاوزبان هر یک سی توله تر داشته صبح مالیده صاف ساخته شیره مغز بادام شیرین بالا ریخته بنوشند و اگر
معده عاصی باشد با این مسهل اجابت بخوبی نشود و اخراج مواد نگردد پوست هلیله زرد پوست هلیله کابلی هلیله سیاه
افسنتین رومی اضافه کنند و اگر اسهال قوی شود و خاف ادویه مسهله باید کرد معالج دانا را احتیاط شرط است
و صبحی دیگر مسهل تبرید باید داد نسخه تبرید هلیله مربی یکعدد شسته خسته دور کرده بورق نقره گرفته اول خورده
بالایش شیره عناب چار دانه شیره تخم کاسنی پنجماشه در عرق منڈی عرق شاهتره هر واحد ده توله بر آورده شربت
نیلوفر داخل کرده تخم ریحان پنجماشه یا اسبغول مسلم شش ماشه پاشیده بنوشند و اگر هنگام اجابت پیچ و درد پیدا شود
لعاب ریشه خطمی پنجماشه باید افزود و بعد الفراغ دو مسهل باز دو منضج بدستور سابق نوشانیده دو مسهل حب لاجورد باید
داد نسخه حب لاجورد ایارج فیقرا ریوند غاریقون شحم الغربال موئینه گزرانیده جلاپای انگیرزی شحم حنظل هر یک
یکمثقال تربد سفید مجوف خراشیده دو درم پوست هلیله کابلی یکدرم حجر لاجورد حجر ارمنی یک نیم مثقال زنجبیل نمک
لاهوری رب السوس هر یک یکماشه کوفته بیخته کتیرا مقل زرق بکیک ماشه در عرق بادیان حلکرده حب ها برابر نخود
بندد قدر شربت یکتوله نسخه ایارج فیقرا اسارون سنبل الطیب مصطگی رومی دارچینی سلیخه قرفه عود بلسان حب
بلسان اذخر مکی زعفران گلسرخ هر یک دو درم صبر سقوطری پنجماشه کوفته بیخته سفوف سازند ترکیب هر دو مسهل
حب لاجورد حب لاجورد یکتوله همراه عرق منڈی عرق شاهتره نیم پاو ترنجبین دو توله پاسی از شب مانده بخورد
و بخواند صبحدم برخاسته مسهل بنوشند نسخه مسهل عناب شاهتره منڈی تخم کاسنی چرائته گلسرخ بیخ کاسنی انجیر
منقی بسفایج فستقی افتیمون سنای مکی مغز خسکدانه حب النیل هلیله سیاه پوست هلیله زرد خیارشنبر ترنجبین شیرخشت
گلقند آفتابی عرق منڈی عرق شاهتره شیره مغز بادام شیرین بدستور معمول مسهل بنوشند این طریقه
متاخرین ست و متقدمین در بدرقه صبحی با جوب خیارشنبر شامل نمیکنند این امر برای طبیعت ها و کمی و بیشی ظهور
عمل مسهل و غیر عمل محول بر معالج دانا است و تبریدات بین المسهلات و بعد آن مثل تبرید مبالغه تا هفت روز

شربت بنوشانند و بعد پانزده روز مطبوخ آتشک که منقول از علاج الامراض است و در مطبوخات جویند تا هفت روز
بنوشانند و یکهفته مهلت داده حب آتشک بلادری تا هفت روز غایت چهارده روز بخورانند و نسخه آن در حبوب
مرقوم شد از انجا اخذ کنند و اگر حیا تا از خوردن ادویه بلادری و غیره دهن بجوشد حب را ترک نماید و دلیه گندم همراه جغرات
خورانیده شود و برگ چمبیلی و پوست کنار دشتی در آب جوشداده غرغره نماید و اگر ازین تدبیر جوشش دهن رفع نشود پوست
درخت مولسری پوست درخت گولر پوست درخت جهربیری پوست درخت کیکر هر یک یکتوله فوفل کرمازج گلنار هر یک شش ماشه
برگ چمبیلی نه ماشه در آب بجوشانند و تغرغر نمایند و مطبوخ چوبچینی مرغ معه پر بالش تغرغر تا خیلی مفید و مسکن التهاب سوزش قلاع است
و دیگر نسخه تغرغر و مضمضه که در جا نگاه خویش مسطور یافته تجویز نمایند و اگر ورم زیاده شود و شکل خناق پیدا اگر دد رگ قیفال زنند
و زرو چسپانند و تدبیر وی حسب قوانین طبی باید کرد و هرگاهیکه ازین نجات یابد و اثری از قلاع و ورم لثه و بن دندان و آثار
خای لثه و وجع اسنان و اجزای رطوبت باقی ماند انگاه ذرورات و سنونات و مضمضه ها بکار برند و در فصول های انها باید
جست و دوای آن هر علتی از اکال دوایه آتشک مانند تپ و زحیر و سحج و غیره حادث شود بعلاجش پرداخته آید انتباه واضح
باد چون از بیان دستور علاج مجمل و مفصل کلی و جزئی فراغت یافتم نسخ اطریفل و نجور و حبوب و دواها و ذرور و روغن و
سفوف و سنون و شربت و طلا و غرغره و قیروطی و مرهم و مطبوخ و معاجین بتنویع بچند لخت می نگارم تا که معالج را آسانی
در علاج شود و از کتب دیگر احتیاج یا بحتاج نشود لخت اول در اطریفل اطریفل افتیمونی جهة مواد سوداوی و تنقیه دماغ
و جنون و امراض بارده دماغی نافع است شربتش از دو مثقال تا پنج مثقال منقول از قرابادین قادری صفت آن اسنیون رومی
هندی هر یک دو مثقال سطرج بسفایج اسطوخودوس گلسرخ هر یک سه مثقال تربد سفید مجوف افتیمون سنای مکی هر یک پنج مثقال
هلیله کابلی آمله مقشر پوست بلیله هر یک ده مثقال عسل سه چند و در بعضی قرابادینات اسطوخودوس گلسرخ متروک است و بسفایج
یکدرم و بجای مثاقیل دراهم مرقوم است اطریفل شاهتره ابله فرنگ زایل کند و جهة جرب و حکه و سعفه سودمند صفت آن گلسرخ
سنا مکی ده درم پوست بلیله آمله مقشر هر یک بیست درم پوست هلیله کابلی سی درم شاهتره پنجاه درم کوفته بیخته با مویز
مدقوق سرشته کنند و دیگر ریوند چینی چوب چینی هر یکدو درم بلیله سیاه آمله سنای مکی هر یکده درم هلیله کابلی شاهتره هر یک سی درم هلیله زرد
چهل درم کوفته بیخته بروغن بادام چرب ساخته بکشمش سبز مدقوق سرشته شربتش از دو درم تا چهار درم اطریفل عناب اطریفل شاهتره مسهل
مصطگی انیسون بادیان هر یک یکدرم تخم کشنیز خشک گل بنفشه گلسرخ هر یک دو درم و نیم تخم کاسنی سه درم

پوست ہلیلہ زرد و کابلی بلیلہ آملہ تربد موصوف ہر یک ۵ درم بروغن بادام و یا روغن گنجد ده استار چرب نموده شاہترہ بسبت درم عسل قدر حاجت شربتی دو مثقال **بحث دوم در بخورات** بخور از مرزا امام قلی بیگ که بد طولی در معالجات امراض آلات تناسل داشت و نو مشاہیر بود صفت شنگرف سنای مکی ہر یک سه درم کوفته بیخته ہفت پوری در کاغذ بسته نگاہدارد ہر روز یک پوری بر آتش انگشت کنار داشته دود ان بجای زخم آتشک دہد یکوقت صبح و یک بوقت شام از اشیای بادی پرہیز بخور دیگر شنگرف سیماب ہر یک ۲ ماشه رسکپور نیله تہوتہ سہاگه خام مردار سنگ کتہه چار چار ماشه رسکپور و شنگرف و مردار سنگ و سیماب را باریک نموده اجزای دیگر را انداخته بار سوده ہفت پوری نمایند یکی را بر پارچه که بروغن گاو یا تیل گنجد چرب نموده باشند در چتری که دران انگشت سوزان درخت کنار یا بہلاوه نہاده باشند گراز نزدیک کابی که در ته آن سوراخ کرده باشند بران ہنند و چادری گرد و جوار پیچیده گلو برہنه داشته محاذی او نشینند و دود بگیرند لیکن در دہن شیر گاو گرفته باشند و بعد از ان خشکی بیاشند خشکی مردا سنگ سفیده کاشغری سرمه سفید سنگجراحته ہر یک چار ماشه باریک سائیده بر زخم بپاشند و قبل از دوا و بعد از دوا سیماب ۲ توله ہفت ماشه فلفل گرد فلفل دراز ہلیله سیاه روغن گاو از ہر یک یکتوله یکماشه در روغن عقربی ہنه ماشه میده گندم دو دام قند سیاه چار دام ہمه را کوفته بیخته بروغن و قند تا دو پہر کف مال کنند و چار ۱۴ حب بندد بخور دیگر که زخم آتشک را خشک گرداند صفت اسبند یکدام عالمگیری گل دہاوا شش ماشه سہاگه شنگرف ہر یک سه ماشه کوفته بیخته بطریق معمول با انگشت درخت کنار دود کنند بخور برای آتشک و بواسیر و نواصیر بغایت سودمند است از گنج باد اورد صفت اسبند دو دانگ اجواین خراسانی یکتانک شنگرف دو نیم تانک زگال دو نیم تانک ہمه را کوفته بیخته چہار ۱۴ ده پوری بندد و خود بکرسی نشسته و چادر پیچیده یک پوری گرفته بر اخگر نہاده دود ان بر زخم رسانند و اگر در کام سوراخی شده باشد بار که دود آن بطریق نماکو کشد و ہمچنین کشیدن دود برگ بیخته خشک گشته درخت نغزک که معروف بانبه است بسیار سودمند است زود از اله سوراخ کام می نماید دیرا بواسیر چتری خورد بکند و اخگر دران نہاده دود ان بمقعد رسانند بخور در دافع باد فرنگ صفت زنجبیل عاقرقرحا و بوست بیخ سبنهالو ہر یک دو نیم درم شنگرف یکدرم زگال بیخ آکہه سه درم جمله را باریک سائیده ہفت حصه نمایند و بیارد انگشت کنار صحرای در دیگی انداخته آتش کنند و بر سر دیگ سر پوشی نہند که دران ہیچ سوراخ باشد و در سوراخ مذکور نی

نصب کند یک حصہ ازان گرفتہ درون دیگ بر آتش اندازند و مریض از راہ نی دود ان بدہن کشد چندانکہ دود بتمامہ بخورد
و سر خود را پوشیدہ دارد کہ باد عمل نکند و از نمک پرہیز و برنج بی نمک و دوغ گاو بخورد بخور آتشک را دفع کند مجرب شاہ محمد صفقہ
شنگرف عاقرقرحا اسگند ناگوری موصلی سیاہ موصلی سفید نار مشک ہر یک یکمثقال ہمہ را نیمکوفتہ چہاردہ حصہ نمودہ و چقر
کردہ آتش از چوب کنار باغی افروزند تا آنکہ دود بالکل زایل شود مریض عریان شدہ و چادر بر خود کشیدہ بالای آتش
اندکور جای نشیند و یک حصہ دوا بر آتش بیندازد و دود ان بر تمام بدن بگیرد و دہن نیز کشادہ دارد تا بخار اندرون
دہن رسد ہر صبح و شام تا ہفت روز ہمین طور استعمال کند و از ترشی پرہیز نماید بلکہ گفتہ اند کہ سوای شیرینی ہیچ نخورد
ہرگاہ دہن بجوشد برگ چمیلی جوشاندہ غرغرہ نماید بخور بسیار مجرب از خیراتی جراح رسیدہ صفقہ شنگرف مازو پارہ ہر یک سہ
ماشہ موم یکدام روغن تلخ یکدام اول شنگرف و پارہ باہم سحق کنند تا کہ مخلوط شود و مازو علحدہ سائیدہ در آن آمیختہ سہ حصہ
کند پس ازان موم و روغن ہر دو آمیزد و مثل موم جامہ ساختہ از انہا سہ حصہ سازد یک حصہ دوا در میان پارچہ موم جامہ
اندکور بدین روش نہد کہ دود دوانگشت پارچہ از ہر چہار طرف خالی ماند فتیلہ نماید و احتیاط دارد کہ دوا اندرون آن ماند
و بیرون نمایان نشود بعدہ یک چقر بقدر یک حب و طبع لا و عرضا بکند و بطور معمول کہ در بخور بالا گذشت بعمل آرد اگر دہن بجوشد
مضایقہ نیست از برگ چمیلی و عدس کہنہ سفید غرغرہ نمایند بخور از بدیع الاسرار صفقہ شنگرف سہ ماشہ چرچیٹہ انگشت بانسہ
ہمہ را سائیدہ چہاردہ پوڑی بندد و دو یک پوڑی وقت صبح و دو دیگ پوڑی وقت شام بدہد از باد پرہیز و غذا شیر و
برنج بی شیرینی و نان نخود بی نمک بخورد و در یکہفتہ انشاء اللہ تعالی چاق شود و فرصت کلی یابد بخور از بدیع الاسرار آتشک
و تالی آبلہ فرنگ از مجربات است صفقہ عاقرقرحا موصلی سیاہ شنگرف سوہاگہ تتلیہ پای ٹرنگ پای کہنا از ہر یک یکدام
نیلہ تھوتہ نیم دام ہمہ را باریک سائیدہ شش پوڑی بستہ نگاہدارند یک پوڑی صبح و یک پوڑی شام را از آتش
کنار بسوزد و در وقت سوختن در دہن برگ تنبول دارد و از ہر چہار طرف پردہ کردہ ہو نی گیرد برہنہ شدہ
کہ دود آن بر تمام بدن و دہن برسد و بیرون نرود و غذا نان بی نمک با روغن و مصری بخورد بخور شنگرف
مردا سنگ سوہن مکہی نربسی تخم ہلہل عاقرقرحا مساوی الوزن گیرند و بکوبند و بپزند و سہ پڑی سازند
یک پوڑی گرفتہ دو حصہ سازد یک نصفی را در چلم انداختہ مثل تماکو کشد و نصف دیگر در چقر انداختہ دود آن
بر تمام بدن رساند ہم چنین سہ روز بعمل آرد غذا شیر و برنج یا دال مونگ و خشکہ بغایت

بی صحت کلی شود بخور آتشک راخشک سازد صفقه زیبق دو مثقال شنجرف مثقال کندر شش مثقال اول زیبق را
در بوته کند و بر آتش نهند و مریض دامن بدان دارد چنانکه بخارات اصلا بیرون نرود و گریبان را تنگ بندند که
بخار از ان نیز بیرون نرود و بعد از ان شنجرف و کندر بر ریزند و سه مرتبه چنین کنند که خشک می شود و دیگر مجرب و نشود
بخور دیگر شنگرف مردار سنگ هر یک شش ماشه توتیا موم سفید هر کدام سه ماشه دوا ها را سائیده موم گداخته بیامیزند
پارچه بدان تر کنند و سه پاره نمایند هر روز یک پارچه گرفته آنرا در چقر نهاده دودش گیرند غذا شوربا قلیه و نان
گندم اگر دهن جوشد غرغره نمایند بخور سفید تخم ترا رام سر تخم سوا اجوائن خراسانی صابون برگ نرما برگ شهتوت
چار عدد دیگر روزن برابر همه را جو شانده برو زور دودش گیرد و هنگام شب مرقوم الذیل بر بدن مالش کند مالش
بیر بیش شیر گاو چار چار توله سورنجان تلخ افیون سه سه ماشه روغن گل نیم پاو همه را گرم کرده مالش نمایند لخت
سیوم در حبوب حب بلادر بعد تنقیه مرض آتشک و باد فرنگ را استاصل سازد و حکم اکسیر دارد معمول مجرب
استادی صفقه بلادر کلاه دور کرده هشت عدد بزر البنج سفیده نانخواه کنجد سیاه هر یک هفت ماشه مغز بادام جلی
یکتوله سیماب چهارده ماشه طباشیر سفید شش ماشه قند سیاه کهنه چار توله دوا ها را باریک سائیده پس بلادر آمیخته
بسایند و بعد از ان سیماب امیزند و بکوبند و قند سیاه مخلوط کرده چندان باید کوفت که یکذات شود بست و هشت حب
سازند یک صبح و یک شام در حلوا یا ملائی نهاده بلع نمایند و احتیاط دارند که جرمش بکام و دهان و لهاه نرسد و در
جوشش دهن میکند غذا شیر و برنج یا کهیر یا شیرینی و اگر ازین طبیعت سیر نشود گوشت بز بی مرچ و یا پلاو بخورد
اگر با چارده روز خواهد خورد بسیار مناسب است و انسب آنکه یکوقت یعنی صبح خورده باند و هنگام شام نخورد
که اکثر دیده شد هر کس که دو وقته خورد بلا تامل دهن میجوشد و بسیار میجوشد که کار مشکل میشود و این امر در هر حبوب
بلادری یاد باید قند کرر دیگر حب بلادر معمول جناب غفران مآب حکیم محمد عزیز الله خان مرحوم والد حضرت استادی
که همین خاصیت دارد صفقه سیماب احمود اجوائن خراسانی کنجد سیاه بلادر کلاه دور کرده هر کدام یکدام عالمگیری
یعنی چارده ماشه قند سیاه کهنه شش دام عالمگیری یعنی کوفته بیخته سیماب آمیخته چندان بسایند که سیماب ناپدید
گردد آنگاه قند سیاه امیزند و بکوبند که رنگ کرنجوه پیدا کند بعده حب برابر کرنجوه بندند تا هفت روز یک
حب پاره پاره نموده در جگه جغرات بپیچیده بلع نماید و احتیاط رسیدن جرم حب بر حلق و دندان نماید ۱۱

آن نیم پاو جغرات بخورد غذا بره ماش دال ماش همراه نان گندم یا کهچڑی ماش یا کچوری ماش که دران
روغن کنجد آمیخته باشند و اچار انبه روغن دار بخورد و از دال مونگ و روغن زرد بسیار اجتناب دارد حب بلادر
بهادر بنگخانی که همین عمل دارد صفقه بلادر موصوف نه عدد و سیماب سه ماشه اجواین موصلی سیاه تخم تودری سفید
عاقرقرحا کنجد سیاه هر یک شش ماشه همه دواها را باریک سائیده با هفت توله قند سیاه کهنه باز بکوبند و حب ها برابر کنار دشتی
بندد چهارده روز بخورد غذا دال ماش هر غذائی که خورد از دال ماش باشد یا بروغن کنجد و روغن زرد در ایام اجارت است
مگر دال مونگ و شیرینی نگردد و گوشت بز و پلاو کم نمک نیز باید خورد بفضله تعالی صحت یابد و خوردن حب خواه هم
ملائی یا چکه جغرات که پچیده باشد و اگر دهن بجوشد پایه بز در آب جوش داده غرغره نماید حب بلادر آتشک و باد فرنگ
را بهر صفقه اجواین دیسی اجواین خراسانی جو موصلی سفید بهلانوه کلاه دور کرده عاقرقرحا پنج پنج ماشه سیماب یکماشه
قند سیاه سه توله همه را کوفته بیخته چارده حب بندد یک صبح و یکشام در چکه جغرات نهاده از حلق فرو برد پرهیز هیچ نیست مگر
دال مونگ نخورد شفا یابد مجرب و آزموده است حب بلادر مجرب است در سه روز شفا یابد صفقه بلادر کلاه دور کرده بزر البنج سفید
اسگند ناگوری بای برنگ هر یک یکدام سیماب چار ماشه قند سیاه سه دام همه را سائیده در قند سیاه آمیخته هفت حب بندد یک پس
انداز هر روز یک حب وقت صبح همراه جغرات بخورد تا شش روز هیچ پرهیز نکند آتشک هر نوع که باشد نماند و هر چه در دل
آید بخورد دیگر حب بلادر مجربه حکیم سکهو صفقه موصلی سیاه موصلی سفید هلیله سیاه اجواین دیسی اجواین خراسانی هر یک پنج ماشه
بلادر کلاه دور ساخته سه ماشه سیماب یکماشه پاو بالا قند سیاه سی ماشه اول سیماب را در قند سیاه مخلوط نماید و چندان مشت مال
کند که اثر سیماب نماند بعد ازان ادویه سائیده دران آمیخته بکوبند و حب ها برابر کنار صحرائی باید بست یک حب ناهار با قاشق آچار آنبه
بخورد غذا شیر و برنج یا نان گندم بی نمک یا روغن زرد دیگر از حکیم مذکور صفقه بهلانوه کهنه سفید سیماب قند سیاه برابر گرفته
بطریق بالا که نوشته شد تیار کند و بطریقه بالا خوردن و غذا نمودن مناسب است حب بلادر بلادر موصوف اجواین خراسانی سیاه
موصلی سیاه هر یک دو دام سیماب یکدرم قند سیاه کهنه شش دام نخست ادویه سائیده بعده قند سیاه آمیخته بکوبند که یکذات شود پس
ازان سیماب انداخته چندان بکوبند که اثر سیماب محسوس نشود و هر قدر که خواهند بکوبند سودمند است پس ازان پنج حصه کنند
یک حصه یعنی پنج حب بندد و یک وقت صبح در میان چکه جغرات ماده گاو نهاده بلع نماید همچنان تا نجر روز خورد غذا دلیه گندم
با نمک خورد و شیر و روغن هرگز نخورد و هو المؤثر الشافی حب دیگر از دگائی صر بلادر نو سه عدد نانخواه دو ماشه
اجمود هشت ماشه کوفته بیخته با آب سرشته بیست و هشت حب بندد و یک صبح و یکشام میخورده باشند و در بعضی کتاب وزن این هر سه

دوا برابر نگاشته اند یعنی یکتوله یکتوله لیکن در اثنای خوردن این حب این بخور یکبار بر د بخور شنگرف یکتوله اجواین خراسانی یکتوله نکنت
چوب سیر ہوکا یا از سیر ہوکا دو توله بعد از خوردن حب هر روزه بخور گرفته باشند نافع و درین نسخه برگ تلسی اضافه کرده بتجربه بعضی ا صند
آنده برای درد مفاصل و گنٹھیا ج و رطوبت معده بسیار نافع شده و بعضی کچله و گل نانگفته اکهم هم اضافه کرده عمل می آرند قوی
ترمیگردد و هلیله سیاه و هلیله زرد بخور شش شش ماشه گل چیاری الایچی سفید ریکهو را اضافه کرده اند حب دیگر بسیار مجرب است
ص بہلانوه موصوف چار دام کنجد سیاه دوازده دام سیماب تاماشه اول بہلانوه را خوب بسایند بعده کنجد خوب سحق کرده پس
ازان قند سیاه بوجه احسن کهرل کنند که همه یکذات شود بعد ازان سیماب خوب بامیزند و حب بندند از ان دو حب بلا نظر خدا نموده تحبب
را در جغرات بچیده رو بقبله نشسته بخورد و پرهیز نمیتا لا از مونگ نافع باد برب العباد بابت میگراجہ سید حب بلا در مجرب
شود دانش صفته سیماب یکنیم ماشه نمک اجمود سه ماشه بہلانوه یکعدد یا دو عدد موصوف همه یکجا سوده قند سیاه کهنه بقدر حاجت
که گولی توان بست هفت حب بندند هر روز یکی صباح بخورد بجز غله مونگ ہته خشک چیزی دیگر نخورد بعد از ان هفت روز شیر گاو بر بخر
بخورد حب بلادر مجربات حکیم علیخان مرحوم صفته بلادر موصوف دو توله اجواین خراسانی هر یک یکتوله سیماب اعلی
دو توله اول اجواین را جدا جدا کوفته سیماب را جدا سائیده با قند سیاه کهنه هر قدر که باشد بهتر است تا دوازده پاس بکوبند
حب مقدار کنار دشتی بندند یک صبح و یکشام به بلائی یا جغرات پیچیده بخورد و پرهیز از ترشی و بادی حب بلادر آتشک را
نافع صفته بیز ابنج سفید دوازده درم اجواین پنج درم سیماب یک درم بلادر قند سیاه هر یکی ۵ درم اول سیماب کهرل نمایند چون
ناپدید و سیاه گردد با قند سیاه بکوبند بعد ازان او را به داخل نموده چهارده حب بندند یک صبح و یکشام با ماست پچیده خورده بخورد
غذا هرچه خواهد بخورد بد پرهیزی بهتر است و چون دهن چغ شد بجز جولائی و بیخ جهر بیری و جوانسه با رب پیده در آب جوشیده
غرغره نمایند و کیا پخته بخورد بزودی به شود مکرر همین عمل کنند حب بلادر از بدیع الاسرار صفته سیماب شنگرف هر یک
چار ماشه هلیله زنگی سه توله بہلانوه فلفل سیاه عاقر قرحا کتهه اجواین خراسانی هر یک یکتوله بهول کهه دو و نیم توله قند
سیاه یکنیم توله همه را سائیده بعد ازان بہلانوه انداخته بکوبند و پس ازان قند سیاه آمیخته مقدار نخود حب بندد یک صبح
با آب تازه بخورد غذا آنان مسمی بی نمک و شیر برنج بدون شیرینی در هفته فرصت یابد حب بلادر از بدیع الاسرار
صفته های بزرگ تا چه بهل چای بهل الایچی کلان بیخ بلادر فلفل هر یک مساوی الوزن گرفته کوفته بیخته کهرل نمایند بعده
بہلانوه داخل نموده بکوبد تا یکذات شود بعد مبراشیز ده گولی ها بندد وقت نهار با آب گرم یک حب خورده باشند

غذا تا یک هفته شیر و برنج و شیر و شیرینی و نمک بخورند نان بی نمک بخورد حب بلادر به آتشک مفید صفته
اجواین خراسانی اجواین دیسی عاقرقرحا گجراتی قافله سفید هر یک نه ماشه بلادر موصوف هفت ماشه گندهک سیاه دو
توله سیماب شش ماشه قند سیاه کهنه یک توله همه را تا سه روز خوب بکوبد و بمقدار یک یک ماشه حب بندد یک صبح یک شام بخورد
غذا گوشت و نان خورد و مرهم که دران سوت است طلا نماید حب بلادر بلادر پاره عاقرقرحا اجواین دیسی اجواین
خراسانی قند سیاه کهنه هر یک یک توله هر شش را کوفته بیخته در ظرفی نهاده دهنش مستحکم نموده شش ماه در زمین دفن کند
بعد از ان برآورده یک ماشه در یکتوله چکه حضرات آمیخته بخورانند سه روز برابر در غذا ماش به نوعیکه خواهد بار روغن
سیاه و خواه زرد حب بلادر بلادر سی و دو درم اجواین زرد چوب هر یک سی و سه درم هر سه را انگها بکوبند باریک گرده
نگاه دارند بعده اسگند ناگوری سی درم یا پنج سبخته سی درم خشک کرده بسایند و پارچه بیز نموده جدا دارند بعد از ان
سیماب سه درم که صد مرتبه از پارچه صاف نموده باشند و سی درم قند سیاه کهنه بمالد چندانکه سیماب ناپیدا شود انگاه دوا
روهای مذکور درین داخل نماید و شصت غلوله بندد یک صبح و یک شام تا چهل روز بخورد اول از روغن غرغره کند بعد
از ان دوا بخورند غذا خشکه با شیر ماده گاو حب توتیائی حب توتیا جهت آتشک معمول عبدالرشید کشمیری جراح
صفته مردارسنگ هلیله سیاه کتهه سفید هر واحد یکدام خرمهره زرد نیله تهوته فوفل بریان هر واحد نیمدام ادویه کوفته
بیخته در ظرف آهنی بدستهٔ آهنی باب لیمو کاغذی یکصد عدد بسایند و حب برابر کنار دشتی بندند هر روز یک حب بخورند و یک حب را
در آب بسائیده بر زخم طلا نماید حب توتیا مجرب است هلیله زنگی چهار دام عالمگیری مردارسنگ دو توله سنگجراحت دو
فلس عالمگیری خرمهره زرد بریان دو عدد کتهه که با برگ پان میخورند یکفلس مذکور توتیا بریان شش ماشه ادویه را در
یکصد و یکعدد لیمو کاغذی کهرل کرده مقدار کنار دشتی حب ها بندند یک حب هر روز بدهند و باید که قبل از استعمال
هر روز حب مسهل دهند مسهل این است سنگجراحت مردارسنگ هر یک پنج ماشه جمال گوته از زهره و پوست مصفی پنج عدد
باریک سائیده در قند سیاه کهنه دو توله هفت حب سازند یک حب دور نماید و هر روز یک حب باب گرم تا سه روز
علی التواتر بخورند حب توتیا معمول و مجرب حافظ عبدالله که برین حب اعتماد کلی میدارند و درین فن مهارت تمام دارند
[illegible] صفته نیله تهوته سه ماشه خرمهره زرد هفت عدد پوست هلیله زرد یکتوله در آب پنجاه عدد لیمو کاغذی
در کرائی آهنی بانگشته چوب نیب که دران فلس [illegible] نموده باشند حل کنند و حب ها برابر کنار دشتی بندند یک صبح با بخورند

آب از دہن بسیار خواہد برآمد اگر شدت شود طعام بخورد غذا قلیہ نرکم نمک و مرچ سیاہ و نان گندم آخر از دال مونگ
و از دیگر دالہا و اگر مریض از قوم ہنود باشد روغن زرد و نان گندم محض کہ روغن زرد بسیار خورد تا ہفت روز نہ روز
غایت یازدہ روز و باید کہ خرمہرہ را ہنگام شب در آب لیمو تر کنند کہ تا صباح گداختہ شود حب توتیا از ذکائی صفت
ہلیلہ سیاہ پنجدام نیلہ تھوتہ فلفل گرد ہر یک دو دام سیندام سرشتہ باریک سائیدہ با آب لیمو کاغذی یکصد و یکصد کھرل نماید و حب
برابر کنار دشتی بندد صاحب ذکائی این حب را بسیار ستودہ کہ صدہا کس را کہ عورات سوراخ حلق و بینی فرو رفتہ بہ شدند حب
توتیا توتیا دہ ماشہ پوست ہلیلہ کابلی ہلیلہ خورد ہر یک بست ماشہ باریک سودہ ہر سہ را در آب یکصد و لیمو کاغذی کھرل
کنند و حب ہا برابر کنار دشتی بندد مجرب است حب توتیا از بیاض حکیم اجمل خان للآتشک صفت نیلہ تھوتہ دہ ماشہ
برگ تلسی چہل ماشہ سائیدہ شب حب بندد یکی دور نماید ہر صباح یک حب بخورد تا ہفت روز بالکل زائل شود بعونہ
تعالی پرہیز ہیچ نیست ایضاً از بیاض مذکور صفت نیلہ تھوتہ پوست ہلیلہ زرد ہر واحد یکنیم تولہ در صد عدد آب لیمو
کاغذی سحق نمودہ بقدر کنار دشتی حب سازند و ہر روز دو حب یکصبح و یکشام میخوردہ باشند تا زائل گردد حب
توتیا منقول از علاج الامراض برای دفع آتشک صفت ہڑ زنگی یکتولہ طباشیر سفید شش ماشہ نیلہ تھوتہ سہ ماشہ
تا یکہفتہ در پاؤ آثار آب لیمو بسایند تا آب خشک شود مقدار کنار دشتی حب بندند یک صبح و یکشام بخورد از شیرینی پرہیز
و در آب لیمو سائیدہ طلا نمودہ باشد حب توتیا از بدیع الاسرار صفت نیلہ تھوتہ یکدام ہلیلہ سیاہ دو دام در آب آثار
لیمو کاغذی کھرل کنند و حب ہا مثل کنار دشتی سازد یک حب صبح در جغرات پیچیدہ بخورد و قدری جغرات بالای آن
بخورد و در آب لیمو حب سائیدہ بر زخم طلا نماید بفضل تعالی در دو ہفتہ فرصت کلی شود ہر قدر کہ پرہیز کند چاق شود حب
توتیا ہلیلہ شانزدہ دام نیلہ تھوتہ یکدرم کہربا شش ماشہ کوفتہ بیختہ در نیم آثار آب لیمو کاغذی شانزدہ پاس کھرل
نمودہ بقدر کنار دشتی حب بندند و یک حب بوقت صبح بقدر پنجدرم آب لیمو فرو برد و ہمین آب بر جراحت طلا نمودن معمول
مظہر علیخان حب توتیا از مجربات اکبری صفت کتھہ پاپڑ یکدام ہلیلہ زنگی نیلہ تھوتہ ہر یک نیمدام کوفتہ
در عرق لیمو چار پاس کھرل نماید حب ہا برابر کنار جنگلی بندند ہشت روز ہمراہ جغرات بخورند حب توتیا منقول از نسخہ
ہلیلہ زنگی نیلہ تھوتہ سمندر پھل اجمود اجوائن خراسانی سنگجراحت ہر یک یکنیم دام ہمہ را کوفتہ بیختہ در آب لیمو گولی برابر کنار جنگلی
بندند ہمراہ جغرات بخورد تا سہ گولی کافی بسیار نافع دار سودہ حب توتیا مفید صفت توتیا دو نیم ماشہ ہلیلہ سیاہ یکنیم ماشہ

کتهه سفید دو توله فوفل سفید هفت ماشه همه را سائیده در دو آثار آب لیمو حل کنند و حبها برابر کنار دشتی بندند و یک حب
صبح و یکی شام تا هفت روز از ترشی و بادی و شیرینی اجتناب باقی هرچه خواهد بخورد حب توتیا مقوی توتیا بریان
مردار سنگ سفیده کاشغری کتهه سفید زاج سفید چار چار ماشه همه را در آب لیمو کاغذی حل کرده حبها برابر نخود ببندند
یکی صبح و یکی شام بخورد از ترشی و بادی پرهیز کند اگر دهن جمع شد غرغره که دران پوست درخت مهوه آب باید کرد و در غرغره بیند
حب توتیا نافع باتشک منقول از قرابادین کبیر صنعته توتیای اخضر هندی کات هندی مردار سنگ از هر یک یکدرم
هلیله زنگی سیاه یکدرم در آب لیموی کاغذی یکشبانروز سحق بلیغ نموده حبوب بقدر ماش بندند و در سایه خشک کنند نسخه
یک حب با شوربای گوشت و با آب لیمو سائیده بر موضع زخم طلا نماید حب توتیا منقول منه صنعته توتیای هندی
هلیله زنگی از هر یک سه مثقال زنگپور چار رتی قرنفل بست و یکدانه فوفل کهنی یکدانه جمیع ادویه را در آب لیموی
لیمو کاغذی سائیده حبوب بقدر نخود بزرگ بندند شربتی یک حب تا هفت روز و اگر جراحت باشد با آب لیمو یا با آب خالص
سوده طلا نمایند سوای نان و شیرینی هرچه خواهد بخورد حب توتیا منقول منه برای آتشک صنعته نیله تهوته یکتوله پوست
هلیله کابلی سه توله هر دو را در آب لیمو کاغذی تا دوازده پاس متواتر حل کنند و حب بمقدار نخودی بندند شربتی یک
حب با آب لیمو کاغذی فرو برند و اگر زخم بزرگ باشد یکعدد حب سازان حب را با آب لیمون سائیده بر آن بمالند حب توتیا
منقول منه توتیای هندی یکتوله هلیله سیاه دو توله حب السلاطین مدبر مصفی دوازده دانه هر سه را با پنجاه عدد آب لیموی
کاغذی سائیده حبوب بقدر نخود ببندند شربتی یک حب با آب لیمون بخورند و یک حب در آب لیمون سائیده بر زخم طلا نمایند
حبوب ونده بدانکه ونده جال گوته را گویند حب ونده معمول خاکسار مجرب از مودهٔ دست صنعته خرما خسته دور
کرده دو عدد مغز نارجیل تازه دو توله حب الملوک مدبر مصفی پنج عدد همه را یکجا کرده خوب بکوبد که یکذات شود و هفت
حب بندد یک پس سر انداز د و یک همراه عرق بادیان یا آب صباح بخورد اسهال خواهد شد و روز اول خورد وقت شب
غذا کهچری مونگ باشد و بروز خوردن حب غذا خشکه برنج و شکر در روغن زرد آمیخته آخر روز خورد و اگر حرارت محسوس
شود و اسهال افراط آید جغرات بخورد و نیز در غذا باید آمیخت صباح آن تبرید لعاب بهیدانه سه ماشه لعاب تخم خطمی
پنجماشه در آب بر آورده شربت سفید دو توله داخل کرده آب معمول مسلم شش ماشه پاشیده بنوشند و بروز تبرید غذای کهچری
با روغن زرد و جغرات همین سان تا شش حب یکروز تبرید و یکروز حب [illegible] تا همه زخم خشک شود حب ونده مفید

خراسانی ہفت ماشہ فلفل سیاہ یکماشہ ودو مرچ گنجد سیاہ شش ماشہ جمال کوتہ مصفی سہ ماشہ قند سیاہ کہنہ یکنیم تولہ
ہمہ را تا سہ روز بسایند وحب برابر کنار دشتی بندد و یک حب در ملائی جغرات پیچیدہ بخورد وقیر وطلی کہ دران نکھز
پنج باو است ہنگام اکل این طلا نمودہ باشد حب دیگر مجرب است ہاتھا جوری مرد، سنگ حب الملوک ہر یکی دو نیم
ماشہ کوفتہ بیختہ در قند سیاہ دو دام آمیختہ باز بکوبند و ہفت حب سازد و یک بنام اللہ پنج شش انداز و یک صبح دیگر شام
میخوردہ باشند تا سہ روز غذا مالیدہ گندم با روغن زرد و شکر تری بخورد وسوای ان ہیچ نخورد حب دیگر جہت آتشک
دو قرص خبثیہ و ناصور حتی کہ ہیکل در النفد ہر صفقہ جمال گوتہ مدبر مصفی مغز تخم گرنجوہ کہ کہنہ نباشد مرچ سیاہ سنگھیہ جمالہ برابر
گرفتہ کوفتہ بیختہ باب سرشتہ حب ہا برابر فلفل بندد یک تا دو حب بخورد یک دست می آرد تا کہ گفتہ بخورد و پرہیز ہیچ نیست
حب دیگر از مجربات صفقہ عاقرقرحا ہفت ماشہ اسگند پنجماشہ رنج ساہی یکدام حب السلاطین مصفی شش عدد اسگند
و عاقرقرحا را سائیدہ بعد ان تخم صلایہ کردہ ہمہ یکجا نمودہ بسایند و چار حب بندد روز اول کھچری خوردہ بر روز چہارم یک
حب خورد اگر تشنگی غلبہ کند دوغ وجغرات بخورد و غذا کھچری با بسیار روغن زرد دیگر حب دیگر از مجربات صفقہ افیون زرد
چوب چینی زنجبیل صبر زرد مغز جمال گوتہ ہر یک شش ماشہ مغز ازندی دو ماشہ مغز ازندی دو ماشہ قند سیاہ یکدام عالمگیری ہشت
گولی بندد یکی بیندازد و باقی یک گولی ہر روز میخوردہ باشد غذا جغرات اب نداختہ و خشکہ ساتہی حب دیگر مسہل آتشک
بسیار مجرب است صفقہ الایچی خورد لونگ رسکپور برگ تنبول ہر یک ہشت ماشہ دانہ جمال گوتہ مدبر دو نیم عدد ہمہ ادویہ را
در ہاون ندستہ کوفتہ باند برگ تنبول را مخلوط کردہ بکوبند وقتیکہ خوب کسبیدہ شود باز عسل خالص یکنیم تولہ آمیختہ چہار گولی بندد
یک گولی را پس بیندازد و یک گولی را وقت صبح در ماست پیچیدہ اندرون حلق اندازد کہ بہ دندان کام نرسد
تا سہ روز بخورد غذا خشکہ بی نمک و روغن زرد ہر قدر کہ خواہد بخورد و چار گہڑی روز باقی ماندہ غذا بخورد و در تشنگی آب
تازہ حب دیگر مسہل صفقہ مغز پستہ مغز بادام مغز چلغوزہ مغز نارجیل کہنہ خرما کہنہ کشمش کہنہ جمال گوتہ مقشر
مدبر ہمہ مساوی الوزن گرفتہ در آب سائیدہ حب برابر کنار دشتی بندد تا سہ روز قبل کھچری دال ارہر بلا و با قلیہ خشکہ بخورد اند
بعد ان دو حب در ملائی پیچیدہ ہمراہ آب گرم بخورد و ہنگام تشنگی نیز آب گرم بنوشند و وقت شام کھچری ارہر و روغن
زرد و جغرات بخورد و صباح تیر بید انہ و ریشہ خطمی اسبغول نبات سفید شب در آب تر داشتہ مالیدہ صاف ساختہ
بنوشند و بعد آن آن سفوف کہ در آن شنگرف و رسکپور و قرنفل سوہاگہ چوکیا است و بر آن ہندسہ عشر گاشتہ است

بخورد حب رسکپور سفید بان کسیکه شنگرف در مرض آتشک بسیار خورده باشد و تمام بدن او خراب شده باشد صفته گشنگی
تخم یکتوله گجی انبه دو توله جمال گوته مصطگی سه توله تخم خیارین دو توله نبات سفید سه توله همه را کوفته بیخته در قند سیاه کهنه
آمیخته تا دوازده پاس بکوبند و حب ها برابر کنار دشتی بندند اگر اسهال شود یا قی گردد بهتر است اگر فائده نشود منضج
داده مسهل دهند بطریق و اگر زان فرنگ که عمل در آمد آنها است و در ذیل مرقوم است نسخه منضج بادیان بکوخشک
تخم خطمی تخم خیارین هر یک یکتوله مویز منقی پانزده دانه گلقند آفتابی دو توله شب در آب گرم تر داشته صباح صاف
ساخته بنوشند نسخه مسهل بادیان سبز کوخشک هلیله زرد هلیله سیاه سنای مکی بکن باو برنگ شاهتره برگ حنا
چرائته سر پهوکا زیره سیاه بر هندی پوست سیاه املتاس پهکهی هر یک یکپاو فوفل کهنه آمله خشک تخم سیب تخم کاین
تخم جامن پهلی ببول هندی پوست کهمال هر یک یکرطل همه را جوکوب نموده در آب تا دوازده پاس ترکنند و قرص
کشند پنجوله همراه عسل خالص یکتوله میخورده باشند تا یکچله تا چهار ساله بدن را باصلاح می آرد و اگر از ینها به نشود
تا نسخه غوک اله دهند حبوب رسکپوری حب رسکپور نافع و مجرب برای آتشک صفته رسکپور الایچی سفید قرنفل
عاقرقرحا هر یک شش ماشه کوفته بیخته با بسرشته حب ها برابر فلفل بندند من ذکائی حب رسکپور مجرب صفته برگ تنبول
پنجاه عدد قرنفل رسکپور هر یک یکدام و در بعض نسخه نیمدام در آب سائیده حب بقدر کنار دشتی بندند و یک صبح و یکشام بخورد
غذا نان گندم و یا کهچری هر دو بی نمک حب رسکپور مجرب بوا زموده صفته رسکپور یکدام مرچ سیاه نیمدام قرنفل بست و
یکعدد دو عرق برگ تنبول حب مثل کنار دشتی بندند پس در قند سیاه ملفوف نموده با آب فرو برد یک صبح و یکشام که
بحلق و دندان نرسد غذا نان گندم بی نمک یا او گره گندم بی نمک سوای آن هیچ نخورد تا هفت روز انشاء الله تعالی
صحت یابد حب رسکپور مرچ سیاه چهار درم رسکپور یکدرم کوفته بیخته در آب برگ تنبول حب مثل کنار دشتی البته یک صبح و یکشام
با آب بلع نمایند و از دندان حرکت نکنند در هفت روز صحت کلی یابد بفضله تعالی حب رسکپور مجرب است صفته شنگرف ماشه
رسکپور شش ماشه کتهه سفید دانه هیل خورد عاقرقرحا هر یک یکتوله در آب برگ تنبول تازه سرشته حب ها برابر نخود بسته صباح
یکی در ملائی پیچیده فرو برند غذا نان نخود با روغن بخورند تا بست و یکروز و سوای ادویه نخودی غذای دیگر نخورد
و اگر بر مدت مذکوره مرض بالکل زایل نگردد این دوا باستعمال آرد صفته دوا رسکپور شنگرف قرنفل سهاگه جو کنند
هر یک یکتوله کوفته بیخته هفت پوری بسازند و هر صباح یک پوری در ملائی پیچیده فرو برد و غذا از نان و شیر و برنج و ملائی

دررین هفت روز اختیار کنند حب رسکپور مجرب معمول هند مل جیو ضفقه اجوائین خراسانی اجمود اجوائین دیسی تخم قرنفل رسکپور هر یک
شش ماشه گرفته کوفته بیخته در آب سرشته بست و هشت حب بسته هر روز یک حب تا هفت روز از آب فرو برد باحتیاط کام و زبان
اجتناب از شیرینی و نمک بلکه غذا سوای گندم و روغن زرد بهر چه که خواهد نباید خورد حب رسکپور مفید ص رسکپور نه ماشه
قرنفل گلنار بست و یکعدد اجوائین خراسانی اجوائین دیسی یک یک ماشه همه را سائیده در بلای شیر لت کنند و نه حب بندند هر روز
یک حب بخورانند حب رسکپور مفید بسیار مفید صفت تسلا حبیت فلفل سیاه بلیله زرد آمله خشک سیماب رسکپور گهونگچی سفید گل بنفشه
کتهه سفید هر یک چهار ماشه همه را جوکوب نموده در روغن گل حل کرده حب ها برابر نخود بندند یکی صبح در اچار نه پیچیده و یکی شام بخورانند
اجتناب از دال عدس و مرچ سرخ باقی همه اشیا بخورد حکمای فرنگ این حب را بسیار ستوده اند بینی گداخته و زخم ها
افتاده به می شود حب رسکپور از مجربات صفت رسکپور یکدام و دو سرخ پوست بیخ اندراین دو درم قرنفل بست و یکعدد در
آب کو سبز ده گولی بندد یک گولی دو ورگند و نه گولی سه گولی هر روز یک صبح و یک دو پهر و یک شام با آب فرو برد غذا نان گندم
و روغن اگر دهن آید شکم نمی آید والا نه شکم خواهد آمد اگر دهن شد غرغره پوست درخت کچنال نماید حب رسکپور از مجربات
جهة آتشک و وجع مفاصل بعد فصد و مسهل صفت رسکپور یکدرم موصلی سیاه یکدرم کلنجن فلفل سیاه هر یک دو درم اول رسکپور
در آب کو سبز بسیز و بعد از آن در اجزای دیگر آمیخته با شیره گلو سبز کهرل کرده بقدر پنجاه گولی بندد هر روز دو حب با آب
سرد فرو برد غذا روغن پلاو و قلیه بخورند اجتناب از شیرینی و شیر و اگر احیاناً دهن آید شود از برگ چمیلی با شیر برغ غرغره نمایند
حب رسکپور رسکپور نیم دام قرنفل شانزده عدد فلفل سی عدد خوب صلایه کنند و با قند سیاه حبها سازند نصفی از این صبح
و نصفی وقت شام بخورند غذا شیر و برنج اگر دهن آید بجوشند پوست کچنال نیم دام پوست بلیله زرد نیم دام در چهل دام آب
بجوشانند تا ده دام بماند مضمضه نمایند تا سه روز متوالی صبح و شام اگر بعد این ادویه مرض بالکلیه رفع نشود پس
چوب چینی کباب چینی دارچینی ریوند چینی مساوی الوزن گرفته سفوف سازند بقدر یکدرم با قند بخورند حب سم الفاری
حب سلیمانی برای آتشک نفع بسیار دارد سیماب یکدام سم الفار یکدام کندر شش درم صمغ عربی هر یک سه درم زهره
گوسفند یکدرم سیماب را اول با آب لیمو بکشند و جمیع برابر فلفل بندد یک حب هر روز بخورند از ترشی پرهیز حب رسکپور جهة آتشک
و تحجر مفاصل و قروح خبیثه و عتیقه عجیب است و نافع مشهور از ذکائی صفت سم الفار الاچی سفید کافور خاک
گهری یعنی گل کهربا همه مساوی گرفته کوفته بیخته به آب خالص یا گلاب سحق بلیغ نموده مقدار جوار یا ماش حب ها بندد و
نگهدارد و این حب جهة ترکان مشهور است بست و یکروز هر روز یک حب صلایه کرده با شهد خالص بخورند جهة آتشک

دوازده روز اگر ضعف غالب شود وعلیل تواتر خوردن نتواند یکروز درمیان فصل کند لیکن پرهیز باید کرد از غذای غلیظ
مولد بلغم وبادانگیز احتراز واجبست ونان گندم وروغن گاو موافق است واگر بر گوشت رغبت باشد بجای آن گوشت
نوه ودراج وکبک بخورد وتقلیل غذا بهتر واین دوا مخفی دارند خاصته از مرلفیان عوام الناس واز ترشی اجتناب کلی
لازم چه درمیان سم الفار وحموضات ضدیت بالخاصیه است ودرین پرهیز بسیار کوشند ورنه این دوا بسیار ضرر خواهد ساخت
محص نی که دران سم الفار باشد ترشی هرگز نباید خورد حب سم الفار منقول از صفقه سمندر پهل سم الفار کتهه پاپریا
سهاگه هر چهار را برابر گرفته کوفته بیخته بآب لیمو حب بندد مقدار مونگ روز اول وقت صبح یک حب بخورد آخر روز برابر
رفع حرارت شب خشکه با ماست بخورند غذای دیگر مثل گهنی وکهچری ودال مونگ مناسبست باید خورد حب سم الفار
منقول از صفقه دانه الاچی سفید کتهه سفید کافور هریک ماشه سنکهیا یک ماشه درآب برگ تنبول یکصد عدد تحق بلیغ
نماید وحب بقدر مونتهه بندد یک صبح ویک شام بلع نماید بالایش گلوری برگ تنبول بخورد واحتراز از اشیایی که در نسخه بالا
مذکور شد باید کرد حب سم الفار جهت آتشک بی نظیر است خصوصاً کسیکه از شدت مرض دست وپایش بیکار شده باشد
یا از خوردن سیماب وزرنیخ وطلق ودارو های غیر مکرر ورم در اعضا جا کرده باشد یا در کام وقضیب زخم بهم رسیده باشد بسیار
انفع است از مجربات مولا عند الغنی ومعمول سرونیات جوگی است صفقه سم الفار اول در شیر گاو بجوشانند بعد ازان
درآب نیم گلیله سائیده خشک سازند ویا درآب لیمو سائیده خشک گردانند پس ازان در ظرف گلی کوچک کرده ظرف
دیگر بران معکوس نموده بگل حکمت درگرفته بر آتش نرم گزارند چندانکه مصعد شود بعد ازان سنکهیا مصعد مذکور یکتوله قرنفل
بسباسه هریک یک توله جداگانه سائیده بهم آمیخته همه را با شیره اکهه خمیره کرده بمقدار دانه ماش حب ها بندند تا هفته هر روز
یکی ازان حب ها با قدری روغن گاو بخورند اگر علت بسیار غالب باشد دو هفته نهایت سه هفته تا بست ویکروز بی نمک باید
خورد واز لبنیات وحموضات وبقولات پرهیز باید کرد واز زنان وجماع تا شش ماه هرچند بیشتر بهتر حب سم الفار از نسخه
معموله برای آتشک ووجع مفاصل بسیار ستوده واز مدتی وجع مفاصل داشت رفع شد صفقه سم الفار یکتوله کتهه سفید
شش ماشه مدیک آتا در آب ادرک کهرل نموده حب ها برابر باجره بندند یک حب خورده باشد غذای مرغن وروغن زرد
بسیار خورد حب سم الفار سنکهیا گندک آمله سار هریک یک تانک کتهه پاپریا که با پان میخورند بادام سمندر پهل ربع دام
هر واحد را جدا جدا بسایند وبه بیزند تا همچون سرمه شود پس بآب لیمو حل کرده مقدار فلفل حب ها زند وبدین روش خورند

زور اول وقت صبح دو حب وقت شام یک حب روز دوم صباح پنج حب شبانگاه چار حب همین سان تا پنج روز خورند و از بادی و نمک پرهیز ند و اگر دهن جوش کند ترشی بسیار باید خورد و غذا نان کهچری باید ساخت و شیرینی زنهار نخورد کرتی بسیار خواهد آورد و از این دوا در بعضی کسان اسهال پدید می آید و بعضی را امس اعضا روی نماید خوف نکند هر چونکه باشد خواه دوا غلبه کند و خواه نکند بعد روز سیوم ترشی بسیار خورد که مصلح این دوا است حب سم الفار سنکهیا سفید یکتوله در آب کناتی اودی بست توله حل کنند و حب برابر باجره بندد یک حب صبح بخورد تا بست یکروز غذا هر چه خواهد خورد مگر شیرینی و دال مونگ آین نسخه در سرکار نواب فیض محمد خان رئیس جهجر تیار میشند و مریضان این مرض خورده صحت میافتند حب سم الفار برای آبله فرنگ سود مند از مجربات سم الفار یکدام طباشیر سفید کتهه سفید هر یکدام یکدام هر سه را در سحق مبالغه کند و در سحق روغن بلادر اندکی داده در آب برگ تنبول حب برابر نخود بندد و دو حب بخورد حب سم الفار منقول از مجربات که در دفع آتشک نظیر ندارد منقی و مسهل است صفته سم الفار یکدام آب لیمو هفت دام آب برگ حنظل هفت دام سم الفار را در آب لیمو هفت نوبت بعد از ان با آب حنظل کهرل کرده حب بمقدار نخود بندد یک حب بخورد تا هفت روز از بادی و ترشی پرهیز حب سیماب که موسوم به حب حیات عمل حکمای فرنگ است جهت آتشک نافع صفته حیات یعنی سیماب دو مثقال در هاون کنند و یک دانگ سم الفار دران انداخته و اندک آب لیمو داخل کرده صلایه کنند تا سیماب کشته شود پس عاقر قرحا مصطگی هر یک دو مثقال کوفته بیخته ضم نموده بقدر فلفل حب بندد و هر که را آتشک باشد و موی او ریختن گیرد و از زمان زیادتی مرض دست و پا از کار رفته باشد یا در کام و در قضیب زخم افتاده باشد او را پنج حب صبح و سه شام بدهند و باید که اول قیمه و شوربا گوشت چرب با مصالح حاره بخورند از ترشی پرهیز نمایند از سر نو جوان گردد و درد بالکل دفع شود و اگر از این دوا کسی را قی خون آید زیره سفید سوخته با دوغ بدهند قی بند خواهد شد مجرب است و در غذا کلیه و پایچه گوشت نر با نان فطیر حب سیماب دیگر جهت باد فرنگ صفته سیماب سه درم افیون خالص دو درم قند سیاه کهنه شش درم هر سه را در طاس انداخته سه نوبت در شیره لیمون سحق کرده باشند و بعد ازان یکدام شنگرف سائیده دران داخل نموده بسایند تا جمله یکذات شوند از ان سی حب سازند هر روز صبح و شام یکان حب خورند و از بادی و ترشی پرهیز نماید مجرب است حبوب مرکی یعنی مردار سنگ حب مردار سنگ آتشک را مجرب است حتی که عورات حامله که آتشک زده باشند عود کرده باشد با بهاهم میتوان داد اسقاط حمل نمی شود منقول از احسن القرابادین صفته مردار سنگ

گیرد هر یک یکتوله نخود مقشر دو توله آنچه بکوبند و حب‌ها برابر کنار دشتی بندد و یک حب در ملائی پیچیده صبحی بخورانند
تا هفت روز واگر حرارت در مزاج زیاده محسوس شود بهمین طریق نصف حب خورند واگر در مدت یک هفته ازاله
نشود این دوای مجرب در حقه کنند صفته برگ گنگنی ده توله شنجرف سه ماشه مرچ سفید شش توله همه را سائیده
حب‌ها بورق سه ماشه بسته نگاه دارند هر روز یکی ازان بجای تماکو در چلم نهاده دودش بکشند و آب حقه تا هفت روز
تبدیل نمایند الا آنچه حقه را تازه نموده باشند غذا هرچه خواهند بخورند واگر بعد وضع حمل بچه درین مرض مبتلا پیدا شود
این نسخه بدهند نسخه آتشک طفل گل کتائی اودی بای برنگ دو دو ماشه کشمش سه ماشه این هر سه را سائیده ولات
یک رطل چندان بجوشانند که بقدر دو توله باقی ماند صاف ساخته در شیشی نگاه دارند و بقدر یکسرخ در شیر مادرش
آنچه بنوشانند واگر بقیه مرض بمادرش باشد همون حب بالا باز بخوراند حب مرداسنگ آتشک را نافع باشد
منقول از قرابادین کبیر صفته مرداسنگ اعلی سه مثقال که یکتوله باشد قند سیاه بسیار کهنه شش مثقال مرداسنگ را
بسیار نرم سائیده با قند سیاه آنچه هشت حصه نموده اگر تواند هر حصه را یک حب نموده ناشتا فرو برند والا چند حب گردد
و در ایام خوردن که هشت روز است از ترشی و بادی و نمک پرهیزند حب مرداسنگ نافع علت مذکوره منقول منه
صفته مرداسنگ یکتوله خام سیاه دانه قند سیاه هرکدام چار توله ادویه را نرم سوده با قند سیاه آنچه شانزده حصه کنند
هر حصه را دو حب سازد قوی المزاج بوقت شام دو حب فرو برد وضعیف المزاج یک حب در ایام خوردن از ترشی و بادی
پرهیز نمایند غذای نان گندم با روغن بسیار حب مرداسنگ مرداسنگ نیم دام چوک یکدام با آب صاف سائیده حب بقدر
نخود بندد سه بوقت صبح و دو بوقت عصر با آب تازه فرو برند غذا شیر و برنج با نان و کهچری مرغن هم ازین اسهال
و هم ازین جوشش و دهن می شود آمله خشک تخم کشنیز خشک یک یکدام را جوکوب نموده در نیم سیر آب بخته جوش نمایند تا نیم سیر خام
بماند مالیده صاف نموده با گلاب غرغره نمایند و صندل سرخ و سفید برابر گرفته در آب جوشانده غرغره نمایند
حب مرداسنگ مفید صفته الایچی کتهه سفید برگ تلسی سبز هر یک یکتوله مرداسنگ شش ماشه کوفته بخته قند
سیاه یکنیم توله آمیزند و بکوبند و هفت حب بندند بهار یک حب بخورد و پرهیز از ترشی و بادی و هر چیز خورد حب
مرداسنگ مفید صفته مرداسنگ زرد یک توله گل ارمنی یکنیم توله قند سیاه کتهه هفت ساله ادویه را سائیده با قند سیاه
کوفته حب‌ها برابر کنار دشتی بندند هنگام صبح یک حب در ملائی پیچیده از حلق فرو برند ترشی و بادی را پرهیز و باقی هرچه

خواهد خورد حب دیگر تجربه لاله منگل سین جیو که صدها کس تندرست شدند و علم و تمتم مرض گردید و منی فرو رفته راهم
نافع است صفته عاقرقرحا یکتوله مویز منقی چار توله سیماب دو توله همه را باریک سائیده در آب تنانزده پاس کهرل کند
و هشت حب بندد یک ندر الله دور نماید هر روز یک حب همراه آب بخورده باشند غذا شیر و برنج بی شیرینی سوای این
هیچ نخورد هر نوع آتشک باشد دور شود حب دیگر اجواین خراسانی میده گندم دو دو دام قند سیاه کهنه چار دام سیماب
پنج ماشه ادویه را کوفته بیخته برابر نخود حب بندند غذا شیر و برنج ساتهی حب دیگر معمول و عمل در آمد شفیقی لاله منالال صاحب
که خود بدین مرض مبتلا شدند و بسیار دواها کردند سودی نشد چون این حب خوردند صحت شد و زخمها تبدیل شدند و بند
شفا گردیدند صفت اجواین خراسانی یکتوله سیماب شش ماشه مصطگی سه ماشه قند سیاه کهنه بسیار و آرد گندم هر یک ده توله سیماب و
مصطگی را باهم سحق نمایند و قند سیاه را در آب پکا و حل کرده بصافی کشند و سیماب و مصطگی را آمیخته از چوب در ظرف چینی
حل کنند و قدری آرد گندم انداخته باشند تا شش پهر حل کنند دو دو پاس زنانه که آرد تمام شود و غلیظ گردد پس اجواین
خراسانی سوده آمیخته تا یکنیم پاس حل کنند که یکذات شود حبها برابر کنار دشتی بندد یک حب همراه آب بلع نمایند بدین احتیاط
که بدندان ذکام و حلق نرسد تا سه روز یک حب صباح خورد در روز چارم و پنجم یک صبح و یک شام در روز ششم دو صبح و یکی شام
تا رفع مرض خورده باشد غذا گوشت با نان گندم و یا دال مونگ نان گندم و قلیه دگوری مونگ روغن زرد بسیار خورد و
نمک لاهوری و مرچ سیاه و زیره سفید و سیاه بر مصالح باشد حب دیگر از نواب یار خان که معمول خاندان شان است
در باب آتشک حکم کبریت احمر دارد صفته اجواین خراسانی اجواین دیسی اجمود هر یک یکتوله هر سه سائیده در قند
سیاه سه توله بهم آمیخته با آب بسکهپره که شاخش سبز باشد سرشته هفت حب بندد یکی از سر خود تصدق نموده باقی تا شش
روز یک یک از ان چار پاره نموده همراه پیچ برنج فرو برد غذا برنج بی نمک و اگر از خوردن حب مذکوره گرمی بر مزاج
غالب باشد پیچ برنج نبوشد و بعد شش روز کله بریا مصالح معمولی مرغن بخورد بدانکه پیچ آنست که برنج را در آب
پخته شد و آب سرخ که از ان می برآید آنرا پیچ نامند حب مجرب مجربی که بارها تجربه اش رسیده بود صفته
برنج ساتهی پاو آثار در سبوچه انداخته یکنیم آثار آب داخل کرده ولی مرداسنگ بقدر پنج توله در میان آن نهاده بر آتش گذارند
و بپزند که برنج پخته مهر اگردد از آتش گرفته مرداسنگ را معه برنج بر سنگ بسایند تا قابل حب بستن شود حبها برابر
کنار دشتی بندد دو وقت حاجت یکی صبح و یکی شام با آب بخورد تا هفت روز پرهیز از دال ماش نمک کهچری گهی باقی هر چه خواهد بخورد

حب دیگر از بدیع الاسرار م فلفل گرد فلفل دراز از هر یک دو دام عالمگیری سائیده زهره پلست و دو عدد اول پانزده زهره
انداخته کهرل کند وقتیکه رو بخشکی آرد زهره دیگر انداز دو زهره تازه می آورده باشند چون هنگام حب بستن شود بقدر کنار جنگلی
حب بندد یک صبح و یکشام بخورد بدپرهیزی این علت پرهیز است مختار است بخوردن هر شیا تا سه روز بخورد و اگر سوم
و دوم باقی ماند بر فور چارم که هم خوردوا الا همون سه روز کافی است از تصدیع اسهال و قی و جوش دهان همون خواهد بود
سبحان الله بدپرهیزی موجب انتفاع و پرهیز باعث ضرر صاحب بدیع الاسرار می نگارد تجربه هر جانور در چهارم گرم و خشک
گویا سم قاتل است علی الخصوص زهره مار وغیره جانوران سمی قاتل است در دو ساعت و قبل ازین مثل این دوا در باب
مرض آتشک در شنیدن این حقیر نیامده لیکن از مجموعه معتبر بقلم آمده و از آزمایش و تجربه این حقیر کیفیت این نسخه ظاهر گشته والله
اعلم بالصواب مجرب است یا غیر مجرب و اکثر بر مرض آتشک ادویه تیز و تند خارج از عقل قریب سمیت بخلاف حکمای یونان میدهند
نفع بین اکثر میکند و مرض زایل میشود حب دیگر در دفع آتشک مستعمل فرنگیان صفحه گوگرد زرد مصطکی چند بیدستر از هر یک
نهه درم بزباز سه درم ریوند چینی پنج درم ماه فرفیون مجرب نیم مثقال بگلاب و آب لیمو حب ها سازند بقدر فندقی هر صباح
یکی صبحی و یکی شام فرو برند و از ترشیها و لبنیات و بادانگیزها احتیاط دارند حب مجرب از طب شبر به صفحه آب برگ سر
پیهوکه سه درم ربع وزن آن فلفل سیاه سائیده حب بندد نهار بخورند بکثرت است تا چهارده روز هر روز همین قدر خورده باشند
جهت رفع باد فرنگ مجرب است حب دیگر منقول منه صفحه تربد ابنج عاقرقرحا سفیده کاشغری شکر سرخ بسیار کهنه اجواین با
ایستویه سائیده با عسل سرشته بقدر نخود حب سازند هر روز یک حب بالای پیچیده بخورند و تا سه روز بدان مدت نماید مجرب است
تحت چهارم در دواهای دوا التوتیا جهت آتشک و جذام و قروح خبیثه نافع و مجرب است از قرابادین کبیر صفحه بگیرند
یکعدد لیموی کاغذی و از میان به برند یعنی دو پاره کنند و یکسرخ توتیای هندی را بسوزانند بمقدار که خاکستر گردد بر یک
حصه آن بپاشند و به بندند تا تمام آب آن بکیده شود پس حصه دوم را نیز همکنند و بالای آن یک پیاله شوربا از گوشت بزکه با[illegible]
و اگر گوشت موجود نباشد و یا نخورد مانند بعض هنود ماش یعنی مونگ را با برنج جوشانیده تا خوب طبخ یابد و مهرا شود و صاف ساخته
باندک نمک و پیاز بگهار داده بگرم بیاشامد پس قی آورد و بعضی را بشدت و رطوبات غلیظه از جهت زرد رنگ دفع نماید و از اسهال
نیز میکنند بهمان نوع اخلاط و تا ده روز همچنین عمل آورند انشاء الله تعالی شفا میگردد در هر نوع علت که باشد دوا
الزقوم یعنی تهوهر صفحه شیر زقوم بر دو حصه لیموی کاغذی که مثقف تراشیده باشند سه قطره انداخته در دهن انداز د

اندازد تی خواهد آورد بعده قلیه و نان بخورد از مجربات است منقول از ذخیره اکبر شاهی **دوای الریق** که آتشک را سود

دارد صفته ریق بتقول هشت مثقال جنالاوین مصطگی سورنجان از هر یک دو درم بنیج بنفشه تربد سفید موصوف از هر یک

سه درم روغن گل ده درم روغن زیت پانزده درم آب لیمو پنج مثقال بیه بزسی درم واگر جراحت کهنه باشد توتیای

هندی سفیداب مرداسنگ از هر یک دو درم زنگار نیم درم اضافه نمایند و بطریق مرهم ترتیب نموده بدستور متعارف

نشب کالند **دوای السلطان** مالکنگنی اجواین خراسانی اجمود کچله گیر و کلونجی هر یک پنج دام تخم دهتوره الصف دام

سوای گیر و همه را در سفال جدا جدا برشته کنند چنانچه که سوخته نشود پس باریک کرده بپزند و هموزن نیم دام افیون در

آب حل کرده دوا را بدان سرشته حب ها برابر کنار دشتی بندند و بحسب قوت یک حب تا دو حب صبحی و شام بخورند غذا

نان گندم و روغن با گوشت و روغن سازند و سوای ازین دیگر چیزی نخورند اگر توانند و این دوا السلطان الادویه آتشک

است که نه قی می آرد و نه اسهال و نه دهن **دوای مسهل آتشک** اول جلاب دهند و بعده حب دهند صفته پوست

بلیله زرد یکتوله برگ سیب شحم حنظل هر یک یکتوله شب در آب یک آثار تر داشته صباح جوش داده بصافی کشیده بنوشند

واگر شحم حنظل شش ماشه اندازند و نیم آثار آب باشد بلکه ازین هم کم کنند منقول از زبدة الاسرار و بدانست جامع او

راق وزن شحم حنظل دو ماشه باشد بهتر است زیرا که بمنزله سمیات است و از مسهلات قاهره است بقدر اژدهر تب

آن نیم درم عناب یکدرم نگاشته اند **دیگر مسهل** باد فرنگ و پریو دفع کنند صفته تربهله بوشهه دار هلد پنج اندرایز

هر یک یکدام جوکوب نموده سه حصه کنند و هر روز یک حصه در یک آثار آب تر داشته صباح بجوشانند چون نیم آثار

بماند بپالایند و بنوشند **دوای مجرب** متفقی حافظ عبد الله که بسیار ستوده اند اگر قول شان راست باشد حکیم کبریت

احمر دارد صفته گوشت نیل کنهته بطریق قلیه پخته با مصالح با نان گندم بخورد و در چار پاس زایل می شود اگر هنگام

شب خورد صبح نماند واگر صبح خورد تا شام زایل گردد والله اعلم بالصواب مگر از قیاس بیرون است دروغ بر گردن

راوی دوا بمنزله طلسم است برای آن آتشک زده که بعد جماع فوراً ادراک کند که آتشک شد و فوراً این دوا

خورد بمجرد فرو رفتن حلق زایل شود و اثر نماند اگر بعد دو روز خواهد خورد هیچ اثر نخواهد کرد صفته بگیرد یکتوله سوم تازه

از خانه زنبور و حب ها خورد و بندد و از آب ملح نماید و تا شش گهری آب سرد و خوشگوار و تازه تا سه چار آثار بنوشد و

وقت شب غذا هر چه خواهد بخورد این نسخه از تجربه لاله منگل سین است **دیگر دوای مفید** ص غوک کلان گوشت نر

این هر دو را پخته بخورد رفع شود دیگر زاغ را ذبح کرده قلیه پخته همراه نان بخورد و در حجره که از هوا محفوظ باشد و اندک
از آتش گرم نموده در انجا نشیند عرق بسیار خواهد آمد از پارچه خشک کرده ماند تمام روز در انجا نشسته ماند بفضله تعالی
همه زخمها خشک میشود دیگر و مجربست از بیاض حکیم حامد خان صمغ کونپل درخت سرس دو دام مرچ سیاه بست و یک دانه
بخورد بالکل دور شود دوا مجربی گویند که برگ سنای مکی بگلاب سائیده طلا نماید بهتر ازین دوای زخم آتشک نیست
منقول از دکانی دوای دیگر از بدیع الاسرار صاحب آن از مجربات شمرده صفته تخم خرما [illegible] دو توله سپاری
چهالیه پخته دنیله تهوته مردار سنگ هر یک شش ماشه تخم خرما و نیله تهوته و سپاری را در آتش انگشت بسوزانند باز همه را جدا جدا
باریک سائیده بصافی کشیده در تهالی کانسی یا از ظرف مسی بسایند تا چار گهری و روغن گاو اندک اندک انداخته بعد ازان
بطریق معجون کرده نگاه دارند بوقت نهار بوزن یکدام خام با آب تازه بخورده باشند و بالای زخم بطریق مرهم بگذارند زخم
هم خشک شود و هر چیزی که خواهند بخورند هیچ پرهیز نیست و بهتر آنست که از کتکه چوب نیب که در ان فلس مخروس ساخته باشند بسایند
دیگر برگ گنگهی را بدست مالیده در چلم پر کرده بحقه بکشانند بوقت شب در تمام شب چهار بار یک یک پهر بعد کشانند و تمام
شب بیدار باشند هرگز خواب کردن ندهند وقت صبح نان گندم و قورمه گوشت بز و روغن بخورانند دوا کهنه سفید هفت دام
شنگرف یکدام هر دو را سوده در کراهی آهنی انداخته بر دیگدان گذاشته زیر آن آتش نمایند و بالایش آب تری تخم [illegible]
یک آنار قدری قدری انداخته باشند که تمام آن جذب شود و قابل حب بستن گردد حبها برابر کنار دشتی بسته نگاه دارند
عند الحاجت در چلم نهاده بحقه کشند آتشک باد فرنگ دفع شود دوا افیون چاہی کاغذ شنگرف هر یک نه ماشه همه را کهرل نموده
تکیه بسته در چلم حقه بجای تماکو کشند و بالایش رضای پوشند تا عرق آید الضاً توتیای سبز یک ماشه مازو پهل سهاگه بریان
مردار سنگ شنگرف عاقرقرحا هر یک چار ماشه علحده علحده سائیده بهم آمیخته ده پوڑی بندند هر یک بمقدار یکروپیه یک پوڑی ازان
از سر خود تصدق نموده منجمله باقیه یکی صبح و یکی شام و یکی دوپهر در حقه کشند ترکیب کشیدنش اینست که پوڑی را در چلم بجای تماکو
گذاشته در حقه بی آب از آتش چوب کنار و تمام بدن را پوشیده و گلو وا کرده کشند و دودش از راه بینی گذارند و چندان بکشند
که دود موقوف شود پس ازان تا نان بی نمک مرغن بخورند سه روز همین طور استعمال نمایند و شش روز بعد گذاشتن پرهیز باید داشت
بعد نه روز کله بز با مصالح گرم و نان لاهوری باید انداخت اگر تا ده پانزده روز کله مذکور بخورد بهتر است و اگر عادت حقه
کشیدن باشد تماکو خشک را با آب تر کرده بحقه گڑگڑی بکشند و بعد از صحت حاضر جناب سید عباس علی علیه السلام حسب مقدور بدهد اگر

بیش تر از استعمال این دوا این جلاب گرفته شود بسیار بهتر است صفت مرچ سیاه نارجیل کهنه خرما از هر یک سه ماشه جمال گوته
دو عدد برگ تنبول سه عدد همه را سائیده چار گولی بندد یکی صبح و یکی دو پهر و یکی شام و یکی سه پهر بخورند بشرطیکه طاقت داشته
باشد و اگر نه سه حب بلکه تا تنقیص از القراع از دستها و غیره را در آب لت کرده بخورد و وقت شام کهچری بی نمک با قدری روغن
همراه و غیره بخورند دوا عاقرقرحا شنگرف سهاگه بریان از هر واحد چار مثقال کوفته بیخته چار حصه سازند یک حصه ازان
در چلم حقه چسبیدنی آب از آتش کنار شب بکشند بهمین دستور هر چهار حصه را در چار پاس بکشند و خواب نکنند تا که طلوع آفتاب شود
غسل از آب گرم نموده غذا نخود بریان یا نان نخودی بی نمک یا نان گندم و گوشت بز بخورد و ثفل ادویه چلم که سوخته است اثرا
سوده بر زخم آتشک بپاشند دوا با آتشک و باد فرنگ که بینی آن فرو رفته باشد مفید از مولوی محمد طاهر صفته افیون
شنجرف از هر یک چار مثقال سوهاگه دو مثقال بسکهپرا چار دام عالمگیری همه را کوفته هفت قرص سازد هر روز یک قرص بوقت
صبح و یک قرص بوقت شام در چلم حقه نوبی آب کشیده باشد غذا دال مونگ و نان گندم و قدری نمک سنگ هم موافق است
داخل کند و قرص بمقدار یک فلوس باشد دوا دیگر شنگرف کف دریا هر یک چار ماشه هر دو را باریک سائیده در پوٹلی بسته
در قلیه گوسفند انداخته قلیه مرغن پخته اول ادویه همراه دو سه لقمه یعنی قلیه خشک که علیحده پخته باشد بخورد لازم که
قلیه القدر تیار کند که خورده شود اول ادویه یک روز بخورد و سه روز ببندد اگر بیماری باقی ماند یک روز دیگر قلیه خشک
همان طور بخورد و تا یکسال از ترب یعنی مولی پرهیز نماید هرگز نخورد و اگر بمزاج آید ادویه مذکوره در دال ماش تعشیر پخته همراه
خشکه بخورد دوا برای آتشک و تا ثلثی از مجربات صفته شنگرف عاقرقرحا مجیٹه سوهاگه اجواین نیز بهوته هر یک دو ماشه
همه را جو کوب نموده چهار ده پوڑی سازد یکی صبح و یکی شام در حقه گلی کشد دوا شنگرف عاقرقرحا ال سفید بهول دها همه را
بسائیده در انگشت درخت پُر سوزد و بخور گیرد من مجربات دوا مجربه بشن دیال صفته سه شاهتره هلیله سیاه هر یک نه ماشه
در آب تیره کشیده بست و یک روز بنوشند خواه چهل روز بشن دیال میگوید که من درین مرض مبتلا بودم بست یک روز خوردم به شدم
دوا برای آتشک بسیار مجرب است از علاج الامراض صفته جمال گوته بنجید دکر نخود بنجید دم خانسک جواین فلفل سیاه از هر یک سه
نیم ماشه کوفته بیخته باریک نموده سه پڑی نماید یک پڑی صباح با آب بسته بخورد یک روز درمیان داده غذا شیر گاو خالص با برنج
شالی لیکن در تابستان و در مزاج گرم و ضعیف استعمال نباید کرد دیگر آتشک از مجربات صفته شنگرف هفت دمڑی انگشت بهو کا
سه و نیم دام مغز نارجیل تازه خرما هر یک یک دام مرچ سیاه نیم دام جمال گوته چار عدد همه را کوفته بیخته سه خوراک کنند

دیگر از مجربات صفت شیر تھوہر خاردار را در روغن گاو چندان بجوشانند که خاکستر گردد سه ماشه بخورند تا چہل روز
آتشک دفع گردد دوائی که در چلم حقه مے کشند یکی صبح و یکی دو پہر و یکی شام از دکانی صفت قرنفل الاچی خورد دار چینی
چوب چینی جوز بوا مازو پیپل موصلی سیاه قرنفل هر یک یک تانک کوفته در چلم انداخته کشند دوای دیگر الاچی
سفید قرنفل هر یک یکتوله شنگرف زیره سیاه اجواین خراسانی نارجیل هر یک شش ماشه همه را کوفته چارده حبه چڑی بندد در
حقه کشیده شود صبح و شام تا هفت روز بعد صحت شدن تبرک الله بخورانند دوا از محمد حیات اکبرابادی منقول از علاج الامراض
صفت شنگرف بوراده زنگار هر یک دو ماشه خر مهره بروده سوخته چار عدد چھالیه سوخته یک عدد مردا سنگ بوراده نیله تهوته
برشته را از هر یک دو ماشه شنگرف مردا سنگ نیله تهوته همه را بسایند بعده خر مهره سپاری چهالیه بسایند بعده زنگار
سائیده بیامیزند خوراک از یک نیم سرخ تا دو نیم سرخ در قیمتی زیاده خوردن دوا کنند اول نان آرد گندم چار دام تیار
نمایند و بر روغن زرد چوب چرب کرده و اندکی نان از میان گرفته دوا در وانداخته غلوله بندد و بخورد و بعد از ان
تمام نان بخورد دوای دیگر عجیب و غریب بمنزله طلسم صفت عاقرقرحا یکدام عالمگیری سیماب چار ماشه گوگرد آمله سار
شش ماشه شنگرف سه ماشه سهاگه چار ماشه بلیله سیاه فوفل هر یک شش ماشه ادویه بدستور کوفته در موم فتیله کرده دود
کنند و دران ملاحظه نمایند که دود بچشم نرسد دوا النار الافرنجی یعنی آتشک منقول از قرابادین کبیر صفت
فلفل اسود مردا سنگ عروق الصباغین هر یک یکدرم اجزا کوفته بیخته بعسل منقوم سه وزن ادویه سرشته دوازده
حب بندد و یکحب بینداز دو یازده حب یا یک حب وزری بخورده باشد اگر فائده حاصل نشود مرتبه دیگر سیل نمایند دوائیکه
برای قروح و بثور و ناصور شد و زخم های آتشک که هیچ دوا به نشود سود مند است منقول از قرابادین علوی خان
صفت گل ارمنی ۱۲ ماشه کتیرا نیم مثقال نیله تهوته برشته یکماشه کوفته بیخته نگاهدارند پوست هلیله زرد پوست بلیله هلیله سیاه
آمله خشک برگ حنا گل نار جعده هر یک یکمثقال نمک لاهوری نیم مثقال همه را نیم کوفته در گلاب خالص که خالص هر یک
شش توله و آب لیموی کاغذی یکشب تر دارند صباح صاف نموده اول انگشت بدان تر کرده در سفون مسطوره
بالا آلوده بر موضع قروح و بثور بمالند و سه بار تکرار عمل نمایند و اندکی توقف نمایند تا آب از دهان بریزد پس بطبوخ مذکوره
مضمضه نمایند تا اثر سفون زایل شود بعده بگیرند سماق طباشیر سفید کاوزبان سوخته کتهه سفید تخم گشنیز خشک ذم
الاخوین فوفل زرد ادرد مدحرج گلنار مساوی الوزن کوفته بیخته بمالند اگر ابتدای مرض باشند و در انتهای عارضه

که حد یاده فرو نشسته باشد مبا ذر هندی بلیلجه سیاه دار شیشعان سعد کوفی دار چینی سوده دران شوربا فزایند و اگر بثور
و قروح آتشک باشد چوب چینی در نقوع هلیلجات افزایند و ضماد که باین مستعمل است و همین خاصیت دارد اجزایش اینست
دم الاخوین کندر زرباوند مدحرج ارد کرسنه اصل السوس هر یک سه ماشه کوفته بیخته بعسل خالص و سرکه سرشته ضماد نمایند
دوای مسهل تجربه جان محمد صفقه جمال گوته سه عدد کتهه سفید یکدام قند سیاه کهنه یکپاو همه را در آب ادرک یکپاو
حل کنند و سه حصه نمایند یک حصه هر روز بخورد تا سه روز غذای دال خشکه مجرب است دوا از حکیم میر بخش جوز بوا یکعدد
باریک سوده در روغن گاو یکپاو بیامیزند و در ظرف کانسی بدسته چوب نیم مغروسه فلس شتاز زرده پاس بلا فاصله سحق
نمایند چون مرهم شود نگاهدارند قدری ازان بخورند و قدری بر زخمها طلا نمایند دوا که بمنزله اکسیر است برای
اندمال زخم آتشک در بول آتشک زده پنبه را جوشند که بول جذب شود آن پنبه را بالایش بندند در سه چار روز
به شود دوای دیگر مرداسنگ الایچی سفید قرنفل کافور رسکپور هر یک شش ماشه نیله تهوته سیل هر یک سه ماشه روغن
گاو یکپاو اول پوست الایچی را در روغن انداخته چندان بپزند که بریان شود پس نیله تهوته انداخته فرود آرند و سرد
کنند و با دسته چوب نیم مغروسه فلس که در کراهی آهنی تا دوازده پاس سحق نمایند که مثل مرهم شود بقدر یک جو با برگ
تنبول و یکعدد الایچی سفید بخورند و قدری بر زخم طلا نمایند لخلخه منجم در ذرور است ذرور نافع و مجرب جهت
قلاع دهان و زبان که بهندی چهاله نامند صفقه زاج سفید هفت ماشه مرداسنگ کهنه سفید هر یک دو ماشه طباشیر
سفید سه ماشه اجزا را باریک سائیده قدری بر زبان بمالند و زبان را از دهان برآورند آب رطوبات لزج ازان دفع
خواهد شد پس همین شوبند و قدری کتهه سفید را نرم سوده بپاشند جهت تسکین سوزش و دفع حدت آن اگر چنین کنند
شفا یابد ذرور جهت زخم ها آتشک مجرب است صفقه کیمخت سوخته نیله تهوته سوخته خرمهره سوخته مساوی الوزن
گرفته باریک سائیده بر زخم آتشک بپاشند خشک شود ذرور زخم آتشک را نافع صفقه بوریا سوخته شش ماشه خرمهره
زرد سوخته یکعدد فوفل سوخته یکعدد نیله تهوته برشته یکماشه مرداسنگ کهنه سفید سنگجراحته از هر یک دو ماشه کوفته بیخته ذرور
نمایند ذرور برای قروح اعضای تناسلی عجیب الفعل است در اندک زمان رو با صلاح آرد صفقه شب یمانی سوخته توتیای کرمانی
کوفته بیخته [illegible] از علیخان ذرور [illegible] معمول صبر سقوطری مرداسنگ پوست کدوی سوخته مساوی
کوفته بیخته [illegible] جراحت [illegible] زود به گرداند خصوص ختنه را باید که چون ختنه کنند بگذارند [illegible] تا خون تمام

هر دو بعد از آن این دارو بفشارند و به بندند در ورکات هندی مرداسنگ هلیله بلیله مرصافی سوده صبر اجزا
مساوی کوفته بیخته بر جراحت بفشانند و با خرقه کهنه در ورکند و بر جراحت و بر محل ختنه بپیچند و بعد از سه روز وا کنند
که جراحت به شده باشد و بهیچ داروی دیگر حاجت نباشد مجرب است منقول از علاج الامراض در ور اگر تشنج ثانی را بر آن
کند و لب باید و بپاشد جراحت آتشک وغیره را خشک گرداند مجرب است الحث شتم در روغن ها روغن چوب چینی
در اوجاع مفاصل و دردها که از آتشک حادث شود بغایت نافع منقول از قرابادین کبیر صفته چوب چینی اعلی
بست مثقال سورنجان بصری مخلصه سداب از هر یک پنج مثقال قصب الزریره انته سنبل الطیب سیاوخ هندی مرزنجوش
زراوند طویل از هر یک سه مثقال عاقرقرحا ده مثقال قسط تلخ دو مثقال مجموع را نرم کوفته و چوب چینی را رنده نموده دو
شبانروز در دو من تبریزی آب بخیسانید آنگاه با روغن زیتون و روغن گلسرخ از هر یک چهل مثقال روغن بابونه
روغن زنبق روغن شبت از هر یک پانزده مثقال در دیگ بآتش ملایم بجوشانند تا مهرا شود و آب برود و روغن بماند
پس صاف نموده روغن را بردارند و ثفل را با یکمن تبریزی آب و چهل مثقال روغن دفعه دیگر بجوشانند تا آب برود و روغن
اول داخل کرده نگاهدارند روغن چوب چینی مستعمل وجاع مفاصل و درد کمر و اوجاعی که حادث در آتشک منقول
از قرابادین کبیر صفته چوب چینی ده مثقال نراتراشیده بدستور مطبوخ چوب چینی با سه من تبریزی آب بجوشانند تا بر ثلث رسد
پس روغن گلسرخ یا روغن بابونه یا زیت یا هر سی مثقال داخل نموده بجوشانند که آب برود و روغن بماند
نگاهدارند و بمالند روغن قنبیل یعنی کمیلا جهت جروح و قروح خبیثه آتشک مجرب بر خبث صفته بگیرند قنبیل که بهندی
کمیلا گویند دوازده درم فلفل سیاه یکدرم توتیای اخضر هندی نیم درم همه را سحق نموده با روغن چمیلی چهل مثقال ممزوج
نموده بگزارند تا ته نشین شود صافی آنرا بر جراحت ها بمالند و چون روغن صاف آن تمام شود باز روغن یاسمین خالص که
بهندی چمیلی گویند داخل نمایند منقول از قرابادین کبیر روغن قنبیل مجرب معمول جامع اوراق برای زخمهای آتشک
و دیگر قروح خبیثه صفته کمیلا دو توله صاف ورز دو پاک از خس خاشاک بگیرند و روغن کنجد هفت توله اول روغن را
در کراهی آهنی بر آتش گزارند که گرم شود پس بست عدد برگ نیب در آن ریزند که سیاه شود آنرا بر آورند پس سنگ یعنی
خس در آن گزارند که از حدت حرارت آن ممزوج شود از آتش فرود آورده کمیلا در آن انداخته از سر پوش گلی بپوشانند
تا آنکه سرد شود آنرا سحق نمایند و در ظرفی گزارند و بصافی کشند و بر زخم تعطیر نمایند و اگر برگ نیم نخواهند انداخت زنگار

سرخ خواهد شد مگر در آنکه برگ نیست برای صاف کردن چرک زخمها مفید است روغن زیبق یعنی سیماب جهت
آتشک و قروح عتیقه و جرب بسیار نافع صنعته بگیرند زیبق یعنی سیماب را دو توله در پارچه بسته در دیگی که در آن چهار آثار شیر گاو
تازه دوشیده باشند معلق آویزند و هیزم از آن البته در زیر آن آتش ملایم نمایند تا شیر منجمد مثل چربه یا بسیار غلیظ گردد پس فرود
آورده بکار برند و اگر بجای شیر آب نارجیل تازه کنند نیز خوب باشد و اگر نباشد روغن نارجیل تازه یک آثار کنند و سه چهار آثار
آب در آن ریخته بجوشانند تا آب برود و روغن صرف بماند من تجرابادین کبیر روغن برای آتشک اول جمال گوته را
معه پوست در حجرات هشت روز تر نمایند بعد از آن پوست سیاه آن جدا کرده در شیر گاو سه روز تر کنند و بشویند پس
از آن در شیر گاو جوش دهند بعد از آن در آب لیموی کاغذی تا هفت روز سحق نمایند و در پارچه یا در موضع نهاده بفشرند
روغن خواهد بر آمد یکقطره برای غدر ... در تباشه انداخته بخورد کافی و برای سستی نیز مفید طلا و تعلل از احتیاط
برابر نخود ببندند یک حب وقت خواب همراه آب سرد بخورد و صباح هفت دست خواهد آمد و این جلاب را اسکهه منی
می نامند آتشک را از بیخ بر میکند هر گاهیکه خواهد حب خورد سه روز قبل از آن کهچری خورد غذا بروز خوردن حب نخود
خشکه و حجرات و روغن زرد بفاصله یکروز حب هر سه مرتبه غایت چهار مرتبه روغن مسهل مغز جمال گوته
مصفی مدبر دو توله مغز بادام شیرین مغز پسته مغز نارجیل تازه هر یک یکتوله همه را کوفته بدستور روغن کشند یکقطره غایت دو قطره
در آب شیرین از نبات بخورند لخت هفتم در سفوفات سفوف که برای آتشک و سوزاک و جرب و سعفه و هر قسم که آبله باشند
یعنی جهاڑو
نافع است خصوصا بعد از تنقیه و بارها تجربه در آمده منقول از علاج الامراض صنعته هلیله زرد چهار ماشه هلیله کابلی سه ماشه بلیله دو
ماشه آمله خشک ده ماشه شاهتره سه ماشه چوب گز یازده ماشه گلسرخ شش ماشه ریوند چینی پنج ماشه برگ سنای مکی هشت ماشه هلیله سیاه ده ماشه
کوفته بیخته هموزن شکر سفید آمیخته سفوف سازند یکدام از این سفوف تا ... بگیرم وقت صباح بخورند سفوف آتشک من بیاض الاسرار صنعته
رسکپور هفت ماشه قرنفل بست و یکعدد مرچ سیاه بست و شش عدد کوفته بیخته سفوف سازند و ده حصه نمایند از آنجمله یکحصه بسوی قنات بنیدا ...
و نه باقی در سه روز بخورد هر روز سه سه خورده باشند همراه شیر گوسفند بطریق یکی بوقت صبح و یکی بوقت دوپهر و یک بوقت شام لیکن احتیاط
این است که بدندان و حلق و کام نرسد و آلوده نشود که مضر است غذا شیر گوسفند و برنج بخورد اگر سوزش و جوشش شود ... گل
کچنال و پوست کچنال پوست چنبیلی هر دو را در آب جوشانیده قدری کهته سفید و ماشیر سفید هر دو را سوده پاشیده غرغره نماید القصار ...
انار الایچی کلان هر یک شش ماشه ... دو بار یک ... چهار ... سه ... را در ... در ... از حلق فرو برد ...
نخورد اگر جوش شد پوست فالسه گرمی در آب جوشانیده غرغره نماید غذا سوای گندم بریان بی نمک چیزی نخورد شفا یابد سفوف

هابت فرخ رنیک مجرب است صفته کلونجی مرداسنگ هر یک یکتوله هر دو را بسایند و هفت پوڑی بسته یکی فی سبیل الله
اندازد و شش پوڑی یکی صبح و یکی شام تا سه روز باب سرد بخورد و کچله را بر روی آهن باب لیمو سائیده و بقدر سر کس
توتیای سبز سائیده آمیخته حلکرده طلا نمایند سفوف برگ نیب تازه پاو آثار نجته پوست هلیله زرد ابنه هلد هر یک یکنیم درم
همه را خوب سائیده مثل ٹری ساخته خشک کند بعد ازان سائیده سفوف سازند خوراک کفدست همراه آب تنبیه مجرب سفوف
از حکیم محمد جعفر مشهور راست چهل روز عمل ارد پرهیز هیچ نیست صفته میده چراتیه میده هلیله خورد هر یک یازده درم
هر صباح همراه آب تازه میخورده باشند سفوف برای فساد خون و احتراق وغیره سود مند منقول از زکائی پوست
ص پوست هلیله کابلی پوست هلیله زرد آمله خشک مجهته براده چوب شیشم صندل سرخ صندل سفید هر یک دو توله سیر هو که
بجتوله کوفته بیخته سفوف سازند بقدر دو توله ازین گرفته در آب جوشداده صاف ساخته شهد خالص یکتوله آمیخته بنوشند
سفوف عشبه برای آتشک بسیار مجرب است منقول منه ص عشبه مغربی چار توله پوست هلیله زرد صندل سرخ سنای
مکی هر یک یکتوله سفوف سازند و سه ماشه تا نه ماشه باب گرم بخورند با عرقهای مناسبه سفوف عشبه منقول از بیاض
مجربات حضرت والد غفران مآب جناب استادی المکرم و مجربه منتخبه جناب ممدوح بنا بر فارسی و دیگر امراض سوداویه جلدیه
بعد تنقیه بسیار سود مند و استیصال ماده فاسده مینماید صفته عشبه مغربی ده مثقال ریوند خطائی دو و نیم مثقال جلاپا
انگریزی یک مثقال باو بالا برگ سنای مکی پنج مثقال پوست هلیله زرد پوست هلیله کابلی هلیله سیاه پوست بلیله گلسرخ
هر یک یک مثقال باو بالا برگ شاهتره کوفته بیخته نبات سفید بضعف وزن ادویه آمیخته سفوف سازند و هر روز بقدر یکتوله
همراه عرق شاهتره خورده باشند و اگر شکایت مفاصل هم باشند سورنجان شیرین بوزیدان بقدر دو مثقال فزایند
و اگر در مزاج علیل رطوبت غالب باشد اسطوخودوس هم بقدر دو مثقال اضافه نمایند سفوف دیگر جهت آتشک
و سیاه داشتن مو مجرب است ص تخم عباسی که گل و سرخ میشود هر قدر که خواهند بریان کنند تا پوست سیاه بالای وی
دور شود پس مغز او را کوفته بیخته شکر تری همچندان آمیخته سفوف ساخته یکدام باب سرد بخورند سفوف منقول از یوسفی
برای آتشک آزموده صاحب کائی ص پوست هلیله زرد پوست هلیله کابلی هلیله سیاه پوست بلیله فلفل هر یک دو
مثقال کوفته بیخته سیماب هفت مثقال شکر تاسرده مثقال آمیخته کف مال کنند تا سیماب کشته شود پس چهارده حصه کنند دو
حصه هر روز یک صبح و یک شام خورده بالایش گلاب بنوشند غذا شیر و برنج و نان چپاتی و پارچه بره با بزغاله بی

نمک خورند و اگر جوشش شود اول غرغره که خطمی خبازی در آب جوشانده باشند باید کرد و ساعتی در دهان باید داشت
و هرگاه که لعاب آمدن کم شود جهت دفع جوشش خرفه طباشیر سماق برابر کوفته بر موضع بپاشند سفوف مجرب و
آزموده لاله منگل سین در باب آتشک ص سنکهیا یکتوله پهتکری دو توله هر دو را ریزه ریزه کرده در کوزه گلی نهاده
سرش بگل حکمت در گرفته چهری کنده در دو آثار یا چهار پاچک دشتی بهر که دهد که گلش سرخ گردد بعد سرد شدن برآورده
هر دو را سائیده نگاهدارد و مقدار شربت از دو برنج تا یکسرخ در برگ تنبول بی مصالح صباح بخورید تا هفت
روز غذا دال ماش و نخود و آرد نخود و آرد گندم و روغن بسیار و گوشت و اچار انبه تیل خورد پرهیز از دال
مونگ و کدو و برنج و از ترشی و بادی و جغرات و شیر بی جوش و اسهال رفع شود سفوف مسهل عجیب و غریب
منقول از علاج الامراض ص سیماب و گندک را مساوی کجلی نمایند و هرچند سحق کنند ابلغ خواهد بود اما قی کمتر
خواهد آورد و اگر سحق کم کنند قی البته می آرد و وقتی که از کجلی فارغ شود برابر هر دو چیز حب السلاطین گرفته هر سه
سحق نمایند چون خوب سحق شود بعد از ان سنگ بصری مساوی هر واحد از گندک و سیماب گرفته یار کنند و بار سحق
نمایند قدری که سنگ بصری باریک کرده همه برداشته در ظرف گلی آب تا رسیده لیپ نمایند و کهرل شسته آتش را
درمیان ظرف مذکور اندازند اگر هر دوا مقدار دو انگشت باید بهتر والا آب دیگر اندازند و بالای آتش دارند تا که
آب خشک شود و هنوز قدری آب و رطوبت باقی باشد از آتش فرود آورده در سایه ته و بالا کرده نگاهدارند که آب
خشک شود نگاهدارد و قدر استعمال دو سرخ است در اخراج سودا بی نظیر است بلغم را هم دفع میکند و بنار فارسی
هم بسیار فائده بنماید تخلف ندارد لیکن لازم است که دوا را در دهن انداخته همراه شیر فرو برند قی خواهد آورد هرگاه که
قی بیاید در اسهال کمی نخواهد شود بلکه اذیت اسهال خواهد کرد و از اسراف آب و غذا در روز تناول این مسهل سوای
شیر و برنج هیچ نباید خورد سفوف بهلانوه سوخته انگشت کرده اجواین خراسانی چار سیر شاهی او در موسم گرما اجواین
رسمی اندازد سیماب دو ماشه تا دوازده ماشه کهرل کنند و سفوف سازد و هنگام خوردن در آب جغرات حبها بندند
و در میان هلکه جغرات پیچیده از حلق فرو برد و از ترشی پرهیز آب خورد قلیه خورد تا دوازده روز باید خورد سفوف
ریکهور کتهه سفید زنجبیل از هر یک پنجدرم ریکهور را اول آرد غلوله کرده در روغن گاو بریان نموده برآرند بعد از آن
برآورده بسایند با زادویه دیگر انداخته باریک نموده سفوف سازند بقدر چار سرخ با آب تازه بخورد و پرهیز نماید و آلا جوشش

دہن خواہد شد سفوف کہ بعد استعمال حب کپور کہ بقیہ آتشک باقی ماند دفع کند و در حب نیز این سفوف نوشتہ شدہ است صفت چوب
چینی کبابچینی دارچینی ریوند چینی متساوی الوزن گرفتہ کوفتہ بیختہ سفوف سازند بقدر یکدرم با قند بخورند سفوف سفید رسکپور
شنگرف قرنفل سوہاگہ چوکیہ ہر یک یکتولہ ہمہ را باریک سائیدہ ہفت پوڑی بندد یک پوڑی ہنگام صبح در بلائی پیچیدہ بخورانند غذا
شیر و برنج و نان گندم با شیر بخورد و سوای آن ہیچ نخورد اگر کسی را کہ بر جسدش داغہای سیاہ شدہ باشند یا تمام بدن نیلگون
بودہ باشند ہمین حب کافی است مکرر باید کہ بیشتر مسہل سیاہ دانہ بدہد و بعد ازین حب خورد نسخہ مسہل سیاہ دانہ
سیاہ دانہ نہ ماشہ نیم برشتہ باریک سائیدہ شکر خام برابر آمیختہ سہ پڑی سازند یک پڑی صباح ہمراہ آب گرم بخورانند و
ہنگام تشنگی آب گرم بنوشانند ہنگام شام کھچڑی و اچار انبہ بخورد اگر سوراخ در خشک شدہ و ملازہ لطف گداختہ باشند باہم
ازان ترکیب تندرست گردد مگر قبل از مسہل سہ روز کھچڑی بخورانند پس ازان مسہل دہد سفوف مصلح خون و مصفی خون
مجرب حضرت استاذی و معمول و مجرب صفت گل گاوزبان گل نیلوفر گلسرخ گل سیوتی خشک تخم کاسنی تخم خرفہ سیاہ تخم
بالنگ تخم کشنیز خشک آملہ خشک سماق برگ بادرنجبویہ برگ فرنجمشک برادہ صندل سفید برادہ صندل سرخ ہر یک یکمثقال
مغز تخم خیارین مغز تخم کدوی شیرین مغز تخم تربوز تخم خشخاش سفید عدس مسلم ہر یک ہفت ماشہ کوفتہ بیختہ سفوف سازند
قدر شربت شش ماشہ دیگر برای غلیان خون مجرب حضرت ممدوح ص تخم کاہو مقشر تخم کشنیز خشک تخم خرفہ سیاہ تخم کاسنی
مغز تخم خیارین ہر یک ہفت ماشہ تخم شاہترہ عدس مقشر تخم خشخاش سفید گلسرخ ہر یک شش ماشہ آملہ خشک صندل سفید
صندل سرخ سماق طباشیر سفید ہر یک چہار ماشہ سفوف سازند قدر شربت شش ماشہ تخت ہشتم در سنونات سنونیکہ نافع
است در وقتیکہ بسبب جوشش و قلاع گوشت بن دندان کم شود صفت دم الاخوین ارد کرسنہ بیخ سوسن مساوی کوفتہ بیختہ
بسرکہ عنصل و عسل مصفی بسرشتند و بر موضع علت طلا نمایند و اگر علت مذکور محکم شود بدین نسخہ عمل نمایند فلفل قلقدیس قلقطار
ہنگ سوختہ از ہر یک یکدرم شب یمانی دو درم مازو را ملک بسرکہ سرشتہ از ہر یک دو درم و نیم زعفران سوختہ کندر ہر یک یکمثقال
کاغذ سوختہ دو مثقال اجزا را نرم کوفتہ با سرکہ سرشتہ اقراص سازند و در سایہ خشک نمایند ہنگام حاجت سودہ بر دندان بمالند و
بعد ازان بآب غورہ و آب سماق دہن را بشویند و مضمضہ کنند و اگر سوزش و بیتابی باشد روغن گلسرخ نیمگرم مضمضہ نمایند
و یک ساعت در دہن نگاہدارند و باین دستور عمل کنند کہ اگر ازان موضع خون آید بعد ازان باین نسخہ مضمضہ نمایند تا گوشت
بن محکم شود و جراحت برود مضمضہ برگ مورد و فوفل و بیخ دشتی کلنار کرناہج عاقرقرحا در آب جوشیدہ مضمضہ نمایند

سنون دیگر جهت جوشیدن دهان نافع صفته فوفل قاقیا گلنار سماق منقی طباشیر سفید گل سرخ جو نیم کوفته مجموع
مساوی کوفته بیخته اول بسرکه و دو چندان گلاب دهن بشویند و بعد ازان سنون نمایند سنون دیگر جهت جوشیدن
بن دندان و اکله را نافع است ص پوست انار ترش ده درم کرمازج نمک هندی از هر یک چهار درم کوفته بیخته سنون سازند
سنون دیگر که جوشش آتشک را که بر بن دندان و در دهان از تناول بعضی ادویه مخصوصه بدید می آید دفع کنند
منقول از مجموعه بقائی و معمول خاکسار است ص زراوند مدحرج برگ مورد کندر سعد کوفی گلنار بیخ سوسن دم الاخوین
مازوی سبز کوفته بیخته بکار برند لخت نهم در شربت ها شربت پادسات پادسات بزبان اهل فرنگ شیشم را گویند
جهت اصلاح قروح خبیثه و جروح آتشک و جرب و قوبا وغیره امراض خونی و سوداوی مجرب و معمول غفرانمآب است و تجربه فقیر هم در
آمده صفته برادهٔ پادسات احمر نیم آثار در آب شیرین شش آثار شبانروز تر نمایند و صباح بجوشانند که بربع رسد فرود
آورده صاف نموده قند سفید آمیخته بقوام آرند و شربت ساده عبارت ازین است اگر خواهند که مواد باسهال برآرند انقسم
مرتب نمایند هرگاه چاشنی قریب بقوام سورنجان مصری سه توله و بنفشه اذخر مکی ده توله کوفته بیخته داخل کنند و بعد درست
شدن بقوام ورق سنائی مکی ده توله باریک ساخته بیفزایند و فرود آرند و سرد نموده در شیشه نگاه دارند اگر خواهند
که خون را صاف نماید و بجهت خارش وغیره نفع رساند چهار توله شاهتره کوبیده همراه اذخر انداخته شود بعد ازان ورق سنا
و بقوام آرند قدر خوراک شش توله صبح و شش توله شام دارم مرکب ده توله صبح همراه جوشانده پادسات غذا نان و قلیه بدون ترشی
چار چینی مرکب جهت اصلاح خون و تصفیه اخلاط محترقه و مواد آتشک نافع صفته چوب چینی بیست مثقال کباب چینی ریوند چینی
دارچینی هر یک پنج مثقال برگ بادرنجبویه بسفایج و برگ شاهتره هر یک سه مثقال هر چهار چینی را جوکوب نموده در پوتلی بسته در عرق
گاوزبان عرق بید مشک و گلاب هر یک نیم پاو جدا جدا تر دارند و باقی ادویه را در آب خالص شبانگاه بخیسانند صباح
هر دو را ممزوج کرده نبات سفید سه پاو انداخته بقوام شربت آرند قدر شربت چار توله شربت چوب چینی نسخه
اطباء فرنگ و مستعمل در آتشک و جذام و جمیع امراض بارده مزمنه سوداویه و بلغمیه صفته چوب چینی سیصد مثقال نیم کوفته
در خم عصیر قصب اندازند و سر او را محکم نموده بعد شش ماه مروق بکار برند یکبار وزن هفتاد مثقال بنوشند شربت چوب
چینی چوب چینی پنجاه مثقال برادهٔ چوب شیشم نگند بابری منڈی هر یک بیست مثقال برگ شاهتره دهماهاچه [illegible]
صندل سرخ هر یک پنج مثقال شب در آب بخیسانند و بجوشانند و صاف نمایند نبات سفید دو رطل انداخته بقوام شربت آرند شربتی سه توله

شربت عشبه قاطع مواد سوداوی وقامع ماده محرقه وبنار فارسی نافع ص عشبه مغربی سه توله چوب چینی دو توله
برگ شاهتره برگ بادرنجبویه برادهٔ چوب شیشم سندی برگ گاوزبان تخم شاهتره افتیمون در پارچه بسته تخم کاسنی برادهٔ
صندل سرخ هر واحد نه ماشه شب در آب و آثار بخسانید و بجوشانند چندانکه یکنیم رطل باقی مانده صافی نموده بقند سفید
یکنیم رطل بقوام شربت آرند شربتی سه توله شربت عشبه عشبه مغربی ده درم عناب پانزده دانه برادهٔ صندل سفید
برادهٔ صندل سرخ جوانسه چرائته هر یک دو درم چوب چینی سوهان زده سه درم برادهٔ چوب آبنوس برادهٔ چوب بجا
سار هر یک دو و نیم درم شب در آب خیسانیده صباح جوشداده نبات سفید یکرطل در ان انداخته بقوام شربت آرند
شربت عشبه از جهت آتشک و جوشش خون و اقسام شور و جرب و حرو اصلاح مواد حارّه و آکله و حلق سود مند است قم
یدل است ص عشبه مغربی چوب چینی هر یک چار درم آلوبخارا عناب هر واحد پانزده دانه تخم کدوی شیرین مغز تخم خربزه
دو درم چوب عشر بست درم همه را در چار رطل آب بجوشانند تا نصف بماند گل بنفشه و شاهتره سه درم در آن اضافه
نموده باز بجوشانند که ربع بسوزد و نیم رطل قند انداخته بقوام شربت آورده دوازده درم صبح و مانند ان تمام باقیها
مناسبه بخورانند و غذا آش جو و بجای آب عرق چوب گز باشد بهتر والا غرضها مناسبه من فی کای شربت عناب
تجربه حکیم خیرالله جهت امراض سوداوی و خارش و شورهای بدن و ابتدای جذام بکار آید صفته عناب پنجاه دانه
صندل سرخ صندل سفید خار خسک برادهٔ چوب آبنوس سر پهوکا برگ شاهتره هر یک یکتوله همه یا شب در آب تر داشته صباح
جوشداده صاف ساخته نبات سفید نیم آثار داخل کرده بقوام شربت آرند شربت مسهل آتشک ص چوب چینی گلسرخ
بسفایج فستقی سنای مکی صندل سرخ صندل سفید بادیان هر یک چار درم نبات پاؤ آثار شربتی یکتوله تا سه روز باقی
دو دو توله بخورند غذا دال مونگ و برنج و کهچری شربت عناب منقی مواد سوداوی و مخرج ماده آتشک صفته
افتیمون بسفایج از هر واحد ده درم برگ گاوزبان پنجدرم برگ بادرنجبویه سه درم خربق دو درم سنای مکی هفت درم
برگ شاهتره چرائته برادهٔ چوب شیشم هر یک چار درم چوب چینی هشت درم همه را یکشب در آب بخسانند صباح جوشانیده
صاف ساخته نبات سفید ترنجبین خراسانی هر یک رطلی انداخته بقوام شربت آورده ریوند خطائی یکنیم مثقال جلاپا
انگریزی دو مثقال هر دو را سوده در آخر قوام بیامیزند شربتی سه توله شربت برای دفع ماده سوداوی سودمند است
[illegible] برادهٔ چوب آبنوس ۳ برادهٔ چوب بجاسار برادهٔ صندل سرخ هر یک دو توله افتیمون در پارچه بسته

یکنیم توله منڈی جو الشبه چرائته برگ شاهتره تخم کاسنی برگ گاؤزبان ہر یکیک توله عناب بیست و پنجعدد دانه کوفته
نیمکوفته شب در آب خیسانیده صباح جوشانده صاف کرده نبات سفید عسل خالص ہر یک یکرطل داخل کرده بقوام آرند شربتی
ازین شربت سه توله با عرق منڈیه یا آب خالص بخورند و ہم ذرطلا ہا طلا برای زخم قضیب و ورم آن نافع ص
تخم خطمی شش ماشه استه خرما سوخته یکتوله در سرکه سائیده بر ورم قضیب مکرر طلا نمایند بعونه تعالی به شود خواه ورم از
سوء مزاج خواه از عوارض آتشک بود طلا برای زخم قضیب بعد تنقیه بمسهلات و حبوبات یونانیه و ہندیه این طلا تجربه
شود صفته زنگار سه مثقال سوده در خمرات ترش دوازده مثقال حلکرده مکرر طلا نمایند داز خاکستر پاچک گاو
صحرای قضیب را نجشکانند زود قرحه به شود طلا برای زخم اگر کهنه ده ساله باشند مجرب است صفته پوست درخت سرس
در سایه خشک کرده بسیار نرم مثل غبار سائیده مکرر بپاشند طلا سیماب گوگرد آمله سار ہر یک پنج ماشه توتیای سبز سه
ماشه کتهه پال دو ماشه باریک سائیده مسکه گاو و دو دام عالمگیری بادشاهی چوب نیب در کتوره پیتل تا دو پاس حلکنند
مجرب است طلا مرداسنگ توتیای سبز برگ مور و برگ نیب بوداره سوخته کاغذ سوخته کتهه سرخ کمیلا کوفته بیخته نگاه دارند
وقت حاجت قدری مسکه آمیخته بر زخم وداغ طلا نمایند برای سعفه ہم نافع است طلا باد فرنگ صفته زیبق سیماب
مصفی ہر یک یکدرم برزالبنج سفید دو توله ہمه را در روغن گاو ده درم در طاس افگنند و بدسته چوب نیم سه روز تحریک
نمایند به آتشک و جرب و حکه ہم مفید است طلا قسط تلخ زراوند ابرسا ورق دفلی سیماب با میران چینی کندش بوره مرداسنگ
ہر یک پنج مثقال پیه مرغابی روغن گل بقدر کفایت ہمه را در روغن بگذارند ادویه سوده نیز امیزند و بر بدن طلا نمایند
ہنگام شب و صبح بحمام روند طلا موسوم به دوای آبله فرنگ است از مخترعات حکمای فرنگ و مجربات ایشان است
منقول از خلاصة التجارب طلا زیبق خالص مصطگی تربد از ہر یک سی درم کندر مرداسنگ توتیای ہندی اسفیداج
ارزیز صمغ آلو از ہر یک بست درم زاج سفید پوست نارنج شوره نوساذر تخم سرو از ہر یکده درم خرا پنجاه درم زیبق را بجنا
خاک کنند و اجزای دیگر را کوفته بیخته بآن نیکو مخلوط نمایند و بروغن گل و روغن زیت و روغن [illegible] و پیه خوک بسرشند بقوام
قیروطی چنانکه زیبق زنده نشود بکار برند طلا نافع جهته آتشک قرحه خبیثه صفته کندر مصطگی زیبق از ہر یک ده درم پیه
بز بقدر کفایت درہم زنند و طلا نمایند طلا که ہمین منفعت دارد صفته زیبق یکدرم [illegible] اثر روغن بارند کتیرا [illegible]
کندر مصطگی مرصاف از ہر یک پنجدرم پیه بز سه خوک [illegible] صفه بقدر کفایت طلا که ہمین خاصیت دارد صفته [illegible]

برگ حنا دو درم بوره ارمنی سه درم بادام تلخ سوخته یکدرم زریق سه درم روغن گلسرخ سی درم علی الرسم ساخته بکار برند طلا
معمول و مجرب حضرت اوستاد سلمه و این نحیف برای شور آتشک و بلغیه و سعفه و جرب و حکه و جمیع مواد سوداویه صفحه رال ریگ سکے
سندور کافور سفیده کاشغری کتهه سفید کمیلا گل ارمنی رسوت دهوالسه هر یک سه ماشه مرداسنگ نیلاتهوته برشته هر یک دو ماشه
همه را باریک مثل سرمه سائیده در روغن زرد سه توله که یکصد و یکبار در آب شسته باشند آمیخته بکار برند طلا برای آتشک
معمول و مجرب یادگار شفیقی حافظ محمد داود خان صاحب صفحه سفیده کاشغری شتماشه شنگرف سه ماشه مرداسنگ سنگراجه
هر یک سه ماشه رسکپور کافور هر یک یکماشه همه را مثل سرمه سائیده در روغن زرد دو توله که یکصد و یکبار در آب شسته باشند آمیخته
طلا نمایند طلا نیلاتهوته مرداسنگ هر یک شش ماشه هر دو را سائیده در مکهن ده توله حلکرده طلا نمایند تحت یازدهم در غراغر
و غسول غرغره آتشک چهال کچنال چهال مولسری در آب جوشانده وقت شب غرغره نمایند جوشش دهن شود و سلکهری
سائیده در دهان بنهند تا لعاب مذوب شود غرغره پوست مغیلان کات هندی در شیر بز جوشانده غرغره و مضمضه نمایند اگر جوشش
دهن زیاده شود مرغ زرا محل در امراض جذام و اکله و آتشک هرگاه جوشش و زخم در گلو و کام و ملازه و نور تن باشند منقول از
قرابادین کبیر صفحه چوب چینی چار خربوزه جح عاقرقرحا بابونه زرورد برگ حنا پرسیاوشان برگ مورد سازج هندی معد
کوچی فوفل کات هندی فلفل پوست هلیله زرد پوست هلیله کابلی پوست بلیله هلیله سیاه آمله خشک اسطوخودوس زوفای خشک
پوست خشخاش عنب الثعلب خشک از هر یک یکجزو در آب جوشانده صاف ساخته غرغره نمایند و مضمضه کنند و اگر مرض مزمن شده باشد
نیمدانگ توتیای هندی بریان نموده و چار دانگ طین مختوم اسوده نیز داخل کنند غرغره قروح و آتشک نافع منقول از قرا
بادین کبیر ص رسونت گل ارمنی کاغذ سوخته کوفته بیخته در آب جوشانده غرغره نمایند غرغره توتیای سبز باهین پنج پنج ماشه
پهتکری دو ماشه در آب حلکرده غرغره نمایند بعد از ان خشکی بپاشند خشکی گلسرخ خولنجان کتهه سفید کباب چینی طباشیر سفید
سرمه سفید کوفته بیخته بپاشند غرغره با آتشک مفید ص پوست درخت کچنال پوست درخت مهوه پوست درخت گوندی ہر یک
پنجتوله جو مسلم اسبغول مسلم برگ چمیلی هر یک یکتوله همه را در آب جوشانده صاف ساخته غرغره نمایند باید دانست که بعض
نسخ غرغره ها و مضمضه ها در تحت بعض نسخ خوردنی آتشک مثل حبوب وغیره نگاشته شده است در انجا دیده شود
غسول چوب چینی که در امراض آتشک و جذام منقول رحلتی موکند ص چوب چینی سوهان زده چار جز برگ وسمه برگ حنا
برگ مورد سنبل الطیب پوست هلیله زرد پوست هلیله کابلی هلیله سیاه آمله منقی پوست بلیله از هر یک جزو دی نیمکوفته در دیگ

چینی با گلاب بخیسانند و روی انرا بدست مالند کتانی پوشانیده تا چهل روز متصل هر روز دست را از روی آن دست مال بگلاب بند کو تر کرده بر سر دابر دو تمره و ریش بمالند و هر نخود زنگار بته ادویه را تازه نمایند غسول برای بثور و دانه های خورد که بر بدن خود از مادهٔ آتشک باشند و غیر آن سودمند است صفته برگ حنا گل ملتانی هر دو را در آب حلکرده بر بدن بمالند بعد یک ساعت بشویند غسول همین منفعت دارد صفته برگ حنا برگ شاهتره هر یک سیر سیر پهوگا ربع جزو در آب سائیده بمالند و بعد دو ساعت بشویند غسول همین خاصیت دارد ص برادهٔ صندل سرخ برادهٔ صندل سفید برگ حنا دیما ها در آب سوده بمالند و بشویند غسول دیگر برای تحسین الوان رفع آثار که از مواد سوداوی باشند نافع برگ شاهتره چرائته برگ حنا برادهٔ چوب چینی برادهٔ صندل سرخ سرپهوکا همه را در آب سائیده بر بدن طلا نمایند و بعد ساعتی بخوبی از آب گرم بشویند غسول برای آثار سیاه و آثار حمره صفته بورق مقشر ترمس کرسنه زبد البحر استخوان بوسیده انزروت هر یک یکدرم ماش مقشر نصف درم صدف محرق حرف سفته نخود هر یک دو درم کوفته بیخته در بیار الشعیر و شکر خمیر کرده تا بار دیگ طلا نمایند غسول ترمس تلخ تخم خربزه آرد باقلا آرد نخود سبوس گندم هر یک دو جزو جو مقشر چهار جزو همه را سائیده در آب سرشته طلا نمایند و بعد یکپاس بشویند و اگر شب طلا نمایند و صباح بشویند اولی است غسول آرد باقلا آرد جو آرد نخود عدس مقشر از هر یک جزو کتیرا نشاسته از هر یک نصف جزو بوره نان دو جزو زعفران ربع جزو همه را سائیده در آب سرشته هنگام شب طلا نمایند و صباح از آنکه در روغن مطبوخ بنفشه و مانند آن پخته باشند بشویند غسول تخم ترب خربق سیاه مغز بادام تلخ قسط اکلیل الملک هر یک یکتوله کوفته بیخته در آب سرشته طلا نمایند اگر سرکه افزایند خوب است غسول برای کلف و آثار رخساره و تمام بدن مجرب است ص کف دریا سبوسه اسپغول بهرسف کنجد سیاه بیخ بنفشه بیخ سوسن چهار ملا نبات سفید مساوی الوزن گرفته سائیده طلا نمایند و بشویند غسول که ازالهٔ کلف و آثار کنند و رنگ را نیکو گرداند صفته حسن یعنی سفیدارد جو مقشر پوست زنگزه مغز تخم خربزه مغز بادام تلخ هر یک شش ماشه حب لسان کفدریا بر کچور تخم جرجیر آرد برنج ترمس نخود بریان مغز باقلا تخم ترب نشاسته هر یک چهار ماشه کوفته بیخته کتیرا الشهاب حلکرده اقراص سازند که در آب سائیده شب طلا نمایند و صباح بآنکه در آن سبوس گندم جو سائیده باشند بشویند غسول استخوان بوسیده نشاره عاج مغز بادام تلخ هر یک دو درم سعد آب یکدرم مغز تخم خربزه مغز تخم کدوی شیرین از هر یک سه درم آرد نخود باقلا هر یک پنجدرم کوفته بیخته تا با سرشته طلا نمایند و بشویند

غسول مجرب بشره را پاک کند و دانه ها که در رو باشد زایل سازد ص چوب قشنیز نکوفته با آب یکو قیه در نیم آثار شیر
تازه بجوشانند تا تمام شیر جذب شود خشک کرده کتیرا نشاسته سفید اب از زیرا از هر یک دو درم مغز تخم خربزه تخم جرجیر از هر یک
سه درم مجموعه را با سفیده بیضه مرغ آمیخته بر بدن درد بمالند و باب گرم بشو بند من قرابادین کبیر بخت دوازدهم
در قیروطیها قیروطی زیبق سلیمانی در ازالاوجاع مفاصل خصوص وجع رکبه خصوص انچه از باد آتشک باشد و
نقرس کهنه دیده باشد عدیل و همچنین جهة جراحت و قروح عسرة الاندمال و نواصیر مزمن قروح آتشک در اول حدوث و در اقم
و مالنع استداد و در اواخر موجب سرعت برء و اندمال است صنعته صابون رقی بست مثقال نرم کوفته در ظرف چینی کرده
آب گرم اندک اندک بران ریزند و با انگشت بمالند تا مثل حل شود پس یکمثقال زیبق را با یکمثقال سلیمانی مسحوق در ظرف
چینی با آب دهان بسایند تا زیبق ناپدید گردد داخل صابون محلول کرده بسیار بر هم زنند و طلا کنند و باید که این قیروطی
را اندک اندک بقدر ضرورت ساخته استعمال نمایند و نگذارند که کهنه شود و سنگ سلیمانی مشهور بدار اشکنه سفید است
من قرابادین کبیر قیروطی آتشک را نافع منقول شد صنعته موم سفید سه درم روغن گاو پنجدرم پیه گرده بز شش درم
سیماب چهار بعد استعمال سیماب در قدری آب حنا و قدری آب دهان خوب کف مال کنند آنگاه اجزا را با هم مخلوط کرده در هاون
بمالند تا همه یکسان شود پس مجموع را سه بخش کرده هر روزه یک بخشی را در تمام بدن بمالند غیر از بغل و بن ران و احتیاط از
هوای سرد قیروطی برای آتشک نافع منقول از علاج الامراض ص زنگار سیماب هر واحد یکتوله کندر شش ماشه موم سفید
دو توله روغن گاو نیم پاو بدستور معروف ساخته طلا نمایند قیروطی برای بثور هر قسم که باشد موم سفید پیه گرده بز روغن
همیلی مساوی گرفته در ظرفی بر آتش گزارند که بگدازد فرود آورده در ظرف کانسی اندازد دو چندان مشت مال کند که
رنگ سبز شود بکار برد و بمالد جهة سیر و سهم در مراهم مرهم توتیا سریع الاثر و مجرب جهة آتشک و قروح خبیثه ص
توتیا یکماشه کات هندی مغز تخم سید انجیر که کهنه و فاسد نشده باشد از هر یک یکتوله توتیا و کهنه را سائیده با مغز سید انجیر
تا نیم ساعت خوب حل کنند و عند الحاجت بر زخم بمالند انشاء الله تعالی در دو سه روز صحت شود و دستور مالیدن آنست
که زخم را از ریم و چرک و رطوبت خوب پاک و خشک کنند که مطلق دران رطوبت نماند و مرهم را بزودی دران مالند بحدیکه
تمام جوف اطراف زخم را فرا گیرد که هیچ جای میان آن و عضو صحیح خالی نماند و دو سه ساعت بنشیند و حرکت نکنند پس
حرکت نمایند و راه روند مالش نشیند فقط زخم در زیر مرهم باقی است مرهم دران چسپیده میباشد و بعد چاق شدن

شود بخود جدا میگردد و احتیاج بمرتبه دیگر نمیباشد الا نادر منقول از قرابادین کبیر مرهم توتیا دیگر منقول منه جهة جراحت قضیب که در دو روز باصلاح آرد صفته قنه توتیای هندی مازو ستبر از هر یک جزوی قنه را در هاون چوبی بآب گرم نرم سازند و از پارچه نازکی صاف کرده و قدری سیماب با آب دهان کشته توتیا را در سفال آب نادیده بریان کرده با سایر ادویه نرم بکوبند و از حریر بیخته موم سفید غیر مستعمل در روغن گلسرخ یا روغن کنجد گداخته ادویه را بان داخل کرده در هاون بسته بمالند تا یکسان شود پس اول مرتبه محل زخم را بآب نیم گرم که دران برگ حنا و چیده جوشانیده باشند بشویند اما این مرهم را وقتی گزارند که مراد تجفیف قروح باشد مرهم توتیا از برای قروح قضیب که در روزی باصلاح آرد صفته قنه توتیای کرمانی مازوی سبز هر یک دو درم زاج محرق انزروت سفید درم الاخوین هر یک یکدرم کوفته بیخته موم سفید بروغن گل انداخته ادویه را بآن ممزوج کرده مرهم سازند مرهم توتیا جراحت قضیب را سود دارد توتیا هشت درم سائیده در بست درم موم و روغن گل پنجاه درم گداخته مرهم سازند من مجموعه مرهم چوب چینی برای زخم های آتشک صفته مرداسنگ تنجرف از هر یک دو مثقال کتهه سفید چوب چینی از هر یک چهار مثقال موم کافوری پنج مثقال روغن گاو بست و پنج مثقال و اگر بجای روغن گاو مسکه تازه یا شیر شتر باشد بهتر است موم را در روغن گداخته ادویه را سوده آمیزند و اگر نصف کتهه را سوخته داخل کنند انفع است و اگر چوب چینی را به تنهائی بیده بخیر بیخته در زفت رومی داخل کرده بر سر کلی و زخم آتشک اندازند نافع است مرهم چوب چینی زخم های آتشک و کلی را نافع است صفته مردار سنگ توتیای کرمانی مغسول صابون ورق ورق تراشیده از هر یک پنج مثقال انزروت سفید برگ حنا اشق زنگار مازوی سبز کندر از هر یک دو مثقال زفت رومی بست مثقال چوب چینی ده مثقال جمع را در سرکه انگوری خیسانیده حلکرده و توتیا را با سرکه سائیده اجزا کوفته بیخته با موم و مدار ازوریت کهنه و روغن بادام تلخ و روغن گلسرخ از هر یک بست مثقال مرهم سازند و در نسخه دیگر انزروت سفید بست مثقال و هر سه روز یکمرتبه به حمام رفته سر را بشویند و این مرهم بمالند مرهم حنا مشهور بمرهم داودی جهة آتشک قروح خبیثه و ناصور و زخمهای کهنه مجربست منقول از قرابادین کبیر برگ حنا در سایه خشک کرده کات هندی از هر یک چهار درم فلفل سیاه دو درم همه را نرم سوده روغن مسکه گاو شانزده درم موم خالص هشت درم دران گداخته از آتش برگرفته ادویه را بدان ممزوج نموده بچوب نیب برهم زنند تا مرهم شود بکار برند مرهم زنجفیر یعنی شنگرف جهة زخم آتشک و دیگر جراحات و قروح خبیثه مزمنه و مجرب طبا نافع است صفته شنگرف اسرنج مرداسنگ سفیده ارزیز توتیای سوخته پوست بیضه مرغ سوخته بالسویه کوفته بیخته بروغن گل بسرشند تحفه مرهم ...

جنباده مسطوره از تجربات والد صاحب مجموعه بقائی صفته سیماب گوگرد توتیای عنبر مرداسنگ فوفل سفید سوخته
کات هر یک یکدرم روغن گاو ده درم مرهم سازند دیگر مرهم زیبق نافع جهة آتشک و قروح جنبیه از قرابادین کبیر صفته
سیماب موم سفید کافوری پیه بز صاف کرده از هر یک بیست مثقال روغن چمبیلی یکمثقال پیه و موم و روغن را در ظرف آهنی
بگدازند و در ظرف چینی یا شیشه کرده بکف دست بمدت یکپاس با سیماب کور بمالند یا مثل مرهم شود و برنگ سرمه گردد
صاحب آتشک مقدار ربع مثقالی از آن قبل وقت خواب بکف هر دو دست نیکو بمالند تا منجذب شود تا دو سه ساعت این عمل
نماید بعض بخیه اند و صبح هر دو دست باب گرم بشوید و باید که استعمال آب سرد ننماید تا مدت یکهفته انشاء الله تعالی نتیجه یابد و در
بین اگر دهن بجوشد برگ چمبیلی را در آب جوشانده غرغره نماید مرهم زیبق منقول منه ص سیماب بکوفته خشک نیم
توله روغن گاو سه توله خرمهره زرد سوخته بعده دمبه را با چوب نیب علی الرسم حل نماید تا مایل بسیاهی گردد استعمال نماید
و اگر احتیاج بدور کردن گوشت فاسد باشد قدری توتیای هندی اضافه نمایند مرهم زیبق دیگر منقول منه جهة آتشک
که در یک شب بکوفر دانهای زخم را خشک سازد و از اسرار شمرده اند ص زیبق خالص صافی نیم مثقال شنجرف ده
مثقال توتیای هندی دو مثقال گوده چوب چینی نیم مثقال اول زیبق را از پارچه کرپاسی چند دفعه بگذارند تا جدیکه زیبق را
کرپاس تمام بخود جذب نماید و اثری از زیبق نماند و ناپدید گردد بعد از آن کرپاس را بسوزانند و از خاکستر کرپاس یکمثقال بسانیده
و سائر اجزا را نیز مسوده با نمرده نمایند و با زرده تخم مرغ نیم پخته که در زیر خاکستر گرم پخته باشد سرشته مرهم سازند
و از قدری مرهم مذکور بر پارچه مالیده بر زخم گذارند و پارچه را بعد از دو سه روز اگر خود بخود جدا نشود با آب مطبوخ چوب چینی
تر کرده جدا نمایند مرهم شلجم برای زخم آتشک و خیار زک و سوختگی آتش و از برای جمیع زخمهای مزمنه و القصاح دمل
نافع یاد حد الخلیل دهد منقول بمدارد صفته روغن گل پاو بار شلجم تازه هشت عدد متوسط ابرنج نیم پاو کافور هشت ماشه
دو نسخه دیگر بیست ماشه است اول شلجم را از کارد ریزه ریزه کرده در روغن مذکور بریان کند پس آورده دور اندازند و موم
دوازده توله در آن نداخته ابرنج را نیز داخل کنند و آتش نرم کنند تا بسوزد و وقت فرود آوردن کافور داخل نمایند
و چون بقوام مرهم آید فرود آورده بدارند و بکار برند مرهم شلجم دیگر در جمیع منافع از نسخه اول قوی و چون بر پارچه
گذارند کرپاسی بمالند و دهن زخم اگر گشاده باشند بهم آورند و بر آن بچسبانند دهن زخم را ملصق بیگر دانند و کار بخیه نماید
و بلهم ساز صفته بگیرند شلجم تازه بی ریشه نیم پاو ریزه ریزه نمایند و در یک آثار و یک پاو روغن تازه کنجد بر آتش نرم بپزند

وصاف نمانیده ماشه اسبرنجر را لبیار نرم بسایند وان روغن را بر آتش گزارند و اندک اندک اسبرنج پاشند و بچوب نیم
تازه برہم زنند تا بقوام آید و علامت قوام آنست کہ چون در آب اندازند مانند موم گردد سخت و بنیت در آن ظاہر نشود از
آتش فرود آورند و در آب سرد بگزارند تا بدان حد رسد کہ چون اندک گرمی آن کم شود بپرده بالای آن کہ از ہوای
سرد منجمد شده است اندک کنار کنند وسه ماشه کافور را سوده در آن اندازند و بچوب نیم تازه نیکو حرکت دہند تا خوب ممزوج
گردد و در ظرف مسی نگاہدارند و در ظرف آہنی طنج دہند و اگر شلجم تازه نباشد شلجم خشک نیز خوب است و لیکن در قوت از آن
ضعیف تر و زخمی کہ از آن یکمرتبه ملتئم شود از ین بدتر دفعه منقول از قرابادین کبیر مرہم شلجم از حکیم شافی خان برای اخراج
آتشک صفته آب شلجم نیم پاو روغن کنجد نیم پاو موم کافوری یکتوله مرداسنگ سفیده کاشغری برگ حنا برگ نیم ہا سبزه
ہر یک یکتوله بطریق معمول مرہم سازند مرہم قنبیل برای قروح و جروح خبیثه و ساعیه خصوص آتشک نافع و مجرب منقول
از قرابادین کبیر صفته پاپڑی قنبیل یعنی کمیلا صافی و رنگین از ہر یک یکتوله مرداسنگ شش ماشه توتیای ہندی بریان یک ماشه
ہر چہار جز در ادم سائیده و بحریر بیخته وزن نموده باہم مخلوط کرده یکجا صلایه نمایند و در ظرفی نگاہدارند و عند الحاجت بقدر
ضرور باقدری روغن گاو بسیار کہنه داغ کرده صاف نموده خوب برہم زنند و بر زخم بگزارند و یا بمالند و بر بالای
آن پارچه بندند و شبانروز مکرر بعمل آرند بعون الله تعالی در یکہفته صحت حاصل میشود و از بادی و ترشی و لبنیات احتراز ورزند
مرہم از مجربات حکما بجہت جراحات قضیب و حشفه خصوص ضرر روبت سفیده مرداسنگ زرد مرداسنگ سفید سفیده آب قلعی ہر یک دو مثقال کوفته بیخته
موم سفید یک مثقال و نیم بر روغن بنفشه بادام ده مثقال گداخته ادویه را بدان ممزوج نموده سفیده تخم مرغ یک عدد داخل کرده در ہاون بدسته
بمالند تا خوب مخلوط شود و استعمال نمایند مرہم زخم باد فرنگ و آتشک از بدیع الاسرار صفته کندر سیماب شنگرف رال برابر وزن
گرفته باریک سائیده در روغن گاو در کرائی آہنی انداخته حل کنند و بکار برند مرہم دیگر منقول منه برای زخم آتشک کہنه و دنبل
و زخم ناسور وغیره صفته موم سفید خالص نیم پاو رال سفید قسم اول چہار دام خام شنگرف و ہرتال از ہر یک چہار سرخ نیله تھوته یک ماشه
سندور چہار ماشه مرداسنگ یکتوله روغن کنجد نیم پاو موم را در روغن بگدازند و جمله ادویه را سائیده در آن انداخته از کفکه
چوب نیم حل کنند کہ چون ہم شود مرہم دیگر موم سفید چہار دام رال سفید دو دام شنگرف سه ماشه سپاری چہالیه بیخته بنصف سوخته جز مہره
زرد دو عدد سوخته روغن گاو برابر ہمه ادویه موم را در روغن گاو گداخته ہمه ادویه را باریک سائیده حل کنند کہ چون ہم شود مرہم دیگر
آتشک تازگی و باد فرنگ و آبله و زخم فرنگ نافع شود صفته موم سفید یکتوله شنگرف مرداسنگ زنگار موچرس نیله تھوته ہر ترتیه چرم بودار نگ
گرانتر ہر یک یکماشه سپاری چہالیه بریان ده عدد روغن زرد نیم پاو ادویه را جدا جدا باریک سائیده موم را در روغن

زر و گداخته آدویه مسحوقه در آن آمیخته و در آب شسته در پیالهٔ چینی نگاهدارند و طلا نمایند مرهم ملحم برای زخم آتشک صفته مرداسنگ
رال هریک یکتوله کتهه سفید چوب چینی هریک دو توله سوم کافوری دو نیم توله اسکه کا دوده توله مرهم سازند مرهم فرنگ
رال تربد حنا کتهه سفید مرداسنگ شل کوفته بیخته در روغن کاو سحق نمایند که چون مرهم شود مرهم برای آتشک سفید ص
شنجرف یکماشه سکپور مرداسنگ سوت سفیده کاشغری هریک سه ماشه عاقرقرحا دو ماشه همه را باریک سوده در روغن
زرد یکتوله که یکصد و یکبار در آب شسته باشند آمیخته بمالند مرهم آتشک ص سفیده کاشغری مرداسنگ هریک شش ماشه
کافور یکنیم ماشه موم کافوری یکتوله روغن کنجد یا روغن گل دو نیم توله سرکهٔ انگوری یکتوله بطریق معمول مرهم سازند مرهم
دیگر آتشک مجرب شنگرف سندور مرداسنگ کمیلا کتهه سفید سیماب سپاری هریک پنج ماشه اول سپاری و کتهه را خوب بسایند
و قدری روغن کاو انداخته بعده یک دو انداخته قدری قدری روغن انداخته بسایند و وزن روغن چار توله تخته باشد
در دو پاس خرچ کنند بعده سیماب انداخته بسایند تا یکپاس که چون مرهم شود بر زخم بچسپانند زود به شود مرهم برای زخم آتشک
سفید صفته موم سفید دو توله بروغن گل پنج توله گداخته پنج شبه در آب شسته گل ارمنی دم الاخوین سفیده کاشغری
مرداسنگ کاغذ سوخته شنگرف اخته چهال نیب سوخته سپاری سوخته هریک دو ماشه باریک مثل سرمه سائیده در آن آمیزند
و بکار برند این نسخه مخترعهٔ فقیر است **لخت چهاردهم در مطبوخات مطبوخ آتشک** منقول از علاج الامراض
مجرب صاحب کتاب مذکور می نویسد که بارها تجربه در آمد و اکثر بهمین علاج کرده شد بی جوشش دهن آتشک را زایل میگردانند
و احتیاج پرهیز نیست و اگر خواهد پرهیز کند قلیه و خشکه بخورد برای این مرض بهتر ازین دوا کم دیده شد و خاکسار نیز چنین
مشاهده نمود بهر کس که دوام بفضل شافی حقیقی قلم و قمع مرض آتشک نمود صفته پوست درخت نیب پوست درخت
پنجال بیخ حنظل پهلی نیول گشائی خورد با برگ و بیخ و پوست قند سیاه کهنه هریک نیم پاو در سه آثار آب بجوشانند تا که چهارم
بماند صاف کرده در شیشه نگاهدارند به هفت شربت کنند و بخورند انشاء الله تعالی مرض مستاصل گردد مطبوخ
چوب چینی از برای امراض بلغمی سوداوی و اوجاع مفاصل و آتشک و باد فرنگ و غیره نافع بعد تنقیه باید خورد در چند
طرق طبیخ چوب چینی بسیار است مگر خاکسار نظر بر اختصار رساله بطرز خاندان قدوة الحکما زبدهٔ متبحر فلاسفه حکیم
محمد شریف خان مرحوم که طرز بکور چیده و برگزیده المغفور است در سلک تحریر کشیده که موجب اطناب نگردد طرز تنقیه مذکور
اینست بگیرند یک مثقال چوب چینی و از کار در ریزه ریزه کرده در دیگ سنگی یا نقره یا سفال با مس سفید قلعی دار

انداخته عرق‌ها مناسب که بوزن دو آثار باشد تا دو پهر شب نمانرند بعد ازانکه دو پهر بگذرد بر آتش ملایم بپزند تا که چهارم
حصه بماند پس آهسته آهسته درین ظرف واکنند پنجدام وقت صبح و پنجدام شب با قدری نبات شیرین کرده بطریق قهوه بخورند
باقی بجای آب صرف نمایند غذا نان آرد گندم و جو و قلیه و شوربا و چلاو پلاو و کباب بی نمک زرده و حلویات مناسبه
و نقل بادام و پسته و گوشت مرغ و تیره و دراج و دیگر غذاها لطیف و سبک هرچه طبیب دانا فرماید و از سبزیها پیاز بقدری
که رایحه گوشت با صلاح آرد و دیگر چهار مثقال چوب چینی بگیرند و ارکار و ریزه ریزه کرده در دیگ انداخته در ده آثار
آب بطریق سابق بجوشانند تا نصف بماند آتش موقوف نمایند و دین ظرف آهسته آهسته واکنند این را خرج حوائج ضروری مثل
روشستن و طعام پختن و استنجا نمودن و غیران نمایند و قدری ازین گرفته نیمه و جامه و کلاه و پایجامه و غیران نگین نمایند
و تا ایام خوردن چوب چینی همین پارچه بدن نگاهدارند و باحتیاط تمام خود را دارند تا هوا اثر نکند بعد سه روز یکبار باشد
هر روز هر دو جا افروده باشد و آنچه از چوب چینی اول زبون و سیاه شده باشد در چوب چینی دوم که برای استعمال تیار
میشود افروده باشند و آنکه مرقوم شد اکثر به است و الا گاهی از یک مثقال که برای خوردن مقرر است زیاده و کم
هم نموده شد و غرض همه امور مفوض برای طبیب است و باید که سرپوش آن ز خمیر محکم گیرند که بخار از دیگ بر
نیاید و از هر جا که بخار آمدن آغاز کند بجا توقت بند نماید و باید که با آتش نرم بجوشاند و بهتر آنست که سنگی بر سرپوش
گزارند که از قوت بخار اکثر سرپوش جدا میگردد و در ایام خوردن اجتناب از آب سرد و حموضات و بقولات و لبنیات
و فواکه رطبه و نمک و اطعمه غلیظه و کثرت اکل و امتلاء معده و جماع و حمام و حرکات عنیفه و غیران آنچه منافی صحت باشد لازم
دانند و از شیرینی های مفرط و ادویه بسیار گرم پرهیزند و اگر سن و مزاج مقتضی تبرید باشد شیره خرفه و امثال ان همراه
بید مشک و گلاب و دیگر تبرید استعمال باید کرد و اگر دیگر عوارض مثل پیچش و غیران رو دهد ادویه آن مرض همراه آب
چوب چینی با عرقیات مناسبه استعمال باید نمود و تا مقدور از غم و غیران پرهیزند و بعد الفراغ همان پرهیز تا چهل روز
ممد دارند و آهسته آهسته رجوع بعادت خود نمایند بتدریج در عرض بست روز تمام نمک کنند و ایام خوردن آن گرم مزاج
فصل خریف و برای بارد مزاج ربیع مطبوع عشبه برای آتشک بطریق حکمای فرنگ عشبه بگیرند عشبه مغربی سی
درم و انزالطول بشکافند و از عرض قطعات صغیر نمایند و در شش رطل آب شیرین خالص گرم یکشبانروز در ظرف چینی بخیسانند
و در دیگ سفالین لعابدار در کرده و سرش بخمیر محکم نموده که اصلا بخار ان بیرون نرود و سوراخ تنگی در سرپوش

برای گرفتن قیاس سیدن آب ثلث کند و در سوراخ فتیله کرپاس کند و بآتش ملایم بجوشانند تا به ثلث رسد یعنی
دو رطل و بنوشند ازان پنجاه درم شیر گرم شکر آمیخته و برسانند بخاران بدماغ و بدن خود و بر صبح و اول شب عرق
نمایند باین دوا اگر بدن را قوت و احتمال آن باشد والا در شبانروزی یکمرتبه کافی است و از نمک و ترشیها اجتناب نمایند
و مسهل ازرا باد دو رده رطل آب خالص طبخ نمایند تا آنکه هشت رطل ماند ازرا بدل طعام و شراب قهوه آورند و همچنین اعمال
تا مدت تمام تدبیر چهل روز یا سی روز یا بیست روز بحسب اقتضای مرض و قوت و حال بعمل آرند هرگاه تمام شود آب
عرق اول طبخ دهند مرتبه دوم و سیوم تا اینکه تمام شود مدت مذکور و هرگاه اراده کنند شرب ازرا یعنی شرب آب باقی
مانده طبخ اول بجوشانند پنجاه درم ازرا در ظرف سفالی که سر ازرا البته بابستند تا آنکه متبخر شود و بخار آورد پس باز کنند سر
ازرا نزد مریض و تا بخاران بسر و دماغ او برسد و بنوشد ازان آب قدری شیر گرم و پارچه بر خود گرفته بخواباند تا عرق
نماید پس تبدیل نماید لباس خود را یعنی لباس خشک بپوشد و طعام بخورد و درین دوا مراعات تنقیه قبل از شروع و در اثنا
آن در هر هفته یک مرتبه ضرور است و در روز مسهل باید که تعریق نفرمایند و اکتفا بشرب آب فقط نمایند اکثر امراض که
از دوای دیگر رفع نشده ازین طریقه بفضله تعالی انقلاع مرض گردد منقول از قرابادین کبیر مطبوخ عشبه بطریق دستور
اطبای مغرب بگیرند هشت مثقال ازرا بدستور مقرره ریزه ریزه کرده شب در یک پیالهٔ چینی با گلاب بخیسانند و روز
باد و من تبریزی آب خالص بدستوریکه بالا ذکر یافت طبخ نمایند تا بنصف رسد صاف نموده بدستور بنوشند و بهمان دستور تعریق
یازده روز رعایت و بگرو و در حالت قوت مرض چهل روز غذا نان بی نمک بهتر و اگر باشند کم و برنج و مرغ و گوشت بره
و کباب و اجتناب از لبنیات و حموضات و بقول و سبزیها و میوه ها و نمک مطبوخ عشبه دیگر بگیرند عشبه شش مثقال و چهار
دانگ شب در آب خالص و گلاب و عرق بید مشک از هر یک شصت و هفت مثقال بخیسانند صبح بجوشانند تا بنصف رسد صاف
نموده نبات سفید داخل کرده گرم گرم بنوشند و در غذا و اشربه پرهیز مثل چوب چینی است مگر در عشبه نمک تجویز کرده اند
مطبوخ دیگر برای آتشک و کهنها مفید پیر را جوان سازد تشنها آورد و انواع بیماری را فائده دهد صفته چرائته ملیله
سیاه هر یک یکتوله ملیله را جوکوب نموده معه چرائته شب در نیم پاو آب تر داشته صباح نیم آثار آب اضافه کرده چندان بجوشانند که نیم پا
باند صاف نموده بطریق قهوه بنوشند اسهال خواهد آمد و برای پرهیز نمایند غذا قلیه و نان گندم خواه نان گندم و دال ارهر

دو توقف کنند بهمین طور هر قدر مدت مناسب داند خورده باشند مطبوخ دیگر نه روز بخورد غذا دال خشکه بی نمک بعد خوردن
فصد هر دو دست از رگ باسلیق کند صفته پوست بلیله پوست هلیله زرد املهٔ خشک بیخ اندراین هر یک دو توله و بهما هانیا هر
صندل سرخ هر یک یکتوله شب در آب تر داشته بشبنم دارد صباح جوشداده صاف ساخته بنوشند مطبوخ هندی برای صاف
نمودن خون فاسد مجرب است صفته موتهه ملهٹهی گلو چار ماشه کٹکی دو ماشه بای برنگ هر دو گہائی بجی سار زرد چوب
رنج موتهه لو تهه اندر جو بهنگره از هر یک دو ماشه بابچی چیرته هلیله سیاه آمله خشک هر یک چهار ماشه پوست بکاین صندل سفید از
هر یک سه ماشه ادویه را در نیم آثار آب جوشانند هر گاه شش یا هفت دام بماند صاف نموده یکتوله عسل و یکتوله نبات داخل کرده
بخورند تخست پانزدهم ۱۵ در معاجین واضح باد که استعمال معاجین جمله عتیه مام از ادویه مخصوصه قبیل حبوب غیره
برای تقویت بدن اثنای تنقیه مرض میشاید و همین سزاوار است و قبل هفته زنهار نباید خورد معجون اکسیر الابدان
تالیف حکیم شریف خان صاحب مغفور می فرمایند که نسبت بهتر ازین کدام معجون در حق صاحب مرض آتشک و گاهی عود
نمیکند ان مرض بعد خوردنش و جلد نفع آن بظهور میرسد و برای امراض باقی خصوصاً مشایخین را و اوجاع ظهر و مفاصل و
عظام که حادث شده باشند از مرض آتشک نافع و مجرب به پرهیز نسبت لا ترشی نخورد بلکه اطعمه لذیذه متنوعه بخورد چرب و
واین نسخه از اسرار است و رموز است صفته حب الغراب بگیرند هر قدر که خواهند و تا هشت روز در آب کنند هر روز
تجدید آب نموده باشند و هر روز شستن پوست آن جدا نموده در خمیر آرد گندم تا هفت روز گذارند بعدش برآورده
شسته در خریطه بسته در شیر گاو که خمس وزن آن باشد معلق آویزند و چندان بجوشانند که مثل چربه شود پس برآورده
بشویند از آب گرم و باریک تراشیده بکوبند و سحق بلیغ نمایند پس بگیرند از حب الغراب یکوزن و نصف وزن ادویه ذیل
وهمه را باهم آمیخته بعسل خالص مقوم سه چندان همه سرشته معجون بسازند ادویه فلفل ابیض فلفل اسود زنجبیل قرنفل عود قماری
املهٔ خشک دارچینی جوز بوا البسباسه مصطگی عود بلسان سعد کوفی سنبل قاقله نانخواه بادیان زعفران صندل سفید
دار فلفل هر واحد مساوی الوزن بکوبند و ببیزند قدر شربت در ابتدا هنگام صبح ناشتا یک درم و نیم و همقدر شام اگر مزاج
متحمل شود تا چهل روز بخورد و بعونه تعالی شفاء جوان گردد معجون حب چینی برای اوجاع مفاصل که از سبب آتشک باهم رسد بنظر است و باه را
تقویت دهد و مرض حب چینی قسم اول چار دام قرنفل جوز بوا البسباسه کلسه خرد زعفران زرنباد خولنجان سعد کوفی از هر یک سه ماشه
دارچینی فلفل سیاه مصطگی سورنجان مهبر بوزیدان آسنا کلی لسان العصافیر هر یک ماشه زنجبیل دار فلفل عاقر قرحا

جدوار خطای هریک دو ماشه بهمنین ده ماشه دانه هیل تره ماشه تخم کشنیز خشک چار ماشه عسل مصفی سه وزن آن ادویه بطریق
متعارف معجون سازند معجون چوب چینی که در اوجاع مفاصل و دردها و امراضیکه بعد از آتشک حادث شده باشد بغایت
نافع اما چون مسهل است ملاحظه از نان و غذاهای غلیظه لازم و اگر در ایام خوردن این معجون قیمه و شوربا نخوداب تناول
نمایند بهتر است صفته چوب چینی اعلی بیست مثقال سورنجان مصری زعفران مصطکی رومی دارچینی از هریک سه مثقال صعتر
فارسی بوزیدان ماهی زهره پوست بیخ کبر شیطرج هندی رازیانه فلفل سیاه قرنفل بکسفایج قاقله کبار از هریک دو مثقال پوست
هلیله زرد تربد سفید بهمن از هریک هفت مثقال نمک هندی زنجبیل از هریک یک مثقال کوفته بیخته وزن نموده بروغن بادام چرب
ده مثقال چرب نموده با یکصد و هشتاد مثقال عسل سفید خوشبو کف گرفته بقوام شربت آورده معجون سازند قدر شربت در ایام حبر
قویه سه مثقال و بتدریج تا چهار پنج مثقال میتواند خورد و در امزجه ضعیفه یک مثقال و بتدریج تا دو مثقال و در امزجه معتدله دو مثقال تا سه مثقال
اگر بعد از شش روز قدر خوراک روز اول را مضاعف سازند که مواد بیشتر دفع شود نافع تر خواهد بود تا در ان روز غذا
باید نخوداب باشد یا گوشت جوان مرغ و هیل و دارچینی منقول از قرابادین کبیر معجون چوب چینی دیگر از اختراع نواب
سید حکیم علویخان مرحوم مفاصل مزمن و باد آتشک را مجرب است صفته پوست هلیله کابلی هلیله سیاه املهٔ منقی اسطوخودوس
بهمن سرخ بهمن سفید زرنباد بادرنجبویه از هریک یک مثقال و چهار دانگ افتیمون اقریطی بسفایج فستقی از هریک سه مثقال لاجورد
مغسول یک مثقال درونج عقربی شقاقل مصری ثعلب مصری سورنجان مصری بوزیدان از هریک یک مثقال و یک دانگ و نیم
گلسرخ گل گاوزبان از هریک یک مثقال و چهار دانگ چوب چینی اعلی بیست و هفت مثقال عسل خالص مصفی یکصد و شصت مثقال
ادویه را کوفته بیخته بعسل سرشته تا بیست و یکروز هر روز پنج مثقال تناول نمایند و از عقب آن یک مثقال چوب چینی را بگلاب
و عرق بید مشک و عرق گاوزبان و عرق بادرنجبویه از هریک بیست مثقال بجوشانند تا به نصف رسد صافی نموده نبات سفید
پنج مثقال داخل کرده بنوشند تا چهل روز از ماست و پنیر و ترشیها و شیرینیها و حرکات عنیفه بدنیه و نفسانیه و جماع و از
خوردن نمک اجتناب از لوازم است معجون چوب چینی صدر الشریعه گیلانی آتشک کهنه و درد مفاصل و نفخ
معده و ضعف باه و امراض گرده و مثانه را نافع است صفته چوب چینی اعلی هشتاد مثقال سلیخه کباب چینی بهمن سرخ
بهمن سفید دارچینی اسارون عود هندی قرنفل سنبل الطیب مصطکی رومی ساذج هندی از هریک سه مثقال فلفل
دار فلفل زنجبیل زعفران از هریک دو مثقال مشک خالص عنبر اشهب از هریک درم عسل مصفی سه وزن ادویه بدستور

مقرر معجون سازند شربتی هر صبح مقدار سه مثقال معجون چوبچینی تالیف حکیم میر عمادالدین محمود شیرازی
مالیخولیا و بواسیر و جذام و آتشک و قروح سوداوی و وسواس و جمیع امراض سوداوی را نافع است صفته زر
بناد خولنجان جدوار خطائی عجرب زراوند مدحرج ماهی زهره ریوند چینی افتیمون هلیله سیاه لاجورد مغسول تربد سفید
مر بزدار چینی مصطگی سنبل الطیب جوز بوا نشاسته زعفران قرنفل دار فلفل از هر یک دو مثقال چوب چینی اعلی نصف
مجموع ادویه کوفته بیخته باسه وزن مجموع ادویه عسل خالص مصفی معجون بسازند و هر صبح پنج مثقال از آن بخورند معجون چوبچینی
باعشبه مغربی مخترع نواب حکیم سید علوی خان منقول است که بجهت درد مفاصل حادث به سبب آتشک که یکی از اطبای عصر
را بوده از مدت بست سال و بعون الله تعالی ازین تدبیر دفع مرض مغری الیه بکلی گردید صفته چوب چینی هفتاد
درم عشبه مغربی پانزده درم گل گاوزبان بسفایج فستقی بادرنجبویه از هر یک ده درم مویز منقی یک رطل و نیم مجموع را
در پنج من و نیم گلاب و عرق بید مشک یک شب بخیسانند و روز دیگر در دیگ سنگی یا مس تازه قلعی کرده نموده سر از طبق
سفالی پوشانیده و اطراف از خمیر و گلحکمت محکم نموده بمقدار پنج و نیم من هیمه قلم باریک دو شاخ دو شاخ در زیر آن بسوزانند
تا بالتمام رسد پس دیگ فرود آورده بمانند و بپالایند نبات سفید یک من تبرزد عسل مصفی یک رطل و نیم عراقی داخل نموده
در قدر مضاعف بجوشانند و کف از گرفته صافی نموده بقوام آورند پس بگیرند دار سیلانی بهمن سفید بهمن سرخ سنائی مکی
خولنجان سورنجان دارفلفل مصطگی رومی از هر یک ده درم چوب چینی اعلی سی و پنج درم عنبر اشهب نیم مثقال زعفران
چار دانگ پوست هلیله کابلی پانزده درم کوفته بیخته معجون بسازند و هر روز دو مثقال و نیم صبح و دو مثقال و نیم شام
تناول نمایند و در نسخه دیگر در پنج عشبه مغربی بادرنجبویه را بخر گل گاوزبان از هر یک ده درم لاجورد مغسول ده درم و نیم
اضافه شده و وزن چوب چینی چهل و پنج درم نموده بسیار مفید آمد معجون داود انطاکی از فصد غنا می بخشد و
غلیان خون و انتشار در عروق و شدة حمره کسل و ثقل و جمیع امراض و موی را نافع است و مانع از تولد سودا
میگردد و صالح است برای کسیکه تجاوز کرده بست سال را تا چهل سال و عایق از نمو نمیشود شربت آن سه مثقال
دوقت آین باقی میماند تا هفت سال بار دست و رطب و یابسی و از منکساران قطع نمیکند شده را مصلح آن عسل است صفته
مصطگی مرجان کهربا هر واحد سه درم صلایه کرده تخم خرفه دقیق شعیر تربد گل بنفشه ورق گلسرخ هلیله سیاه هر یک نصف و نیم
تخم کشنیز خشک طباشیر سفید صندل سفید تخم کاهو تخم کاسنی هر واحد یک وقیه کوفته بیخته سماق نصف رطل عناب انبرباریس

الوبخارا هر یکی یکرطل این هر چهار جز و را در دو رطل سرکه و پنج رطل آب بجوشانند تا کم از ربع بماند صاف نموده شکر بقدر کفایت داخل کرده بقوام آرند و دواها کوفته آمیخته معجون سازند معجون داود انطاکی داود نوشته که این معجون را تجربه کردم و یافتم جلیل القدر عظیم النفع مسهل صفرای سوخته قالع صداع و شقیقه و رمد و سرسام و اورام بحاریه و حکه و جرب و شوره و اکله و نمله و جاورسیه و نار فارسی و غیر آن چیزی که باشد از صفرا و نافع یرقان و خفقان و سقوط شهوت و سمن کسیکه نحیف کرده است از احرارت و مزیل انواع حمیات و عطش و لهیب و صالح است اکثر کسی را که تجاوز کرده بست سال را تا پنجاه سال و نفع میکند سر عسب انزال را و زیاده میکند منی را و مزاج این سرد است در اول تا ثالثه و رطب است در ثانیه صفته غاریقون دو ریوند چینی بهمن ابیض تخم جان غیر محرق هر واحد چهار جزو هلیله زرد هلیله سیاه هلیله چینی سنبل هر یک شش ورق گلسرخ تخم کاسنی تخم خرفه قنطوریون یک ده گل بنفشه سنا رب السوس هر واحد پانزده صبر و سقمونیا هر یکی بست صبر و سقمونیا را در یکرطل از هر واحد آب سیب و آب به و آب انار و گلاب حل کنند پس بگیرند شیره جنبه شکر را و بر آتش ملایم گزاشته حرکت دهند و از ابهای مذکوره تسقیه میکرده باشند تا قریب انعقاد شود پس ادویهای دیگر کوفته بیخته داخل کرده معجون سازند شربتی از یکمثقال در ضعیف و دو چندان در تشاست و در فصل هند نیم مثقال مطلقا و در فصل روم تا سه مثقال مدت بقای قوت این هفت سال است معجون زیبق جهة آتشک و باد آن و عروج جنبه و امثال آن نافع صفته بگیرند زیبق خالص ده درم سفوف مقوی پنجدرم برگ حنا خشک فلفل زنجبیل از هر یک دو درم آورده کوفته بیخته با زیبق علاوه کنند که تا معدوم شود پس با چهار وزن عسل خالص با لیمو بقوام آورده ببرشتند و عند الحاجت بمقدار نخودی با آب لیمو فرو برند سفوف مقوی از خلاصة التجارب دار چینی مصطگی راز یانه مساوی گرفته کوفته بیخته نبات سفید برابر آمیخته سفوف سازند منقول از قرابادین کبیر معجون عشبه معمول اهل فرنگ نافع نقرس و جرب و جروح خبثیه و اکله قدیمه و جدیده و داء الفیل و درد مفاصل مقوی اعضا تناسل صفته بادیان صندل سفید دو دو درم بسفایج فستقی سنای مکی هر یک شش درم عشبه مغربی دوازده درم عسل است چهار درم قند سفید یک تار معجون سازند قدر شربت یکدام صبح و یکدام شام با آب مطبوخ عشبه که یکدام با هفت تار آب بجوشانند هر گاه ثلث جذب شود صاف نموده باشد بخورند و آب خوردن مریض همین باشد آب بگیرند ششصت و اگر با عشبه یکدام چوب گرچ شد اداده اسازند تو بهتر بود معجون عشبه عشبه مغربی جلا یا لاجورد هر یک دو دام الوبخارا ده دانه عسل خالص چند به دستور سازند معجون عشبه برای اصلاح خون فاسد و اختلاط محترقه صفته بادیان صندل سفید

گلو تازه افتیمون هریک یکدام هلیله زرد هلیله کابلی هلیله سیاه هلیله شاهتره چراته هندی تربد هریک دو درم عشبه مغربی دوازده
دام چوب چینی نیم پاؤ قند سفید یکسیر عسل خالص نیم سیر بدستور معجون سازند معجون عشبه وجالع مفاصل علاج اعضای تناسل و جمیع
امراض بارده دماغی را نافع است صفت عشبه مغربی بست و هشت توله دارچینی سورنجان یک یک مثقال قاقله عود انجره
بهنگی زعفران عاقرقرحا هر واحد یکمثقال جدوار قاقلتین قرنفل زنجبیل خولنجان بزر زیدان اسارون سنبل ج ساذج کبابه
دار فلفل بهمنین سفید درونج عقربی بسباسه جوزبوا فلفل هر واحد دو درم عنبر اشهب مشک هر یک یکدرم ورق طلا ده عدد
و ورق نقره بست عدد نصف عشبه را در دوازده رطل آب جوشانده تا چهارم بماند صاف نموده دیگر دواها کوفته بیخته با سه چندان شهد معجون سازند
شربت یکدرم معجون عشبه تالیف جناب حکیم محمد شریف خان مغفور جهت درد مفاصل و آتشک برای اخراج مواد سوداوی و بلغمی نظیر ندارد صفت
هلیله زرد چهار درم هلیله سیاه هلیله شاهتره هر یک پنجدرم آمله خشک سه درم سنای مکی ده درم عشبه مغربی سه توله عسل سفید سه وزن جمله
ادویه معجون سازند شربتی هفت ماشه تا یکنیم توله برای رفع مواد غلیظه و بعضی احیان بسفایج و افتیمون تربد هر یک پنجدرم اضافه نموده شد
و وزن عشبه پنجتوله کرده شد بسیار مفید افتاد من علاج الامراض معجون معصفر جهت خون سواد بلغم و جوشش را نافع است و سرخ باد اطفال
و غیره را نافع و مجربست منقول از دکانی صفت پوست هلیله زرد پوست هلیله کابلی پوست بلیله و بسفایج تخم کشنیز خشک گل معصفر
برهندی برگ حنا صندل سرخ هریک یکتوله آمله منقی برگ شاهتره گلوی ریزه سفید هر یک دو توله کشمش منقی هر یک چند همه عسل خالص
دو چند همه بطریق معمول معجون سازند معجون للآتشک بعد تنقیه برای تقویت مزاج و بدن و باه باید داد صفت چهال مولسری چهال گوندنی
چهال جهربیری گوند ببول گوند ڈهاک مغز پسته تخم قلمی لاکه ببیل موصلی سیاه موصلی سفید بیخ بند تالمکهانه هر یک دو توله الاچی خورد الاچی
کلان جتری قرنفل اسگند هر یک یکتوله مغز بادام شیرین چهار توله آرد تخم تمر هندی پنجتوله چیره شیر یعنی کهویه یکنیم پاو شکر سفید سه پاو
خوبانی هفت و نیم توله نارجیل تازه دو نیم توله عرق گیگوار نیم پاو رجا پهل یکچند دمشک خالص سه ماشه بدستور مقرر معجون سازند اگر خواهند
ورق نقره ورق طلا داخل کنند بهتر است و الا فلا خوراک یک بامداد سه توله لخت شانزدهم در نقوعات نقوع از علمای فرنگ
دهند جهت آتشک و قروح و جرب و حرقت مجرای بول و غیرها از قرابادین کبیر صفت چوب چینی از یکمثقال گرفته تا دو مثقال و کبابه چینی
و ریوند چینی و دارچینی از هر یک نیم مثقال گرفته تا پنج مثقال تا چهل روز بدین نهج که سه روز اول هر روز چوب چینی یکمثقال
و از ان هر سه نیم نیم مثقال و سه روز دیگر دو مثقال چوب چینی و از ان هر سه یکمثقال که روز آخر روز دهم و بستم و بست یکم است سقیت
مثقال چوب چینی و از انها هر سه و نیم مثقال شده [illegible] بدستور کم نمایند و این صورتی است که مرض صعب شدید نباشد و الا

هر روزه بر نیم آثار هندی آب سه پاو شب بخیسانند صبح صاف ساخته نصف آنرا الوقت و نصف آنرا آخر روز بهم گرم نموده بیاشامند و اگر درین صورت قدری چوب چینی اعلی را از سه مثقال گرفته تا هفت مثقال در آب خیسانند در عرض سی روز بجای آب بیاشامند که آب خالص ننوشند اولی است و ترشیها و نمک و غیرها را ترک نمایند و واضح باد که صاحب قرابادین کبیر از اطبای هند و فرنگ جهة آتشک و قروح خبیثه همین چار ادویه بطرز عرق کشیدن نیز نگاشته بدین روش که هنگام زمان مرض بست روز یا چهل روز بحسب احتیاج بدستور مقرر و شرایط بیاشامند نفع عظیم بخشد عرق چوب چینی اعلی چهل مثقال دارچینی کباب چینی ریوند چینی از هر یک بست مثقال هر چار را جوکوب نموده در عرق گاوزبان و بادرنجبویه و شاهتره و سپستان فستقی و خار خشک و اذخر مکی از هر یک نیم پاو یکشبانروز بخیسانند پس از همین عرقها از هر یک یک آثار همه آن را بخته بدستور متعارف بطرز واتق عرق کشند که سه آثار برآید و از نیم پاو شروع کند که صبح و شام نیمگرم بیاشامند و روزی ده مثقال افزایند تا بست و یک یوم و همین دستور کم کند اگر منظور چهل یوم باشد و اگر بست یوم تا ده روز بیفزایند و ده روز بکاهند و اگر سی یوم تا پانزده یوم بیفزایند و نیمه نقصان نمایند و چون عرق با تمام رسد از سر نو کشند و در میان نوشانیدن آب از لبنیات و حموضات و نمک و غیره بدستور مذکور اجتناب نمایند و از برای آتشک و قروح و جروح خبیثه صاحب اشفا نیم وزن چوب چینی و افتیمون ربع آن اولی است و اگر در امراض مزمنه و صعبه قدری چوب چینی و کیاکو که چوب چینی سه ربع و کیاکو یک ربع باشد در آب خیسانیده بطرز نقوع بجای آب نیمگرم یا سرد بیاشامند که آب خالص نوشیده نشود بهتر است بدین قسم که پنج یوم هر روز سه مثقال و پنج یوم دیگر هر روز پنج مثقال و پنج یوم دیگر هر روز هفت مثقال و پنج یوم دیگر هر روز نه مثقال و باز پنج پنج یوم کم نمایند بدستور مذکور و نیز اگر در عرق مرتبه دوم نیز اجزای چار چینی قدری بیفزایند تا بست یوم و باز بکاهند مثلا بر چوب چینی شش مثقال و بر بقیه چینی دیگر سه مثقال بهتر است نقوع آتشک تجویز حکیم جواهر سنگه برای مواد سوداوی و آتشک حب هلیله سیاه پوست هلیله زرد صندل سرخ برگ شاهتره هر یک چار ماشه چرائته سرپهوکا هر واحد شش ماشه شب در آب بخیسانند صباح صاف ساخته نبات داخل کرده بنوشند غذا دال خشکه نقوع از حکیم ماشاء الله خان هلیله زرد شاهتره هر یک یکتوله چرائته نه ماشه گل معصفر هفت ماشه برگ حنا سه ماشه همه را شب در آب داشته صباح صاف ساخته بنوشند بعد از آن زیره سیاه در سه پاو آب جوش دهند و هر گاه یکپاو بماند بفاصله یکپاس از ادویه اول بنوشند و بعد انقضای چار ساعت غذا دال خشکه با شوربا و خشکه بخورد و در ادویه مذکوره آب یک دو آثار انداخته بدارد هر گاه که تشنگی شود

بهمان آب بخورد بفضل تعالی آثار آتشک باقی نماند نقوع نافع جهت امراض سوداوی وابتدای جذام و قروح خبیثه
وجرب و قوبا صفقه برگ شاهتره مقدار چهار مثقال تا شش مثقال در یک آثار هندی آب بجوشانند تا نیم آثار بماند مالیده
نموده چرائته هلیله سیاه از هر واحد یک درم تا دو درم دران بخیسانند شب سرانرا پوشیده تحت السماء گزارند وصبح صاف
نموده بدون انکه بمالند و شیر گرم نموده بنوشند تا بست ویکروز نهایت تا چهلروز نفع بلیغ بخشد نقوع که همان نفع دارد
واز ان اقوی وابلغ است صفقه شاهتره مقدار چهار مثقال تا شش مثقال در یک آثار هندی آب بجوشانند تا نیم آثار بماند مالیده
صاف نموده چرائته و هلیله سیاه از هر یک یکدرم برگ حنا خشک افتیمون از هر یک دو درم تا سه درم عناب ده دانه سپستان
سی دانه دران خیسانیده بطریق مسطور گذاشته صبح صاف نموده بنوشند بست ویکروز تا چهلروز واگر شاهتره رانیز دریز
دو نسخه جوش بدهند وبا ادویه دیگر یکجا بخیسانند نیز خوب است واگر دو درم بسفایج از هر یک از گاوزبان و بادرنجبویه
واسطوخودوس صندل سفید یکدرم اضافه نمایند بهتر است وهمچنین ادویه مناسبه دیگر این هر دو نسخه از قرابادین کبیر
منقول شد بخش دوم در سوزاک مشتمل بر یک تمهید و پانزده تحت تمهید در ماهیت واسباب وعلامات بدانکه
سوزاک لفظ فارسی است ابروزن پوشاک ودر عربی قرحه مجاری بول تا مند مرضی است مشهور وآن سوزش باشد در
مجاری بول بسبب زیادتی صفرا وانجار از ریش کند یکه اصاحب اطلاع نوشته بسبب آن مرور ماده حریف مادّه از
قروح کلیه ومثانه یا گرم از صفرا از گرم شدن جگر در مجاری بول یا از شرب مدات قویه حاره وکثرة مجامعت ورطوبت قر
که برای تعدیل بول در مجاری التصاق دارد برداید یا از احتلام که بعد محتلم شدن خواه بسبب بیداری خواه بسبب ضعیف
قوه واقعه قطره منی در احلیل ماند یا بعد از مقاربت وانزال و به شاشیدن بعد الفراغ مباشرت وکسل وکاهلی نجواب
رود قطره منی باقی ماند واز حدت فی نفسه موجب ریش گردد ویا مجامعت با زن حائض نفسه وسوزاک زده که حدت وحرارت
ان سوزش پیدا کند منجر بخراش گردد وملاعبت وملامست با مجوبه وبراندن مذی وودی از حرکت طوعاقی و
نکردن مباشرت موجب ریش بول است وخوردن اغذیه حاره حاره وشرب شراب بر نهار وکثرت نوشیدن آن ودر گفتن در افتاب
موسم گرما وبیدار مفرط وبول کردن بر آهک آب نا رسیده باعث است علامت ان اول سوزش بول وپس از ان
خروج ریم وخون وازار وتکلیف سخت هنگام شاشیدن وبول بستن وقطره قطره برآمدن وگاهی خون شاشیدن ودور
ابتدا خون وریم مختلط ودر از مان صرف ریم برآمدن وسوزش کم بودن مگر هنگام خوردن غذای حار مشتد شدن

علاج بعد تنقیه و تحسین بدن بغذا و ادویه بپردازند چون از بیان اسباب علامتش الفراغ یافتیم بسوی تدبیر چند اوراق را سیاه
میسازم بحث اول در بنادق بنادق البزور که در قرحه مجاری بول مجرب است منقول از قرابادین کبیر صفته مغز تخم
خربزه مقشر ده درم مغز تخم خیارین پنجدرم مغز تخم کدوی شیرین بزر البنج سفید تخم خرفه سیاه تخم خطمی سفید کتیرا رب السوس نشاسته
کهربا تخم خشخاش سفید گل ارمنی تخم کرفس از هر یک دو درم کوفته بیخته بنادق سازند شربتی یکدرم بنادق البزور دیگر منقول منه
صفته مغز تخم خربزه ده درم مغز تخم خیارین پنجدرم مغز تخم کدوی شیرین تخم خرفه سیاه از هر یک سه درم تخم خطمی سفید مغز بادام شیرین
نشاسته رب السوس تخم خشخاش سفید گل ارمنی تخم کرفس از هر یک دو درم کوفته بیخته باب سرشته بنادق سازند شربتی دو درم بنادق
البزور منقول از خط میرزا محمد باقر واو از حکیم میر عماد الدین محمود صفته مغز تخم خیار مغز تخم بادرنگ مغز تخم کدوی شیرین مغز تخم خربزه
از هر یک پنجدرم تخم کرفس چهار درم عنب الثعلب خشک شش درم تخم خرفه مقشر ده درم کتیرا صمغ عربی هر یک پنجدرم گل ارمنی مغسول
دو درم نبات سفید دو صد درم ادویه را کوفته بیخته باب بگیرم بنادق سازند شربتی یکمثقال منقول از قرابادین کبیر بنادق
البزور القابض نافع از برای قروح قضیب و مثانه و بستگی بول را بکشاید و حرقه بول و سوزشی که در مجرای بول باشد بنشاند صفته
مغز تخم خیارین از هر یک یکجزو مغز تخم کدوی شیرین مغز تخم خربزه مقشر تخم خشخاش سفید از هر یک نیم جزو تخم خطمی سفید ثلث جزو
کوفته بیخته بلعاب اسبغول سرشته بنادق سازند شربتی یکمثقال بوقت ناشتا با شراب خشخاش منقول منه بنادق البزور منقول منه
برای حرقه سود مند و سوزش بول را بنشاند صفته مغز تخم خربزه مغز تخم خیارین مغز تخم کدوی شیرین از هر یک پنجدرم گل ارمنی
صمغ عربی لبان کندر دم الاخوین تخم کرفس هر یک سه درم افیون دو درم کوفته بیخته بنادق سازند و با شراب خشخاش بنوشند
بنادق البزور برای قروح گلی و مثانه و احلیل و حرقه بول نافع منقول از قرابادین کبیر صفته مغز تخم خیارین مغز تخم کدوی شیرین
نشاسته مغز تخم خربزه تخم خرفه مقشر تخم خشخاش سفید از هر یک یکجزو تخم خطمی سفید کتیرا صمغ مغز بادام شیرین مقشر از هر یک
جزوی خار خسک کهربا از هر یک نیم جزوی کوفته بیخته بلعاب بزر قطونا سرشته بنادق سازند شربتی پنجماشه با ده توله عرق خارشتر
بنادق البزور حرقه بول و قروح و جرب کلیه و مثانه و عسر بول را نافع منقول از مجموعه بقا معمول و مجرب خاکسار صفته مغز تخم کدوی
شیرین بزر البنج سفید تخم خرفه مقشر تخم خطمی مغز بادام شیرین مقشر کتیرا نشاسته رب السوس تخم خشخاش سفید گل ارمنی تخم کرفس از هر یک
دو درم مغز تخم خیارین پنجدرم مغز تخم خربزه ده درم ادویه را کوفته بلعاب بهیدانه یا باب بنادق سازند هر بندقه قدر یکدرم
شربتی سه بندقه با شربت خشخاش یا شربت بنفشه و اگر بنفشه یا خشخاش بر دو یاب نباشد باب دهد و با نبات شیرین ساخته بنادق همراه دهند

نهند در وا امست داگر گشنیز خشک در آب گلاب شب تر نمایند و صباح صاف ساخته بشربت بنفشه یا نبات شیرین نمایند و بنادق همراه
دی دهند در تسکین حبس و قروح و حرقه فائده تمام دهد و صاحب قرابادین قادری میگوید که من طباشیر سفید درم و کاکنج بنجدرم
درین نسخه افزودم سریع النفع یافتم بنادق بزرالنبج سفید ده درم نشاسته کتیرا رب السوس هر یک سه درم مغز تخم خیارین مغز تخم
کدو خرفه مقشر تخم خشخاش سفید هر یک ده درم مغز تخم خربزه سی درم بنادق سازند هر بندقه سه درم شربتی یکدرم من مجموعه بقای بنا
دق که حرقه بول بلا ماده و قروح را نفع دارد صفته تخم کرفس یکدرم افیون درم صمغ عربی دم الاخوین هر یک ده درم مغز تخم خربزه
مغز تخم خیارین مغز تخم کدوی شیرین هر یک بست درم بنادق سازند هر بندقه یکدرم شربتی یک بندقه منقول از مجموعه بقای
بنادق که در اورام آلات بول قبل از نضج و بعد نضج دهند صفته مغز تخم خیارین مغز تخم کدوی شیرین تخم خرفه تخم کاسنی تخم خطمی اسبغول
تخم بادرنگ جمله برابر گرفته غیر از اسبغول همه را کوبند و بنادق سازند شربتی سه درم و بدانند که در ورم کلیه باید که عوض آب
اسپغول یا آب بکمد پخته با آب ترنوش دهند که نفع تمام دارد **تخت دوم در جلاب اندری جلاب معمول اطبای هند**
خاص برای سوزاک مفید بود **صفت آن** شوره قلمی اندرجو شیرین جواکهار کباب چینی زیره سفید الایچی سفید الایچی سرخ
هر یک چار ماشه ریوند چینی یکتوله کوفته بیخته سه پڑی سازند یک پڑی صباح همراه نیم آثار شیر گاو لسی کرده بنوشند غذا شیر و برنج یا
شیرینی تا سه روز دیگر لسی نیز بنوشند **دیگر اندری جلاب** کمربیج دو اسوزاک پرپویه بشود **صفت** پهٹکری بریان کرده یکماشه
نبات سفید یکماشه هر دو را بار یک سائیده هنگام نا شتا شیدن علی الصباح بخورند بعد بالای وی شیر و آب که بهندی لسی نامند بنوشند و تحلیه
در بین حال کردن باید کرد تا مغز ره و ظاهر گردد هیستان تا سه روز بعمل آرند مجرب است اگر تا هفت روز دهند نهایت بهتر است مرض
مزمن را دور میکند و مرض اگر جوان باشند تا دو ماشه پهٹکر تواند اد مثلا یکدام پهٹکری بریان و یکدام نبات هفت حصه سازند هر روز
چار ماشه همین کس بول بر آمدن آغاز شود دوا در حلق اندازند عقب آن لسی بنوشند بحسب احتمال طبیعت نیم پاو یک پاو دوا زشربتی
و بادی پرهیز ندانگصا **اندری جلاب** ریوند چینی یکدام شوره قلمی زیره سفید هر یک نیم دام الایچی کلان سه ماشه و چار سرخ
کوفته بیخته سه حصه نمایند یک حصه با آب تازه بخورند و بالایش لسی شیر گاو بنوشند تا سه روز همین عمل کنند غذا دال خشکه خواه کهچڑی
کم نمک و روغن زرد **اندری جلاب** کباب چینی شوره قلمی پهٹکری زیره سفید الایچی گجراتی هر یک یکتوله همه را کوفته بیخته
سفوف سازند و بقدر شش ماشه کوفته همراه شیر گاو یک آثار و آب پر آثار لسی ساخته بخورد هر گاه که بول کرده اید باز بنوشد همه دوا
اتمام شود غذای انروز خشکه و دال مونگ خوره روز دوم **نقوع** خار خشک تخم خیارین منڈی شش شش ماشه شب در آب

تر داشته صباح صاف ساخته شربت بزوری دو تولہ انداخته بنوشند غذا بدستور اگر فائده شود فبها یا قدری باند و یا مطلقاً
فائده نشود آنگاه دوا که دران کتیرا و تالمکهانه و شکر خام است استعمال کند سفید بوانیدری جلاب شوره قلمی یکدرم
جواکهار ریوند چینی امله خشک زیره سفید هر یک دو درم نبات سفید نه درم کوفته بیخته سفوف ساخته شش خوراک نمایند هر روز
باشیره گاوسی کرده منجور ده باشند اندری چهار برابر زنده ماده از مجرای بول و نقی الات تناسل ص گت رب نیم سیر
بگیرند و بکوبند و بفشرند چار پنج تولہ آب بر می آید پس بمقدار یکماشه تا دو ماشه شوره قلمی دران آمیزند و بنوشند تا سه روز بدر
قوی است نسخت سویم در حبوب حب برای سوزاک که از عورت سوزاک زده شده باشد و ریم سفید رنگ مایل بزردی باشند
سفید صفحه تخم سرس مغز پنبه دانه مغز تخم لاکین هر یک یکتوله رسته باریک سائیده در شیر برگد آمیخته حب سازند برابر کنار دشتی
بندد یک حب گرفته چارپاره کرده بخورد بالای آن شیر گاو بنوشند از ترشی و بادی پرهیزند و اگر ریم مایل بسرخی باشند نوشیکه
دران گل گلاب کباب چینی اسگند ناگوری وغیره است باید خورد و در سفوف جو نیند و نیز دراق بدین حب تا باره رفته حب
دیگر سوزاک و سیلان ریم قضیب را دور کند از مجربات اکبری ص قرص نقل عاقرقرحا گوکهرو گوگل کافور چینیا افیون خالص
قند سیاه هر یک یکدرم بگیرند و در بعض نسخه قند سیاه مطروح است و بکوبند و بست و نه حب بندند یک پس سر اندازند و باقی
را چارده روز یکی صبح و یکی شام با آب بخورد غذا نان گندم بی نمک با روغن وافر سازند حب دیگر از بیاض گوکهرو
زیره سفید ریوند چینی مساوی گرفته کوفته بیخته در آب سرشته حب برابر جو بسته در سایه خشک کند بوقت صبح
با شیره تخم خیارین و گوکهرو که در آبکینه آثار کشیده باشند دو مرتبه کرده بنوشند نسخت چهارم در ادویه برای سوزاک
که بعد از احتلام قطره در قضیب مانده باشد از ان سوزاک گردد مفید ص تخم کتان دو تولہ شب در آب یکرطل تر داشته
صباح لعاب آن گرفته صاف ساخته شکر سفید یکتوله انداخته بنوشند پرهیز مرچ سرخ و ترشی دوا برای سوزاک مفید
ص سنگجراحته سوده دو ماشه اسبغول مسلم شش ماشه آمیخته اول خورده بالایش لعاب بیدانه سه ماشه شیر گاو مبتن یکسیر
یا و بالا بهم آمیخته بنوشند دوا نافع از مجربات اکبری صفته کباب چینی پنجدام بنگ یعنی قلعی کشته یکدام باریک سائیده
و هیندان نبات امیزند و بقدر یکدام یا دودام جعرات آمیخته صباح بخورند از ترشی و بادی پرهیزند دوا دیگر منقول
ایضاً تا دو هفته باید خورد ص کباب چینی یکدام سرمه سانموده تا چکه جعرات آمیخته سه وقت بخورند صبح و دوپهر و شام
سوزاک رفع شود و این ترکیب وقته از برای آنست که خون نشاشد و اگر نه یک شربت است اگر خون نشاشد

یکدرم روزانه بخورند از ترشی و بادی پرهیز دوای دیگر تجربه در آمده ص کباب چینی یکتوله گیرد یکتوله هر دو را سائیده شش
ماشه صباح همراه آب و شش ماشه سه پهر همراه چهاچ گاو بخورد یا علی العکس مجرب است و اگر صرف کباب چینی سه ماشه همراه آب
خورده باشند دو وقت سوزاک را سریع النفع است و بارها تجربه کرده ام دوا سوزش بول در آب نیم گرم ننگ بول کند و
شوره را کوبیده میان ناف را پر کند و بعد از چند روز در آب برگ نیب آب برگ درخت انار داخل کرده جوشانده باز
در آن نیم گرم بول کند و همچنین بول کردن در بطیخ هندی سوراخ نموده و حشفه داخل ساخته مزیل سوزاک است و گئکه لک
در غبار دکد و نیز سریع العمل است دوا گل امیلو و نیچند تخم کشنیز خشک یکتوله هر دو را در آب تر داشته در هوا گزارند صباح
صاف ساخته بنوشند و در آخر از مجامعت با عجوزه بسیار مفید است و حجر الیهود را سائیده با مدرسات نوشیدن نافع دیگر
میتهی انار دانه دارچینی هر یک یکدرم باهشت درم آب چکیده یخ کیله تجرع نمایند دوای دیگر سنگجراحته پهتکری هر یک
یکدرم هر دو را برشته باریک سائیده آمیخته با شیر گاو یکپاو بخورند دیگر قلعی را در ظرفی بر آتش نهند که چرخ خورد سیماب ریخته
از آتش فرود آرند و باریک بسایند بقدر یکدرم پوڑیها بسته نگاهدارند هر روز یک پوڑیا با شیر گاو یکپاو بخورده باشند
غذا نان گندم و روغن زرد کم نمک دال مونگ دیگر بیخ کیله پوست بیخ فنا السه اصل السوس تخم خبازی هر یک یکتوله
هر سه دوا را بطریق نیک سائیده و اصل السوس را لعاب آورده بهار بنوشند در هفته بفضل الهی به شود منقول از علاج الا
مراض برای قرح کلیه و سوزاک مفید است دوا دیگر سوزاک و قروح کلیه منقول از بیاض حکیم اجمل خان مرحوم گیرد یکدام
دال نخود معه پوست یکدام شب در آب نیم یا و ترکرده صبح بطور نیک سائیده بنوشند وقت تشنگی لسی شیر گاو بخورند در
دو سه روز بفضل ایزدی برطرف شود دوا دیگر منقول منه ص کونپل درخت بڑ در سایه خشک کرده بعد از آن
سائیده جامه بیز کرده شکر تری خام برابر آمیخته با لسی شیر گاو وبهار بخورند تا هفت روز مجرب است و نوشیدن صباح
آب تنه درخت کیله که شکافی کرده از آن مترشح شده باشد هنگام شب دوا دیگر ریوند خطائی تا چارده روز
بدهند با شربت بنات و آنرا غذا به بجز روغن زرد و خشکه و شکر هیچ ندهند پرهیز و سوزاک هر قسم که باشد دور شود
در روز نخستین یکماشه ریوند دهند هر روز یکماشه بیفزایند تا هفت ماشه برسد بعده تا نهایت چارده روز همین هفت
ماشه بسنجند کند و باشد که بحسب حال و برداشت طبیعت مریض زیاده کند و ازین دوا سوزاک و خون شاشیدن نیز
دور شود دوای برا خون شاشیدن و سوزاک مجرب است جغفلقه راوند خطای یکدام نخته کوفته سه حصه کند هر حصه هفت ماشه

آمیخته

باشد تا باب چسب بسته فرو برند و عقب وی از پنجدام نبات شربت غلیظ ساخته بنوشند همین سان تا سه روز عمل آرند دوا
بگیرد ڈلی سنگجراحت هر قدر که باشد انرا در عرق جهاؤ تر نمایند که عرق بالا باشد تا که عرق خشک شود باز عرق اندازد همین
سان سه مرتبه کند بعده ڈلی را بر تابه آهنی گرم نهند و بریان کنند که مثل پهٹکری کهیل شود و سفید گردد بقدر یک برنج
ازان در یک درم مسکه گاو آمیخته بخورد دوا شوره گیرد و هر یک یکسرخ سوده بخورد سوزاک مرد و زن را دفع کند دوا برگ
یاسمین سفید کوفته بجوشانند بعد فاتر شدن قضیب در وے گذارد تا نیم ساعت لیکن درین هنگام بول کند و سه مرتبه همین سان
نماید دوا یادگار لاله گوربخش رای حکیم مجرب است عفقته حشت کهنه بقدر نیم پاؤ کوفته بیخته در کراهی آهنی در سه ماشه روغن
زرد بریان کرده مقدار ده ماشه پوری بسته گاه دارند و بعده رال شستماشه رنگ ازان غله بریان کرده باشند بقدار
یکنیم توله در نیم آثار آب در ظرف گلی نوشت پاش نمایند بنوعیکه شبنم و تابش آفتاب برو افتد صبحی صاف نموده یک
پوری در دهان نهاده بالاے آن آب مسطور صاف کرده بنوشند دوا مرجان خواه بسد خاک نموده بقدر یکسرخ همراه برگ
تنبول خورد و بالاے ان شیر گاو یا و آثار نوشیدن نافع است دوا دیگر از حکیم گوربخش ص خشت در تکو سبز مع بیخ و برگ
مرچ سیاه بست و یک عدد در آب هر دو را مثل بنگ سائیده صاف نموده تا بست و یک روز بنوشند و از بادی و ترشی
پرهیز نمایند ایضا مجرب از میان حسین بخش که صد ها کس را داده صحت بخشید ص پای مرغ معه ناخن و پنجه گرفته بسوزانند
و خاکستران بگیرند و بقدر شش سرخ گهوریچه کوفته بیخته آمیخته چار پوری آے سازند یک پوری همراه لسی شیر گاو بخورند و هر قدر که
لسی بنوشد ادرار خواهد شد بفضله تعالی در سه چار روز فائده تمام شود و مرض مذکور دور شود غذا شیر و برنج یا نان بی نمک
در شیر تر کرده دوا سوزش بول را نافع است گوکهرو بلیله بلیله زنجبیل بلیله از ملل هر یک سه درم موتهه یکدرم گوگل هفت
درم نخست گوکهرو را در شش چندان آب بجوشانند که چهارم حصه بماند پس بپالایند و قدری گوگل بگذارند و بپزند بلکه
چون حلوا شود فرود آرند و آدویه کوفته بیخته بان بسرشند و قدر نیم درم یا کم و زیاده حسب حال مریض بدهند سوزاک
هر قسم که باشد دور شود حاجت کهنه ادمن تهادری دوا سوزاک را نافع بگیرد هفت عدد خرمهره زرد و بسوزانند و بسایند
و هفت پوری بندد یک پوری همراه آب چکیده جغرات که یکپا و در پارچه بسته باشند صباح بخورد و همراه چکه جغرات
خشک بخورد همین طور هفت روز بخورد و غذا خشکه با چکه جغرات باشد در هفت روز سوزاک دور شود دوا دیگر زرد چوب
آمله هر یک یکپاؤ بگیرند کوفته بیخته یکجا نموده بدار و موازنه شش ماشه ازان گرفته شکر سفید شش ماشه آمیخته همراه آب

بخورد و صد دوباره سوزاک سالها سال دفع شود و اگر قریب العهد باشد در یکهفته زایل شود دوا سوزاک و بند کشاده را دور کند صمغ ناگوری تخم ببول زیره سیاه از هر یک شش درم هر سه را کوفته بیخته برابران شکر سفید آمیخته بدارند موازنه دو دام عالمگیری با یکپاو شیر خام بخورد بازوقت خفتن بنیدام تا سه روز پرهیز بجای نان بعمل آرد دوا سوزاکی که از غلبه صفرا باشد عقعقه پوست هلیله زرد پکهان بید مغز تخم خیارین از هر یک شش ماشه در دو سیر آب بجوشانند که یکسیر بماند صاف ساخته با عسل خالص ناشتا بنوشند دوای دیگر حصص یعنی سنگهراجته کهته سفید شوره قلمی هر یک یکتوله اسبغول نخود دو توله ادویه کوفته بیخته هفت خوراک سازد و یک خوراک وقت شب با پاو آثار آب داشته از چوب ببول یا بگهیری گردانیده در شبنم دارد و صباح آب لال گرفته بنوشند تا هفت روز لاکن لازم است که آب پیاله گلی جدید هر روزه انداخته ادویه تر کنند یعنی پیاله گلی هر روز تبدیل نموده باشند دوای دیگر سیمه وزنیر یکپاو گلوی خشک هفت توله اصل السوس چهار توله این هر دو را سوده در سبزه ورده آمیخته در پوٹلی بسته در آب بطریق مشهور چکانند و خشک کنند و بسایند و نصف وزن آن نبات سفید سوده آمیخته سفوف سازند شربتی نصف درم تا یکدرم حد یکمثقال همراه آب لخلخت پنجم در زروق زروق تخم خیارین شش ماشه نیله تهوته یکماشه گل ملتانی هشت ماشه اول خیارین را در آب سائیده باز نیله تهوته را انداخته مکرر بسایند گل ملتانی آمیخته باز بسایند و در شیشه نگاه دارند سه روز بکار نمایند زروق از تجربه کاران برگ حنا تخم کشنیز خشک هر یک چهار ماشه ریشه خطمی هشت ماشه ادویه را شب در آب تر داشته صباح صاف ساخته پچکاری گیرند زروق برای کسیکه قطره منی بعد مجامعت مانده باشد و سوزش در بول شود و قرحه افتد صفحه توتیای سبز خر مهره زرد بول لاتی هر یک دو توله همه را باریک سائیده هنگام احتیاج دو ماشه از آن گرفته در شیشه انداخته آب یکرطل اندازند و خوب حرکت دهند و پچکار گیرند زروق جید از برای التیام قرحه مثانه و مجاری بول منقول از شیخ علیه الرحمه طین مختوم طین ارمنی طین قیمولیا شاخ گوزن سوخته هر یک یک جزو نشاسته شادنج عدسی مغسول هر یک ثلث جزو افیون سدس جزو سفیداب صاص خرو انزروت سفید یکجزو و نیم مرصافی کنند هر یک دو ثلث یکجزو ی اجزا باهم ملایه کنند و جمع نمایند بمو م روغن گلسرخ استعمال نمایند و گاهی زیاده کرده می شود درین زروق زراوند مدحرج یک جز زروق منه جهة قرحه مثانه و الالات بول معمول و مجرب صفحه صمغ عربی کتیرا نشاسته اقلیمیا القره هر یک یکماشه سفیداب مغز تخم خیارین هر یک دو ماشه شبز جشت شش ماشه خوب باریک سائیده شیافها بسته نگاه دارند وقت حاجت شیاف در سائیده بچکانند زروق نیله تهوته ماشه گل ارمنی ماشه هر دو را سائیده در آب جغرات بکار برند و بعضی نیله تهوته در آب جغرات بکار برند و بعضی نیله تهوته را در آب برگ حنا حل کرده بچکاری گیرند اگر بسیار حاد و تیز است که انسان بیتاب و بیقرار می شود هر چند که عصب را سبب مگردد نقع و صحیحتر زروق که قرحه قصیب که اندرون قضیب

ص نیلہ تھوتھہ ماشہ پھٹکری شش ماشہ ہر دو را در سنج آثار آب بجوشانند کہ سہ آثار باند در شیشہ نگاہدارند و اندکی
از ان گرفتہ پچکاری گیرند اگر خون ظاہر شود تر سند و اگر درد شود شیر زنان مروق سازند و باز این دوا بکار برند
زروق برای قرحہ سوزاک بی نظیر است تالیف جدامجد حکیم شریف خان صاحب ص سفیدہ کاشغری کندر انزروت
سفید صمغ عربی نشاستہ دم اخوین برگ نیب ہمہ را مساوی گرفتہ کوفتہ بیختہ در شیرہ برگ نیب گولی بستہ در شیر دختران
یا شیر خر بر سائیدہ دو چار مرتبہ ہر روز بعمل آرند و گاہی برگ نیب ساختن حب موقوف میکنند زروق دیگر
برای اندمال قرحہ مجرب بالد و معمول حکیم شریف خان مرحوم گلنار فارسی گل ارمنی کندر کندری سوختہ سوختہ
انزروت سفید تبت کانی نشاستہ صمغ عربی مرداسنگ سنگجراحتہ دم الاخوین سفیداب یک دو ماشہ ہمہ را مثل سرمہ
کردہ قدری ازان در شیر دختران حل کردہ پچکاری گیرند زروق منقول از بیاض حکیم اجمل خان مرحوم صفتہ
گل ارمنی سفیدہ کاشغری ہر یک یکتولہ افیون خالص نہ ماشہ نیلہ تھوتھہ شش ماشہ ہمہ را کوفتہ در شیر دختران حل کردہ
یا در شیر خر یا در آب ہرچہ میسر آید در روز چار دفعہ پچکاری گیرد دیگر ہلیلہ بلیلہ آملہ مساوی گرفتہ کوفتہ بیختہ شب در آب
آن زروق نمایند زروق دیگر نافع انزروت سفید نشاستہ سفیداب صلایہ کردہ در شیر زرق نمایند زر
وق دیگر از شیخ الرئیس علیہ الرحمہ نافع بقرحہ مثانہ و قرحہ مجاری بول صفتہ زرنیخ دو دانگ افیون نیم درم
مر مکی یکدرم طباشیر سفید دو درم صمغ عربی تخم خشخاش شاخ گوزن محرق ہر یک سہ درم در آب ارنب محرق مغز تخم
خرپوزہ ہر یک پنجدرم کوفتہ بیختہ شیافہا سازند و بشیر دختر یا روغن مغز تخم خرپزہ سائیدہ پچکاری گیرند زروقی
کہ سوزش قبل را مفید است ص لعاب بزرقطونا لعاب بیدانہ صمغ عربی اسفیداج سفیدہ بیضہ مرغ شیر دختر باہم ممزوج
نمودہ پچکانند زروق پوست خشخاش نشاستہ رب السوس زروق سازند و اگر قدری افیون و بزرالبنج داخل کنند
نیز روا است زروق جراحتہ از گذشتن سنگ در مجری بول بہم رسد بعد از فصد نافع صفتہ سفیدہ قلعی گل مختوم
کندر دم الاخوین مساوی افیون عشر یکجز شیاف ساختہ عند الحاجت بآب بارتنگ یا گلاب حل کردہ بچکانند زروق
معمول و مجرب خاکسار ص گل ارمنی دم الاخوین انزروت سفید سفیدہ کاشغری سنگجراحتہ رسوت کتھہ سفید
کافور ہر یک سہ ماشہ مرداسنگ نیلہ تھوتھہ بریشتہ یک یک ماشہ باریک مثل سرمہ سائیدہ دارند قدری ازان گرفتہ بلعاب
اسبغول حل کردہ در روز سہ چار مرتبہ پچکاری گیرند ایضا رسوت شش ماشہ در شیر خر یا گوسفند ہفت تولہ

حلکرده پچکاری بگیرند و همچنین رسوت در لعاب اسبغول حلکردن و زروق نمودن سود مند است زروق شکرف
سفیده کاشغری مرداسنگ شنگجراخته مساوی الوزن گرفته سرمه سا نموده در شیر دختر پچکاری گیرد زروق تجربه
جامع اوراق جلیل الاثر است و نافع و گاهی خطا نکرده ص هر بهیره آمله هر سه را یک یکتوله گرفته در آب سه پاو
یکشبانروز بخیسانند بعد صاف ساخته در بوتل نداخته کل ارمنی دم الاخوین انزروت سفید رسوت سفیده
کاشغری کتیرا نشاسته مرداسنگ کاغذ سوخته نیل ولایتی کافور هر یک سه ماشه همه را باریک مثل سرمه سائیده بقدر
یکتوله ازان گرفته در بوتل مذکور ریزند و خوب حرکت دهند و پچکاری گیرند و هنگام گرفتن خوب جنبانیده باید گرفت
زروق معمول شفیقی حافظ محمد داود خان صاحب که بارها تجربه فقیر حقیر هم در آمده بهتر ازین دوا کم دیده شده ص
رسوت یکتوله کتهه سفید شش ماشه افیون یکماشه در آب یک آثار تا دوازده پاس دارند و صافی نموده کافور سنگهور پهٹکری
بریان نیله تهوته برشته هر یک یکماشه همه را باریک سائیده دران آمیخته هر روز سه چار مرتبه پچکار گرفته باشند زروق
اسفیداج قلعی ده درم انزروت سه درم نشاسته کتیرا هر یک یکدرم افیون نیم درم باریک سائیده بلعاب اسبغول پچکاری
گیرند زروق معمول حکیم شافی خان ص شاه دبنجر عدسی گیرو سفیداب ارزیر موم کافور هر یک سه ماشه در شیر خر یا
شیر بز نیم پاو حلکرده شیر گرم زراقه نمایند دیگر آب برگ عنب الثعلب سبز رسوت کافور بقدر حاجت حلکرده در احلیل
چکانند تحت ششم در سفوفات سفوف برای سوزاک که از عورت سوزاکیه شده باشند و از رحم سفیدی
مایل بزردی در گرمیته سرخی مایل ریم آید مفید صفقه کباب چینی دارچینی گل گلاب بنگجراخته موصلی سفید اسگند
ناگوری هر یک شش ماشه همه را باریک سائیده سفوف سازند یکتوله همراه شیر گاو پاو آثار بخورد تا البست عسکر و از احتساب
از ترشی و بادی و چرب سرخ باید که استعمال این سفوف بعد استعمال حب نخستین که در حبوبات مرقوم است مناسب
دانند سفوف مفید ص کتیرا تال مکهانه هر واحد یکتوله هر دو را باریک سائیده شکر خام برابر آمیخته سفوف سازند
برابر کف دست همراه شیر گاو پاو آثار بخورند سفوف که سوزاک و سوزش بول از مجامعت زن حائضه بوده باشند مفید
ص بیدانه تخم بالنگو تخم خیارین تخم خرفه تخم کاسنی بادیان نبات سفید هر یک شش ماشه همه را باریک سائیده سفوف
سازند هر روز بقدر چار ماشه صباح و چار ماشه شام همراه نیم پاو شیر گاو بخورند و اگر ازین دوا آرام نشود
کاجل در ششم کشند شاخ بچه گاو دواله که اول نسخه کاجل است سفوف از مجربات اکبری صفقه ست سلاجیت

افتابی ست گلو دانه هیل خورد تالکهانه گوکهرو آمله سار هر یک یکمثقال نبات سفید دو چند سفوف سازند شیرینی یکمثقال نبات
برای بند کشاده هم نافع است سفوف مغز تخم خیارین ده درم افیون بزر البنج تخم کوک تخم خرفه از هر یک یکدرم مجموع ادویه را
کوفته بیخته سفوف سازند شیرینی یکدرم **دیگر** مجرب حکیم محمد حسین مغز تخم خرپزه مغز تخم خیارین مغز تخم کدوی شیرین از هر یک
ده درم افیون آن درم تخم کرفس دو درم کوفته بیخته استعمال سازند **سفوف** ست بهروزه که اخذان مشهور ست یعنی چکانند نشش
در پوٹلی بسته و در سبو که دران نصفی آب باشد آویزان نموده و بریان نماید و یاس آتش افروز که از حرارة دخان بگیرند و بسایند
و وقت حاجت نیم ماشه تا یکنیم ماشه در سفوف اصل السوس مقشر هموزن آن آمیخته با لسی شیر گاو بنوشند از ترشی و بادی و مرچ
سرخ را خضاب **سفوف** بسیار مجرب است **صفته** ست سلاجیت یکتوله موصلی سفید آمله مقشر موصلی سیاه هر یک شش ماشه تخم خطمی
چار ماشه بیخته دو ماشه کوفته بیخته سفوف سازند هفت ماشه همراه شیره تخم خیارین شیره خار خسک و شربت بزوری بنوشند و در بعضی
نسخ بجای تخم خطمی حلبی نکاشته اند **دیگر** طباشیر سفید چار ماشه دانه الایچی سفید ست گلو کباب چینی هر یک دو ماشه قلعی کشته نیم ماشه
ست سلاجیت افتابی سه ماشه کوفته بیخته با شیره تخم خیارین بنوشند جمله بکشیر ست است **سفوف** مجرب قلعی کشته دانه الایچی
سفید طباشیر سفید کباب چینی هر واحد دو ماشه کوفته بیخته سفوف سازند روز اول یکماشه روز دوم یکنیم ماشه روز سیوم دو ماشه
با قدری آب یا شیره ادویه مدره توت **سفوف** بسیار مجرب ست سوزش و سیلان چرک و ریم **راض** شوره قلمی دانه الایچی
کلان هر یک نسبت و یکماشه هر دو را باریک ساییده شش حصه کنند تا سه روز همراه آب یک حصه صبح و یک حصه شام بخورند
و روز چهارم بر بنج ساٹهی دو سه دام شب در آب داشته و روز پنجم شستشم نیز همراه همین آب بنج ساٹهی باید خورد و غذا
درین ایام دو سه روز دیگر بی نمک و بی شیرینی بخورد این نسخه را اطبای هندی و یونانی بسیار ستوده اند و کدام فرد بادیه
خالی ازین نسخه نیست **سفوف** ست سلاجیت ست گلو الایچی گلنار نواکهیر کتهه سفید لهسوره جستی همه مساوی گرفته کوفته
بیخته یک تا نک با آب کیله بدهند سوزاک و جریان قدیم را مجرب ست **دیگر** سنبلوچن بهروزه بیخته سنگجراحته هر یک شش ماشه
دانه هیل دو ماشه خار خسک یکتوله کوفته بیخته سفوف سازند پنج ماشه همراه شیره تخم خیارین شیره تخم خرفه هفت هفت ماشه شربت
نیلوفر دو توله بخورند **دیگر** کهیلی سرسون کهنه که پنج شش ساله بود کوفته بیخته هموزن آن شکر تری آمیخته نه ماشه همراه آب لسی
شیر گاو بخورند **سفوف** ریوند چینی یکماشه سنگجراحته یکتوله کوفته بیخته سفوف سازند وقت حاجت پنج یا شش ماشه بخورند **دیگر**
برای سوزاک مزمن بهتر ازین دوای نیست **صفته** ریوند چینی سرد اهلیله زنگی مساوی کوفته بقدر پنج ماشه بوقت

بهار با شیر گاو تازه و بوقت دوپهر همراه لسی شیر گاو و شام نیز دهند بفضله تعالی در سه روز دفع کند سفوف از
بیاض ریوند چینی کباب چینی دانه الایچی خورد نبات سفید هر کدام دو درم نخته کوفته بیخته سفوف سازند شربتی شش
ماشه همراه دوغ آب بخورد غذا برنج ستج با جغرات از بادی و ترشی پرهیز دیگر کباب چینی هفت درم گلسرخ دو درم
شوره قلمی پنجماشه کافور هم سینی دو سرخ همه را سائید پانزده خوراک سازند وقت صبح با جغرات یا شیر گاو بخورند پرهیز
ندارد بلکه وقت صبح نان و دو پیازه گوشت خورد وقت شام نان روغنی کم نمک سفوف سوزاک کهنه و سیلان
منی را نافع است برگ نو برآمده ببول خشک کرده بخیدان شکر دو بیخته سفوف ساخته یک کف دست با آب بخورد سه روز سفوف
سنبل چین الایچی خورد حجر الیهود تخم ملب مصری هر یک دو توله الشب سبز یکتوله از اسبغول یا واتار هر قدر که سبوس آید
کوفته بیخته چهار ذره پوری البته چهارده روز همراه آب شبیه بخورند غذا دال مونگ بی نمک و نان گندم سفوف تالمکهانه
سروالی سمندر سوکه بجینید موچرس هر یک یکتوله تخم اونگن دو توله الایچی خورد شش ماشه نبات سفید برابر ادویه کوفته
بیخته بوزن ده ماشه همراه نیم پاو شیر گاو خواه آب بخورند سفوف سوزاک با خون و ریم را نافع صفت اصل السوس مقشر
ده تانگ ست سلاجیت شوره قلمی جوا کهار الایچی کلان گل نیسو ملهی برگ حنا زیره سفید هر یک دو تانک نبات سفید
هفت تانگ سفوف سازند یکدام بخته با آب سرد بخورند سفوف مجرب است اصل ست بهروزه که در آب چکانیده باشند
آمله خشک قاقله کبار هر یک یکتوله همراه لسی شیر گاو صباح منجوره باشند تا چهارده روز غذا شیر و برنج بفضله تعالی
شفا یابد سفوف مخترع حضرت استاذ سلمه الله تعالی مجرب معمول صفت ست بهروزه ست سلاجیت گلو قلمی کشته هر یک یکتوله
مغز تخم خیارین مغز تخم مرنور تخم خرفه سیاه تخم خشخاش سفید تخم کاکنج دانه هیل ططباشیر سفید کباب چینی تبر هفت ماشه همه را باریک سائیده
سفوف سازند شش ماشه همراه آب خالص شربت بزوری یا بخته معالج تجویز کند سفوف مخترع والد حضرت استاذ تالمکهانه تحمید
دهاک بابدیا خار خسک تخم کشنیز خشک تخم خرپزه هر یک شش ماشه اسفغول سازند شش ماشه همراه چهال لسه شکر تر دو توله که شب
در آب تر داشته صباح مالیده صاف نموده شربت بزوری یا آمیخته بنوشند سفوف از قادری که بول براند و سوزش را نافع صفت
مغز تخم خیارین مغز تخم کدوی شیرین تخم خرفه سیاه تخم خشخاش سفید نشاسته کتیرا رب السوس هر یک سه درم بزر البنج سفید دو درم
قند سفید برابر شربت سه درم یا شربت خشخاش تحت معقم در شربت یا شربت خشک برای سوزاک و تقیت تنگ مثانه و عسر البول نافع
صفت اگر خسک تازه بود بکوبند و اندک آب بپاشند تا عصاره برآید عصاره نیم یکرطل بنات سفید دو رطل عسل دواز قند
بقوام شربت آرند و اگر خشک بود دوا را قیمتا نامه او جوشانیده آب صاف کرده بنات سفید یکرطل آمیخته بقوام آرند و بجمین سباحی

شربت هلیون است اگر تازه باشد کوبیده آب ناشیده عصاره آن گرفته ثلث مثلا یک رطل باشد قند سفید دو
رطل بقوام آرند اگر خشک باشد دو اوقیه نبات یک رطل و در بعضی کتب سی مثقال هلیون در دو من آب جوشانده نبات
سفید آمیخته بقوام آرند **شربت بزوری بارد** تخم کاسنی پانزده درم تخم خیارین تخم خربزه خار خسک هر واحد پنج درم قند سفید
یک رطل بقوام شربت آرند **دیگر** آب برگ کاسنی سبز یا و آثار تخم خیارین خار خسک هر واحد ده درم شب در آب
تر داشته صباح جوشانده صاف ساخته نبات سفید یک رطل انداخته بقوام شربت آرند **دیگر** تخم کاسنی تخم خیارین خار خسک
تخم خربوزه بیخ کاسنی سبز هر واحد پنج درم تخم کشنیز خشک گل نیلوفر هر یک سه درم نبات سفید یک رطل الطریق معمول بقوام شربت
آرند **دیگر** آب برگ ترب آب خسک تازه آب کاسنی سبز مروق هر یک هفت توله نبات سفید بست و یک توله بقوام شربت آرند
شربت کاکنج جهة قرحه مثانه و سوزاک نافع صمغه انیسون تخم کرفس هر یکی دو درم پرسیاوشان بنفشه گاوزبان هر یک
پنج درم خار خسک هفت درم کاکنج ده درم تخم خیارین سی درم قند سفید یک رطل الطریق معلوم بقوام شربت آرند **لخت بیست ششم**
در فتیله فتیله در جراحة مجرای بول که بهندی سوزاک نامند صمغه صبر سقوطری دو درم کتیرا خشت پنج درم زعفران دو سرخ
کوفته بیخته با لعاب بیدانه سرشته فتیله های باریک سازند یک فتیله در سوراخ بگذارند و چون برآمد باز فتیله دیگر گذارند
چنانچه در تمام روز پنج شش فتیله را بعمل آرند چون فتیله خشک شود بلعاب بیدانه تر نمایند منقول از قرابادین کبیر **فتیله**
جهة رفع حرقه بول و قطع چرک آن بغایت نافع از مجربات صاحب تحفه و بدستور جهة نواصیر بی عدیل چون فتیله در سوراخ نواصیر
گذارند و از اسرار مکتوبه است **اصل** صبر زرد یک درم گلنار گل ارمنی توتیای مغسول مرداسنگ مغسول سفیداب قلعی مغسول هر یک
دو درم پوست کدوی سوخته موی سر آدمی سوخته کندر از هر یک یک درم افیون نیم مثقال همه را سائیده از حریر بیخته با آب
کشنیز سبز ده درم سرشته فتیله های باریک ساخته در قضیب گذارند و در بعضی قرابادین ده درم بجای صبر زرد زرد نوشته اند همه
ادویه مساوی الوزن **لخت بیست نهم در اقراص ام الطین** جهة قروح و بول الدم نافع است گل مختوم طباشیر سفید کتیرا
صمغ عربی تخم خرفه مغز تخم خیارین مغز تخم خربوزه بالسویه بگیرند کوفته بیخته بلعاب اسپغول سرشته اقراص سازند معه کشکاب
دیگر گل مختوم دم الاخوین کندر نشاسته مغز تخم خربزه مغز تخم خیارین تخم کرفس **تک** ریوند چینی مغز چلغوزه تخم خشخاش سفید
بزر البنج سفید اجزا مساوی با مفتح سرشته اقراص سازند در حالت عدم میسر مفتح بلعاب اسپغول قرص سازند **دیگر**
گل ارمنی صمغ عربی گلنار کندر دم الاخوین ابهر بالمساوات اقراص سازند قرص کاکنج قروح کلیه مثانه و بول الدم

دسوزاک را نافع بود صفت مغز تخم خیارین تخم کاهو مغز بادام شیرین مقشر رب السوس نشاسته صمغ عربی دم الاخوین کتیرا
کندر تخم کرفس یکیک درم افیون یکدرم باب جاقی اقراص سازند شربتی یکدرم تا یک مثقال دیگر مغز تخم خیار ده درم کاهو مقشر ده درم
تخم کرفس شهد انجر گل ارمنی صمغ عربی دم الاخوین بزر البنج سفید هر یک دو درم افیون یکدرم شربتی یکدرم دیگر حب کاکنج
ده عدد مغز تخم خربزه مغز تخم خیارین تخم خشخاش سفید کتیرا هر یک چهار درم کندر دم الاخوین شادنج عدسی مغسول گل قرسی رب
السوس صمغ عربی مغز بادام تلخ هر یک دو درم تخم کرفس یکدرم شربتی دو درم اگر شادنج میسر نشود مغناطیس محرق مغسول
عوض او کنند قرص برای سوزاک صفت قلعی کشته ست سلاجیت افتابی کتیرا گل ارمنی تخم خشخاش سفید صمغ عربی
تخم بیدانه مغز تخم خیارین خرفه مقشر مغز تخم تربوز مغز تخم کدوی شیرین کوفته بیخته بلعاب اسبغول سرشته اقراص سازند بقدر هفت
ماشه با شیر گاو ممزوج باب فرو برند لخت دهم در کاجل این نسخه ها همه که طلسم هستند و قابل مشاهده قدرت خدا
وند حقیقی اند در چشم کشند و سوزاک رفع شود کاجل برای سوزاک صفت بهوکر مول تلخ براده شاخ گاومیش مساوی
الوزن در روغن ماده گاو مذری سائیده بر پارچه پیچیده فتیله ها ساخته در نیم پاو روغن گاو بچراغ گلی نو
روشن کرده بگیرند عند الحاجه در چشم کشند تا سه یوم هر دو وقت کاجل برای سوزاک و جریان و قرحه گرده و مثانه براده
شاخ گوزن دو دو توله پای نرسپ برغری هر یک یازده ماشه بیربهوتی عاقرقرحا مصطگی گوکهرو کلان و خورد موچرس
بهنگ برگ گاوزبان تخم حلبه تخم کاهو مقشر تخم ریحان خبازی سوهن مکهی هر یک دو ماشه کوفته بیخته قدری پنبه پهن کرده ادویه را
بران گسترده فتیله ها ساخته روغن گاو یکنیم اثار فتیله روشن کرده دوده اش بگیرد وقت حاجت قدری روغن گاو
امیخته در چشم کشند صفت دیگر بعد غذا نان بی نمک با روغن بسیار کاجل شاخ بچه گاو گرفته سوهان کرده در پارچه پیچیده
فتیله ساخته در روغن بیدانجیر بچراغ گلی نو گرفته روشن نموده دوده ان بگیرد و صبح و شام در چشم کشیده باشند ترشی
و بادی نخورد و اجتناب از زن کند کاجل بگیرد یک حب پارچه لته از کبرات و مرات در گلاب تر کنند و خشک نماید
که چهار توله گلاب جذب شود بعد از ان مغز شاخ گاومیش بقدر یکتوله بران گسترده فتیله ساخته در روغن زرد گاو
پنجتوله روشن کنند و دوده گرفته در چشم کشند این نسخه لاله منگل سین نوشته شد لخت یازدهم در نقوعات
نقوع از مجربات نواب اکرام خان ولد اسلام خان فتحپوری صفت پوست درخت امبه دو توله در آب بخیسانید
و نیم سیر ستابی عصاره امبه داخل کرده شب نگاه دارند وقت الصباح اندک نمک آمیخته رهانی گرازند تا ماه نشستن شود

پس صاف ساخته ناشتا یا شام بنوشند نقوع دیگر نخود خام یک کف شب در آب بخیسانند صباح آب زلال گرفته بنوشند
نقوع کهیل دهان نقوع زرد و توله شکر سفید سه توله شب در آب خورده گلی کرده و آب یکنیم پاو انداخته بشبنم دارند صباح آب
زلال آن بنوشند جهة سوزاک و سوزش بول مجرب است نقوع پوست درخت ببول صباله بقدر چار دام شکر سفید چار دام
شکر سفید چار دام شب در آب تر نموده صباح صاف ساخته بنوشند نقوع دیگر پهلی ببول خام که بسیار باریک و تازه باشند خشک
کرده پاره پاره نموده یکتوله شب در آب تر نموده صباح مثل نبگ سائیده صاف ساخته شکر خام سال خورده دو توله اضافه
نموده در یک پاو آثار آب مکرر صاف نموده بنوشند لاکن احتیاط نمایند که هرگاه شکر آمیخته صاف نمایند دست در او ده نفشند
دیگر گندم نیم پاو تالمکهانه دو توله شش ماشه نبات سفید یکتوله شب در آب شش آثار تر داشته در شبنم
دارند صباح آب زلال آن گرفته تا دو پاس بنوشند سه پهر غذا دال خشکه همراه شیر و برنج تا سه روز
بعمل آرند نقوع پوست هلیله زرد هلیله سیاه پوست هلیله کابلی آمله خشک پوست بهلیله هر یک شش ماشه های برگ دو ماشه
ریوند خطائی دو ماشه یکجا شب در آب در کوزه سفالین تر داشته صباح آب زلالش بنوشند غذا دال خشکه نقوع سوزاک
وسیلان منی از مجربست حص تخم کشنیز خشک بادیان هر یک شقاقل دو کنار مثقال هر سه جو کوب نموده در سفال آثار بند
در یک و نیم پاو آب تر داشته صباح آب زلال آن بنوشند تخمهای را از صعب داشت دوازده روز بنوشند صحت یافت و هفتگی
هیچ پرهیز نکرد از مجربات اکبری **خاتمه** در بیان تدبیر و تصفیه بعضی ادویه که در حبوب و غیره بکار آید و تحقیق وزن
متقسم بود **لخت اول** در تدبیر و تصفیه و اصلاح ادویه **طریق تدبیر جمال گوته** جمال گوته را بگیرند و پوست سیاه
آن دور کنند و در پوتلی بسته در شیر بز یا گاو تا یکپاس جوشانند پس از آن زبره او برآورده در سرگین گاو بریزند پس
از آن در جغرات یا آب لیمو کاغذی پخته در آب بسائیده بر ظرف سفالین تمام نمایند چون خشک شد پس در کاغذ خام
چارتو پوری بسته زیر سنگ گران وزن نهند چار پاس تا دهنیت رفع شود دیگر بعضی چنین طریق مدبر میکنند که اول
جمال گوته را در سرگین می پزند و بعد از آن در شیر گاو و احتیاط مانند که جمال گوته تازه باشند زرد و فاسد نشده باشد
و پوست سیاه و زبره آن دور کرده تصفیه کنند **طریق تصفیه سم الفار** یعنی سنکهیا آن برگ روا سن در ظرف گل
گلتر و در آب پر نماید و پیاله بر سر دیگ گذارند و سم الفار در کیسه کرده بدان آویزند بنوعیکه کیسه در آب باشد
و دیگ نرسد تا یک گهری بجوشانند و بعد از آن برآرند **طریق تصفیه سیماب** سیماب را در کهرل سنگ سماق یا بدست در

بعد انجیر خوب کهرل کنند که چرک و سیاهی آن دور شود پس از آن در آب عنب الثعلب یا بر شیر جان سحق نمایند مرتبه سوم در آب
نقوع ملیله بسایند پس از آن از آب بشویند و هر قدر که سیماب باشد نصف آن آب خالص مخلوط نموده در دیگ سنگی با آتش ملایم بجوشانند
و هر چند که آب تحلیل برود اندک اندک آب دیگر در آن ریخته باشند تا آب یک رطل سوخته شود هنگام جذب شدن آب صرف سیماب
باندن برآورده در شیشه نگاه دارند و بکار برند و بعضی صرف سیماب را از پارچه بگذرانند که رات مرات چندانکه اثر سیاهی از
سیماب بر پارچه نماید طریق تدبیر کچله ظرفی گیرند و گل در آن کرده میانه آن کچله نهند و بالایش آب اندازند تا هشت
روز پس از آن برآورده در شیر گاو بپزند پس از آن در ماش بپزد بعد از آن برآورده پوست آن جدا کرده بسایند و دیگر
کچله را در پارچه بسته بجای نمناک که آب بر آن چکیده باشد دفن کنند تا یک هفته پس از آن برآورده در شیر گاو بجوشانند
که چربه شود در آن دارند هنگام سرد شدن کچله برآورده پوست سیاه آن دور کنند و بر سنگ بسایند و خواه با ناخن بتراشند
و اندر تصفیه گندک ظرفی را از شیر گاو و بعضی پر کنند و بر سر آن پارچه کرپاس ببندند و بالای آن گندک ریزه ریزه
کرده بگسترانند و طبق مسی یا بالای گوگرد گذارند تا چونکه به گوگرد بچسپد و گرد اگر دان را به گل بپسایند و در میان طبق یا حلقه
دستی یا انگشت نهاده برافروزند و دیگدان نهاده زیر آن آتش کنند که از گرمی آن گندک آب شده در شیر بچکد
از شیر برآورده بکار برند تحت دوم در مقادیر اوزان استار چهار مثقال است و نزد بعضی چهار مثقال
و نیم و نزد بعضی شش درم و تحقیق شش درم و سه مسلیع یک درم اوقیه بتحقیق ده درم و پنج حصه یک درم است بندقه
یک درم است و نزد بعضی یک مثقال حبه دو جو میانه دانق بپارسی دانگ مقدار هشت حبه و اهل یونان هشت جو
میانه درم و درهم سه نیم ماشه است رطل عراقی دوازده اوقیه است و باعتبار استار بیست استار است
رطل بغدادی دوازده اوقیه و بیست و هفت مثقال استار است رطل مطلق نیم آثار مطبوخ مقدار دو جو مثقال
چهار و نیم ماشه مد دو رطل عراقی است من طبی دو رطل و شیخ علیه الرحمة من را چهل استار و بحساب درم دو بیست
و پنجاه و هشت درم و سبع درم و بحساب مثقال یکصد و هشتاد مثقال و بحساب رطل دو رطل بغدادی و بحساب اوقیه بیست
چهار اوقیه من ملکی یکصد و شصت مثقال من تبریزی ششصد مثقال است و بحساب هر ده و نیم آثار یا و
بالا دیک چهتانک بهلولی بیست ماشه سیر شاهی بیست تانک تانک چار و نیم ماشه و نزد بعضی چار ماشه قیراط
سه و نیم ربع جو باشد ملعقه معاجین بهفده ماشه و ملعقه غیر معاجین چهار و نیم ماشه و بقول من طبی نه مثقال است

سیر اکبری سیر جهانگیری و سیر فرخ سیری هفتاد و هشت توله که مروج دهلی است واوزانی که درین بلاد متعارف هست بدین طریق که از چار خردله یک برنج اعتبار میکنند واز چهار برنج یک جو واز دو جو یک رتی واز هشت رتی یکماشه واز سه نیم ماشه یکدرم واز چهار و نیم ماشه یکمثقال واز دوازده ماشه یکتوله واز چهارده ماشه یکدام عالمگیری واز بست و یک ماشه یک دام پخته واز سی دام پخته یکسیر اکبری واز چهل دام پخته یکسیر شاهجهانی واز چهل و چهار دام پخته یک سیر عالمگیری و از چهل و هشت دام پخته یک سیر فرخ شاهی که بالفعل مروج است والله اعلم بالصواب والیه المرجع والمآب

خاتمة الطبع

سپاس بیقیاس پزشکی را که درباره کالبد انسانی متضادین دراویزنده عناصر اینرش بخشید و ستائی بی منتهای طبیبی که در دایره وجود حیوانی متخاصمین از هم ستیزنده اخلاط پسندید که درین روزگار ناپایدار پایداری بهوا و پایندگی سر زبر پاینده طبیب لبیب و نامی مرتاض سراسر عقل همه تن رای صائب حکیم بلدیو سنگه صاحب نسخه منتخب مجربه آتشک گرد آورده جالینوس زمان بطلیموس دوران حکیم غلام نجف خان صاحب بتصحیح تمام و تنقیح مالاکلام درست نموده حسب استدعای نادره جو به طلب با همه ماهر حافظ عظیم الدین احمد تاجر باهتمام محمد هاشم علی در مطبع هاشمی واقع میرته اصلاح طبع یافت

قطعه تاریخ جناب مرزا رحیم بیگ صاحب تخلص رحیم

چون بتصحیح طبیب حاذق بلدیو سنگه	شد مصححه این کتاب بعد گشته خوب طبع
سال طبعش گفت هاتف چون بسر پیام رحیم	شد مجرب نسخهای آتشک مطلوب طبع

۶ ۱۸ ۶۰

قطعه تاریخ [illegible]

[illegible]